

**UCHWAŁA NR LXVI/477/2023  
RADY GMINY TARNOWIEC**

z dnia 28 kwietnia 2023 r.

**w sprawie: przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Tarnowiec na lata 2022-2030.**

Na podstawie art. 10 e ust. 1-4, art. 10 f ust. 4 i art. 18 ust. 2 pkt 6a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 40) oraz w związku z art. 3 pkt 3 i art. 9 pkt 5. ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2023 r. poz. 225 i 412),

**Rada Gminy Tarnowiec uchwala, co następuje:**

**§ 1.** Przyjmuje się do realizacji Strategię Rozwoju Gminy Tarnowiec na lata 2022-2030, w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

**§ 2.** Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Tarnowiec.

**§ 3.** Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy  
Tarnowiec

**Jarosław Pękala**

## STRATEGIA ROZWOJU GMINY TARNOWIEC NA LATA 2022–2030



Tarnowiec, 2022 r.

**Opracowanie**

EUROINWESTYCJE SP. Z O.O.  
[www.euroinwestycje.pl](http://www.euroinwestycje.pl)





## SPIS TREŚCI

<b>I. Wprowadzenie .....</b>	<b>3</b>
<b>II. Podstawowe informacje o Gminie i jej mieszkańcach .....</b>	<b>5</b>
II.1. Sytuacja demograficzna gminy Tarnowiec .....	6
II.2. Budżet Gminy .....	10
<b>III. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Tarnowiec .....</b>	<b>15</b>
III.1. Gospodarka .....	15
III.2. Kapitał ludzki i społeczny .....	19
III.3. Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska .....	25
III.4. Dostępność przestrzenna i technologiczna .....	30
<b>IV. Cele strategiczne i kierunki rozwoju gminy Tarnowiec .....</b>	<b>34</b>
IV.1. Analiza SWOT .....	34
IV.2. Schemat kierunków rozwoju .....	40
IV.3. Charakterystyka celów i działań strategicznych .....	44
IV.4. Rezultaty planowanych działań wraz ze wskaźnikami ich osiągnięcia .....	55
<b>V. Model struktury funkcjonalno – przestrzennej gminy Tarnowiec .....</b>	<b>58</b>
V.1. Kluczowe uwarunkowania rozwojowe Gminy .....	58
V.2. Rozmieszczenie planowanych interwencji i zmian przestrzennych .....	61
V.3. Obszary strategicznej interwencji (OSI) oraz obszary funkcjonalne .....	63
V.4. Kształtowanie polityki przestrzennej – ustalenia i rekomendacje .....	78
<b>VI. System realizacji strategii .....</b>	<b>81</b>
VI.1. Podmioty zaangażowane w realizację strategii .....	81
VI.2. Instrumenty wdrażania strategii .....	83
VI.3. Wytyczne do dokumentów wykonawczych .....	83
VI.4. System monitoringu, ewaluacji i aktualizacji strategii .....	86
<b>VII. Ramy finansowe i źródła finansowania .....</b>	<b>87</b>
<b>Załącznik nr 1. Raport z analizy ankiet wśród mieszkańców gminy Tarnowiec .....</b>	<b>91</b>
<b>Załącznik nr 2. Raport z diagnozy społeczno–gospodarczej gminy Tarnowiec .....</b>	<b>109</b>
<b>Załącznik nr 3. Planowana lista zadań w obszarach tematycznych .....</b>	<b>160</b>



## I. Wprowadzenie

Strategia Rozwoju Gminy Tarnowiec na lata 2022–2030 jest średniookresowym dokumentem określającym kierunki jej rozwoju oraz podstawowym narzędziem zarządzania strategicznego dla władz samorządowych. Wyznacza wizję rozwoju Gminy w 2030 r., do realizacji której zostały zaplanowane działania w ramach określonych celów strategicznych i operacyjnych. Realizacja Strategii ma stymulować zrównoważony rozwój Gminy i prowadzić do odczuwalnej poprawy jakości życia mieszkańców. Zamiarem jej twórców jest, aby wypełniały ją nie tylko władze Gminy, lecz wszystkie instytucje i organizacje prowadzące taki rodzaj działalności oraz by była wyznacznikiem inicjatyw, wokół których jednoczą się mieszkańcy. Z tego względu dokument został opracowany z wykorzystaniem metody partycypacyjnej, polegającej na szerokim udziale mieszkańców na każdym etapie jego powstawania. Dokument koncentruje się na obszarach i działaniach priorytetowych dla rozwoju Gminy. Wskazuje te działania, których realizacja w ramach ograniczonych możliwości budżetowych będzie stymulować rozwój w sposób najbardziej efektywny.

Strategia przyjmuje horyzont czasowy do 2030 r. Wynika to m.in. z potrzeby zachowania zgodności z dokumentami strategicznymi i operacyjnymi na poziomie regionalnym i krajowym oraz uwzględnia okres rozliczeniowy projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej w perspektywie 2021–2027.

Prace nad Strategią Rozwoju Gminy Tarnowiec na lata 2022–2030 obejmowały trzy główne etapy: część analityczną, część strategiczną oraz konsultacje społeczne. W ramach pierwszej części dokonano analizy głównych dziedzin rozwoju Gminy, tj. infrastrukturalnej, społecznej i gospodarczej. Wyniki opracowano na podstawie powszechnie dostępnych danych, w tym pochodzących od pracowników Urzędu Gminy w Tarnowcu oraz danych Głównego Urzędu Statystycznego. W ramach diagnozy przeprowadzono również badania ankietowe wśród mieszkańców w celu uzyskania opinii dotyczących stanu gospodarczo-społecznego oraz jakości życia na terenie Gminy. Podsumowaniem tej części prac była analiza SWOT określająca wewnętrzne czynniki stanowiące bazę dalszego rozwoju oraz limitujące jej zewnętrzne szanse i zagrożenia. Wyniki raportu diagnostycznego stanowiły podstawę dla planowania strategicznego. Kolejny etap zainaugurowało spotkanie informacyjno-warsztatowe, w którym udział wzięli w szczególności władze gminy, radni, sołtysi, pracownicy Urzędu Gminy w Tarnowcu, przedsiębiorcy oraz przedstawiciele środowisk aktywnie angażujących się w życie Gminy. Na spotkaniu zaprezentowano główne wyniki diagnozy oraz omówiono kwestię podstawowych problemów i potrzeb inwestycyjnych. Omówiono także cele strategiczne, cele operacyjne i działania oraz przygotowano listę projektów strategicznych z punktu widzenia długofalowego rozwoju Gminy. Szczegółowa lista inwestycji wraz z ich lokalizacją oraz szacunkowym kosztem powstała w ramach spotkania roboczego z pracownikami Urzędu Gminy w Tarnowcu. Jako główne obszary rozwoju Gminy określone zostały cztery cele strategiczne: Wzmacnianie pozycji konkurencyjnej lokalnej gospodarki (obszar tematyczny:





Gospodarka), Tworzenie warunków wszechstronnego rozwoju i poprawy jakości życia mieszkańców (obszar tematyczny: Kapitał ludzki i społeczny), Rozwój infrastruktury przy zachowaniu wysokiej jakości środowiska naturalnego (obszar tematyczny: Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska) oraz Wzmocnienie procesów rozwojowych poprzez wzrost dostępu do usług publicznych i poprawę poziomu bezpieczeństwa (obszar tematyczny: Dostępność przestrzenna i technologiczna). Ostatni etap prac stanowiły konsultacje społeczne, które zostały zrealizowane w oparciu o opublikowany na stronach internetowych gminy Tarnowiec projekt Strategii.

Sporządzona Strategia Rozwoju Gminy Tarnowiec na lata 2022–2030 jest dokumentem wskazującym na możliwości dynamizacji rozwoju lokalnego pod względem gospodarczym i społecznym.



## II. Podstawowe informacje o Gminie i jej mieszkańcach

Gmina Tarnowiec jest gminą wiejską, położoną w południowo-wschodniej Polsce, w województwie podkarpackim, w powiecie jasielskim. Siedzibą Gminy jest miejscowość Tarnowiec, która pełni jednocześnie rolę centrum usługowo – administracyjnego Gminy. Gmina zajmuje powierzchnię 6 250 ha, z czego użytki rolne stanowią 3 119 ha, tj. 49,9 % powierzchni, a grunty leśne 1083 ha, co stanowi 17,33 % powierzchni Gminy. Pozostałą część powierzchni Gminy zajmują tereny zabudowane i zurbanizowane, nieużytki oraz użytki ekologiczne, tereny zadrzewione, grunty zajęte wodami, użytki zielone oraz sady. Gmina Tarnowiec graniczy z gminą miejską Jasło oraz z gminami: Chorkówka, Dębowiec, Jasło, Jedlicze i Nowy Żmigród. Na jej terenie znajduje się 17 miejscowości: Brzezówka, Czełuśnica, Dobrucowa, Gliniczek, Glinik Polski, Gąsówka, Nowy Glinik, Potakówka, Roztoki, Sądkowa, Tarnowiec, Umieszcz, Wrocanka, Łajsce, Łubienko, Łubno Szlacheckie i Łubno-Opacie. Biorąc pod uwagę powierzchnię największe miejscowości Gminy to Wrocanka, Glinik Polski, Tarnowiec oraz Łajsce i Nowy Glinik. Z kolei najmniejsze to Gliniczek, Sądkowa i Roztoki. Obszar Gminy według regionalizacji J. Kondrackiego leży w obrębie mezoregionów: Kotlina Jasielsko – Krośnieńska oraz Pogórze Jasielskie, makroregionu Podgórze Środkowobeskidzkie oraz podprovincji Zewnętrzne Karpaty Zachodnie. Pod względem geologicznym północna część Gminy położona jest w obrębie Zachodnich Krańców Centralnej Depresji Karpackiej, natomiast jej południowa część leży w obrębie zewnętrznych Karpat Zachodnich. Gmina Tarnowiec znajduje się w całości w regionie wodnym Górnej- Wschodniej Wisły. Klimat gminy Tarnowiec, zgodnie z klasyfikacją Romera należy do typu klimatu pn. *zaczyszy śródgórskich* (średnia temperatura powietrza 7°C; suma opadów od 700 do 800 mm, okres wegetacyjny ok. 200 dni). Gmina Tarnowiec pod względem gospodarczym ma charakter w przeważającej mierze rolniczy, niemniej jednak na obszarze Gminy funkcjonowało w 2021 r. 729 przedsiębiorstw. Mimo przewagi słabych gleb istnieją możliwości intensyfikacji produkcji ekologicznej, w tym ogrodnictwa i warzywnictwa. Warunki te dają podstawę do rozwoju gospodarstw rolnych, a w tym rolnictwa ekologicznego, a także wytworzenia w oparciu o te gospodarstwa zaplecza agroturystycznego. Gmina Tarnowiec posiada bardzo bogatą historię i związane z nią dziedzictwo kulturowe, które stanowi m.in. o walorach turystycznych Gminy. W rejestrze zabytków znajduje się ponad 40 obiektów oraz liczne zabytki ruchome. Największe grono turystów (pielgrzymów) przyciąga Sanktuarium Matki Bożej Zawierzenia w Tarnowcu. Gmina Tarnowiec posiada dobrze rozwiniętą infrastrukturę szkół podstawowych i przedszkoli, a od 2020 r. rozpoczął funkcjonowanie żłobek. W stopniu niewystarczającym rozwinięta jest natomiast infrastruktura służby zdrowia. Obecna oferta kulturalno – edukacyjna jest realizowana przez Gminny Ośrodek Kultury w Tarnowcu oraz Gminną Bibliotekę Publiczną w Tarnowcu z filiami w Tarnowcu, Gliniku i Łubnie Szlacheckim. Gmina Tarnowiec posiada stadion piłkarsko-lekkoatletyczny w Czełuśnicy, jeden z najnowocześniejszych w powiecie jasielskim. Pod względem infrastruktury gmina Tarnowiec

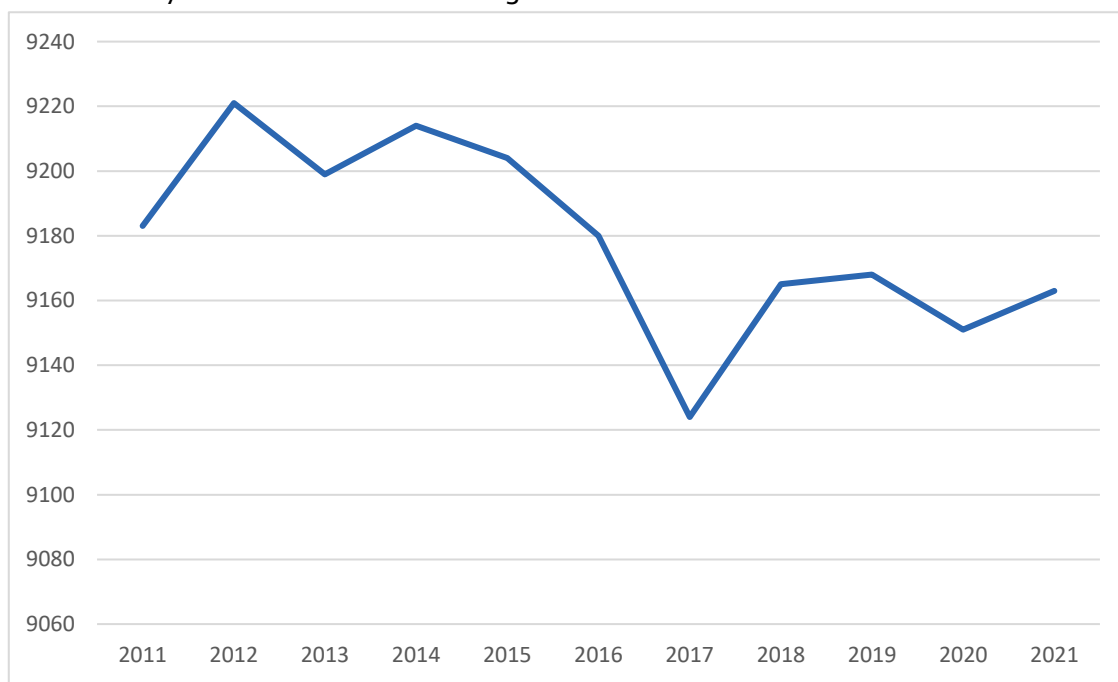


charakteryzuje się dobrze rozwiniętą siecią drogową, wysoką dostępnością sieci gazowej i elektroenergetycznej oraz niską dostępnością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Szczegółowy opis ww. obszarów zaprezentowano w załączniku nr 1 do Strategii.

## II.1. Sytuacja demograficzna gminy Tarnowiec

Zgodnie z danymi Urzędu Gminy w Tarnowcu w 2022 r. liczba mieszkańców Gminy według faktycznego miejsca zamieszkania wynosiła 9 165 osób, co stanowi ok. 8% populacji powiatu jasielskiego. Kobiety stanowią 50,67% ogólnej liczby ludności. Zmiany w liczbie mieszkańców na przestrzeni lat 2011–2021 zaprezentowano na poniższym wykresie, w oparciu o dane udostępniane przez GUS. Wyraźny trend spadkowy widoczny w latach 2014–2017 zatrzymał się i od kilku lat liczba ludności Gminy kształtuje się na poziomie ok. 9160 osób. Prezentowane na wykresie dane, pomimo wahań wskazują na ustabilizowaną liczbę ludności Gminy. Dla porównania można wskazać, iż w 1995 roku, GUS odnotował liczbę ludności gminy Tarnowiec na poziomie 9 154 osób, co stanowi ilość niemal identyczną do obecnej. Średnia gęstość zaludnienia na terenie Gminy wynosi 147 osób na 1 km<sup>2</sup>, a do najliczebniejszych miejscowości należą: Tarnowiec (13%), Wrocanka, Czełużnica, Umieszcz, Nowy Glinik oraz Łąjsce – ponad 51% wszystkich mieszkańców gminy Tarnowiec. Najmniej mieszkańców ma Łubno Opace i Gąsówka.

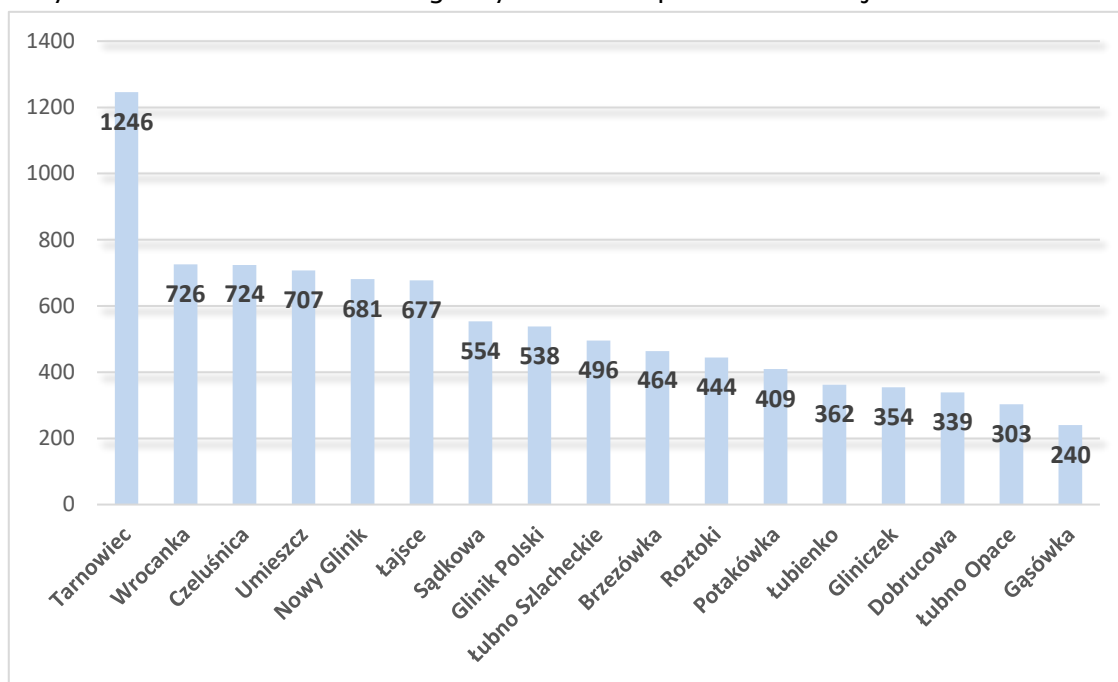
Wykres 1 Liczba ludności w gminie Tarnowiec w latach 2011–2021



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych oraz Urzędu Gminy w Tarnowcu



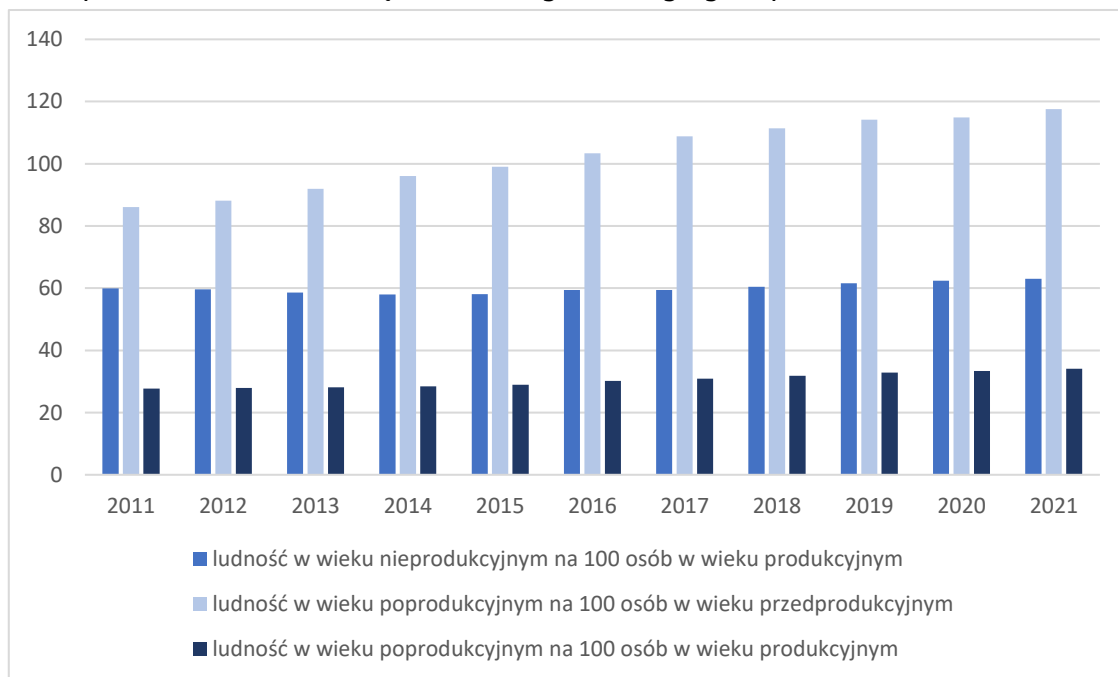
Wykres 2 Liczba mieszkańców gminy Tarnowiec podziale na miejscowości w 2022 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ewidencji ludności Urzędu Gminny w Tarnowcu (zameldowanie stałe i czasowe).

Poza liczbą ludności, drugą zasadniczą kwestią dot. populacji jest jej struktura wiekowa. Wskaźniki tzw. obciążenia demograficznego w gminie Tarnowiec uległy pogorszeniu w analizowanym okresie 11 lat.

Wykres 3 Wskaźniki obciążenia demograficznego gminy Tarnowiec, 2011–2021



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

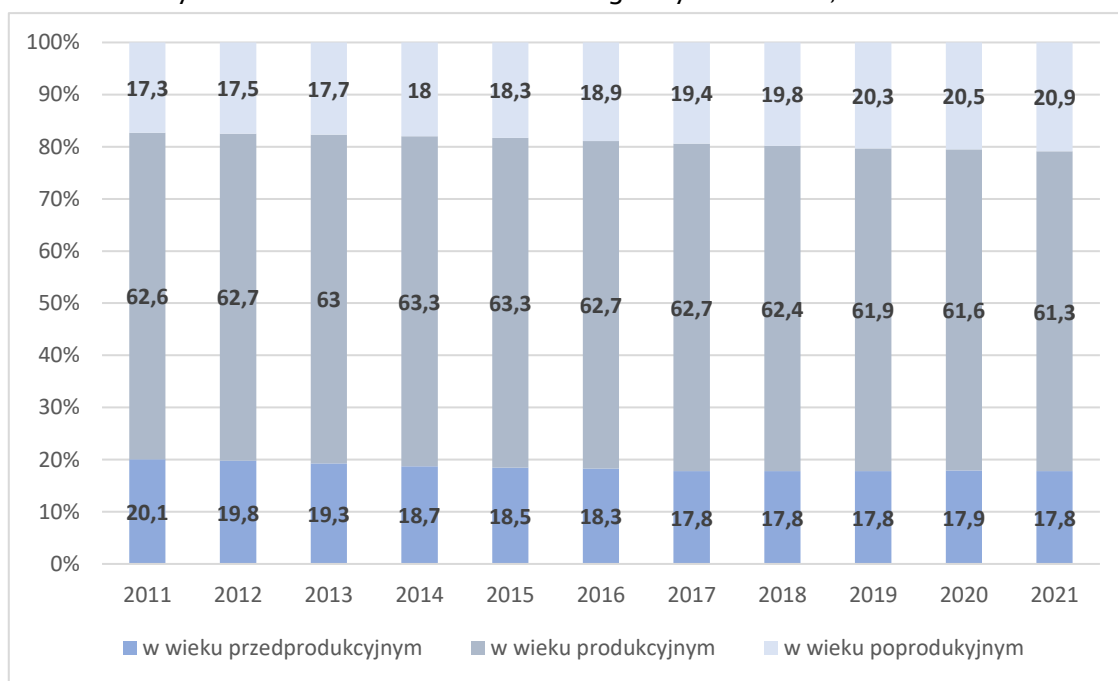


Analiza danych statystycznych zaprezentowanych na powyższym wykresie pozwala wskazać następujące trendy:

- w 2011 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 59,9 os. w wieku nieprodukcyjnym, wartość ta wzrosła do 63 os. w 2021 r.;
- w 2011 r. na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym przypadało 86,1 os. w wieku poprodukcyjnym, wartość ta znacznie wzrosła do 117,6 os. w 2021 r.;
- w 2011 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 27,7 os. w wieku poprodukcyjnym, wartość ta wzrosła do 34,1 os. w 2021 r.;

Osoby w wieku przedprodukcyjnym straciły przewagę liczebną nad osobami w wieku poprodukcyjnym od roku 2016, co wskazuje na niekorzystne trendy demograficzne, tj. postępujące starzenie się społeczeństwa prognozowane w kolejnych latach i konsekwencje społeczne oraz gospodarcze. Od roku 2018 maleje wskaźnik osób w wieku produkcyjnym. Następstwem tego zjawiska jest wzrost współczynnika obciążenia demograficznego osobami starszymi oraz wzrost odsetka osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem. Zjawisko postępującego starzenia się populacji Gminy jest zgodne z trendem występującym powszechnie na terenie kraju.

Wykres 4 Struktura wieku ludności gminy Tarnowiec, 2011–2021



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

Osoby w wieku przedprodukcyjnym straciły przewagę liczebną nad osobami w wieku poprodukcyjnym od roku 2016, co wskazuje na niekorzystne trendy demograficzne – postępujące starzenie się społeczeństwa prognozowane w kolejnych latach i konsekwencje społeczne oraz gospodarcze. Wzrósł współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi oraz odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem.



W ostatnich jedenastu latach obserwowano przewagę napływu migracyjnego ludności nad odpływem.

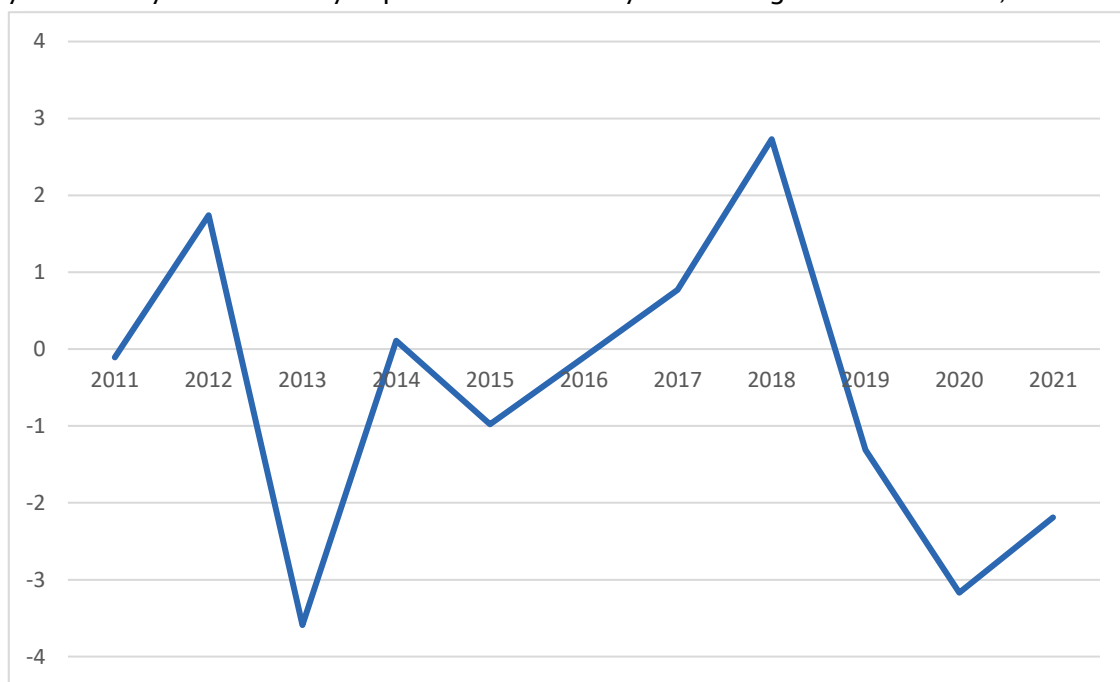
Tabela 1 Migracje w gminie Tarnowiec, 2011–2021

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Zameldowania ogółem [os.]	85	89	80	45	b.d.	54	47	105	103	74	102
Wymeldowania ogółem [os.]	75	89	80	58	b.d.	103	96	87	88	74	80
Saldo migracji na 1000 [os.]	1,1	0,0	0,0	-1,4	b.d.	-5,4	-5,4	2,0	1,6	0,0	2,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

Analizując okres od roku 2011 do roku 2021 r. można zauważyć, że dominował ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego.

Wykres 5 Przyrost naturalny w przeliczeniu na 1 tys. osób w gminie Tarnowiec, 2011–2021



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

### Tarnowiec na tle innych ośrodków – demografia

W analizie porównawczej uwzględniono sąsiednie gminy z terenu powiatu jasielskiego, tj.: Dębowiec (8 836 mieszkańców), Jasło (16 159 mieszkańców) oraz Kołaczyce (8 847 mieszkańców). Jako punkty odniesienia wskazano także dane powiatu jasielskiego, miasta Jasła oraz województwa podkarpackiego. Zaprezentowane wskaźniki demograficzne wskazują, iż wszystkie wybrane jednostki samorządowe borykają się z niekorzystną strukturą wiekową oraz depopulacją. W większości jednostek na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada ponad 60 osób w wieku nieprodukcyjnym; jednocześnie we wszystkich liczbą ludności w wieku poprodukcyjnym jest wyższa niż w wieku przedprodukcyjnym. Dodatkowo, wszystkie jednostki borykają się z ujemnym przyrostem naturalnym, który akurat w 2021 r.



w przypadku gminy Tarnowiec i gminy Dębowiec był niwelowany dodatnim saldem migracji, co zapewniało wzrost liczby mieszkańców.

Tabela 2 Wskaźniki demograficzne w wybranych ośrodkach w 2021 r.

Wyszczególnienie	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	Saldo migracji na 1000 osób [os.]	Przyrost naturalny na 1000 osób
Gmina Tarnowiec	63,00	117,60	2,40	-2,19
Gmina Jasło	59,10	117,60	b.d.	-5,82
Gmina Kołaczyce	57,20	102,60	-3,90	-3,38
Gmina Dębowiec	60,80	104,30	6,90	-6,23
Pow. Jasielski	62,50	127,60	-2,70	-6,01
m. Jasło	69,10	172,30	-7,60	-8,89
Woj. Podkarpackie	64,60	116,60	-0,90	-4,05

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

### Problemy i potrzeby rozwojowe w dziedzinie demografii:

- Niekorzystne procesy demograficzne – starzenie się mieszkańców:
  - ❖ Rozwój infrastruktury społecznej dostosowanej do potrzeb starzejącego się społeczeństwa;
  - ❖ Zaspokajanie zwiększonych potrzeb w zakresie usług medycznych oraz opieki społecznej;
  - ❖ Aktywizacja społeczna osób starszych;
  - ❖ Prowadzenie polityki prorodzicielskiej.
- Odływ młodych osób do większych miast i zagranicę:
  - ❖ Zapobieganie emigracji zarobkowej młodych mieszkańców gminy.

## II.2. Budżet Gminy

W okresie ostatnich 5 lat wynik finansowy budżetu gminy Tarnowiec podlegał niewielkim wahaniom, nadwyżkę budżetową udokumentowano w latach 2017 oraz 2019 i 2021, natomiast w latach 2018 i 2020 wynik finansowy był ujemny i wynosił odpowiednio: -3 413,56 tys. zł (8,9 % ogółu dochodów) oraz -1 330,14 tys. zł (2,8 % ogółu dochodów). Powstały deficyt budżetowy pokrywany był kredytem bankowym lub nadwyżką budżetową z lat ubiegłych.

Tabela 3 Zestawienie dochodów i wydatków gminy Tarnowiec w tys. zł, lata 2017–2021

Lp.	Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
I	Dochody	35 000,08	38 289,25	46 670,91	46 724,02	60 069,86
1	Dochody bieżące	33 265,05	36 221,35	40 058,36	42 887,37	45 910,76
2	Dochody majątkowe	1 735,03	2 067,90	6 612,55	3 836,65	14 159,09
II	Wydatki	34 524,16	41 702,81	40 583,88	48 054,16	47 042,57
1	Wydatki bieżące	29 856,01	32 003,54	36 180,90	39 197,57	40 700,06

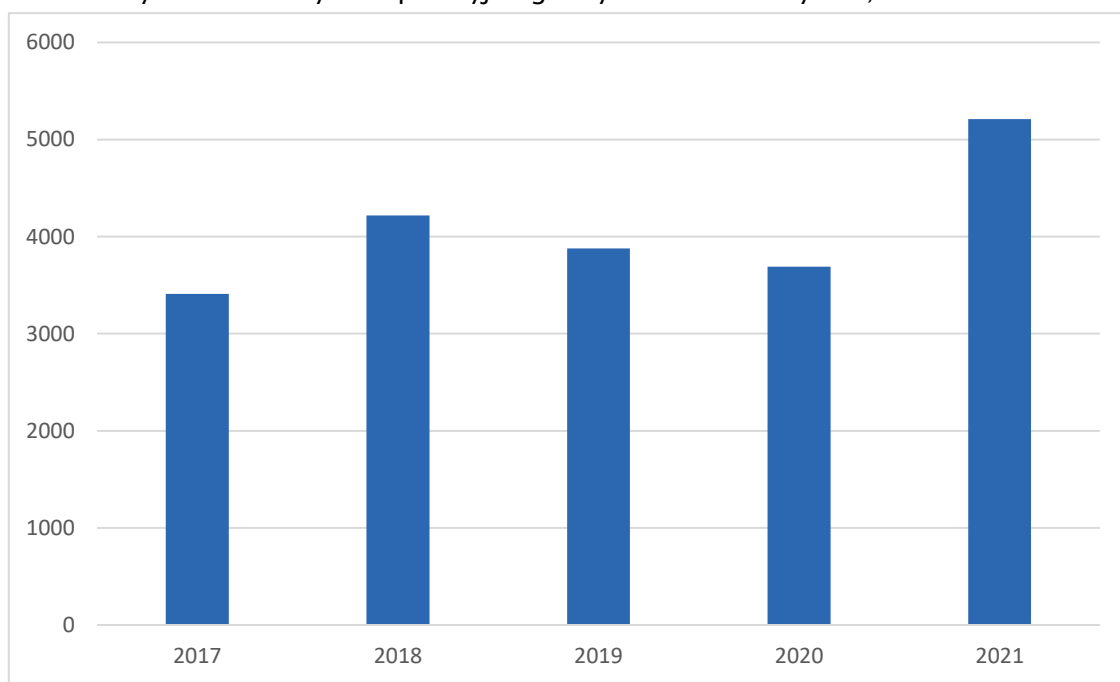


2	Wydatki majątkowe	4 668,15	9 699,27	4 402,98	8 856,59	6 342,51
III	Nadwyżka operacyjna /dochody bieżące–wydatki bieżące/	3 409,04	4 217,81	3 877,46	3 689,80	5 210,70

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

Przez cały badany okres dochody bieżące przeważały nad wydatkami bieżącymi, a poziom nadwyżki operacyjnej był stabilny i kształtował się w granicach od 3,4 do 5,2 mln zł.

Wykres 6 Nadwyżka operacyjna gminy Tarnowiec w tys. zł, 2017–2021



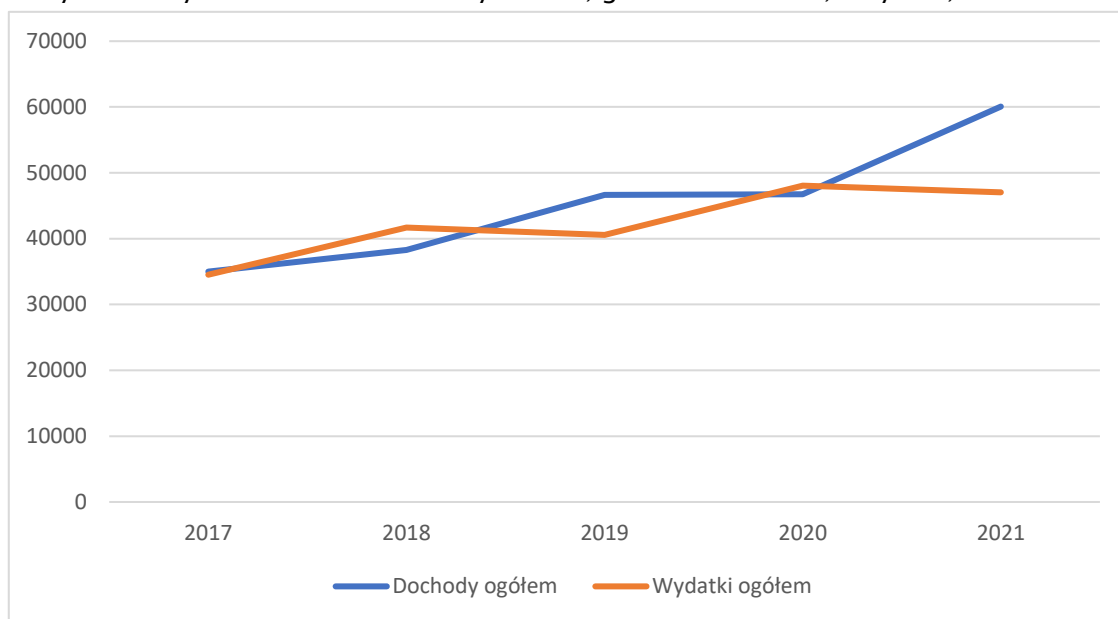
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

W badanym okresie dochody i wydatki w budżecie Gminy systematycznie rosły. Dynamika zjawiska została przedstawiona na poniższym wykresie.





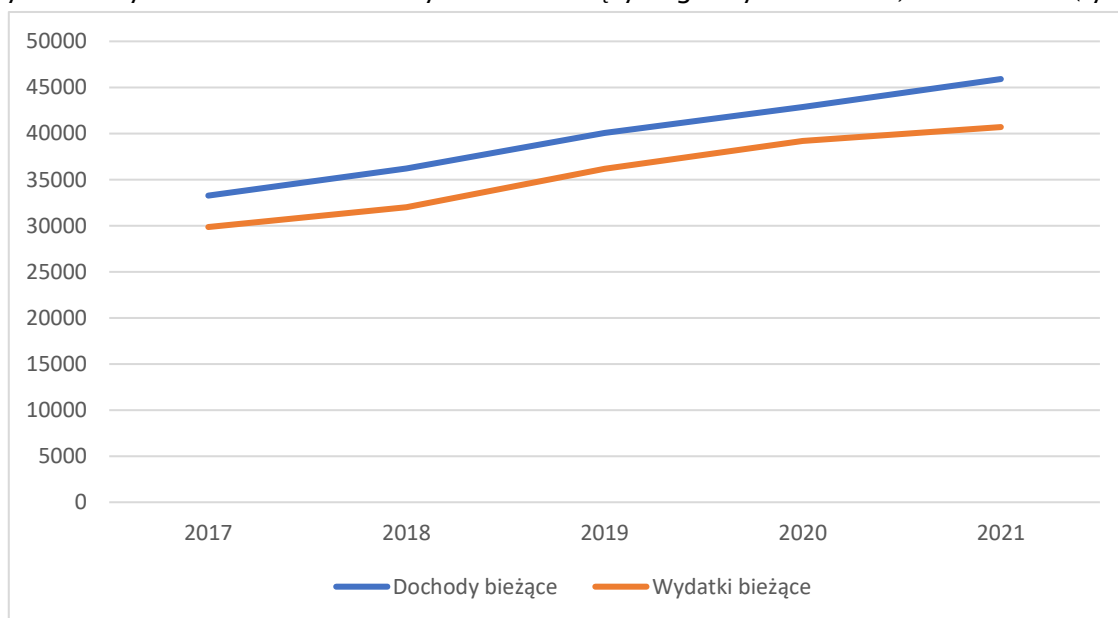
Wykres 7 Dynamika dochodów i wydatków, gmina Tarnowiec, w tys. zł, 2017–2021



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

Analiza kolejnego wykresu pn. *Dynamika dochodów i wydatków bieżących* wskazuje, iż wydatki bieżące charakteryzują się podobną stopą wzrostu jak dochody bieżące, przy znaczącej jednak przewadze dochodów, co świadczy o potencjale wzrostu zasobów finansowych Gminy, a w ślad za tym zwiększaniu się ilości środków do wykorzystania na inwestycje i spłatę zobowiązań.

Wykres 8 Dynamika dochodów i wydatków bieżących gminy Tarnowiec, 2017–2021 (tys. zł)



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

Zarówno dotacje, jak i subwencje stanowiły główne źródła finansowania budżetu Gminy wykazując podobną dynamikę wzrostu. Łącznie te dwie pozycje w latach 2017–2021



przynosiły do budżetu wpływy na poziomie od 26 do 48 mln zł, co stanowiło w zależności od roku ok. 72–79% wszystkich dochodów. Stały wzrost, chociaż na mniejszym poziomie, w badanym okresie, oprócz roku 2021, wykazują również dochody własne, które na przestrzeni lat 2017–2021 wzrosły z poziomu 8 mln zł do 12,8 mln zł.

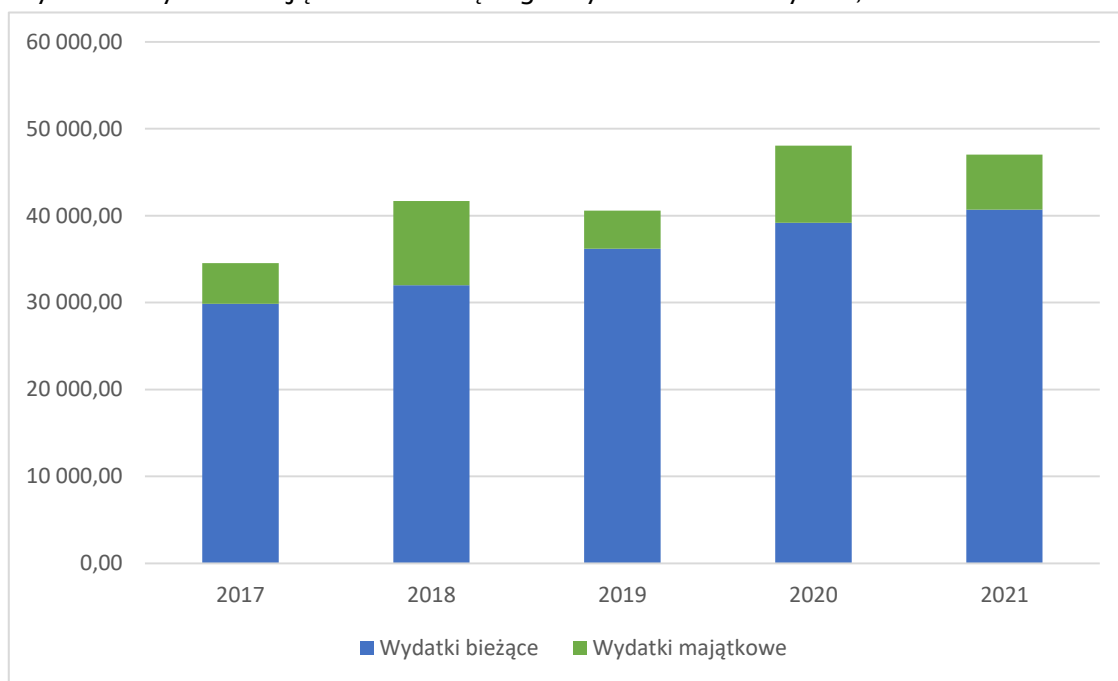
Tabela 4 Dochody gminy Tarnowiec w okresie 2017–2021, w tys. zł

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Dochody własne	8 034,22	10 197,47	11 155,33	13 006,02	12 794,73
Dotacje	14 122,45	14 332,11	20 509,08	18 051,62	20 024,26
Subwencje	12 843,41	13 759,67	15 006,50	15 666,38	27 250,87
Razem	35 000,08	38 289,25	46 670,91	46 724,02	60 069,86

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

Na przestrzeni ostatnich 5 lat widoczny jest wzrost wydatków ogółem, co jest ściśle powiązane z systematycznym wzrostem wydatków bieżących oraz realizowanym planem inwestycyjnym.

Wykres 9 Wydatki majątkowe i bieżące gminy Tarnowiec w tys. zł, w latach 2017–2021



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

W badanym okresie wydatki majątkowe stanowiły od 11 do 23 % wszystkich wydatków Gminy, najwięcej w latach 2018 i 2020, kiedy kolejno 23% i 18% środków Gmina wydawała na cele inwestycyjne, co świadczy o dbałości Gminy o własny rozwój, a w przyszłości powinno przełożyć się na wzrost jakości życia mieszkańców.

Z danych budżetowych za 2021 r. wynika, iż szczególnie dwa działy determinują poziom wydatków Gminy, tj. Rodzina oraz Oświata i wychowanie, łącznie stanowiąc ok. 64% wartości wydatków całkowitych. W ogólnym bilansie wydatków odnotowano wysokie nakłady na Gospodarkę komunalną i ochronę środowiska (8,48%), Administrację publiczną (8,47%),



Transport i łączność (5,28%), Pomoc społeczna (3,95%) oraz Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego (2,56%). Pozostałe działy wydatków w 2021 r. nie przekraczały 1 miliona zł, natomiast ich łączna wartość stanowiła 7,34% wydatków ogółem (w tym m.in. Rolnictwo i łowiectwo, Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę Gospodarka mieszkaniowa, Działalność usługowa, Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa, Obsługa długu publicznego, Ochrona Zdrowia, Kultura fizyczna).

Tabela 5 Struktura wydatków w budżecie gminy Tarnowiec, 2021 r.

Lp.	Dział klasyfikacji budżetowej	Wartość w PLN	Udział %
1	Rodzina	15 224 197,42	32,36%
2	Oświata i wychowanie	14 825 188,96	31,51%
3	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	3 988 690,54	8,48%
4	Administracja publiczna	3 987 730,72	8,47%
5	Transport i łączność	2 483 033,93	5,28%
6	Pomoc społeczna	1 855 975,07	3,95%
7	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	1 202 126,08	2,56%
7	Pozostałe (poniżej 1 mln zł)	3 475 625,19	7,39%
8	Razem	47 042 567,91	100,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

Analiza historyczna budżetu pozwala stwierdzić, iż w badanym okresie w Gminie następował wzrost dochodów bieżących, które znacznie przewyższały poziom rosnących w podobnym tempie wydatków operacyjnych, co gwarantowało stabilny poziom nadwyżki operacyjnej. Wskazanej zależności towarzyszył coraz większy udział dotacji i środków zewnętrznych. Powyższe zmiany skutkowały rosnącym potencjałem finansowym, objawiającym się większą zdolnością do realizacji inwestycji oraz obsługi zadłużenia. Mając na uwadze finansowanie planu inwestycyjnego Gminy, uwzględniające w dalszym ciągu zrównoważoną politykę kształtowania poziomu zadłużenia, ważne jest możliwie duże zdywersyfikowanie montażu finansowego, przy wykorzystaniu różnych instrumentów oraz źródeł pozyskiwania środków zewnętrznych.



### **III. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Tarnowiec**

Wnioski z diagnozy społeczno-gospodarczej zostały opracowane na podstawie dokumentów określających sytuację w jakiej znajduje się Gmina w okresie ostatnich kilku lat, biorąc pod uwagę w szczególności jakość życia społeczności lokalnej, stan infrastruktury, stan finansów gminy oraz szereg innych czynników. Wnioski z badania zostały sformułowane na podstawie analizy m.in. następujących dokumentów:

- Raporty o stanie Gminy Tarnowiec;
- Raport z diagnozy społeczno-gospodarczej Gminy Tarnowiec, stanowiący załącznik do niniejszej Strategii;
- Raport z analizy ankiet wśród mieszkańców Gminy Tarnowiec, stanowiący załącznik do niniejszej Strategii;
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego;
- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Tarnowiec;
- Raporty i zestawienia danych Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych).

Niniejsza część Strategii stanowi punkt wyjścia i bazę dla określenia obszarów i kierunków rozwoju Gminy w latach 2022 – 2030. W ramach diagnozy wyodrębniono cztery obszary tematyczne: Gospodarka (I), Kapitał ludzki i społeczny (II), Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska (III) oraz Dostępność przestrzenna i technologiczna (IV).

#### **III.1. Gospodarka**

W pierwszym obszarze tematycznym wyodrębniono następujące priorytety:

- ❖ Przedsiębiorczość;
- ❖ Turystyka;
- ❖ Rolnictwo.

W każdym z priorytetów określono problemy oraz potrzeby rozwojowe służące ich rozwiązaniu lub ograniczeniu ich oddziaływania.



## Przedsiębiorczość

Bariery kapitałowe i organizacyjne w rozwoju przedsiębiorstw (problem)

Promowanie systemów wsparcia instytucjonalnego i finansowego na rzecz przedsiębiorców (potrzeba rozwojowa)

Braki kadrowe oraz niedostosowanie kompetencji pracowników do szybko zmieniających się warunków prowadzenia działalności gospodarczej (problem)

Upowszechnienie działań na rzecz podnoszenia kwalifikacji osób aktywnych zawodowo (potrzeba rozwojowa)

Brak średnich i dużych przedsiębiorstw pełniących rolę liderów gospodarki lokalnej (regionalnej); zahamowanie wzrostu przedsiębiorczości na skutek kryzysów gospodarczych (problem)

Wzmocnienie procesów pozyskiwania nowych inwestorów; wdrożenie działań dywersyfikacyjnych w kierunku działalności pozarolniczej; wspieranie aktywności i przedsiębiorczości osób bezrobotnych (potrzeba rozwojowa)



## Turystyka

Niedostatecznie rozwinięta baza  
turystyczna (problem)

Wspieranie rozwoju infrastruktury  
turystycznej, budowa nowych i  
modernizacja istniejących obiektów  
turystycznych, w tym noclegowych,  
stworzenie większej ilości ścieżek  
pieszych oraz rowerowych, wzbogacenie  
oferty istniejących historycznych  
zabytków (potrzeba rozwojowa)

Niska rozpoznawalność gminy  
Tarnowiec w skali regionu i kraju  
(problem)

Rozwój i unowocześnienie form  
wszelkiego rodzaju promocji  
turystycznej (potrzeba rozwojowa)



## Rolnictwo

Niski udział produkcji rolnictwa ekologicznego i zrównoważonego (problem)

Wsparcie rozwoju i promocja rolnictwa ekologicznego i zrównoważonego (potrzeba rozwojowa)

Brak rozpoznawalności produktów lokalnych wśród potencjalnych odbiorców (problem)

Wsparcie tworzenia i promocji marki produktów lokalnych (potrzeba rozwojowa)

Presja konkurencyjna ze strony gospodarstw rolnych z innych gmin (problem)

Tworzenie infrastruktury sprzyjającej rozwojowi nowoczesnego rolnictwa (potrzeba rozwojowa)



### III.2. Kapitał ludzki i społeczny

W drugim obszarze tematycznym wyodrębniono pięć priorytetów:

- ❖ Edukacja i opieka żłobkowa;
- ❖ Ochrona zdrowia;
- ❖ Kultura i dziedzictwo kulturowe;
- ❖ Aktywizacja społeczna;
- ❖ Sport i rekreacja.

W każdym z priorytetów określono problemy oraz potrzeby rozwojowe służące ich rozwiązaniu lub ograniczeniu ich oddziaływania.





## Edukacja i opieka żłobkowa

Konieczność stałego rozwoju i dostosowania do potrzeb, infrastruktury edukacyjnej na poziomie przedszkolnym oraz żłobkowym (problem)

**Modernizacja infrastruktury przedszkolnej i szkolnej, zapewnienie opieki dla dzieci w wieku niższym niż przedszkolne (potrzeba rozwojowa)**

Niewystarczający poziom oferty edukacyjnej umożliwiającej m.in. rozwój postaw kreatywnych i innowacyjnych u uczniów (problem)

**Realizacja programów zajęć pozalekcyjnych wspierających rozwój intelektualny i fizyczny dzieci i młodzieży (potrzeba rozwojowa)**

Konieczność stałego doskonalenia zawodowego nauczycieli w związku ze zmieniającymi się formami pracy z uczniem (problem)

**Wspieranie nauczycieli w zakresie podnoszenia kwalifikacji, stosowania nowoczesnych metod i form pracy z uczniem, w tym przy wykorzystaniu technik cyfrowych (potrzeba rozwojowa)**



## Ochrona zdrowia

Niska dostępność służby zdrowia oraz punktów aptecznych poza miejscowością Tarnowiec (problem)

Rozbudowa infrastruktury ochrony zdrowia i doposażenie służb medycznych funkcjonujących na terenie Gminy (potrzeba rozwojowa)

Rosnące zapotrzebowanie na świadczenia medyczne (problem)

Wdrażanie programów profilaktyki i ochrony zdrowia (potrzeba rozwojowa)



## Kultura i dziedzictwo kulturowe

Zły stan techniczny części zabytkowej infrastruktury dziedzictwa kulturowego (problem)

Ochrona i odnowa zabytkowej infrastruktury dziedzictwa kulturowego (potrzeba rozwojowa)

Niewystarczająca promocja i odnowa dziedzictwa kulturowego gminy; ograniczony zakres nowoczesnej i atrakcyjnej oferty kulturalnej w Gminie (problem)

Rozwój infrastruktury i oferty gminnych instytucji kultury, w tym z wykorzystaniem procesu digitalizacji zasobów (potrzeba rozwojowa)



## Aktywizacja społeczna

Niewystarczający poziom rozwoju nowoczesnej infrastruktury oraz oferty programowej służącej integracji społecznej (problem)

**Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej realizacji inicjatyw aktywizujących i integrujących lokalne społeczności; Rozwój systemu wsparcia dla środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym; Zapewnienie opieki i aktywizacja społeczna osób starszych (potrzeba rozwojowa)**

Niewystarczająca aktywność organizacji pozarządowych oraz współpracy ze strony sektora gospodarczego, w tym trudności w pozyskiwaniu środków pomocowych spoza Gminy (problem)

**Pobudzanie aktywności społeczeństwa i sektora społeczno-gospodarczego w życiu publicznym; Współpraca i wspieranie działalności organizacji pozarządowych (potrzeba rozwojowa)**



## Sport i rekreacja

Nierówno rozwinięta infrastruktura sportowa na obszarach wiejskich (problem)

Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (potrzeba rozwojowa)

Zbyt mała liczba osób podejmujących aktywność fizyczną (problem)

Promocja sportu masowego, w tym upowszechnianie i rozwój sportu wśród dzieci i młodzieży oraz promocja aktywności ruchowej osób dorosłych (potrzeba rozwojowa)



### III.3. Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska

W trzecim obszarze tematycznym wyodrębniono cztery priorytety:

- ❖ Dostępność komunikacyjna Gminy;
- ❖ Infrastruktura energetyczna;
- ❖ Infrastruktura komunalna;
- ❖ Ochrona stanu środowiska naturalnego i krajobrazu.

W każdym z priorytetów określono problemy oraz potrzeby rozwojowe służące ich rozwiązaniu lub ograniczeniu ich oddziaływania.



## Dostępność komunikacyjna

Uciążliwość i zagrożenie stwarzane przez ruch samochodowy generowany na sieci dróg publicznych, przebiegającej w bezpośrednim sąsiedztwie terenów zamieszkałych (problem)

Rozwój infrastruktury drogowej zwiększającej komfort przejazdu oraz bezpieczeństwo w ruchu drogowym (potrzeba rozwojowa)

Niedostosowanie układu drogowego do występujących potrzeb w zakresie ruchu drogowego, w tym: wąskie drogi, brak chodników i oświetlenia, niezadawalający stan techniczny dróg (problem)

Poprawa jakości sieci dróg publicznych oraz budowa i przebudowa obiektów infrastruktury drogowej, w tym m.in. parkingów, wiat przystankowych (potrzeba rozwojowa)

Niska jakość infrastruktury kolejowej oraz brak dostępności wysokiej jakości połączeń kolejowych stanowiących alternatywę dla połączeń drogowych (problem)

Poprawa jakości infrastruktury kolejowej oraz zwiększenie ilości atrakcyjnych połączeń kolejowych (potrzeba rozwojowa)



## Infrastruktura energetyczna

Niski udział energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w bilansie energetycznym Gminy (problem)

Rozwój infrastruktury OZE na terenie Gminy oraz zwiększenie udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w ogólnym bilansie energetycznym Gminy Tarnowiec (potrzeba rozwojowa)

Wysoki poziom zapotrzebowania na energię elektryczną i ciepłą w przedsiębiorstwach i budynkach mieszkalnych oraz stosowanie nieefektywnych źródeł ciepła przez mieszkańców (problem)

Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej; Promocja i wsparcie wymiany nieefektywnych źródeł ciepła w budynkach mieszkalnych jedno i wielorodzinnych oraz zwiększenie efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach (potrzeba rozwojowa)





## Infrastruktura komunalna

Słabo rozwinięta sieć wodociągowa, niezabezpieczająca mieszkańców gminy na wypadek występowania susz (problem)

Rozbudowa i poprawa stanu istniejącej infrastruktury wodociągowej (potrzeba rozwojowa)

Częściowa niedostępność i słabo rozwinięta sieć kanalizacji sanitarnej (problem)

Rozbudowa i poprawa stanu technicznego sieci kanalizacji sanitarnej (potrzeba rozwojowa)

Niewystarczająca świadomość społeczeństwa co do sposobów postępowania z odpadami komunalnymi. Niski poziom segregacji odpadów (problem)

Wsparcie zrównoważonej gospodarki odpadami wraz z dążeniem do poprawy efektywności segregacji odpadów (potrzeba rozwojowa)



## Ochrona stanu środowiska naturalnego i krajobrazu

Zagrożenie środowiska  
naturalnego, bieżącego  
dostępu do wody  
użytkowej oraz  
działalności rolniczej i  
gospodarczej suszą  
(problem)

Przeciwdziałanie i  
minimalizowanie skutków  
suszy oraz ochrona  
zasobów wodnych  
(potrzeba rozwojowa)

Niska świadomość  
potrzeby ochrony  
środowiska wśród  
mieszkańców (problem)

Promocja i zwiększenie  
świadomości  
społeczeństwa w zakresie  
ochrony środowiska,  
ograniczenia emisji  
substancji szkodliwych  
oraz efektywnego  
wykorzystania zasobów  
naturalnych (potrzeba  
rozwojowa)

Zagrożenie  
bezpieczeństwa  
mieszkańców powodzią  
(problem)

Budowa infrastruktury  
przeciwpowodziowej oraz  
niwelowanie zagrożeń  
wynikających ze zmian  
klimatycznych (potrzeba  
rozwojowa)



### III.4. Dostępność przestrzenna i technologiczna

W czwartym obszarze tematycznym wyodrębniono trzy priorytety:

- ❖ Planowanie przestrzenne;
- ❖ Bezpieczeństwo mieszkańców;
- ❖ Usługi publiczne.

W każdym z priorytetów określono problemy oraz potrzeby rozwojowe służące ich rozwiązaniu lub ograniczeniu ich oddziaływania.



## Planowanie przestrzenne

Mała powierzchnia urządzonych terenów zielonych oraz konieczność poprawy estetyki przestrzeni publicznej (problem)

Działania na rzecz poprawy estetyki przestrzeni publicznej (potrzeba rozwojowa)

Niski udział powierzchni terenów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (problem)

Wykorzystanie instrumentów planowania przestrzennego dla ochrony zasobów przestrzeni i krajobrazu oraz racjonalnego gospodarowania przestrzenią (potrzeba rozwojowa)



## Bezpieczeństwo mieszkańców

Zagrożenie bezpieczeństwa  
mieszkańców w związku z rosnącym  
natężeniem ruchu drogowego oraz  
występowaniem gwałtownych zjawisk  
pogodowych (problem)

Wsparcie współdziałania podmiotów  
działających w obszarze  
bezpieczeństwa i ratownictwa (potrzeba  
rozwojowa)

Braki w zakresie infrastruktury oraz  
niewystarczająca ilość wyposażenia  
służb działających na rzecz  
bezpieczeństwa mieszkańców (problem)

Rozbudowa infrastruktury i doposażenie  
służb ratowniczych (potrzeba  
rozwojowa)



## Usługi publiczne

Brak lub słaby dostęp do Internetu szerokopasmowego w wybranych miejscowościach gminy Tarnowiec (problem)

Zwiększenie dostępu do danych cyfrowych oraz wzrost umiejętności ich wykorzystania (potrzeba rozwojowa)

Wąski zakres wykorzystania nowoczesnych technologii informacyjnych w obszarze usług administracyjnych, oferty zdrowotnej i kulturalno-turystycznej (problem)

Wdrażanie i promowanie e-usług publicznych, poprawa przepływu informacji pomiędzy społeczeństwem a administracją oraz bezpieczeństwa przetwarzania danych (potrzeba rozwojowa)



## IV. Cele strategiczne i kierunki rozwoju gminy Tarnowiec

### IV.1 Analiza SWOT

Analiza SWOT jest narzędziem pozwalającym na zidentyfikowanie i ocenę:

- silnych stron (strengths) – cech wewnętrznych gminy, które wpływają na jej rozwój;
- słabych stron (weaknesses) – cech wewnętrznych gminy, które mogą blokować rozwój;
- szans (opportunities) – uwarunkowań zewnętrznych, które nie zależą bezpośrednio od gminy, a które odpowiednio wykorzystane mogą przyczynić się do jej rozwoju;
- zagrożeń (threats) – uwarunkowań zewnętrznych, na które gmina nie ma bezpośredniego wpływu, a które mogą hamować jej rozwój.

W wyniku przeprowadzonej analizy określono następujące silne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia gminy Tarnowiec .

#### *Cechy wewnętrzne gminy Tarnowiec wpływające na jej rozwój*

#### *Silne strony*

- ❖ Stabilna sytuacja finansowa Gminy, związana z rosnącą od kilku lat nadwyżką operacyjną oraz kontrolowanym zadłużeniem;
- ❖ Duża liczba aktywnych przedsiębiorstw w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców;
- ❖ Odpowiednie warunki glebowe, klimatyczne i rzeźba terenu niezbędne do prowadzenia działalności rolniczej; długoletnie tradycje rolnicze, a zarazem wiedza dot. produkcji rolniczej; częściowo zmodernizowane i nowoczesne zaplecze sprzętowe sektora rolniczego gminy Tarnowiec;
- ❖ Sanktuarium Matki Bożej Zawierzenia w Tarnowcu, stanowiące rozpoznawalne miejsce kultu religijnego; duża rozpoznawalność w regionie niektórych imprez cyklicznych organizowanych w Gminie;
- ❖ Odpowiednia infrastruktura i duża dostępność oferty edukacyjnej na poziomie podstawowym; duży wkład szkół w rozwój społeczno – gospodarczy i kulturalny Gminy, stopniowo poprawiająca się dostępność do opieki żłobkowej;
- ❖ Rosnący z roku na rok udział wydatków budżetowych Gminy na kulturę i dziedzictwo kulturowe, duży księgozbiór biblioteki publicznej, bogate dziedzictwo kulturowe, zaangażowanie i kultywowanie tradycji przez instytucje publiczne, organizacje pozarządowe oraz część mieszkańców;
- ❖ Rozbudowany system opieki społecznej, oparty m.in. na programach krajowych umożliwiających walkę z ubóstwem oraz pomoc osobom potrzebującym; niskie bezrobocie wśród mieszkańców Gminy;
- ❖ Obecność organizacji społecznych realizujących różnorodne inicjatywy angażujące mieszkańców, utrwalające więzy społeczne oraz budujące społeczeństwo obywatelskie;
- ❖ Rozwijająca się infrastruktura sportowa i relatywnie wysoka liczba klubów sportowych na 10 tys. mieszkańców;



- ❖ Położenie Gminy w pobliżu głównych szlaków komunikacyjnych regionu, łatwa dostępności do drogi krajowej i dróg wojewódzkich;
- ❖ Ugruntowana współpraca w ramach Związku Gmin Dorzecza Wisłoki umożliwiającą realizację wspólnych przedsięwzięć z zakresu gospodarki komunalnej, odnawialnych źródeł energii, edukacji ekologicznej, zielono – niebieskiej infrastruktury, itp.;
- ❖ Rozwijające się zaplecze administracyjne oraz doświadczona kadra Urzędu gminy Tarnowiec i jednostek organizacyjnych wspomagające rozwój Gminy i dostępność usług dla mieszkańców;
- ❖ Wysoka dostępność do infrastruktury energetycznej, w tym sieci gazowej i elektrycznej;
- ❖ Dobre warunki do wykorzystania odnawialnych źródeł energii (energia słoneczna, energia wiatrowa);
- ❖ Zapewniony odpowiedni system zbierania i zagospodarowania odpadów komunalnych (system odbioru odpadów od mieszkańców i firm, PSZOK);
- ❖ Wysoka dostępność do szerokopasmowego Internetu Gminy; uruchomione pierwsze e-usługi w zakresie administracji publicznej;
- ❖ Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego; bliskość służb policyjnych oraz duże zaangażowanie OSP w ochronę mieszkańców przed skutkami pożarów, powodzi, innych gwałtownych zjawisk przyrodniczych; wysokiej jakości wyposażenie części jednostek w sprzęt ratowniczo – gaśniczy;
- ❖ Wysoka jakość środowiska naturalnego;
- ❖ Dostępność terenów pod zabudowę mieszkaniową i usługową wynikająca z obecnych uwarunkowań i planowanych kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Tarnowiec.





*Cechy wewnętrzne gminy Tarnowiec blokujące rozwój*

- ❖ Niekorzystna struktura wiekowa populacji Gminy, przewaga osób w wieku poprodukcyjnym nad liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym, ujemne wskaźniki przyrostu naturalnego w latach 2019–2021; depopulacja części wsi;
- ❖ Brak gotowych terenów inwestycyjnych, niska konkurencyjność w stosunku do innych ośrodków w zakresie przyciągania nowych inwestorów;
- ❖ Brak bazy noclegowej i gastronomicznej oraz oferty turystycznej zintegrowanej z innymi ośrodkami;
- ❖ Niska konkurencyjność małych gospodarstw rolnych wynikająca z braku możliwości finansowania inwestycji;
- ❖ Depopulacja widoczna w części szkół podstawowych; wysokie koszty prowadzenia działalności edukacyjnej;
- ❖ Ograniczona dostępność do świadczeń zdrowotnych oraz aptek w wybranych miejscowościach Gminy;
- ❖ Niedostosowanie infrastruktury i systemu opieki zdrowotnej i społecznej do potrzeb starzejącego się społeczeństwa;
- ❖ Niskie zaangażowanie społeczne części mieszkańców, w tym niski udział w propagowaniu i ochronie dziedzictwa kulturowego (lokalnej tradycji, zwyczajów, twórczości), niski poziom czytelnictwa wśród mieszkańców;
- ❖ Niski poziom zaangażowania mieszkańców w zajęcia sportowe i ruchowe;
- ❖ Niska dostępność do dróg szybkiego ruchu i atrakcyjnych połączeń kolejowych;
- ❖ Niski udział energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w bilansie energetycznym Gminy;
- ❖ Niedostępność sieci wodociągowej i kanalizacyjnej dla ponad 70% mieszkańców Gminy;
- ❖ Ograniczenia w zakresie inwestowania związane z brakiem miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.



### *Uwarunkowania zewnętrzne mogące przyczynić się do rozwoju*

## *Szanse*

- ❖ Udział w jednolitym rynku europejskim, szeroki dostęp do rynków sprzedaży dla przedsiębiorstw;
- ❖ Możliwość korzystania ze środków pomocowych Unii Europejskiej oraz programów rządowych i wojewódzkich;
- ❖ Planowana rozbudowa DK 73 Jasło–Pilzno wraz z obwodnicą Jasła, Pilzna, Brzostka i Kołaczyc zwiększająca dostępność komunikacyjną do autostrady A4;
- ❖ Budowa drogi ekspresowej S-19 zwiększającej dostępność komunikacyjną regionu;
- ❖ Wzrost popularności województwa podkarpackiego wśród turystów (w tym: współpraca ośrodków turystycznych Podkarpacia w zakresie wspólnej promocji i rozwijania turystyki);
- ❖ Rosnąca popularność turystyki aktywnej w Beskidach; organizacja popularnych wydarzeń biegowych;
- ❖ Rosnący udział eksportu polskich produktów rolnych; coraz lepsza rozpoznawalność polskich produktów za granicą;
- ❖ Intensywna działalność promująca sprzedaż polskich produktów za granicą ułatwiająca przedsiębiorcom i rolnikom zdobywanie nowych rynków zbytu;
- ❖ Rosnąca popularność produktów rolnictwa ekologicznego i zrównoważonego, zwłaszcza w większych miastach, połączona ze zwiększoną świadomością konsumencką;
- ❖ Rozwój technologii, materiałów oraz pomocy dydaktycznych zwiększających możliwości kształcenia dzieci na poziomie przedszkolnym, podstawowym i średnim;
- ❖ Rosnący udział nakładów na służbę zdrowia w odniesieniu do Produktu Krajowego Brutto; zwiększona presja społeczna na poprawę stanu służby zdrowia;
- ❖ Rozwój ogólnokrajowych programów wsparcia i aktywizacji osób starszych; wzrost dochodów tej grupy społecznej;
- ❖ Wzrost znaczenia oraz dostępności programów ochrony dziedzictwa kulturowego oraz popularyzacji czytelnictwa;
- ❖ Zwiększające się możliwości rozwoju młodych sportowców w różnych dziedzinach; dostępność programów wsparcia rozwoju sportu młodzieżowego oraz amatorskiego;
- ❖ Zwiększające się możliwości znalezienia pracy zdalnej, nawet w przedsiębiorstwach oddalonych od gminy Tarnowiec;
- ❖ Duża różnorodność programów wsparcia działań organizacji pozarządowych, w tym prowadzona przez fundacje dużych firm oraz organizacji międzynarodowym lub krajowych;



- ❖ Rozwój infrastruktury komunikacyjnej i dostępności transportowej regionu; rosnąca popularność i nacisk ze strony UE na modernizację połączeń kolejowych;
- ❖ Planowana przebudowa i elektryfikacja linii kolejowej nr 108 w ramach budowy tzw. Centralnego Portu Komunikacyjnego; zwiększenie dostępności kolejowej województwa podkarpackiego w ramach CPK;
- ❖ Plany modernizacji infrastruktury energetycznej kraju w ramach programów współfinansowanych ze środków europejskich;
- ❖ Duże możliwości współfinansowania przedsięwzięć z zakresu odnawialnych źródeł energii i elektromobilności;
- ❖ Rozwój sieci szerokopasmowej 5G;
- ❖ Objęcie obszarów gminy Tarnowiec planami inwestycyjnymi w zakresie rozwiązania problemów ryzyka powodziowego;
- ❖ Potencjał pogłębiania się współpracy między samorządowej, w szczególności w ramach MOF Jasło (nowe instrumenty i platformy służące pogłębianiu współpracy, dedykowane fundusze itp.).



## Zagrożenia

### *Uwarunkowania zewnętrzne mogące hamować rozwój*

- ❖ Stale rosnąca atrakcyjność zamieszkania w dużych miastach powodująca odpływ mieszkańców z mniejszych ośrodków, w tym gminy Tarnowiec;
- ❖ Epidemie chorób zakaźnych przyczyniające się do wzrostu śmiertelności mieszkańców, ograniczenia możliwości przemieszczania się oraz utraty poczucia bezpieczeństwa;
- ❖ Obostrzenia (lockdown) wynikające z epidemii przyczyniające się do upadku przedsiębiorstw, wzrostu bezrobocia, spadku popytu na niektóre usługi publiczne i wywołujące kryzysy z służbie zdrowia;
- ❖ Epidemiczne ograniczenia w ruchu turystycznym;
- ❖ Niepewność działań politycznych i wynikających z tego regulacji dotyczących różnych branż związana z dążeniem do tzw. neutralności klimatycznej;
- ❖ Zmiany przepisów podatkowych wywołujące ograniczenie wpływów podatkowych do budżetu Gminy;
- ❖ Zwiększanie zadań Gminy bez zapewnienia finansowania z budżetu centralnego;
- ❖ Ponadnormatywny wzrost opłat za korzystanie z mediów, w tym związany z podwyżkami cen energii;
- ❖ Brak skutecznej promocji województwa jako obszaru turystycznego ma arenie ogólnopolskiej i zagranicznej;
- ❖ Brak pracowników służby zdrowia, w tym w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej;
- ❖ Ograniczenie finansowania programów wsparcia dla najbardziej potrzebujących grup społecznych;
- ❖ Nadmierna komercjalizacja sektorów kultury i sportu;
- ❖ Ubożenie społeczeństwa na skutek inflacji oraz kryzysów finansowych;
- ❖ Nierównomierny wzrost ilości pojazdów do możliwości rozbudowy infrastruktury komunikacyjnej;
- ❖ Niedostosowanie infrastruktury energetycznej do potencjału energetyki odnawialnej; ryzyko przerw w dostawie nośników energii;
- ❖ Silne i umiarkowane zagrożenie powodziowe w obszarach położonych w bezpośrednim sąsiedztwie rzeki Jasiołki;
- ❖ Silne i umiarkowane zagrożenia suszą;
- ❖ Duża skala zagrożeń, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży, wynikających z korzystania z aplikacji i dostępu do niebezpiecznych treści udostępnianych w Internecie;
- ❖ Ryzyko konfliktów związanych z budową infrastruktury sieci 5G.



## IV.2. Schemat kierunków rozwoju

<b>Obszar tematyczny I – GOSPODARKA</b> <b>Cel strategiczny – Wzmacnianie pozycji konkurencyjnej lokalnej gospodarki</b>	
<b>Priorytet I.1 Przedsiębiorczość</b> <b>Cel operacyjny: Stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości</b>	<b>Działanie nr I.1.1</b> Promowanie systemów wsparcia instytucjonalnego i finansowego na rzecz przedsiębiorców
	<b>Działanie nr I.1.2</b> Upowszechnianie działań na rzecz podnoszenia kwalifikacji osób aktywnych zawodowo
	<b>Działanie nr I.1.3</b> Wzmocnienie procesów pozyskiwania nowych inwestorów
	<b>Działanie nr I.1.4</b> Wdrożenie działań dywersyfikacyjnych w kierunku działalności pozarolniczej
	<b>Działanie nr I.1.5</b> Wspieranie aktywności i przedsiębiorczości osób bezrobotnych
<b>Priorytet I.2. Turystyka</b> <b>Cel operacyjny: Zwiększenie ruchu turystycznego</b>	<b>Działanie nr I.2.1</b> Wspieranie rozwoju infrastruktury turystycznej
	<b>Działanie nr I.2.2</b> Rozwój i unowocześnienie form promocji turystycznej
<b>Priorytet I.3 Rolnictwo</b> <b>Cel operacyjny: Wspieranie rozwoju rolnictwa</b>	<b>Działanie nr I.3.1</b> Promocja rolnictwa ekologicznego
	<b>Działanie nr I.3.2</b> Popularyzacja marki produktów lokalnych
	<b>Działanie nr I.3.3</b> Tworzenie infrastruktury sprzyjającej rozwojowi nowoczesnego rolnictwa
<b>Obszar tematyczny II – KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY</b> <b>Cel strategiczny – Tworzenie warunków wszechstronnego rozwoju i poprawy jakości życia mieszkańców</b>	
<b>Priorytet II.1. Edukacja i opieka żłobkowa</b> <b>Cel operacyjny: Rozwój potencjału intelektualnego mieszkańców</b>	<b>Działanie nr II.1.1</b> Modernizacja oraz doposażenie infrastruktury przedszkolnej i szkolnej
	<b>Działanie nr II.1.2</b> Realizacja programów zajęć pozalekcyjnych wspierających rozwój intelektualny i fizyczny dzieci i młodzieży



	<b>Działanie nr II.1.3</b> Wsparcie nauczycieli w zakresie podnoszenia kwalifikacji oraz zastosowania nowoczesnych metod i form pracy z uczniem
	<b>Działanie nr II.1.4</b> Zapewnienie opieki dla dzieci w wieku niższym niż przedszkolne
<b>Priorytet II.2. Ochrona zdrowia</b> <b>Cel operacyjny: Ochrona i poprawa stanu zdrowia mieszkańców</b>	<b>Działanie nr II.2.1</b> Rozbudowa infrastruktury ochrony zdrowia i doposażenie służb medycznych na terenie Gminy
	<b>Działanie nr II.2.2</b> Wdrażanie programów profilaktyki i ochrony zdrowia
<b>Priorytet II.3. Kultura i dziedzictwo kulturowe</b> <b>Cel operacyjny: Zwiększenie atrakcyjności oferty kulturalnej</b>	<b>Działanie nr II.3.1</b> Ochrona i odnowa zabytkowej infrastruktury dziedzictwa kulturowego
	<b>Działanie nr II.3.2</b> Rozwój infrastruktury i oferty gminnych instytucji kultury, w tym z wykorzystaniem procesu digitalizacji zasobów
<b>Priorytet II.4. Aktywizacja społeczna</b> <b>Cel operacyjny: Poprawa jakości życia oraz aktywizacja i integracja społeczna</b>	<b>Działanie nr II.4.1</b> Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej realizacji inicjatyw aktywizujących i integrujących lokalne społeczności
	<b>Działanie nr II.4.2</b> Pobudzanie aktywności społeczeństwa i sektora społeczno-gospodarczego w życiu publicznym
	<b>Działanie nr II.4.3</b> Rozwój systemu wsparcia dla środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym
	<b>Działanie nr II.4.4</b> Współpraca i wspieranie działalności organizacji pozarządowych
	<b>Działanie nr II.4.5</b> Zapewnienie opieki oraz aktywizacja społeczna osób starszych
<b>Priorytet II.5. Sport i rekreacja</b> <b>Cel operacyjny: Upowszechnienie i promocja aktywnego stylu życia</b>	<b>Działanie nr II.5.1</b> Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury sportowo-rekreacyjnej



	<b>Działanie nr II.5.2</b> Promocja sportu masowego, w tym upowszechnianie i rozwój sportu wśród dzieci i młodzieży oraz promocja aktywności ruchowej osób dorosłych
--	---

<b>Obszar tematyczny III. INFRASTRUKTURA DLA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU I ŚRODOWISKA</b> <b>Cel strategiczny – Rozwój infrastruktury przy zachowaniu wysokiej jakości środowiska naturalnego</b>
---

<b>Priorytet III.1. Dostępność komunikacyjna Gminy</b> <b>Cel operacyjny: Rozbudowa i poprawa stanu infrastruktury transportowej</b>	<b>Działanie nr III.1.1</b> Rozwój infrastruktury drogowej zwiększającej komfort przejazdu oraz bezpieczeństwo w ruchu drogowym
	<b>Działanie nr III.1.2</b> Budowa i przebudowa obiektów infrastruktury drogowej, w tym m.in. parkingów, wiat przystankowych
	<b>Działanie nr III.1.3</b> Modernizacja oraz rozwój infrastruktury kolejowej
<b>Priorytet III.2. Infrastruktura energetyczna</b> <b>Cel operacyjny: Rozwój infrastruktury energetycznej, racjonalizacja wykorzystania energii oraz zwiększenie dostępności OZE</b>	<b>Działanie nr III.2.1</b> Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej
	<b>Działanie nr III.2.2</b> Wymiana nieefektywnych źródeł ciepła oraz zwiększenie efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych
	<b>Działanie nr III.2.3</b> Rozwój infrastruktury OZE na terenie Gminy – zwiększenia udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych
	<b>Działanie nr III.2.4</b> Zwiększenie efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach
<b>Priorytet III.3. Infrastruktura komunalna</b> <b>Cel operacyjny: Zapewnienie wysokiej jakości usług w zakresie gospodarki komunalnej</b>	<b>Działanie nr III.3.1</b> Rozbudowa i poprawa stanu technicznego sieci kanalizacyjnej i wodociągowej
	<b>Działanie nr III.3.2</b> Wspieranie zrównoważonej gospodarki odpadami wraz z dążeniem do poprawy efektywności segregacji odpadów



<b>Priorytet III.4. Ochrona stanu środowiska naturalnego i krajobrazu</b> <b>Cel operacyjny: Poprawa systemu ochrony środowiska wobec działań wywołanych czynnikami naturalnymi oraz wpływem człowieka</b>	<b>Działanie nr III.4.1</b> Przeciwdziałanie i minimalizowanie skutków suszy oraz ochrona zasobów wodnych
	<b>Działanie nr III.4.2</b> Promocja i zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie ochrony środowiska, ograniczenia emisji substancji szkodliwych oraz efektywnego wykorzystania zasobów naturalnych.
	<b>Działanie nr III.4.3</b> Budowa infrastruktury przeciwpowodziowej oraz niwelowanie zagrożeń wynikających ze zmian klimatycznych

<b>Obszar tematyczny IV – DOSTĘPNOŚĆ PRZESTRZENNA I TECHNOLOGICZNA</b> <b>Cel strategiczny – Wzmocnienie procesów rozwojowych poprzez wzrost dostępu do usług publicznych i poprawę poziomu bezpieczeństwa</b>	
<b>Priorytet IV.1. Planowanie przestrzenne</b> <b>Cel operacyjny: Poprawa ładu przestrzennego na terenie Gminy</b>	<b>Działanie nr IV.1.1</b> Działania na rzecz poprawy estetyki przestrzeni publicznej
	<b>Działanie nr IV.1.2</b> Wykorzystanie instrumentów planowania przestrzennego dla ochrony zasobów przestrzeni i krajobrazu oraz racjonalnego gospodarowania przestrzenią
<b>Priorytet IV.2 Bezpieczeństwo mieszkańców</b> <b>Cel operacyjny: Wsparcie instytucjonalne i poprawa bezpieczeństwa mieszkańców</b>	<b>Działanie nr IV.2.1</b> Wsparcie współdziałania podmiotów działających w obszarze bezpieczeństwa i ratownictwa
	<b>Działanie nr IV.2.2</b> Rozbudowa infrastruktury i wyposażenie służb ratowniczych
<b>Priorytet IV.3. Usługi publiczne</b> <b>Cel operacyjny: Zwiększenie dostępu i podniesienie standardu usług publicznych</b>	<b>Działanie nr IV.3.1</b> Wdrażanie i promowanie e-usług publicznych, poprawa przepływu informacji pomiędzy społeczeństwem a administracją oraz bezpieczeństwa przetwarzania danych
	<b>Działanie nr IV.3.2</b> Zwiększenie dostępu do danych cyfrowych oraz wzrost umiejętności ich wykorzystania





### IV.3. Charakterystyka celów i działań strategicznych

#### Obszar tematyczny I – GOSPODARKA

##### Cel strategiczny nr I – Wzmacnianie pozycji konkurencyjnej lokalnej gospodarki

Dobrze rozwijająca się gospodarka Gminy umożliwia wzrost dochodów mieszkańców, tworzenie nowych miejsc pracy, generowanie innowacji oraz zapewnia wpływy do budżetu i finansowanie działań publicznych. Osiągnięcie celu strategicznego nr I obejmuje działania zmierzające do stałej poprawy konkurencyjności lokalnej gospodarki ze szczególnym uwzględnieniem trzech obszarów: przedsiębiorczość, turystyka i rolnictwo.

##### Priorytet I.1. Przedsiębiorczość – cel operacyjny: Stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości

##### Działanie nr I.1.1 Promowanie systemów wsparcia instytucjonalnego i finansowego na rzecz przedsiębiorców

System wsparcia instytucjonalnego i finansowego przedsiębiorstw opiera się na programach realizowanych przez wyspecjalizowane organizacje, w tym m.in. Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Narodowe Centrum Badań i Rozwoju, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Polski Fundusz Rozwoju, Agencja Rozwoju Przemysłu, Podkarpacki Fundusz Rozwoju, Podkarpackie Centrum Innowacji, fundusze pożyczkowe i inwestycyjne, firmy szkoleniowe i doradcze. Dodatkowo, na terenie gminy Tarnowiec system ten uzupełnia ze swoją ofertą wsparcia przedsiębiorstw Lokalna Grupa Działania „Nowa Galicja”. Powyższe instytucje tworzą wszechstronny ekosystem wsparcia dla firm w zakresie finansowania inwestycji, doradztwa, szkolenia oraz kojarzenia partnerów biznesowych. Z punktu widzenia realizacji Strategii Rozwoju Gminy Tarnowiec w tym aspekcie kluczowe znaczenie ma właściwy przepływ informacji dla przedsiębiorców, dotyczących aktualnych i przyszłych możliwości finansowania i mechanizmach wsparcia rozwoju przedsiębiorczości. Potencjalne działania mogą koncentrować się na publikacji bieżących informacji o ww. programach na stronach internetowych gminy Tarnowiec, przekazywanie ich podczas spotkań przedstawicieli biznesu oraz współorganizacja spotkań, szkoleń wraz z instytucjami tworzącymi ekosystem wsparcia biznesu.

##### Działanie nr I.1.2 Upowszechnianie działań na rzecz podnoszenia kwalifikacji osób aktywnych zawodowo

W ramach niniejszego działania promowane i realizowane będą przedsięwzięcia polegające na podnoszeniu kwalifikacji lub przekwalifikowaniu zawodowym mieszkańców gminy Tarnowiec. Szkolenia, kursy i studia podyplomowe to przykładowe formy wsparcia w procesach adaptacji do zmieniających się warunków pracy i specjalizacji zawodowej, wdrażania nowych rozwiązań technologicznych i organizacyjnych w firmach oraz zmian wywołanych doświadczeniami pandemicznymi. Programy tego typu będą wdrażane przez krajowe i regionalne instytucje rynku pracy oraz firmy szkoleniowo – doradcze.

##### Działanie nr I.1.3 Wzmocnienie procesów pozyskiwania nowych inwestorów



W ramach działania zaplanowano prace na rzecz utworzenia nowych terenów inwestycyjnych oraz wsparcie infrastruktury przeznaczonej dla przedsiębiorców. Proces przygotowania i uzbrojenia terenów inwestycyjnych pod zabudowę przemysłową, mieszkaniową i usługową będzie u swoich podstaw opierał się również na planowaniu przestrzennym oraz zwiększaniu dostępności lokalnej infrastruktury (dróg gminnych, sieci kanalizacyjnej i wodociągowej oraz elektrycznej i gazowej). Ponadto ważne będzie podejmowanie działań promocyjnych w celu zwrócenia uwagi potencjalnych inwestorów na korzyści z inwestowania w gminie Tarnowiec.

Działanie nr I.1.4 Wdrożenie działań dywersyfikacyjnych w kierunku działalności pozarolniczej

W okresie objętym strategią kontynuowane będą procesy modernizacji rolnictwa, których jednym z efektów jest przekwalifikowanie części rolników w kierunku działalności pozarolniczej. Dotacje na uruchomienia działalności gospodarczej w nowej branży zapewniają osobom z terenów wiejskich niezbędny kapitał na zakup maszyn i urządzeń, bez których niemożliwe byłoby wejście na wybrany rynek usług lub dostaw. Podejmowanie ww. działań, w szczególności w zakresie wsparcia finansowego, m.in. przez agencje rozwoju rolnictwa i lokalne grupy działania wspomaga zachowanie kapitału ludzkiego i zapewnia rozwój gospodarczy na obszarach wiejskich.

Działanie nr I.1.5

Wspieranie aktywności i przedsiębiorczości osób bezrobotnych

W ramach działania zakłada się współpracę z podmiotami realizującymi zadania w zakresie aktywizacji osób czasowo wykluczonych z rynku pracy. Aktywizacja osób bezrobotnych jest zadaniem powiatu, prowadzonym przez Powiatowy Urząd Pracy w Jaśle. Gmina zamierza wspierać działania PUP poprzez programy realizowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, np. kursy zawodowe i przekwalifikowujące, spotkania z doradcą zawodowym i psychologiem, itp.

Priorytet I.2. Turystyka – cel operacyjny: Zwiększenie ruchu turystycznego

Działanie nr I.2.1 Wspieranie rozwoju infrastruktury turystycznej

W ramach działania przewiduje się inwestycje służące podniesieniu standardu dostępnej obecnie infrastruktury oraz budowę nowych obiektów turystycznych, w tym obiektów noclegowych, miejsc dla karawangu, itp. Rosnąca popularność turystyki aktywnej wymaga zrównoważonych inwestycji w infrastrukturę rekreacyjno-turystyczną na terenie całej Gminy. Wśród zadań zaplanowano m.in. rozwój sieci tras pieszo–rowerowych oraz zagospodarowanie miejsc o znaczeniu historycznym, krajobrazowym i społecznym.

Działanie nr I.2.2 Rozwój i unowocześnienie form promocji turystycznej

Zwiększenie rozpoznawalności gminy Tarnowiec jako miejsca atrakcyjnego pod względem turystyki i rekreacji, posiadającego ciekawą infrastrukturę oraz warunki do aktywnego wypoczynku wymaga organizacji i unowocześnienia form promocji opartych na nowoczesnej marce turystycznej. Wykreowanie takich działań może zostać poprzedzone szczegółową



analizą, a następnie strategią marki turystycznej Gminy wypracowaną przez wyspecjalizowane organizacje. W ramach takiej strategii wskazane zostałyby m.in. kanały i narzędzia komunikacji z potencjalnymi odbiorcami, w tym m.in. sposób prezentacji całorocznej oferty, która umożliwiłaby uzyskanie wymiernych efektów w postaci wzrostu zainteresowania wypoczynkiem na terenie Gminy i podniesieniem poziomu lokalnej turystyki. Planowane działania obejmują również m.in. organizację wydarzeń kulturalnych i sportowych, a także tworzenie stoisk wystawienniczych promujących lokalne produkty podczas uroczystości na szczeblu gminnym i międzygminnym.

### Priorytet I.3. Rolnictwo – cel operacyjny: Wspieranie rozwoju rolnictwa

#### Działanie nr I.3.1 Promocja rolnictwa ekologicznego

Rozwój rolnictwa ekologicznego i zrównoważonego oparty jest o metody gospodarowania, które nie obciążają środowiska naturalnego, zapewniają trwałą żyzność gleby, wysoką jakość produktów rolnych oraz zdrowotność zwierząt. Produkty rolnictwa ekologicznego doceniane są przez odbiorców za wysoką jakość oraz bezpieczeństwo, a ich cena sprzedaży jest zazwyczaj wyższa niż wytwarzanych metodami konwencjonalnymi produktów. Realizacja inwestycji w rolnictwo ekologiczne wymaga dostępu do odpowiedniej wiedzy, kapitału, a następnie rynków zbytu. Produkty ekologiczne cieszą się coraz większą popularnością stąd rynek żywności ekologicznej zalicza się do grona najszybciej rozwijających się sektorów rolnictwa. Rolnictwo ekologiczne może być alternatywą dla rolnictwa intensywnego zwłaszcza w połączeniu z działaniami zapewniającymi warunki dla rozwoju bezpiecznego handlu oraz promocji lokalnych produktów.

#### Działanie nr I.3.2 Popularyzacja marki produktów lokalnych

Marka produktu lokalnego kojarzy się przede wszystkim z żywnością ale może dotyczyć także m.in. rękodzieła, warsztatów twórczości lokalnej czy usługi turystycznej. Marka zgodnie z definicją Narodowego Instytut Dziedzictwa to znak słowno-graficzny, pod którym promuje się grupę produktów posiadających wspólne cechy i wartości, istotne z punktu widzenia konsumentów oraz jej twórców. Najważniejsze żeby marka lokalna i kryjące się pod nią produkty kojarzone były z danym miejscem, wywoływały pozytywne emocje i wspomnienia. Budowa marki lokalnej w gminie Tarnowiec sprzyjałaby podniesieniu efektywności promocji różnych produktów i usług drobnych przedsiębiorców i rolników.

#### Działanie nr I.3.3 Tworzenie infrastruktury sprzyjającej rozwojowi nowoczesnego rolnictwa

Wsparcie dla infrastruktury rolnej poprzez modernizację dróg dojazdowych, scalanie gruntów, czy regulację stosunków wodnych, prowadzi do poprawy opłacalności rolnictwa oraz stanowi impuls dla inwestycji w gospodarstwa rolne – modernizację oraz zakup nowoczesnego sprzętu. Pozytywnym czynnikiem rozwojowym jest także wzrost poziomu współpracy gospodarstw rolnych, w tym tworzenie grup (sieci) producenckich, co ma stanowić sposób na wzmocnienie pozycji konkurencyjnej rozdrobnionych podmiotów rolniczych w relacjach z przetwórcami i sieciami handlowymi. Współpraca gospodarstw rolnych może skupiać się na



podstawowych obszarach tj. zaopatrzeniu w środki produkcji, samej produkcji, marketingu i wspólnego użytkowania maszyn. Wybór takiego modelu funkcjonowania na rynku, o ile ma on być trwały i zapewniający wyższą rentowność, powinien być oparty o świadome wybory producentów rolnych. W ramach mechanizmów finansowania modernizacji rolnictwa dostępne są instrumenty wsparcia tworzenia i funkcjonowania grup producenckich.

## Obszar tematyczny II – KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY

Cel strategiczny nr II – Tworzenie warunków wszechstronnego rozwoju i poprawy jakości życia mieszkańców

Drugi cel strategiczny związany jest z szeroko rozumianą tematyką społeczną. Jest nim tworzenie warunków dla wszechstronnego rozwoju i poprawy jakości życia mieszkańców Gminy. Realizując ten cel Gmina będzie podejmowała działania z zakresu rozwoju edukacji, kultury, sportu i turystyki, zapewnienia warunków sprzyjających aktywizacji i integracji lokalnej społeczności.

Priorytet II.1. Edukacja i opieka żłobkowa – cel operacyjny: Rozwój potencjału intelektualnego mieszkańców

Działanie nr II.1.1 Modernizacja oraz doposażenie infrastruktury przedszkolnej i szkolnej

W ramach działania zaplanowano poprawę stanu infrastruktury i podniesienie standardu wyposażenia szkół podstawowych, w tym m.in. prace związane z rozbudową obiektów, poprawą stanu technicznego, wymianą instalacji wewnętrznych, adaptacją pomieszczeń na potrzeby pracowni szkolnych. Działanie obejmuje doposażenie placówek w sprzęt umożliwiający wdrażanie nowoczesnych form kształcenia oraz wykorzystywanie nowoczesnych technologii w procesie nauczania. Osobnym zadaniem inwestycyjnym ujętym w ramach niniejszego działania, a wynikającym ze zgłaszanych przez mieszkańców potrzeb, jest budowa i wyposażenie przedszkola wraz z infrastrukturą towarzyszącą, w tym plac zabaw, parking.

Działanie nr II.1.2 Realizacja programów zajęć pozalekcyjnych wspierających rozwój intelektualny i fizyczny dzieci i młodzieży

W ramach działania mającego na celu poprawę wyników kształcenia oraz stymulowanie rozwijania własnych zainteresowań wśród dzieci i młodzieży, planowana jest rozbudowa i uatrakcyjnienie oferty zajęć pozalekcyjnych, m.in. w ramach istniejących lub nowotworzonych kółek i klubów zainteresowań – zajęcia edukacyjne, sportowe i artystyczne. Działanie ma sprzyjać również podwyższaniu umiejętności komunikacyjnych, nabywaniu kluczowych kompetencji społecznych i obywatelskich, kształtowaniu tolerancji i promowaniu postaw przedsiębiorczych.

Działanie nr II.1.3 Wsparcie nauczycieli w zakresie podnoszenia kwalifikacji oraz zastosowania nowoczesnych metod i form pracy z uczniem



Działanie obejmuje przedsięwzięcia, których celem jest wspieranie nauczycieli w zakresie podnoszenia kwalifikacji, stosowania nowoczesnych metod i form pracy z uczniem, w tym przy wykorzystaniu technik cyfrowych. Zadania te są niezbędne do podnoszenia jakości kształcenia w szkołach podstawowych funkcjonujących na terenie Gminy oraz roli i znaczenia kadry pedagogicznej w procesie kształcenia. Zakres działania obejmie szkolenia, warsztaty, spotkania, itp.

Działanie nr II.1.4 Zapewnienie opieki dla dzieci w wieku niższym niż przedszkolne

W ramach niniejszego działania zaplanowano prace związane z rozbudową i modernizacją infrastruktury zapewniającej opiekę nad dziećmi do lat trzech. Przedmiotem planowanych inwestycji jest budowa żłobka wraz zalepczem oraz infrastrukturą towarzyszącą tj. parkingiem, układem komunikacji kołowej i pieszej, przyłączami, budynkiem gospodarczym, obiektami małej architektury, placami zabaw. Planowana jest również modernizacja istniejącego samorządowego żłobka w Tarnowcu.

Priorytet II.2. Ochrona zdrowia – cel operacyjny: Ochrona i poprawa stanu zdrowia mieszkańców

Działanie nr II.2.1 Rozbudowa infrastruktury ochrony zdrowia i doposażenie służb medycznych na terenie Gminy

Działanie obejmuje inwestycje polegające na rozbudowie i modernizacji infrastruktury ochrony zdrowia na terenie gminy Tarnowiec. Zakres prac będzie ukierunkowany na zabezpieczenie należytych warunków świadczenia usług ochrony zdrowia, rozwój oferty o nowe świadczenia, zmniejszenie energochłonności infrastruktury lub poszerzenie skali działalności w poszczególnych obszarach ochrony zdrowia. Istotny jest także zakup nowoczesnego wyposażenia służb medycznych oraz zapewnienie wykwalifikowanego personelu.

Działanie nr II.2.2 Wdrażanie programów profilaktyki i ochrony zdrowia

Działanie ma charakter nieinwestycyjny, obejmuje realizację i wsparcie programów badań zdrowotnych, polega na organizowaniu cyklicznych programów profilaktycznych dla mieszkańców Gminy, np. szczepienia, badania profilaktyczne.

Priorytet II.3. Kultura i dziedzictwo kulturowe – cel operacyjny: Zwiększenie atrakcyjności oferty kulturalnej

Działanie nr II.3.1 Ochrona i odnowa zabytkowej infrastruktury dziedzictwa kulturowego

Gmina posiada cenne zasoby dziedzictwa kulturowego i historycznego. Biorąc pod uwagę, że dziedzictwo jest zasobem niepowtarzalnym i nieodnawialnym wymaga stałej ochrony i świadomego gospodarowania. W ramach niniejszego działania uwzględniono prace na rzecz ochrony i odnowy zabytków oraz miejsc pamięci narodowej. W tym kontekście szczególne



znaczenie mają prace inwestycyjne związane z odnową zabytkowego Dworu Pilińskich w Tarnowcu oraz rekonstrukcją pradziejowego grodziska sprzed 3,5 tysiąca lat.

Działanie nr II.3.2 Rozwój infrastruktury i oferty gminnych instytucji kultury, w tym z wykorzystaniem procesu digitalizacji zasobów

Kluczowym aspektem realizacji niniejszego działania jest rozwój infrastruktury i oferty Gminnego Ośrodka Kultury, w tym m.in. wykonanie prac modernizacyjnych oraz zakup wyposażenia. Dzięki modernizacji infrastruktury poprawią się warunki do działań integrujących i aktywizujących mieszkańców Gminy. Działanie dotyczy także wsparcia dla placówek bibliotecznych, które będzie związane z wyposażeniem sal oraz digitalizacją zasobów bibliotecznych.

Priorytet II.4. Aktywizacja społeczna – cel operacyjny: Poprawa jakości życia oraz aktywizacja i integracja społeczna

Działanie nr II.4.1 Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej realizacji inicjatyw aktywizujących i integrujących lokalne społeczności

Działanie koncentruje się na poprawie stanu infrastruktury pozwalającej na wzmacnianie stopnia integracji i aktywizacji lokalnej społeczności. Najważniejsze zadania inwestycyjne w tym zakresie to remont domów ludowych i świetlic wiejskich na terenie całej Gminy.

Działanie nr II.4.2 Pobudzanie aktywności społeczeństwa i sektora społeczno-gospodarczego w życiu publicznym

W ramach działania organizowane i wspierane będą lokalne inicjatywy aktywizujące i integrujące lokalną społeczność Gminy oraz poszczególnych miejscowości. Będą to przedsięwzięcia o charakterze sportowym, kulturalnym, charytatywnym, turystycznym i innym, organizowane przez lokalne organizacje pozarządowe oraz grupy nieformalne. Wsparcie finansowe inicjatyw może pochodzić z budżetu gminy Tarnowiec, ale także od prywatnych sponsorów.

Działanie nr II.4.3 Rozwój systemu wsparcia dla środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym

Działanie skierowane jest w szczególności do osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej. Wynika z konieczności zapewnienia bieżących potrzeb związanych ze świadczeniem pomocy społecznej, w tym pomocy materialnej, usług opiekuńczych, zapewnienia warunków mieszkalnych, tworzenia możliwości rozwoju w sferze społecznej i zawodowej.

Działanie nr II.4.4 Współpraca i wspieranie działalności organizacji pozarządowych

W ramach współpracy i wspierania działalności organizacji pozarządowych Gmina będzie zwiększać udział zlecanych do realizacji zadań publicznych m.in. z zakresu kultury, sportu, turystyki, zdrowia i pomocy społecznej w otwartych konkursach ofert. Ponadto Gmina



Tarnowiec będzie udzielać wsparcia organizacyjnego, prawnego oraz wskazywać możliwości pozyskiwania zewnętrznych środków pomocowych i inicjować współpracę pomiędzy lokalnymi i regionalnymi organizacjami pozarządowymi.

#### Działanie nr II.4.5 Zapewnienie opieki oraz aktywizacja społeczna osób starszych

W aspekcie inwestycyjnym działanie dotyczy budowy całodobowego domu opieki dla seniorów oraz dziennego domu pobytu dla seniorów. Planowane są również inicjatywy zmierzające do aktywizacji osób starszych, w tym regularne zajęcia i spotkania edukacyjne, kulturalne, rekreacyjne, wycieczki krajoznawcze, spotkania integracji międzypokoleniowej i inne. Ponadto, specjalną ofertę dla osób starszych będą rozwijać instytucje gminne takie jak: Gminny Ośrodek Kultury, Biblioteka Publiczna. Aktywizacja seniorów będzie prowadzona także we współpracy z organizacjami pozarządowymi. Ważne znaczenie ma również finansowanie i rozwój usług opiekuńczo-zdrowotnych dedykowanych osobom będącym w starszym wieku.

#### Priorytet II.5. Sport i rekreacja – cel operacyjny: Upowszechnienie i promocja aktywnego stylu życia

##### Działanie nr II.5.1 Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury sportowo-rekreacyjnej

W ramach niniejszego działania planowane są inwestycje dotyczące rozwoju i modernizacji bazy sportowej, w tym boisk wielofunkcyjnych oraz otwartych stref rekreacji. Jedną z ważniejszych inwestycji w tym zakresie, będzie utworzenie kompleksu sportowego na bazie terenów wokół stadionu lekkoatletycznego w Czeluśnicy. Realizacja działania poprawi warunki do podejmowania aktywności sportowych zwiększając dostęp do nowoczesnej i kompleksowej infrastruktury.

##### Działanie nr II.5.2 Promocja sportu masowego, w tym upowszechnianie i rozwój sportu wśród dzieci i młodzieży oraz promocja aktywności ruchowej osób dorosłych

Wsparcie dla klubów i sekcji treningowych, a także organizacja wydarzeń sportowych o znaczeniu lokalnym oraz ponadlokalnym ma umożliwić popularyzację aktywnego i zdrowego stylu życia wśród mieszkańców Gminy. Do realizacji tego celu przyczyni się wykorzystanie istniejącej infrastruktury sportowej oraz potencjału sportowo-organizacyjnego działaczy i zawodników. Efektem realizacji niniejszego działania będzie zwiększenie sprawności fizycznej dzieci i młodzieży oraz promowanie i wspieranie sportu kwalifikowanego.

### Obszar tematyczny III – INFRASTRUKTURA DLA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU I ŚRODOWISKA

Cel strategiczny nr III – Rozwój infrastruktury przy zachowaniu wysokiej jakości środowiska naturalnego

Trzecim obszarem rozwojowym zidentyfikowanym w ramach strategii jest rozwój sieci infrastrukturalnych oraz realizacja założeń wspierających działania z zakresu gospodarki





niskoemisyjnej i poprawy stanu środowiska naturalnego. Realizacja celu strategicznego została oparta na równowadze oraz wzajemnym uzupełnianiu się działań w obrębie czterech głównych zakresów inwestycyjnych: infrastruktury drogowej, gospodarki komunalnej, transformacji energetycznej oraz ochronie środowiska naturalnego.

Priorytet III.1. Dostępność komunikacyjna Gminy – cel operacyjny: Rozbudowa i poprawa stanu infrastruktury transportowej

Działanie nr III.1.1 Rozwój infrastruktury drogowej zwiększającej komfort przejazdu oraz bezpieczeństwo w ruchu drogowym

Głównym założeniem niniejszego działania jest poprawa komfortu komunikacyjnego oraz bezpieczeństwa w ruchu drogowym na obszarze Gminy. Działanie będzie realizowane poprzez inwestycje dotyczące remontów oraz przebudowy dróg powiatowych, gminnych i lokalnych.

Działanie nr III.1.2 Budowa i przebudowa obiektów infrastruktury drogowej, w tym m.in. parkingów, wiat przystankowych

W ramach sieci drogowej występującej na terenie gminy Tarnowiec przewidziano również działania w zakresie poprawy stanu infrastruktury towarzyszącej, mającej wpływ na komfort, płynność i bezpieczeństwo wszystkich uczestników ruchu drogowego. Najważniejsze zadania w tym zakresie planowane do realizacji w wielu miejscowościach Gminy, to rozbudowa przestrzeni parkingowej, montaż i remont wiat oraz zatok przystankowych, tworzenie węzłów przesiadkowych, przejść dla pieszych a także budowa i wymiana oświetlenia drogowego z wykorzystaniem rozwiązań energooszczędnych.

Działanie nr III.1.3 Modernizacja oraz rozwój infrastruktury kolejowej

Inwestycje w infrastrukturę kolejową na szeroką skalę planowane są przez Centralny Port Komunikacyjny sp. z o.o. Jednym z działań CPK jest planowana przebudowa i elektryfikacja linii kolejowej nr 108 pozwalająca na zwiększenie dostępności kolejowej województwa podkarpackiego. Harmonogram tej inwestycji może wykraczać poza ramy niniejszej Strategii (nawet do 2040 r.), niemniej jednak w przypadku jej realizacji zwiększyłaby się konkurencyjność połączeń kolejowych pomiędzy gminą Tarnowiec a Rzeszowem i portem lotniczym „Solidarność” planowanym do ulokowania pomiędzy Warszawą a Łodzią.

Priorytet III.2. Infrastruktura energetyczna – cel operacyjny: Rozwój infrastruktury energetycznej, racjonalizacja wykorzystania energii oraz zwiększenie dostępności OZE

Działanie nr III.2.1 Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej

W ramach działania zaplanowano realizację inwestycji mających na celu podnoszenie efektywności energetycznej i wykorzystania OZE w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach administracyjnych i kulturalno-oświatowych. Zaplanowane zadania obejmują prace termomodernizacyjne (m.in.: ocieplenie ścian, dachów, stropodachów, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej; modernizację lub wymianę źródeł ciepła lub/i instalacji grzewczej;





modernizację lub wymianę systemu zaopatrzenia w ciepłą wodę użytkową; zastosowanie odnawialnych źródeł energii) mające przynieść wymierny efekt związany ze zmniejszeniem zapotrzebowania na energię oraz redukcją emisji zanieczyszczeń do atmosfery.

Działanie nr III.2.2 Wymiana nieefektywnych źródeł ciepła oraz zwiększenie efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych

Zaplanowane przedsięwzięcia mają na celu wymianę przestarzałych źródeł ciepła na urządzenia spełniające najwyższe normy, w tym montaż instalacji odnawialnych źródeł energii. Wdrażane rozwiązania w budynkach prywatnych muszą zachowywać zgodność z aktualnymi zapisami przepisów środowiskowych, w tym ustawy antysmogowej. Efektem zastosowania nowoczesnych źródeł ciepła będzie ograniczenie emisji szkodliwych substancji do atmosfery.

Działanie nr III.2.3 Rozwój infrastruktury OZE na terenie Gminy – zwiększenia udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych

Działanie pozwoli na zwiększenie stopnia dywersyfikacji źródeł dostaw oraz stworzenie optymalnych warunków do rozwoju energetyki rozproszonej, opartej na surowcach odnawialnych. Wspierane będą inwestycje polegające na budowie i przebudowie instalacji do wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej z OZE. Uzupełnienie inwestycji proekologicznych OZE może stanowić budowa stacji ładowania pojazdów elektrycznych, zasilanej energią słoneczną.

Działanie nr III.2.4 Zwiększenie efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach

W celu ograniczenia zużycia energii cieplnej i elektrycznej w przedsiębiorstwach zaplanowano prace uwzględniające zastosowanie ekologicznych rozwiązań grzewczych opartych o gaz lub energię odnawialną, montaż instalacji OZE oraz docieplenie obiektów wraz z wymianą oświetlenia na energooszczędnie. Wdrożenie proekologicznych rozwiązań pozwoli na zmniejszenie emisji zanieczyszczeń gazowych i lotnych oraz sprostanie wymaganiom europejskiego zielonego ładu.

Priorytet III.3. Infrastruktura komunalna – cel operacyjny: Zapewnienie wysokiej jakości usług w zakresie gospodarki komunalnej

Działanie nr III.3.1 Rozbudowa i poprawa stanu technicznego sieci kanalizacyjnej i wodociągowej

Celem procesu inwestycyjnego będzie unowocześnienie i rozbudowa istniejącej infrastruktury wodno-kanalizacyjnej. Na terenie gminy Tarnowiec stosunkowo mała liczba gospodarstw jest przyłączona zarówno do sieci wodociągowej, jak i kanalizacji sanitarnej, ponadto część istniejącej infrastruktury wymaga modernizacji. Wśród najważniejszych prac oprócz rozbudowy sieci wodno-kanalizacyjnej (m.in. Gliniczek, Roztoki), ważne znaczenie będą miały inwestycje polegające na modernizacji istniejącej oraz budowie nowej oczyszczalni ścieków, a także budowy stacji uzdatniania wody. Jednocześnie w ramach niniejszego działania



planowana jest budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w lokalizacjach, które nie zostały przewidziane w najbliższym czasie do włączane do sieci gminnej.

Działanie nr III.3.2 Wspieranie zrównoważonej gospodarki odpadami wraz z dążeniem do poprawy efektywności segregacji odpadów

Wsparcie działań informacyjno-kontrolnych stanowi priorytet w zakresie usprawnienia gminnego systemu gospodarki odpadowej funkcjonującego w oparciu o gminny punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (PSZOK). Działanie zakłada monitoring środowiska i realizację zadań z zakresu edukacji ekologicznej.

Priorytet III.4. Ochrona stanu środowiska naturalnego i krajobrazu – cel operacyjny: Poprawa systemu ochrony środowiska wobec działań wywołanych czynnikami naturalnymi oraz wpływem człowieka

Działanie nr III.4.1 Przeciwdziałanie i minimalizowanie skutków suszy oraz ochrona zasobów wodnych

W ramach działania przewiduje się ograniczanie skutków suszy. W tym zakresie istotna będzie budowa sieci zbiorników retencyjnych na wodę deszczową, m.in. montowanych przy budynkach użyteczności publicznej.

Działanie nr III.4.2 Promocja i zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie ochrony środowiska, ograniczenia emisji substancji szkodliwych oraz efektywnego wykorzystania zasobów naturalnych

Działanie obejmuje procesy informacyjne, szkoleniowe i promocyjne wśród mieszkańców dotyczące ochrony środowiska, ograniczenia emisji substancji szkodliwych oraz efektywnego wykorzystania zasobów naturalnych. W ramach tego działania możliwa jest realizacja różnorodnych przedsięwzięć, kampanii na rzecz czystego środowiska, w tym publikacja wydawnictw tematycznych, szkolenia i lekcje odnoszące się do tematyki czystego środowiska, publikacja informacji na stronach internetowych, itp.

Działanie nr III.4.3 Budowa infrastruktury przeciwpowodziowej oraz niwelowanie zagrożeń wynikających ze zmian klimatycznych

W ramach działania przewiduje się prowadzenie działań przeciwpowodziowych na terenie Gminy Tarnowiec w porozumieniu z Państwowym Gospodarstwem Wodnym Wody Polskie.

#### Obszar tematyczny IV – DOSTĘPNOŚĆ PRZESTRZENNA I TECHNOLOGICZNA

Cel strategiczny nr IV – Wzmocnienie procesów rozwojowych poprzez wzrost dostępu do usług publicznych i poprawę poziomu bezpieczeństwa

Czwartym obszarem tematycznym wyodrębnionym w ramach strategii jest dostępność przestrzenna i technologiczna. W tej części skoncentrowano się na procesie planowania i zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem założeń modelu funkcjonalno-przestrzennego Gminy. Efektem zaplanowanych działań ma być również wzrost estetyki



zabudowy oraz bezpieczeństwa mieszkańców Gminy. Zwiększenie dostępności technologicznej oznacza zarówno poprawę poziomu umiejętności posługiwania się infrastrukturą i sprzętem informatycznym przez mieszkańców oraz wiąże się ściśle ze wzrostem zasobów i możliwości cyfrowych ujętych w procedurach publicznych.

Priorytet IV.1. Planowanie przestrzenne – cel operacyjny: Poprawa ładu przestrzennego na terenie Gminy

Działanie nr IV.1.1 Działania na rzecz poprawy estetyki przestrzeni publicznej

Działania zmierzające do poprawy estetyki oraz zachowania czystości w obrębie stref publicznych świadczą o wysokiej świadomości społecznej mieszkańców, przekładając się jednocześnie na jakość ich życia oraz sposób postrzegania Gminy przez osoby z zewnątrz, w tym turystów. Dla utrzymania czystości i poprawy estetyki miejsc publicznych ważne znaczenie ma aranżacja zieleni z wykorzystaniem małej architektury oraz elementów systemu oznakowania przestrzennego, istotny jest montaż urządzeń do monitoringu, prowadzenie kampanii informacyjnych i edukacyjnych, a jednocześnie dbałość o elewacje budynków i przeciwdziałanie aktom wandalizmu.

Działanie nr IV.1.2 Wykorzystanie instrumentów planowania przestrzennego dla ochrony zasobów przestrzeni i krajobrazu oraz racjonalnego gospodarowania przestrzenią

Działanie obejmuje proces odpowiedniego kształtowania polityki planowania przestrzennego rozwoju z uwzględnieniem potrzeb mieszkańców i inwestorów oraz zmian legislacyjnych. Zadanie polegające na opracowaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego pozwoli na usystematyzowanie prac na rzecz efektywnego wykorzystanie dostępnej przestrzeni, określenie przeznaczenia działek na terenie Gminy, realizując przy tym cele społeczne, środowiskowe i gospodarcze (co i w jaki sposób może zostać wybudowane, jakie tereny wymagają szczególnej ochrony). W ramach działania będą podejmowane również prace na rzecz utworzenia gminnego systemu informacji przestrzennej.

Priorytet IV.2. Bezpieczeństwo mieszkańców – cel operacyjny: Wsparcie instytucjonalne i poprawa bezpieczeństwa mieszkańców

Działanie nr IV.2.1 Wsparcie współdziałania podmiotów działających w obszarze bezpieczeństwa i ratownictwa

Szereg zadań zmierzających do poprawy bezpieczeństwa mieszkańców poprzez efektywne prowadzenia akcji ratunkowych, wymaga ścisłego współdziałania wielu podmiotów, w tym jednostek ratownictwa medycznego, ochrony przeciwpożarowej, ratownictwa górskiego oraz jednostek podległych lub nadzorowanych przez MSW i MON. Sprawne współdziałanie powinno przebiegać automatycznie, ponieważ często występuje w następstwie nieprzewidzianych i nagłych zdarzeń o zróżnicowanej charakterystyce. Poziom współpracy oraz sprawne funkcjonowanie zespołów ratowniczych zależy m.in. od funkcjonującego systemu



powiadamiania oraz prawidłowej realizacji i koordynacji działań ratowniczych. Sprzyjającym czynnikiem poprawy jakości działania w tym zakresie jest organizacja ćwiczeń, warsztatów, szkoleń oraz doskonalenia współpracy na wielu możliwych płaszczyznach m.in. logistycznej, organizacyjnej oraz sprzętowej.

Działanie nr IV.2.2 Rozbudowa infrastruktury i doposażenie służb ratowniczych

W ramach działania przewiduje się m.in. doposażenie jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych w nowoczesny specjalistyczny sprzęt ratowniczo – gaśniczy, zakup pojazdów specjalnych (średnich oraz lekkich samochodów ratowniczo-gaśniczych). Planowane są również inwestycje obejmujące remont strażnic oraz infrastruktury towarzyszącej, np. parkingów. Strażacy ochotnicy będą korzystali także ze wsparcia szkoleniowego zapewnianego przez jednostki zawodowe PSP.

Priorytet IV.3. Usługi publiczne – cel operacyjny: Zwiększenie dostępu i podniesienie standardu usług publicznych

Działanie nr IV.3.1 Wdrażanie i promowanie e-usług publicznych, poprawa przepływu informacji pomiędzy społeczeństwem a administracją oraz bezpieczeństwa przetwarzania danych

Działanie obejmuje w głównej mierze rozbudowę istniejących i wdrażanie nowych e-usług publicznych dla obywateli oraz przedsiębiorców, pozwalających na unowocześnienie i przyspieszenie funkcjonowania wielu procedur organizacyjnych. Zmiany w tym zakresie przewiduje się dla wielu dziedzin życia, w tym m.in administracji publicznej, służby zdrowia, edukacji oraz turystyki.

Działanie nr IV.3.2 Zwiększenie dostępu do danych cyfrowych oraz wzrost umiejętności ich wykorzystania

Infrastruktura sieci szerokopasmowego Internetu stanowi ważny czynnik rozwoju dla działania gospodarstw domowych, instytucji publicznych oraz przedsiębiorstw w obliczu coraz bardziej cyfrowej gospodarki. Działanie polega na budowaniu systemu powszechnego dostępu do Internetu, przede wszystkim w miejscach, gdzie są jeszcze tzw. białe plamy. Ma na celu również podnoszenie umiejętności oraz możliwości w zakresie bardziej efektywnego wykorzystania dostępu do infrastruktury i zasobów cyfrowych.

#### **IV.4. Rezultaty planowanych działań wraz ze wskaźnikami ich osiągnięcia**

Strategia definiuje oczekiwane rezultaty na poziomie poszczególnych obszarów priorytetowych. Ich lista została zaprezentowana w poniższej tabeli. monitorowania i ewaluacji strategii w oparciu o poniższe wskaźniki został szczegółowy opisany w rozdziale VI.4 Proces monitorowania, ewaluacji i aktualizacji strategii.



Tabela 6 Wskaźniki rezultatu realizacji Strategii

Obszar tematyczny	Określenie miernika rezultatu	Wartość bazowa wskaźnika	Wartość docelowa wskaźnika	Źródło danych
Obszar tematyczny I – GOSPODARKA I TURYSTYKA Cel strategiczny – Wzmacnianie pozycji konkurencyjnej lokalnej gospodarki	Liczba podmiotów gospodarki narodowej na 1000 ludności [szt.]	74,0 (2021 r.)	76,0 (2030 r.)	GUS/BDL
	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	7,8 (2021 r.)	6,0 (2030 r.)	GUS/BDL
	Turystyczne obiekty noclegowe ogółem [szt.]	1,0 (2021 r.)	3,0 (2030 r.)	Dane UG w Tarnowcu
	Drogi dla rowerów ogółem [km]	0,2 (2021 r.)	2,5 (2030 r.)	GUS/BDL
	Ilość gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 15 ha [szt.]	118,0 (2021 r.)	125,0 (2030 r.)	Dane UG w Tarnowcu
Obszar tematyczny II – KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY Cel strategiczny – Tworzenie warunków wszechstronnego rozwoju i poprawy jakości życia mieszkańców	Uśrednione wyniki z egzaminów ósmoklasistów – język polski [%]	59,0 (2021 r.)	62,0 (2030 r.)	Dane OKE w Krakowie
	Uśrednione wyniki z egzaminów ósmoklasistów – matematyka [%]	49,0 (2021 r.)	52,0 (2030 r.)	Dane OKE w Krakowie
	Uśrednione wyniki z egzaminów ósmoklasistów – język angielski [%]	57,0 (2021 r.)	60,0 (2030 r.)	Dane OKE w Krakowie
	Liczba porad lekarskich w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej [szt.]	21 558,0 (2021 r.)	25 000,0 (2030 r.)	GUS/BDL
	Księgozbiór bibliotek na 1000 ludności [wol.]	2 968,8 (2021 r.)	3 300,0 (2030 r.)	GUS/BDL
	Imprezy organizowane przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice ogółem [szt.]	30,0 (2021 r.)	40,0 (2030 r.)	GUS/BDL
	Liczba uczestników imprez na 1000 ludności [szt.]	299,5 (2021 r.)	500,0 (2030 r.)	GUS/BDL
	Liczba korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej [os.]	464,0 (2021 r.)	300,0 (2030 r.)	GUS/BDL
	Ćwiczący w klubach sportowych na 1000 mieszkańców [os.]	27,1 (2020 r.)	28,5 (2030 r.)	GUS/BDL
Obszar tematyczny III. INFRASTRUKTURA DLA	Liczba gospodarstw domowych przyłączonych do sieci gazowej [szt.]	2 252,0 (2021 r.)	2 300,0 (2030 r.)	GUS/BDL



ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU I ŚRODOWISKA Cel strategiczny – Rozwój infrastruktury przy zachowaniu wysokiej jakości środowiska naturalnego	Korzystający z instalacji kanalizacji sanitarnej w % ogółu ludności [%]	18,6 (2021 r.)	45,0 (2030 r.)	GUS/BDL
	Korzystający z instalacji wodociągowej w % ogółu ludności [%]	22,2 (2021 r.)	30,0 (2030 r.)	GUS/BDL
	Udział odpadów zebranych selektywnie w relacji do ogółu odpadów [%]	53,2 (2021 r.)	56,0 (2030 r.)	GUS/BDL
Obszar tematyczny IV. DOSTĘPNOŚĆ PRZESTRZENNA I TECHNOLOGICZNA Cel strategiczny – Wzmocnienie procesów rozwojowych poprzez wzrost dostępu do usług publicznych i poprawę poziomu bezpieczeństwa	Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem [%]	25,2 (2021 r.)	30,0 (2030 r.)	GUS/BDL
	Wskaźnik penetracji budynkowej zasięgami Internetu stacjonarnego o przepustowości pow. 100Mb/s [%]	79,0 (2021 r.)	95,0 (2030 r.)	Dane UAE
	Liczba e-usług na poziomie dojrzałości co najmniej 3 dostępnych dla mieszkańców Gminy Tarnowiec [szt.]	5,0 (2021 r.)	7,0 (2030 r.)	Dane UG w Tarnowcu

Źródło: Opracowanie własne



## V. Model struktury funkcjonalno – przestrzennej gminy Tarnowiec

Struktura funkcjonalno – przestrzenna gminy Tarnowiec jest graficzną prezentacją systemu powiązanych ze sobą elementów zagospodarowania, na które składają się m.in. ośrodki osadnicze, infrastruktura techniczna oraz obszary przyrodnicze. Świadome kształtowanie tej struktury może być realizowane poprzez modelowanie, w ramach którego uwzględnia się charakter ww. obszarów oraz dynamikę procesów rozwojowych Gminy. Opis modelu struktury funkcjonalno – przestrzennej gminy Tarnowiec obejmuje cztery główne elementy tj. analiza kluczowych uwarunkowań rozwojowych, szkic struktury funkcjonalno – przestrzennej, schematyczne rozmieszczenia planowanych działań i oczekiwanych zmian oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie. Model został uzupełniony o opis obszarów strategicznej interwencji (tzw. OSI). W ramach niniejszej Strategii wskazane zostały OSI, które wynikają ze Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 oraz OSI identyfikowane na poziomie strategii krajowych. Dodatkowo, w celu zwiększenia spójności Strategii Rozwoju Gminy Tarnowiec i Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 w niniejszym rozdziale zaprezentowano ponadregionalne i regionalne obszary funkcjonalne, wskazane w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030.

### V.1. Kluczowe uwarunkowania rozwojowe Gminy

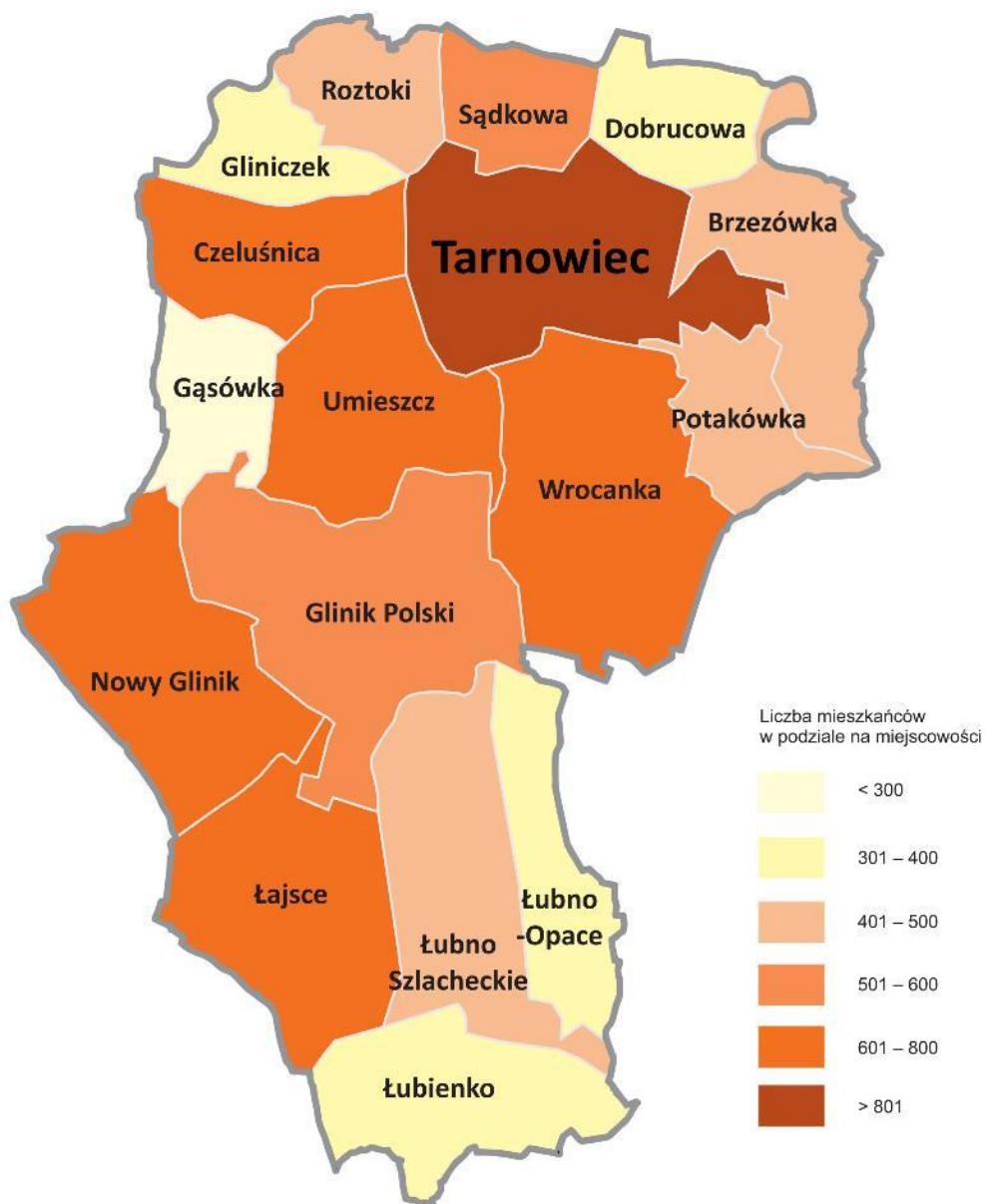
Gmina Tarnowiec jest średniej wielkości gminą wiejską położoną w powiecie jasielskim. Jej stolicą jest miejscowość Tarnowiec, które pełni rolę ośrodka administracyjno – usługowego i gospodarczego Gminy o znaczeniu lokalnym. Pozostałe miejscowości, mające także charakter wiejski, pełnią funkcje osadnicze oraz zapewniają dostęp do podstawowych usług komunalnych i handlowo-usługowych. Gmina Tarnowiec charakteryzuje się relatywnie dużym zróżnicowaniem wewnętrznym m.in. pod względem demograficznym oraz stopniem wyposażenia w infrastrukturę techniczną. Najbardziej zaludnione miejscowości Gminy to Tarnowiec (13,6% populacji Gminy), Wrocanka, Czełuśnica, Umieszcz, Nowy Glinik i Łajsce. Najmniej zamieszkane są z kolei Gąsówka, Łubno-Opacie i Dobrucowa. Północna część gminy Tarnowiec jest lepiej wyposażona w sieć wodociągową i kanalizacyjną oraz ma łatwiejszy dostęp do drogi krajowej nr 28 oraz pasażerskiego transportu kolejowego. Wewnętrzną sieć komunikacyjną Gminy tworzą drogi powiatowe oraz gminne. Obszar Gminy w zdecydowanej większości stanowią tereny rolnicze, których wykorzystanie ukształtowało funkcje osadnicze poszczególnych miejscowości.





Rysunek 1 Demografia – liczba mieszkańców w sołectwach gminy Tarnowiec

## Populacja Gminy Tarnowiec



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Tarnowiec

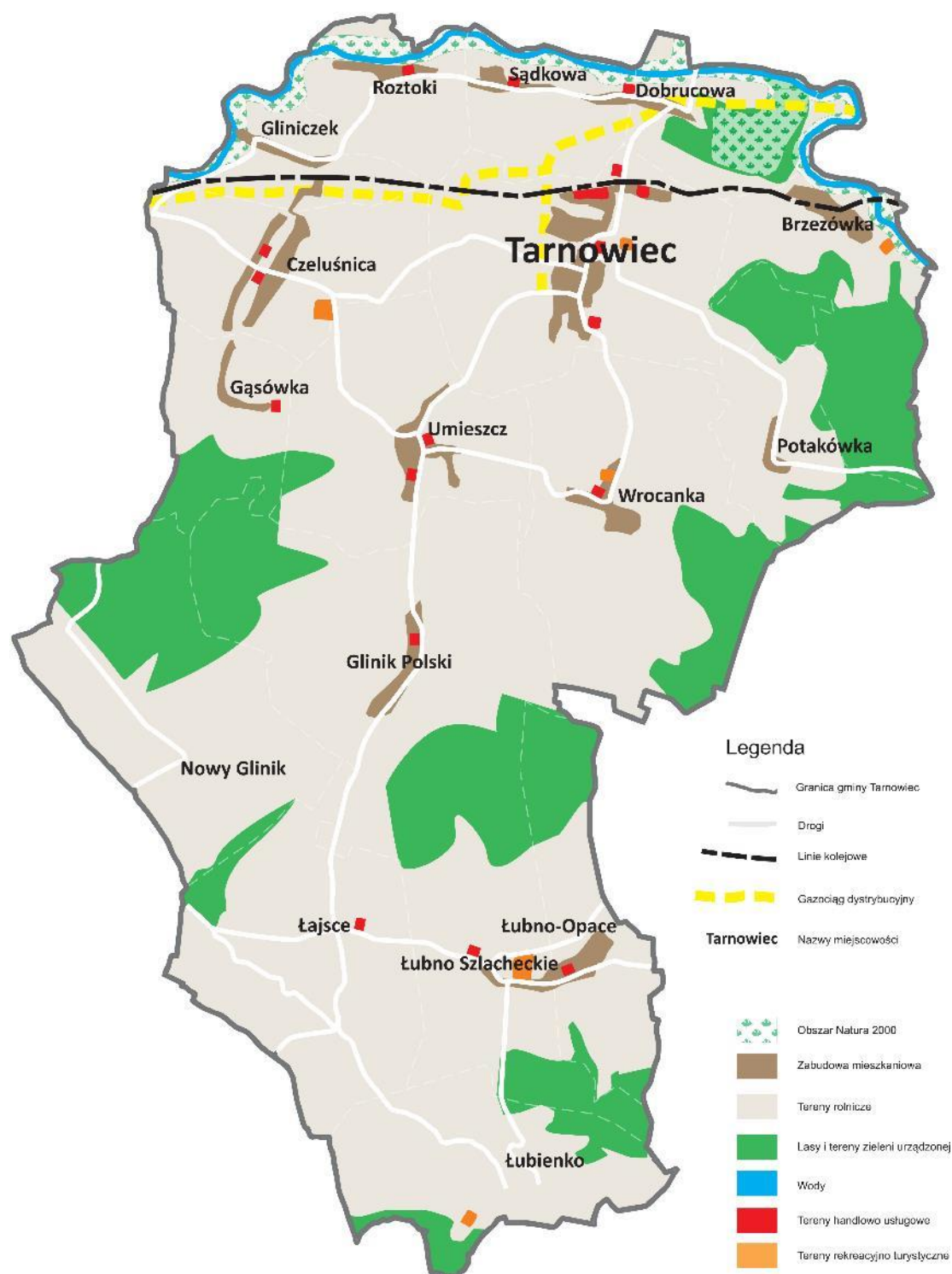
Największy udział w powierzchni gminy Tarnowiec mają obszary rolnicze, następnie leśne i mieszkaniowe. Układ przestrzenny wszystkich miejscowości w gminie Tarnowiec charakteryzuje się zabudową wielodrożnicową z elementami ulicówki. W Gminie nie





lokalizowano do tej pory elektrowni wiatrowych. Brak jest także głównych sieci elektroenergetycznych oraz sieci gazowych o charakterze strategicznym. W gminie Tarnowiec nie występują parki narodowe ani krajobrazowe

Rysunek 2 Funkcje terenów w gminie Tarnowiec  
**Funkcje terenów w Gminie Tarnowiec**



Źródło: Opracowanie własne



## V.2. Rozmieszczenie planowanych interwencji i zmian przestrzennych

Model docelowej struktury funkcjonalno – przestrzennej gminy Tarnowiec w 2030 r. opiera się na następujących dążeniach i uwarunkowaniach:

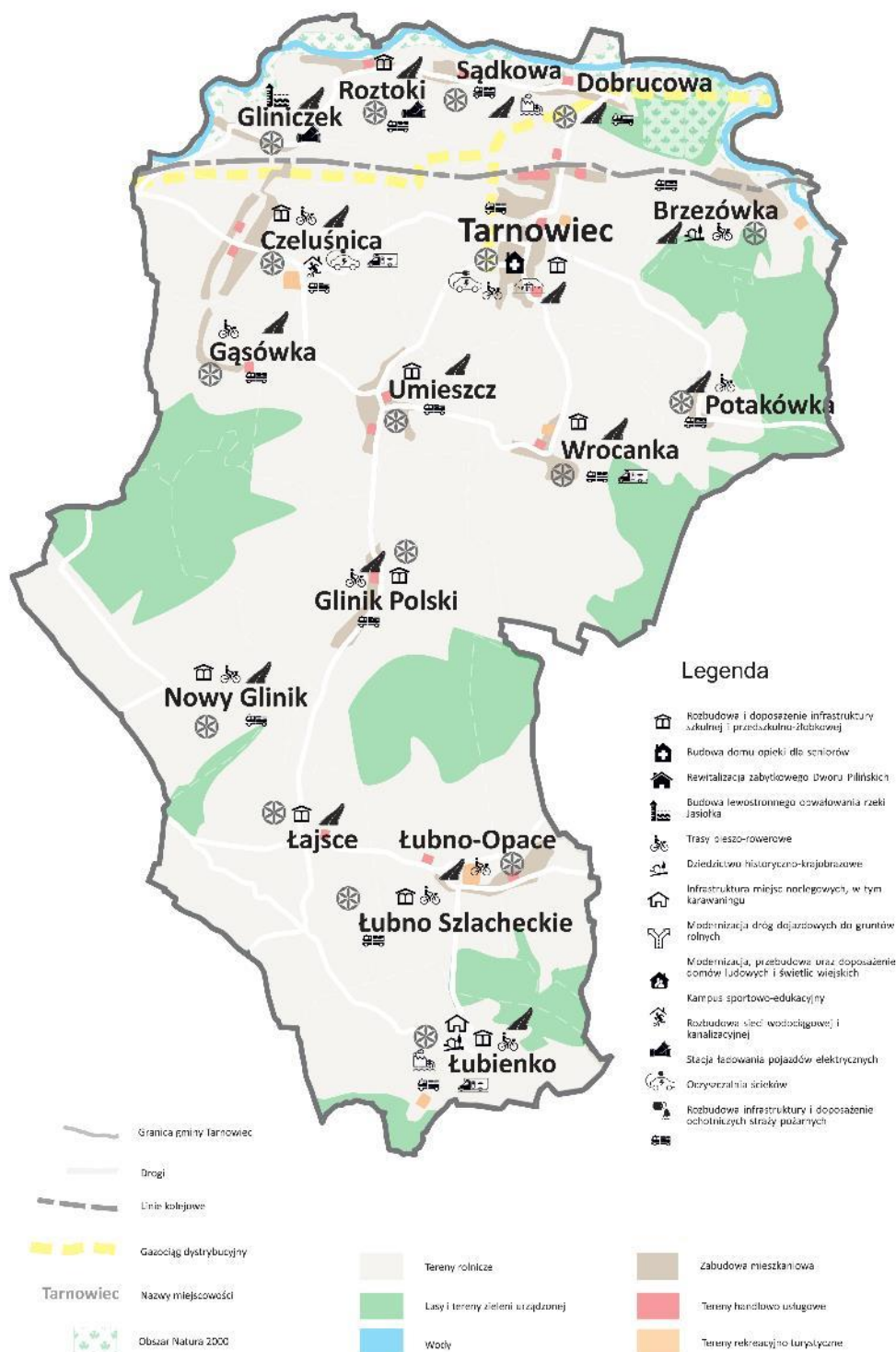
- Gmina rozwija się w oparciu o własne walory i zasoby ale przy współpracy z miastem Jasło i Krosno, zwłaszcza w zakresie dostępności do części usług edukacyjnych, zdrowotnych, kulturalnych, handlowych oraz komunikacyjnych i komunalnych;
- Wysoka jakość infrastruktury komunalnej oraz społecznej połączona z dbałością o środowisko naturalne i ład przestrzenny sprawiają, że gmina Tarnowiec jest miejscem przyjaznym i atrakcyjnym do życia oraz rekreacji i wypoczynku;
- Gmina dba o rozwój społeczny oraz integruje środowiska lokalne poszczególnych miejscowości, przy zachowaniu lokalnego dziedzictwa i tradycji;
- Gmina korzysta z wysokiej dostępności komunikacyjnej opartej na sieci dróg publicznych, w tym położonej w pobliżu drożdze krajowej nr 28 oraz stale poprawia jakość dróg gminnych i infrastruktury towarzyszącej;
- Gmina zapewnia dostęp do wysokiej jakości usług edukacyjnych, społecznych oraz komunalnych, uwzględniając wewnętrzne uwarunkowania demograficzne;
- Gmina zachowuje rolniczy charakter, dbając przy tym o rozwój gospodarczy małej przedsiębiorczości;
- Rozwój infrastruktury odnawialnych źródeł energii oraz uwzględnienie kwestii ochrony środowiska naturalnego stanowi jeden z fundamentów zmian przestrzennych i społecznych Gminy.

Docelowy model uwzględnia obecne sposoby wykorzystania przestrzeni, na które nałożono zaplanowane w Strategii przedsięwzięcia wynikające z przeprowadzonej analizy potrzeb i potencjałów rozwojowych (szczegółowa lista w załączniku nr 3 do Strategii). W modelu uwzględniono historycznie ugruntowane użytkowanie przestrzeni, w tym sieć osadniczą oraz powiązania komunikacyjne.



Rysunek 3 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Tarnowiec

### Model struktury funkcjonalno – przestrzennej w Gminie Tarnowiec



Źródło: Opracowanie własne



### V.3. Obszary strategicznej interwencji (OSI) oraz obszary funkcjonalne

#### Obszary strategicznej interwencji gminy Tarnowiec

Definicję obszaru strategicznej interwencji zawiera ustawa z 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2023 r. poz. 225.). Zgodnie z zapisami art. 5 obszar strategicznej interwencji to określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, lub rozwiązania regulacyjne.

Obszary Strategicznej Interwencji Strategii Rozwoju Gminy Tarnowiec zostały wskazane poprzez integrację OSI z dwóch poziomów: krajowego i wojewódzkiego. Wśród OSI wskazanych na poziomie krajowym dwa odnoszą się bezpośrednio do gminy Tarnowiec, tj. OSI „Wschodnia Polska” oraz OSI „obszary zagrożone trwałą marginalizacją”. Zgodnie z poniższą mapą, OSI „Wschodnia Polska” obejmuje całe województwo podkarpackie.

Rysunek 4 OSI krajowe – Wschodnia Polska



Źródło: Załącznik nr 1 do FEP 2021–2027 Obszary Strategicznej Interwencji – opracowanie PBPP na podstawie SRW 2030

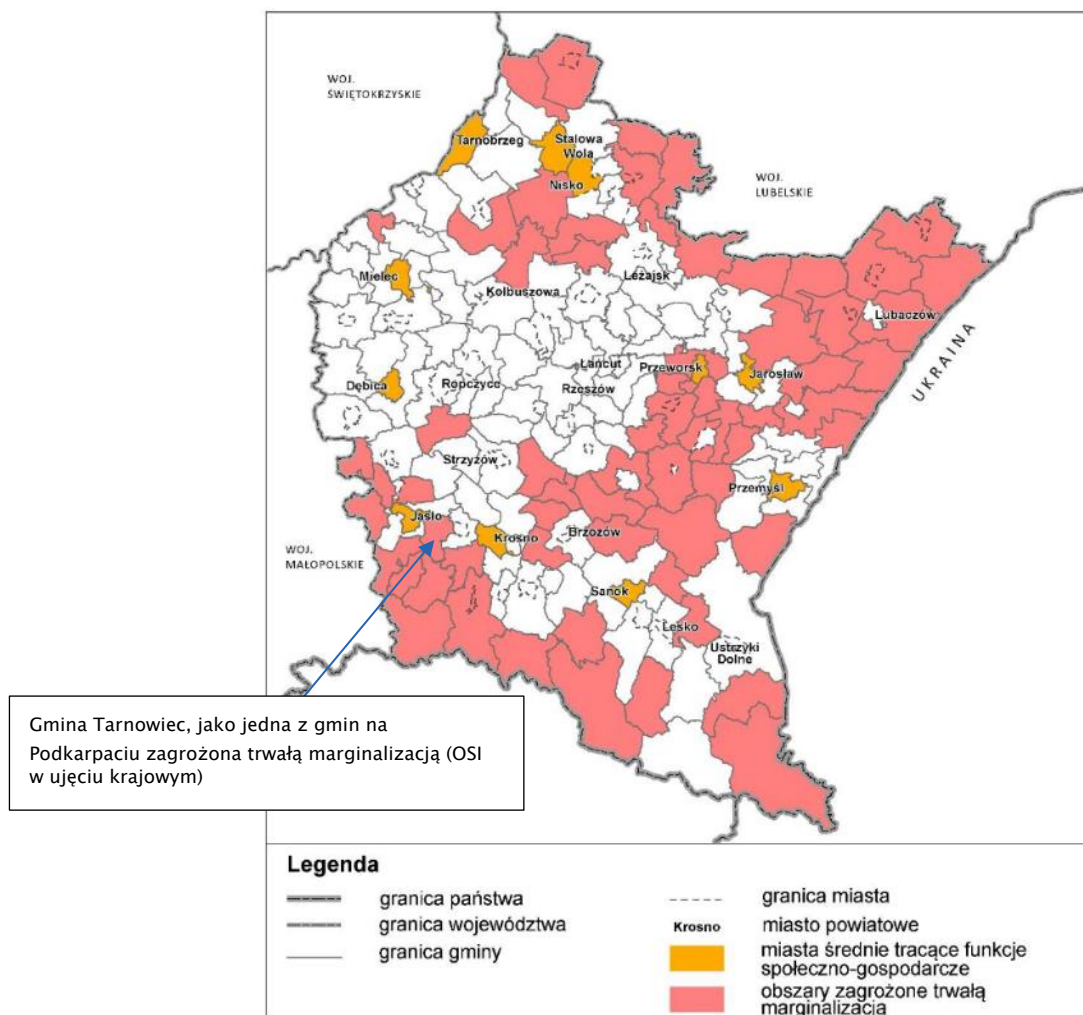
W województwie podkarpackim do obszarów zmarginalizowanych, zgodnie ze Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) oraz Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030 zaliczono łącznie 65 gmin. Cechuje je zagrożenie marginalizacją społeczną i ekonomiczną oraz kumulacją problemów społecznych





i ekonomicznych. W powiecie jasielskim do grona gmin zagrożonych marginalizacją zaliczono gminę Tarnowiec oraz wszystkie pozostałe gminy z wyjątkiem gminy wiejskiej Jasło. Ryzyko marginalizacji tych gmin wiąże się z peryferyjnym położeniem poza obszarami funkcjonalnymi dużych miast, niskim poziomem życia i słabą dostępnością transportową.

Rysunek 5 OSI krajowe – Obszary zagrożone trwałą marginalizacją.



Źródło: Załącznik nr 1 do FEP 2021–2027 Obszary Strategicznej Interwencji – opracowanie PBPP na podstawie SRW 2030

Województwo Podkarpackie, uwzględniając zapisy Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) oraz Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 wyznaczyło cztery regionalne obszary strategicznej interwencji. Określają one podstawowe priorytety rozwojowe obszaru województwa oraz szczegółowe kierunki interwencji. Wśród nich, na potrzeby Strategii Rozwoju Gminy Tarnowiec zidentyfikowane te priorytety i kierunki, które odnoszą się bezpośrednio do obszaru Gminy, tj.

- **Wykorzystanie policentrycznego miejskiego układu osadniczego (priorytet 7.1 SRWP), w tym:**



- *Rozwój potencjału gospodarczego miast, ze szczególnym uwzględnieniem biegunów wzrostu wraz z rozprzestrzenianiem trendów rozwojowych na otaczające je obszary funkcjonalne oraz wiejskie (kierunek 7.1.2 SRWP);*
- *Rozwój powiązań komunikacyjnych wewnątrz obszarów funkcjonalnych biegunów wzrostu (kierunek 7.1.3 SRWP);*
- **Obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście równoważenia rozwoju (priorytet 7.3 SRWP), w tym:**
  - *Wzmocnienie szans rozwojowych obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją w województwie (kierunek 7.3.1 SRWP).*
- **Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku (priorytet 7.4 SRWP), w tym:**
  - *Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich poprzez rozwój infrastruktury technicznej (kierunek 7.4.1 SRWP);*
  - *Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich (kierunek 7.4.1 SRWP);*
  - *Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej w aspekcie społecznym i kulturowym (kierunek 7.4.1 SRWP);*
  - *Racjonalizacja przestrzeni wiejskiej (kierunek 7.4.1 SRWP).*

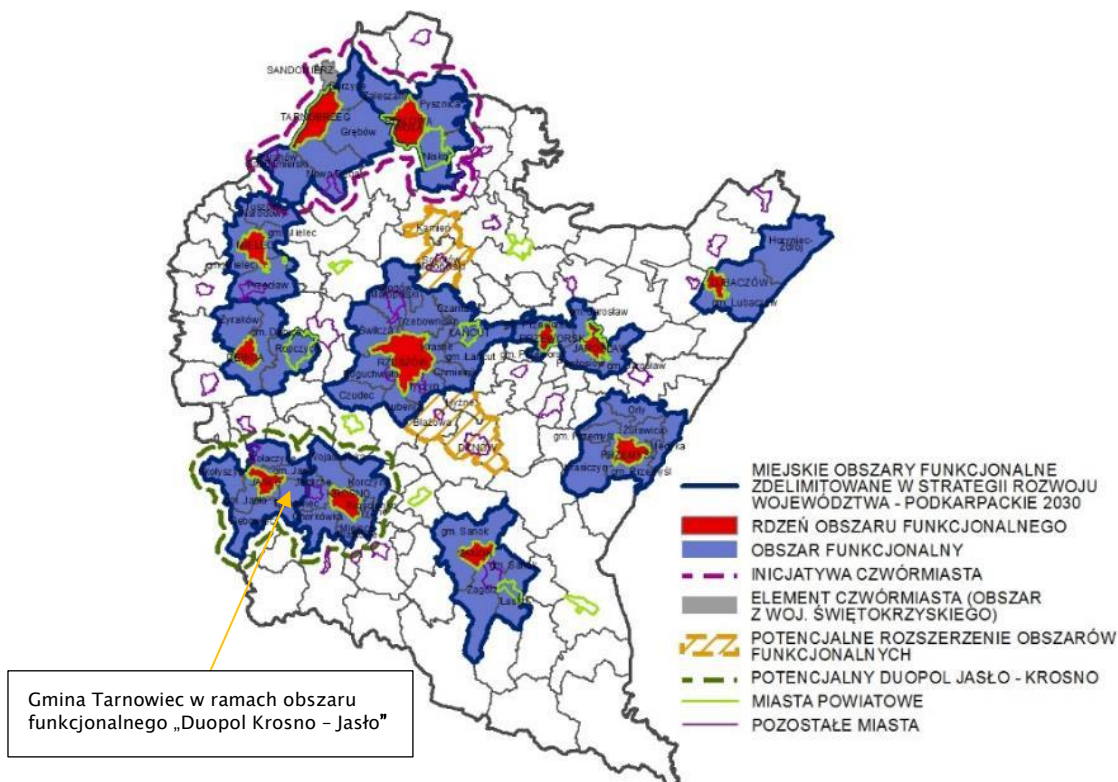
Analiza planowanych interwencji w ww. obszarach, pozwoliła ustalić ich potencjalny wpływ na zaprojektowaną w niniejszej Strategii politykę rozwoju gminy Tarnowiec.

#### **Regionalny Obszar Strategicznej Interwencji pn. „Wykorzystanie policentrycznego miejskiego układu osadniczego”**

W Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 wskazano łącznie 10 miast lub duopolów miast, które stanowią tzw. bieguny wzrostu. Do tej grupy zaliczono także Jasło i Krosno, które zgodnie z ww. Strategią mogą tworzyć w przyszłości duopol.



Rysunek 6 Miejskie Obszary Funkcjonalne w województwie podkarpackim



Źródło: Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030

Krosno odznacza się funkcją przemysłową opartą o potencjał przedsiębiorstw produkcyjno-usługowych sektora motoryzacyjnego, szklarskiego, lotniczego, meblarskiego i przetwórstwa tworzyw sztucznych. Z kolei Jasło posiada potencjał małych i średnich przedsiębiorstw w sektorze produkcyjnym i usługowym. Obydwa miasta posiadają także możliwości do generowania powiązań gospodarczych ze Słowacją. Gmina Tarnobrzeg z racji swojego położenia oraz powiązań funkcjonalnych i administracyjnych zalicza się do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Jasło. W związku z powyższym w obecnym okresie wdrażania SRG, gmina Tarnobrzeg będzie stanowić jeden z obszarów realizacji zadań wynikających z Strategii ZIT MOF Jasło. W dniu 07 lutego 2023 r. zawarto Porozumienie międzygminne w sprawie powołania Związku ZIT, mającego na celu współpracę jednostek samorządu terytorialnego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Jasło, służącemu realizacji zadań w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Jednym z rezultatów zawartego porozumienia ma być opracowanie Strategii ZIT MOF. Gmina Tarnobrzeg, będąc jednym z sygnatariuszy ww. Porozumienia, wykorzystując dostępny potencjał może skutecznie wspierać realizację celów MOF Jasło, w każdym z obszarów priorytetowych wskazanych w SRWP dla analizowanego OSI. Poniżej wskazano zakładane działania służące osiągnięciu celów OSI pn. „Wykorzystanie policentrycznego miejskiego układu osadniczego”, w ramach kierunków działań, które odnoszą się do gminy Tarnobrzeg.



*Rozwój potencjału gospodarczego miast, ze szczególnym uwzględnieniem biegunów wzrostu wraz z rozprzestrzenianiem trendów rozwojowych na otaczające je obszary funkcjonalne oraz wiejskie (kierunek 7.1.2 SRWP)*

- wzmacnianie sieci ciężarów grawitacyjnych miast regionu stanowiących szansę do stworzenia sieci stymulowania przepływu procesów rozwojowych;
- rozwój obszarów dla potencjalnych inwestorów pod kątem możliwości rozwoju stref działalności gospodarczej;
- wspieranie rozwoju strefy działalności gospodarczej w kierunku powstawania i efektywnego funkcjonowania przedsiębiorstw wraz z oddziaływaniem na obszary wiejskie;
- kreowanie nowych miejsc pracy oraz zwiększenie wartości PKB poprzez rozwój sektora usług i przedsiębiorstw;
- dywersyfikacja gospodarki biegunów wzrostu i ich obszarów funkcjonalnych celem wzmocnienia funkcji gospodarczej, ze szczególnym uwzględnieniem możliwego okresu regresu gospodarczego w wymiarze ponadregionalnym;
- zniwelowanie istniejących barier transgranicznych i zacieśnienie współpracy gospodarczej z przedsiębiorstwami z Ukrainy i Słowacji;
- wprowadzenie w ośrodkach miejskich rozwiązań wpisujących się w ideę Smart City;
- kształtowanie miejskich terenów zieleni w nawiązaniu do idei „zielone miasta”;
- wsparcie rozwoju biegunów wzrostu z wykorzystaniem ich potencjału turystycznego i rekreacyjnego.

*Rozwój powiązań komunikacyjnych wewnątrz obszarów funkcjonalnych biegunów wzrostu (kierunek 7.1.3 SRWP)*

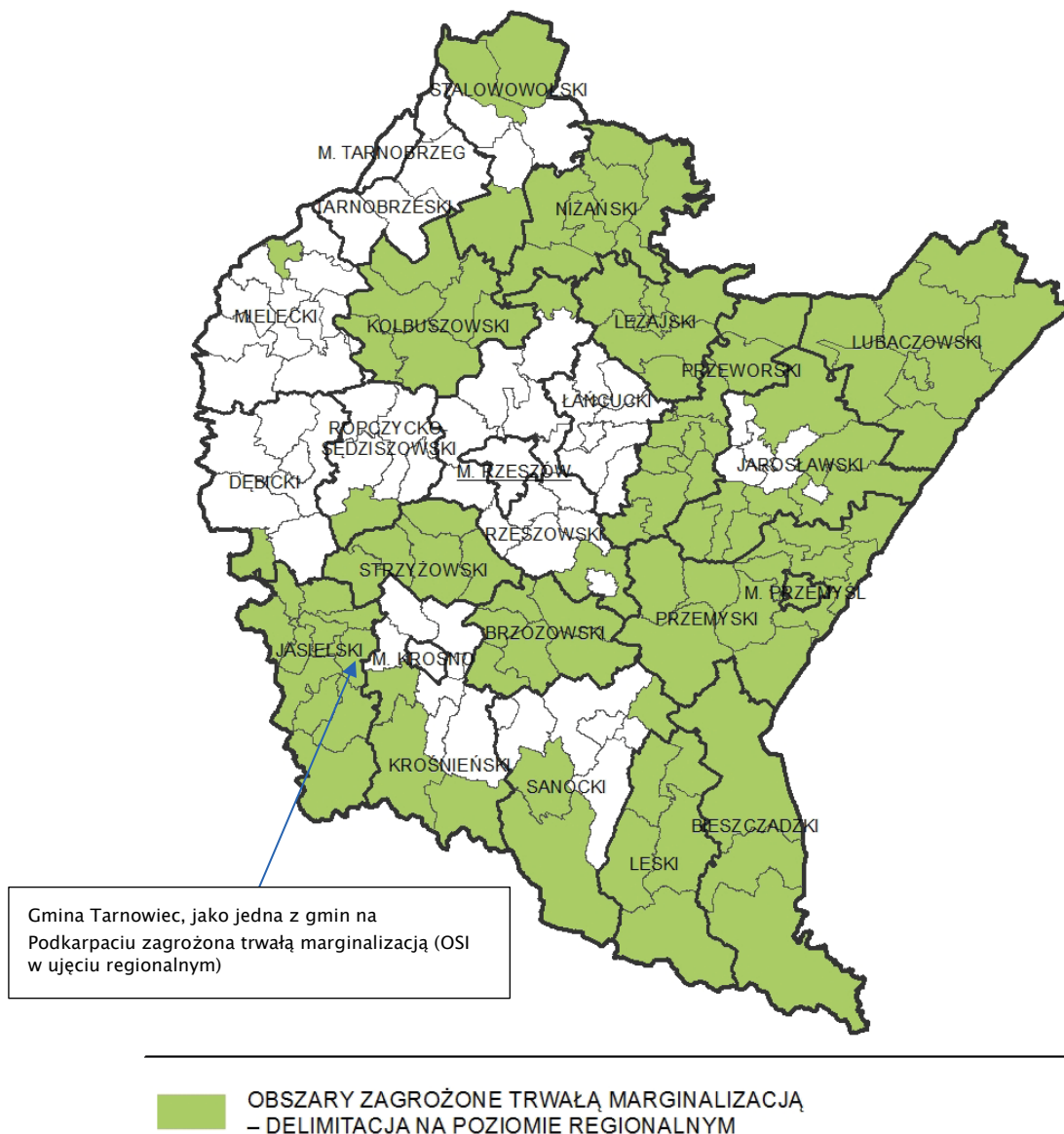
- zwiększenie spójności terytorialnej obszarów funkcjonalnych poprzez budowę, rozbudowę oraz modernizację infrastruktury kolejowej;
- podniesienie bezpieczeństwa komunikacyjnego poprzez budowę obwodnic i odciążenie centrów miast od przeciążeń wynikających z transportu indywidualnego i komunikacji publicznej;
- modernizacja i rozwój infrastruktury dróg lokalnych w celu zwiększenia spójności obszarów funkcjonalnych miast;
- rozwój transportu publicznego, w tym poprzez modernizację i rozwój infrastruktury w celu efektywniejszego przemieszczania się wewnątrz obszarów funkcjonalnych oraz między nimi;
- wspieranie systemu zrównoważonego transportu wraz z węzłami intermodalnymi typu P&R, B&R;
- rozwój zintegrowanej sieci ścieżek rowerowych, tras rowerowych, jako alternatywy dla przemieszczania się na krótkich odcinkach oraz służących rekreacji.

**Regionalny Obszar Strategicznej Interwencji pn. „Obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście równoważenia rozwoju”**





Rysunek 7 OSI regionalne – obszary zagrożone trwałą marginalizacją



Źródło: Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030

Dla przedmiotowego OSI jako jeden z kierunków rozwoju wskazano wzmocnienie szans rozwojowych obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją w województwie (kierunek 7.3.1 SRWP). Delimitacja tego typu obszarów została rozszerzona w porównaniu do OSI krajowego wskazano na początku niniejszego podrozdziału, przy czym gmina Tarnowiec została ujęta jako obszar zagrożony trwałą marginalizacją zarówno na poziomie krajowym, jak i regionalnym. Zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju realizowaną na poziomie regionalnym, konieczne jest zapewnienie równorzędnych możliwości rozwojowych niezależnie od miejsca zamieszkania. Podstawą ukierunkowania właściwym działań na rzecz obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją będą m.in. zwiększenie zasobów infrastrukturalnych w strategicznych sektorach, zdynamizowanie rozwoju społeczno-gospodarczego w oparciu o lokalne potencjały, rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności,



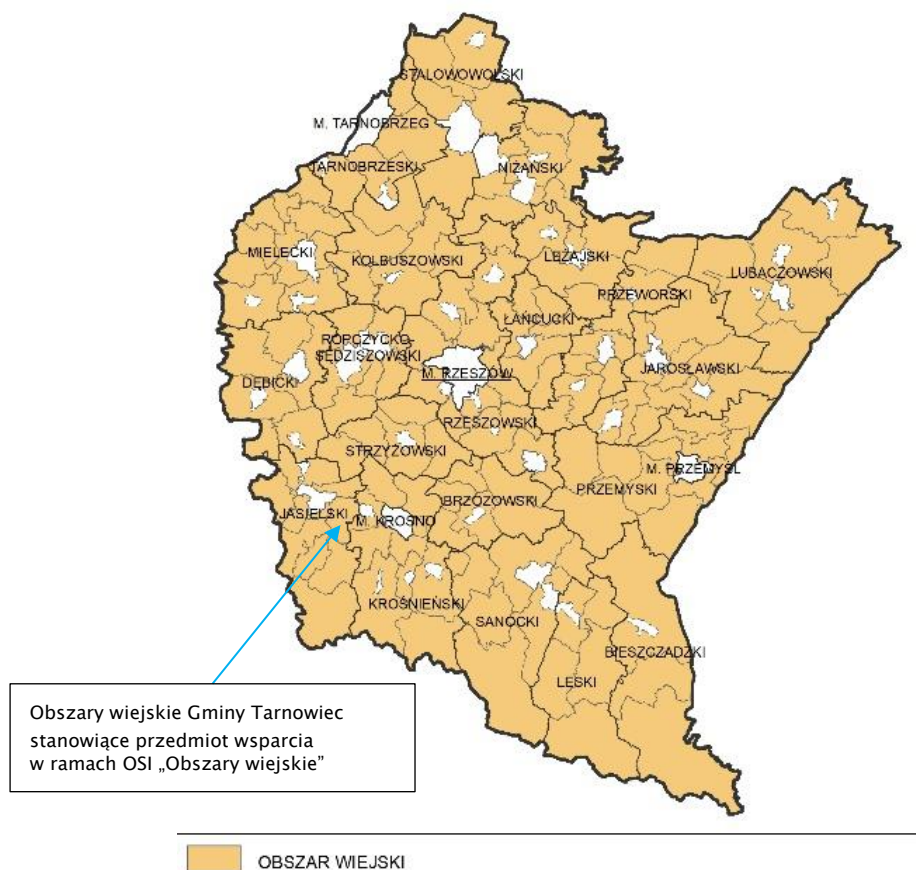
poprawa dostępu do podstawowych usług publicznych, zniwelowanie wykluczenia transportowego. Zakładane działania w tym obszarze na poziomie wojewódzkim są zgodne z planowanymi w gminie Tarnowiec przedsięwzięciami. Należą do nich w szczególności:

- rozwój sektora inwestycji prywatnych w oparciu o lokalne zasoby;
- aktywizacja lokalnych inicjatyw gospodarczych i społecznych, poprzez wykorzystanie potencjału podmiotów publicznych, prywatnych, organizacji pozarządowych i mieszkańców;
- poprawa atrakcyjności inwestycyjnej poprzez zapewnienie przygotowanych terenów inwestycyjnych;
- pobudzanie procesów rozwojowych poprzez zapewnienie lepszej dostępności komunikacyjnej na zewnątrz, w tym rozwój infrastruktury drogowej łączącej się z węzłami sieci dróg szybkiego ruchu oraz infrastruktury kolejowej;
- włączenie komunikacyjne obszarów o utrudnionej dostępności;
- dostosowanie infrastruktury technicznej (energetycznej, telekomunikacyjnej, wodno-kanalizacyjnej) i społecznej warunkującej rozwój gospodarczy i wyższą jakość życia mieszkańców;
- wzmocnienie roli instytucji publicznych jako inicjatora nawiązywania partnerstw, współpracy z innymi instytucjami publicznymi, społeczeństwem i innymi interesariuszami na rzecz rozwoju regionu;
- ograniczenie skutków peryferyjnego położenia obszarów przygranicznych poprzez wielopłaszczyznowe wykorzystanie potencjału współpracy transgranicznej;
- intensyfikacja działań w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska przyrodniczego

**Regionalny Obszar Strategicznej Interwencji pn. „Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku”.**



Rysunek 8 OSI regionalne – obszary wiejskie województwa podkarpackiego



Źródło: Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030

W ramach przedmiotowej OSI wskazano cztery podstawowe kierunki rozwoju oraz zakładane działania.

*Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich poprzez rozwój infrastruktury technicznej (kierunek 7.4.1 SRWP)*

Zgodnie z diagnozą przygotowaną na poziomie wojewódzkim obszary wiejskie dotyczą zjawisko postępującej marginalizacji i niskiego poziomu jakości życia. Kluczową kwestią przeciwdziałającą tym trendom, uwzględnioną także w Strategii Rozwoju Gminy Tarnowiec jest rozwój infrastruktury w szczególności: wodno-kanalizacyjnej, energetycznej i transportowej. Zakładane działania w tym obszarze to:

- poprawa dostępności komunikacyjnej obszarów wiejskich w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym, w tym w relacji do najbliższego regionalnego bieguna wzrostu;
- zwiększenie dostępności cyfrowej poprzez rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej;
- modernizacja i rozbudowa energetycznych linii przesyłowych jako podniesienie komfortu życia i bezpieczeństwa mieszkańców;
- rozwój i poprawa dostępności do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i ściekowej;
- poprawa zarządzania sektorem gospodarki odpadami;



- tworzenie korzystnych warunków, w tym kompleksowej infrastruktury technicznej dla rozwoju przedsiębiorczości.

*Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich (kierunek 7.4.2 SRWP)*

Rozwój obszarów wiejskich powinien opierać się na wykorzystaniu zróżnicowanych potencjałów rozwojowych, wzmocnieniu sektora rolnictwa oraz pozarolniczych specjalizacji gospodarczych. Zakładane działania w tym obszarze na poziomie wojewódzkim są zgodne z planowanymi w gminie Tarnowiec przedsięwzięciami. Należą do nich w szczególności:

- promowanie lokalnych zasobów (produktów tradycyjnych, regionalnych, ekologicznych) w celu powstawania alternatywnych źródeł dochodów;
- aktywizacja lokalnych społeczności ukierunkowana na rozwój przedsiębiorczości, jako element wzrostu dochodów ludności wiejskiej;
- kreowanie postaw przedsiębiorczych i lokalnych inicjatorów działalności gospodarczej;
- wspieranie i profilowanie specjalizacji regionalno-lokalnej oraz centrów produkcyjno-usługowych;
- ukierunkowanie na dywersyfikację specjalizacji w celu podniesienia towarowości gospodarstw rolniczych;
- rozwój funkcji turystycznych, kompleksowo wykorzystujących lokalne zasoby i specjalizacje.

*Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej w aspekcie społecznym i kulturowym (kierunek 7.4.3 SRWP)*

Zgodnie ze strategią wojewódzką kluczowym czynnikiem determinującym inicjowanie procesów rozwoju obszarów wiejskich jest wielokierunkowa aktywizacja społeczności lokalnej. Zakładane działania w tym obszarze na poziomie wojewódzkim są zgodne z planowanymi w gminie Tarnowiec przedsięwzięciami. Należą do nich w szczególności:

- wsparcie mieszkańców w realizacji działań wynikających z lokalnych dokumentów strategicznych mających na celu wzmocnienie tożsamości regionalnej;
- podejmowanie współpracy na rzecz integracji społeczności lokalnej w planowaniu wspólnych działań i podejmowaniu wyzwań rozwojowych;
- poszerzenie i wzbogacenie oferty kulturalnej i usług czasu wolnego opartych na lokalnych zasobach, przyczyniające się do zwiększenia poczucia tożsamości mieszkańców obszarów wiejskich, integracji społecznej i aktywizacji, szczególnie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- promocja lokalnej twórczości kulturalnej, rzemieślniczej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa, przyczyniającej się do wykreowania produktów charakterystycznych dla poszczególnych miejscowości w oparciu na istniejących zasobach;
- promocja regionalnych specjalizacji w rolnictwie, jego otoczeniu i rybactwie (winiarstwo, pszczelarstwo itp. oraz usługi socjalne i rzemiosło, handel, przetwórstwo produktów rolnych, rękodzieło itp.);



- upowszechnianie dobrych praktyk przez społeczność lokalną na płaszczyźnie międzyregionalnej i międzynarodowej;
- wzmocnienie powiązań funkcjonalnych obszarów wiejskich z lokalnymi ośrodkami osadniczymi.

#### *Racjonalizacja przestrzeni wiejskiej (kierunek 7.4.4 SRWP)*

W SRWP 2030 wskazano na potrzebę poprawy jakości przestrzeni obszarów wiejskich, która warunkuje możliwość i efektywność działań prorozwojowych. Zakładane działania w tym obszarze na poziomie wojewódzkim są zgodne z planowanymi w gminie Tarnowiec przedsięwzięciami. Należą do nich w szczególności:

- dostosowanie przestrzeni wiejskiej do potrzeb gospodarczych i społecznych mieszkańców;
- efektywne wykorzystanie przestrzeni poprzez rozwój funkcji rekreacyjnej, sportowej i społeczno-kulturalnej obejmującej budowę i adekwatne wyposażenie obiektów;
- poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni wiejskiej uzyskana poprzez wspieranie projektów mających na celu urządzenie i porządkowanie terenów zielonych, parków lub innych miejsc wypoczynku;
- budowa oraz modernizacja infrastruktury wspierającej rozwój funkcji kulturowo-społecznych na terenach wiejskich;
- racjonalne wykorzystanie przestrzeni produkcyjnej i osadniczej dzięki wspieraniu działań scaleniowych i zagospodarowania poscaleniowego.

#### **Obszary funkcjonalne województwa podkarpackiego obejmujące gminę Tarnowiec**

*Obszar funkcjonalny to obszar szczególnego zjawiska z zakresu gospodarki przestrzennej lub występowania konfliktów przestrzennych, stanowiący zwarty układ przestrzenny składający się z funkcjonalnie powiązanych terenów, charakteryzujących się wspólnymi uwarunkowaniami i przewidywanymi jednolitymi celami rozwoju.* Obszary funkcjonalne województwa podkarpackiego wskazano w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030 (Załącznik nr 1 do Uchwały nr LIX/930/18 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 27 sierpnia 2018 r.). Obszary zostały wyznaczone w podziale na dwa ich typy:

1. Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym czyli obszary o istotnym znaczeniu dla polityki przestrzennej kraju;
2. Obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym, istotne z punktu widzenia polityki przestrzennej województwa.

Gmina Tarnowiec ujęta została w następujących obszarach funkcjonalnych:



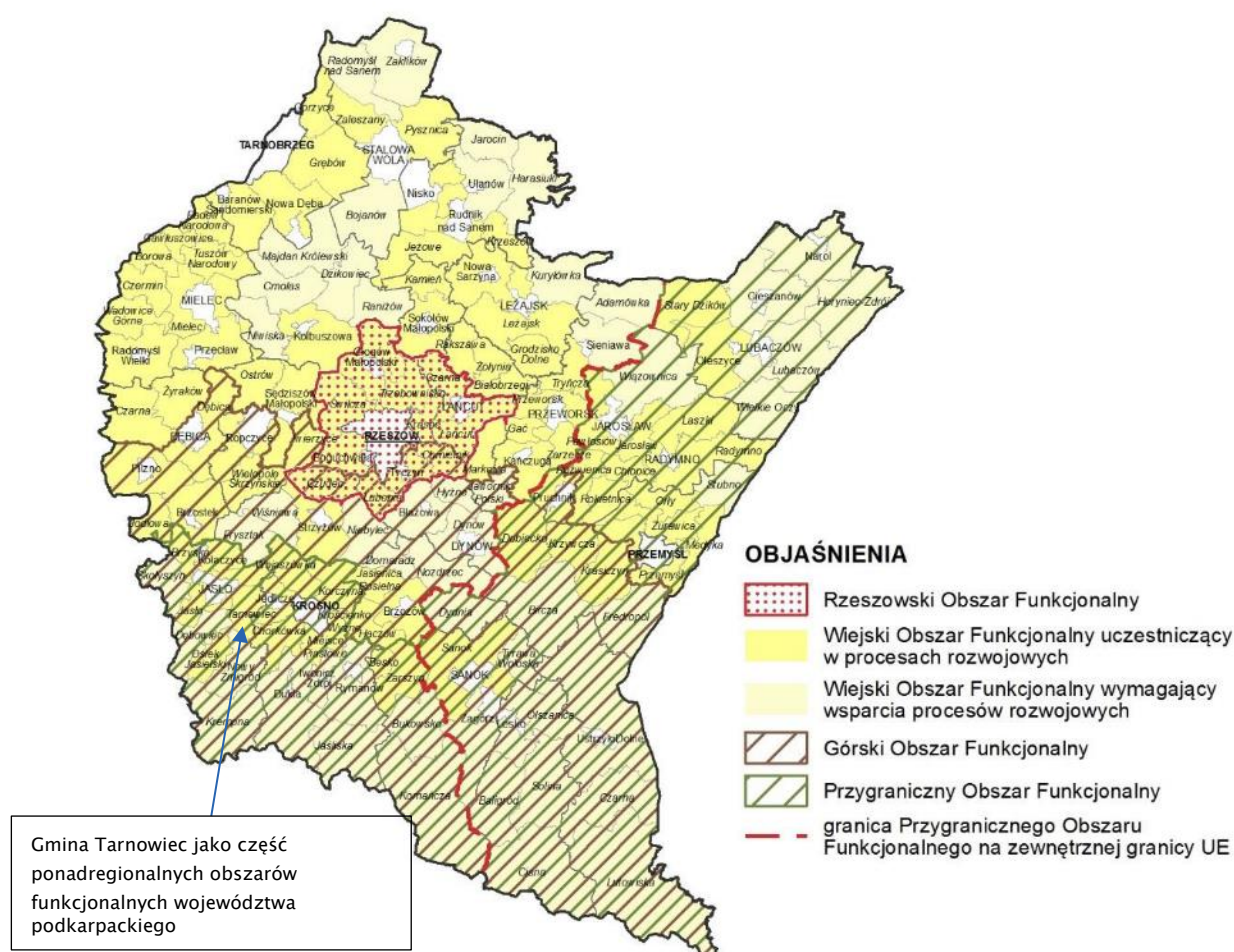


Tabela 7 Obszary funkcjonalne województwa podkarpackiego obejmujące gminę Tarnowiec

Obszary funkcjonalne województwa podkarpackiego obejmujące gminę Tarnowiec o charakterze <u>ponadregionalnym</u>	Obszary funkcjonalne województwa podkarpackiego obejmujące gminę Tarnowiec o charakterze <u>regionalnym</u>
Rysunek nr 9	Rysunek nr 10
Wiejski Obszar Funkcjonalny	Obszar Funkcjonalny Kotliny Jasielsko – Krośnieńskiej
Górski Obszar Funkcjonalny	
Przygraniczny Obszar Funkcjonalny	

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030, Podkarpackie Biuro Planowania Przestrzennego.

Rysunek 9 Obszary funkcjonalne województwa podkarpackiego o charakterze ponadregionalnym



Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030

Zaprezentowana dalej treść Strategii Rozwoju Gminy Tarnowiec obejmuje prezentację wiodących kierunków, zasad oraz warunków zagospodarowania jakie zostały ustalone dla wskazanych w powyższej Tabeli obszarów funkcjonalnych.

### Wiejski Obszar Funkcjonalny

Gmina Tarnowiec została wskazana jako obszar wiejski uczestniczący w procesach rozwojowych. Oznacza to, że głównym celem polityki przestrzennej będzie *utrzymanie*



*i rozwijanie więzi społeczności lokalnych oraz zachowanie prawidłowych relacji pomiędzy istniejącymi strukturami przestrzennymi.* Z kolei za największe zagrożenie przyjmuje się dezintegrację i niepełne procesy urbanizacyjne. Podstawowym wyzwaniem rozwojowym gminy Tarnowiec wynikającym z położenia w analizowanym obszarze, powinien być wielofunkcyjny rozwój poprzez realizację funkcji rolniczych oraz obsługę ludności i rolnictwa, a jako towarzyszące funkcja przemysłowa. Dla analizowanego obszaru przyjęto następujące wiodące kierunki zagospodarowania:

- rozwój gospodarki rolnej, leśnej oraz działalności pozarolniczej;
- rozwój kapitału ludzkiego oraz wzrost poziomu życia mieszkańców;
- poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym;
- wzmocnienie powiązań obszarów wiejskich z ośrodkami miejskimi – włączenie terenów wiejskich otaczających miasta w procesy rozwojowe;
- ochrona terenów o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych;
- racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego;
- rozwój infrastruktury technicznej i transportowej.

Ustalono także następujące zasady i warunki zagospodarowania:

- zagospodarowanie terenów wiejskich umożliwiające wzrost towarowości w rolnictwie;
- rozwój powiązań komunikacyjnych drogowych i kolejowych, poprawiający wewnętrzną i zewnętrzną dostępność obszaru;
- zapobieganie procesom suburbanizacji i rozpraszania zabudowy powodującym degradację otwartych terenów wiejskich przydatnych dla rolnictwa przez intensyfikację użytkowania terenów zainwestowanych;
- rozwój rolnictwa dostosowanego do lokalnych warunków, poprawa struktury agrarnej gospodarstw;
- rozwój i modernizacja bazy usług publicznych,
- poprawa wyposażenia obszaru w infrastrukturę techniczną i transportową.

### **Górski Obszar Funkcjonalny (GOP)**

Górski Obszar Funkcjonalny obejmuje pasmo Karpat i został wyznaczony aby podkreślić rolę tych obszarów w aktywizacji społeczno – gospodarczej w oparciu o potencjał przyrodniczo – kulturowy. Dla GOP wyznaczono podstawową funkcję rozwojową: turystyczno – usługową, a towarzyszącą: produkcyjną i rolniczą.

Dla analizowanego obszaru przyjęto następujące wiodące kierunki zagospodarowania:

- rozwój różnych form usług turystycznych i uzdrowiskowych;
- ochrona terenów o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych;
- rozwój gospodarki rolnej i przemysłu;
- rozwój infrastruktury technicznej i transportowej;



- poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym.

Ustalono także następujące zasady i warunki zagospodarowania:

- rozwój społeczno-gospodarczy z zastosowaniem zasad zrównoważonego rozwoju;
- poprawa wyposażenia obszaru w infrastrukturę techniczną i transportową;
- tworzenie warunków rozwoju powiązań komunikacyjnych, społecznych i gospodarczych pomiędzy ośrodkami miejskimi a obszarami wiejskimi;
- rozwój rolnictwa ekologicznego, w tym: form specjalistycznej produkcji rolniczej (winiarstwo, pszczelarstwo) z zachowaniem wysokiej jakości środowiska przyrodniczego;
- ochrona zasobów leśnych oraz rozwój zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej;
- rozwój infrastruktury turystycznej w dostosowaniu do zasad ochrony obszarów cennych przyrodniczo i kulturowo;
- ochrona walorów przyrodniczych i klimatycznych miejscowości uzdrowiskowych;
- przeciwdziałanie suburbanizacji i rozpraszaniu zabudowy na terenach otwartych oraz dostosowanie zabudowy do otaczającego krajobrazu;
- uwzględnienie przy zagospodarowaniu terenów ograniczeń związanych z położeniem na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią oraz narażonych na niebezpieczeństwo powodzi i zagrożonych osuwiskami;
- budowa małych zbiorników wodnych celem zwiększenia zdolności retencyjnej terenów górskich.

### **Przygraniczny Obszar Funkcjonalny**

Analizowany obszar w odniesieniu do granicy polsko – słowackiej ustalono uwzględniając dostępność komunikacyjną oraz powiązania gospodarcze i społeczne identyfikowane na obszarze przygranicznym. Za priorytet rozwojowy uznano rozwój usług, w tym o charakterze dystrybucyjnym i logistycznym, z uwzględnieniem potrzeb związanych z obronnością i bezpieczeństwem państwa. Wskazano także podstawowe funkcje rozwojowe tj. usługowe i handlowe oraz towarzyszące czyli rolnicze i turystyczne.

Dla analizowanego obszaru przyjęto następujące wiodące kierunki zagospodarowania:

- poprawa dostępności komunikacyjnej w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym;
- rozwój gospodarki rolnej i leśnej;
- rozwój funkcji turystycznej w dostosowaniu do zasad ochrony obszarów cennych przyrodniczo i kulturowo,
- rozwój w infrastruktury technicznej i transportowej.

Ustalono także następujące zasady i warunki zagospodarowania:





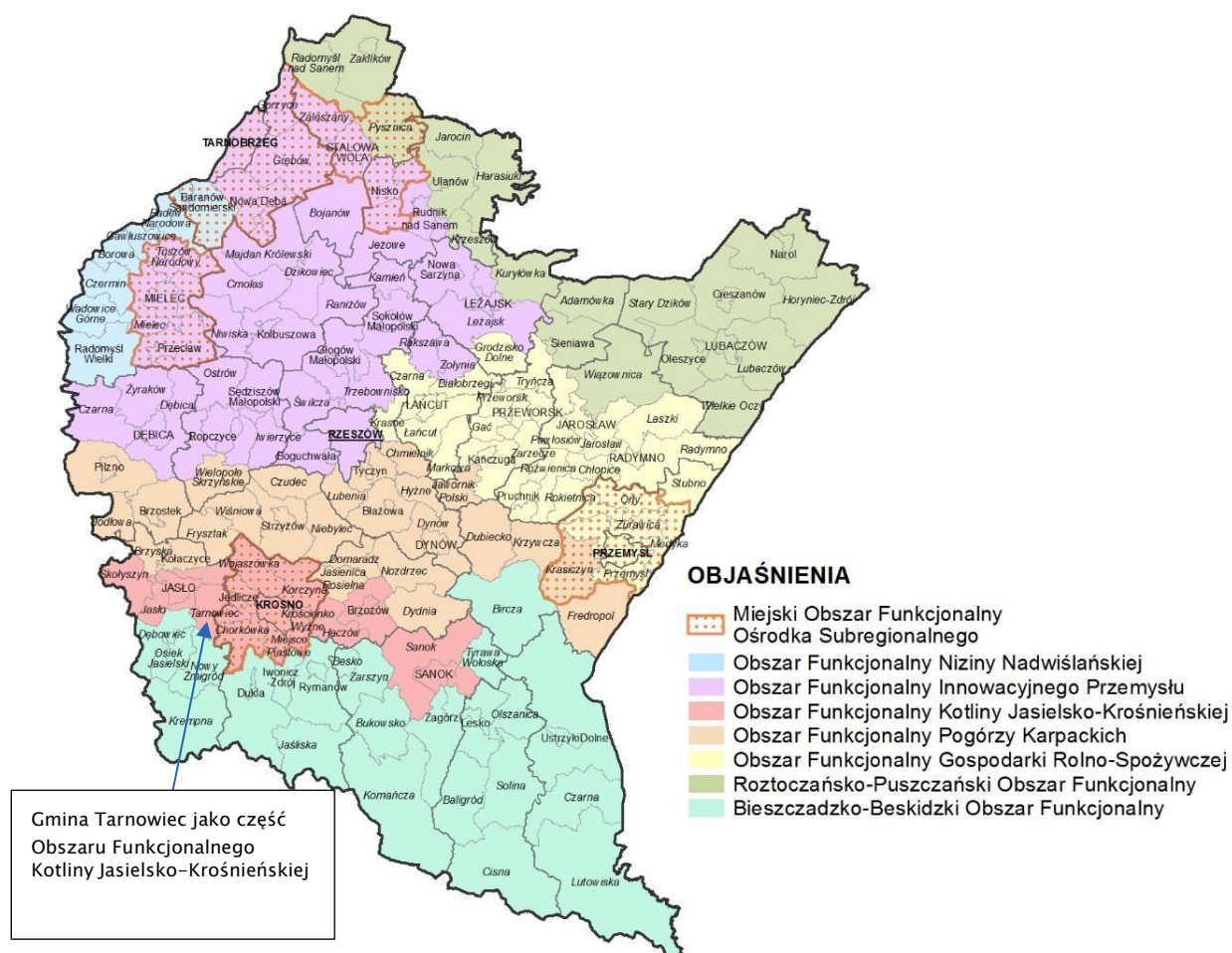
- zagospodarowanie przestrzenne obszaru z uwzględnieniem potrzeb związanych z obronnością i bezpieczeństwem publicznym;
- rozwój i modernizacja infrastruktury granicznej, transportowej i logistycznej;
- integrowanie systemów komunikacyjnych i usprawnienie powiązań transportowych;
- wspieranie rozwoju nowych funkcji, zwiększających zakres świadczonych usług o charakterze ponadlokalnym, w tym logistycznych;
- poprawa dostępu do usług publicznych zlokalizowanych w miastach i na obszarach wiejskich;
- współpraca transgraniczna w zakresie planowania przestrzennego i społeczno-gospodarczego, realizacja i koordynacja wspólnych działań i projektów, zapewniających integrację planowania w zakresie ochrony środowiska, gospodarki wodnej oraz infrastruktury transgranicznej,
- poprawa wyposażenia obszaru w infrastrukturę techniczną i transportową.

#### **Obszar Funkcjonalny Kotliny Jasielsko – Krośnieńskiej**

Regionalne obszary funkcjonalne województwa podkarpackiego zobrazowano na poniższej mapie.



Rysunek 10 Obszary funkcjonalne województwa podkarpackiego o charakterze regionalnym



Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030

Gmina Tarnowiec jest jedną z gmin wiejskich zaliczoną do Obszaru Funkcjonalnego Kotliny Jasielsko – Krośnieńskiej. Zgodnie z zapisami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego jest to *obszar prawie bezleśny, zurbanizowany o wyjątkowych walorach kulturowych, stanowiący rozległą, lekko pofałdowaną równinę, pociętą szeregiem pomniejszych kotlin wykształconych w dorzeczach Ropy, Wisłoki, Jasiołki, Wisłoka i Sanu*. Dodatkowo jako jedną z głównych cech tego obszaru wskazano relatywnie wysokie uprzemysłowienie oraz tradycyjne rolnictwo, oparte na gospodarstwach rodzinnych. Jako priorytet rozwojowy dla tego obszaru wskazano rozwój gospodarczy w oparciu o zasoby surowcowe i przemysł nowych technologii, a za podstawową funkcję przemysł i usługi.

Wiodące kierunki zagospodarowania obszaru to:

- rozwój wiodących branż przemysłu z wykorzystaniem potencjału naukowo-badawczego i zaawansowanych technologii;
- poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru w wymiarze regionalnym, krajowym i transgranicznym;



- ochrona zasobów przyrodniczych i kulturowych;
- rozwój rolnictwa ekologicznego;
- rozwój różnych form turystyki, w oparciu o zasoby przyrodnicze, krajobrazowe oraz dziedzictwa kulturowego obszaru.

Zasady i warunki zagospodarowania obszaru:

- rozwój zakładów tradycyjnych branż przemysłu oraz przemysłu nowych technologii (m.in. lotniczego, chemicznego, spożywczego, szklarskiego oraz meblarskiego);
- rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej;
- wzmocnienie powiązań funkcjonalnych Krosna z Jasłem, a także Sanokiem;
- ochrona złóż surowców energetycznych (gazu ziemnego i ropy naftowej);
- zapobieganie procesom suburbanizacji i rozpraszania zabudowy, powodującym degradację terenów otwartych wiejskich przydatnych dla rolnictwa, przez intensyfikację użytkowania terenów zainwestowanych;
- rozwój powiązań drogowych wzmacniających zewnętrzną dostępność komunikacyjną, w tym z transeuropejską siecią transportową (TEN-T);
- rozwój i modernizacja linii kolejowych;
- rozwój rolnictwa ekologicznego, w tym specjalistycznej produkcji rolniczej (m.in. pszczelarskiej, upraw winorośli z produkcją win) z uwzględnieniem warunków przyrodniczych.

#### **V.4. Kształtowanie polityki przestrzennej – ustalenia i rekomendacje**

##### **1. Tereny o funkcjach handlowo usługowych**

###### *– Charakterystyka*

Tereny o funkcjach handlowo – usługowych, w poszczególnych miejscowościach Gminy w obrębie, których zlokalizowano są obiekty usługowe i handlowe oraz obiekty użyteczności publicznej i sakralne. Obszary ten charakteryzuje rozwinięta infrastruktura techniczna oraz wysoką dostępność komunikacyjna.

- *Najważniejsze założenia polityki rozwoju oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej*
  - Dobra organizacja miejsc parkingowych, zwłaszcza przy kluczowych obiektach użyteczności publicznej;
  - Ograniczenie negatywnego wpływu działalności usługowej na otoczenie, w tym zabudowę mieszkaniową i środowisko (np. tworzenie pasów zieleni izolacyjnej);
  - Rozwój infrastruktury komunalnej, w tym sieci kanalizacji sanitarnej, wodociągowej;
  - Stosowanie „zielonych” rozwiązań w zakresie zużycia energii, racjonalizacji zużycia zasobów oraz zagospodarowania odpadów.

##### **2. Tereny o funkcjach mieszkaniowych – zabudowa jednorodzinna**



– *Charakterystyka*

Obszary mieszkaniowe z przewagą zabudowy jednorodzinnej oraz zagrodowej, zlokalizowane przede wszystkim wzdłuż istniejących ulic w poszczególnych miejscowościach Gminy. Zabudowa mieszana, w części o charakterze rolniczym oraz nowoczesna, spełniająca wyłącznie funkcje mieszkaniowe.

– *Najważniejsze założenia polityki rozwoju oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej*

- Podnoszenie jakości życia mieszkańców wsi poprzez dostęp do infrastruktury społecznej (ośrodki zdrowia, przedszkola, szkoły, place zabaw, skwery);
- Modernizacja infrastruktury sportowej i kulturalnej wspomagającej aktywność i integrację społeczną;
- Zwiększanie dostępności do sieci kanalizacyjnej i wodociągowej;
- Kształtowanie i porządkowanie struktury przestrzennej wsi;
- Ochrona krajobrazu kulturowego wsi;
- Zapewnienie dostępności komunikacyjnej poprzez modernizację ciągów drogowych, utrzymanie i rozwój linii transportu publicznego;
- Kształtowanie prawidłowych relacji pomiędzy zabudową związaną z działalnością rolniczą a mieszkaniową;

### 3. Tereny zieleni –lasy

– *Charakterystyka*

Obszary lasów kluczowe dla systemu przyrodniczego, położone w Łubnie Szlacheckim, Łubienku, Łubnie–Opacie, Nowym Gliniku, Gliniku Polskim, Wrocance, Potakówce, Brzezówce i Dobrucowej pełniące głównie rolę: klimatyczno–biologiczną, krajobrazową oraz rekreacyjno–społeczną, częściowo produkcyjną. Obszary leśne stanowią siedliska wielu gatunków zwierząt oraz ostoje roślin.

– *Najważniejsze założenia polityki rozwoju oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej*

- Zachowanie, ochrona i zrównoważone wykorzystanie systemu przyrodniczego terenów leśnych;
- Zrównoważony rozwój turystyki aktywnej poprzez wykorzystanie naturalnych walorów terenów leśnych ale także budowę niezbędnej infrastruktury, np. miejsca parkingowe, oznakowania szlaków, mała architektura umożliwiająca edukację, rekreację i wypoczynek;
- Prowadzenie odpowiedzialnej, zrównoważonej gospodarki leśnej; uzupełnienia i poszerzanie kompleksów leśnych.

### 4. Tereny rekreacyjno – turystyczne – obszary o funkcjach turystycznych i sportowych, zieleni urządzonej, strefy rekreacyjno–wypoczynkowe, trasy rowerowe i spacerowe:

– *Charakterystyka*



Obszar zlokalizowany w centrum Tarnowcu, w tym przy Sanktuarium Matki Bożej Zawierzenia w Tarnowcu, stadion w Czełuśnicy, cmentarz wojenny nr 19 w Tarnowcu, Mała i Duża Kalwaria w Tarnowcu, Dolina Miłosierdzia w Tarnowcu, zabytkowy kościół Świętych Apostołów Szymona i Judy Tadeusza w Łubienku, mogiła zbiorowa z okresu II wojny światowej w Dobrucowej. Dodatkowo obszary zieleni urządzonej występujące w każdej miejscowości Gminy.

- *Najważniejsze założenia polityki rozwoju oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej*
  - Poprawa estetyki poszczególnych miejscowości Gminy poprzez uporządkowanie oraz uatrakcyjnienie terenów zieleni;
  - Zwiększenie dostępności obiektów atrakcyjnych turystycznie poprzez ich odpowiednie oznakowanie, poprawę estetyki, zapewnienie dojazdu oraz możliwości zaparkowania;
  - Oznakowanie i promocja tras turystycznych;
  - Zwiększenie powierzchni i dostępności terenów zieleni; ochrona przed zmianami klimatycznymi;
  - Wykorzystanie potencjału terenów zieleni do kształtowania i rozwoju oferty turystycznej.

#### 5. Tereny użytkowane rolniczo:

- *Charakterystyka*

Grunty orne, łąki, pastwiska zlokalizowane w każdej miejscowości Gminy.

- *Najważniejsze założenia polityki rozwoju oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej*
  - Utrzymanie i rozwój kompleksów użytków rolnych jako obszarów prowadzenia działalności rolniczej;
  - Zachowanie ciągłości wykorzystania zasobów w postaci gleb wysokiej jakości i przydatności rolniczej,
  - Zachowanie i ochrona systemu przyrodniczego wsi;
  - Ochrona bioróżnorodności użytków rolnych.



## VI. System realizacji strategii

Poziom wdrożenia w życie celów i działań strategii rozwoju weryfikuje skuteczność działania władz lokalnych oraz słuszność założeń przyjętych w strategii rozwoju Gminy.

Organizację procesów wdrażających strategię ujęto w ramy systemu realizacji strategii, który zawiera następujące założenia:

- podmioty zaangażowane w realizację strategii, ich rola i kompetencje, podział zadań oraz relacje i zasady współpracy;
- mechanizmy i narzędzia wdrażania strategii;
- wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych;
- sposób monitorowania i ewaluacji realizacji strategii oraz jej aktualizacji.

### VI.1. Podmioty zaangażowane w realizację strategii

Niniejsza strategia obejmuje zadania stanowiące wyzwania dla całej społeczności lokalnej oraz wszystkich podmiotów działających na terenie Gminy lub pozostających z nią w relacji. W procesie zarządzania gminą (jej rozwojem), strategia pełni kluczową rolę jako generalny plan postępowania władz samorządowych – we współpracy z innymi samorządami, administracją państwową oraz partnerami społecznymi i prywatnymi. Powoduje to konieczność określenia głównych zadań oraz zakresu odpowiedzialności poszczególnych podmiotów zaangażowanych w jej realizację.

Instytucje i podmioty, zaangażowane w proces wdrażania strategii tworzą trzy główne grupy (zgodnie z zasadą „trójkąta współpracy”):

- sektor publiczny – władze samorządowe gminy, urząd gminy i jednostki gminne, jednostki samorządu terytorialnego różnych szczebli, w tym np. gminy sąsiednie;
- sektor biznesowy – przedsiębiorcy, kluczowi pracodawcy, organizacje otoczenia biznesu, zrzeszenia gospodarcze itp.;
- sektor społeczny – mieszkańcy, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, liderzy społeczni i osoby publiczne, reprezentanci młodzieży itp.

Generalny zakres ról w realizacji Strategii Rozwoju Gminy Tarnowiec przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8 Podmioty zaangażowane w realizację Strategii Rozwoju Gminy Tarnowiec

Sektor	Przedstawiciele sektora	Rola w realizacji SRTG 2022–2030
Publiczny	<ul style="list-style-type: none"><li>❖ Rada Gminy Tarnowiec</li><li>❖ Wójt Gminy Tarnowiec</li><li>❖ Urząd Gminy w Tarnowcu</li><li>❖ instytucje gminne sektora edukacji, kultury i sportu;</li><li>❖ przedsiębiorstwa komunalne;</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>❖ inicjowanie i realizacja przedsięwzięć określonych w Strategii;</li><li>❖ finansowanie przedsięwzięć określonych w Strategii;</li><li>❖ określenie ram prawnych i organizacyjnych dla realizacji zadań strategicznych;</li></ul>



	<ul style="list-style-type: none"><li>❖ władze samorządowe i instytucje publiczne z gmin partnerskich;</li><li>❖ władze samorządowe i instytucje publiczne szczebla powiatowego oraz wojewódzkiego;</li><li>❖ administracja rządowa;</li><li>❖ uczelnie i instytucje badawcze.</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>❖ nawiązywanie partnerstw, angażowanie podmiotów z pozostałych sektorów do realizacji Strategii;</li><li>❖ promocja i upowszechnianie działań strategicznych;</li><li>❖ wsparcie naukowe i badawcze w realizacji przedsięwzięć.</li></ul>
Prywatny	<ul style="list-style-type: none"><li>❖ przedsiębiorcy;</li><li>❖ instytucje otoczenia biznesu;</li><li>❖ klastry i porozumienia przedsiębiorców.</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>❖ inicjowanie i realizacja przedsięwzięć biznesowych służących rozwojowi gospodarczemu Gminy;</li><li>❖ finansowanie przedsięwzięć biznesowych;</li><li>❖ udział w partnerstwa międzysektorowych dotyczących realizacji przedsięwzięć.</li></ul>
Społeczny	<ul style="list-style-type: none"><li>❖ organizacje społeczne i wyznaniowe</li><li>❖ podmioty ekonomii społecznej.</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>❖ inicjowanie i realizacja przedsięwzięć społecznych służących rozwojowi kapitału ludzkiego Gminy;</li><li>❖ finansowanie przedsięwzięć społecznych;</li><li>❖ udział w partnerstwa międzysektorowych dotyczących realizacji przedsięwzięć.</li></ul>

*Źródło: Opracowanie własne*

Skuteczność proponowanych działań będzie zależała w dużym stopniu od skali aktywności i zintegrowania wielu środowisk, dlatego realizacja dokumentu została oparta o następujące główne zasady i mechanizmy, w tym w szczególności:

- partycypacja i partnerstwo, czyli współpraca i równorzędne traktowanie reprezentantów różnych środowisk i instytucji;
- otwartość, pozwalająca uczestniczyć jak największej liczbie osób i organizacji w partnerstwie, gwarantująca jego zróżnicowany skład;
- zintegrowana aktywność, będącą efektem podzielenia wspólnej wizji rozwoju Gminy;
- transparentność, przejrzystość działań, założenie dialogu, informowanie i bieżące konsultowanie decyzji oraz rozwiązań rozwojowych;
- konsekwencja i odpowiedzialność we wdrażaniu przyjętych priorytetów i działań;





- elastyczność reagowania, zakładająca możliwość modyfikacji i dostosowania strategii w zależności od zmian zachodzących w Gminie i jej otoczeniu,
- efektywność, oznaczająca dokonywanie takich wyborów sposobu wykorzystania zasobów, który zapewni celowość i oszczędność realizacji działania, przy uzyskaniu najlepszych efektów z poniesionych nakładów;
- priorytet finansowania dla programów i projektów wpisanych wprost do strategii oraz tych, które z niej bezpośrednio wynikają, dotyczący zarówno budżetu Gminy, jak i źródeł zewnętrznych.

## VI.2. Instrumenty wdrażania strategii

W celu prawidłowej realizacji działań zaplanowanych w ramach strategii, przewiduje się wykorzystanie instrumentów pozwalających na spójny udział zaangażowanych podmiotów, tworzący jednocześnie efekt synergii.

Instrumenty realizacji strategii mają zapewnić osiągnięcie stawianych jej celów i być spójne z przyjętym modelem struktury funkcjonalno-przestrzennej, prezentującym wizję rozwoju Gminy w ujęciu przestrzennym.

W poniższym zestawieniu wybrano najbardziej kluczowe instrumenty, zarówno pod względem efektywności działania, jak również dotychczas stosowanej praktyki i posiadanych doświadczeń:

- instrumenty wdrożeniowe, w tym gminne strategie sektorowe/branżowe, plany, procedury, projekty oraz strategie postępowania w ramach konkretnych obszarów rozwojowych;
- instrumenty organizacyjno-zarządcze, w tym regulaminy jednostek, powołany zespół zarządzający strategią;
- instrumenty finansowe, w tym uchwały budżetowe i inne dokumenty finansowe, określające krótko- i długofalowe kierunki koncentracji środków finansowych, budżet zadaniowy, projekty społeczne realizowane w ramach funduszy europejskich;
- instrumenty prawne, wynikające z przepisów ustawowych, np. stosowne uchwały rady, regulacje w postaci aktów prawa miejscowego, decyzje administracyjne;
- instrumenty planowania przestrzennego, np. miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, procedury zapewniające udział mieszkańców w planowaniu przestrzennym;
- instrumenty społeczne, np. działania edukacyjne, kampanie społeczne i informacyjne, działania promocyjne, konsultacje wewnętrzne, konsultacje społeczne, strony internetowe, profile w mediach społecznościowych, systemy informacji przestrzennej.

## VI.3. Wytyczne do dokumentów wykonawczych

Jako dokumenty wykonawcze względem niniejszej strategii rozwoju należy rozumieć obowiązkowe lub fakultatywne plany i programy funkcjonujące w Gminie. Poniżej wskazano





dokumenty i odpowiadające im obszary tematyczne, zweryfikowano aktualność i spójność dokumentacji w kontekście zapisów strategii. Dokumentacja, która będzie aktualizowana lub opracowywana na nowo winna wykazywać spójność z niniejszą strategią.

Tabela 9 Dokumenty wykonawcze względem Strategii Rozwoju Gminy Tarnowiec

Lp.	Obszar tematyczny	Rodzaj dokumentu	Dokument oraz wytyczne dla sporządzenia lub aktualizacji
1.	Planowanie przestrzenne	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego;	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Tarnowiec, przyjęte Uchwałą Rady Gminy Tarnowiec Nr LVII/397/2022 z dnia 21 listopada 2022 r., w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Tarnowiec. Dokument aktualny, zgodny z założeniami Strategii.
		Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego;	1. Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Wsi Tarnowiec – w gminie Tarnowiec 2. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego "Farma Wiatrowa" w gminie Tarnowiec w miejscowościach: Łajsce, Łubienko, Łubno Szlacheckie, Łubno Opace i Nowy Glinik 3. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla części miejscowości: Łubienko i Łajsce w gminie Tarnowiec 4. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla miejscowości Łajsce, Łubno Szlacheckie i Łubno Opace. 5. Drobne miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dotyczące głównie budownictwa mieszkaniowego uchwalone przed wejściem w życie zmiany ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.  Obecnie na terenie gminy Tarnowiec obowiązuje 25 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego o pow. 1 671,59 ha co stanowi 28,15% powierzchni Gminy. Zgodnie z polityką przestrzenną zawartą w Strategii oraz w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy rekomenduje się sporządzenie kolejnych planów zagospodarowania oraz zmiany aktualnie obowiązujących.
2.	Energetyka	Założenia dotyczące zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe;	Projekt założeń do Planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Tarnowiec na lata 2015–2029. Załącznik nr 1 do uchwały nr XXXIV/227/2017 Rady Gminy Tarnowiec z dnia 31 lipca 2017 r. w sprawie: uchwalenia dokumentu "Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Tarnowiec". Dokument obowiązujący; kierunkowo zgodny ze Strategią.
3.	Gospodarka komunalna	Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych	Plan opracowuje się na podstawie zapisów ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków. Brak aktualnego planu. Rekomenduje się przyjęcia planu, który będzie kierunkowo zgodny z zapisami Strategii.



		Program gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy	Program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Tarnowiec na lata 2020–2024 przyjęty Uchwałą nr XXIII/155/2020 Rady Gminy Tarnowiec z dnia 15 czerwca 2020 r. w sprawie: przyjęcia "Programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Tarnowiec na lata 2020–2024". Dokument obowiązujący; kierunkowo zgodny ze Strategią. Po wygaśnięciu rekomenduje się opracowanie nowego programu przy zachowaniu spójności ze Strategią.
4.	Ochrona i opieka nad zabytkami oraz zarządzanie dziedzictwem	Gminny program opieki nad zabytkami	Zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (art. 87 ust.1) wójt sporządza na okres 4 lat gminny program ochrony nad zabytkami, który jest aktualnie w trakcie opracowywania.
5.	Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu	Program Ochrony Środowiska	Program Ochrony Środowiska dla Gminy Tarnowiec na lata 2019–2024 z perspektywą do 2026 przyjęty Uchwałą nr XVIII/118/2019 Rady Gminy Tarnowiec z dnia 20 grudnia 2019 r. w sprawie: przyjęcia "Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Tarnowiec na lata 2019 – 2024 z perspektywą do 2026". Dokument obowiązujący; kierunkowo zgodny ze Strategią. Po wygaśnięciu rekomenduje się opracowanie nowego programu przy zachowaniu spójności ze Strategią.
		Plan Gospodarki Niskoemisyjnej	Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Tarnowiec na lata 2021–2030 przyjęty Uchwałą nr LXII/439/2023 Rady Gminy Tarnowiec z dnia 30 stycznia 2023 r. w sprawie przyjęcia „Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Tarnowiec na lata 2021–2030”. Dokument obowiązujący; kierunkowo zgodny ze Strategią
6.	Polityka społeczna	Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych	Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tarnowiec na lata 2021–2026 przyjęta Uchwałą nr XXXIII/238/2021 Rady Gminy Tarnowiec z dnia 12 kwietnia 2021 r. w sprawie: przyjęcia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tarnowiec na lata 2021 – 2026. Dokument obowiązujący; kierunkowo zgodny ze Strategią. Po wygaśnięciu rekomenduje się opracowanie nowego programu przy zachowaniu spójności ze Strategią.
		Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie	Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021–2025 przyjęty Uchwałą nr XXXII/221/2021 Rady Gminy Tarnowiec z dnia 11 marca 2021 r. w sprawie: przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021–2025. Dokument obowiązujący; kierunkowo zgodny ze Strategią. Po wygaśnięciu rekomenduje się opracowanie nowego programu przy zachowaniu spójności ze Strategią.
		Gminny Program Wspierania Rodziny	Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Tarnowiec na lata 2021–2023 przyjęty Uchwałą nr XXXII/222/2021 Rady Gminy Tarnowiec z dnia 11 marca 2021 r. w sprawie: przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Tarnowiec na lata 2021–2023. Dokument obowiązujący; kierunkowo zgodny ze Strategią. Po wygaśnięciu rekomenduje się opracowanie



			nowego programu przy zachowaniu spójności ze Strategią.
7.	Zarządzanie kryzysowe	Gminny plan zarządzania kryzysowego	Zarządzenie nr 3/2022 Wójta Gminy Tarnowiec – Szefa Obrony Cywilnej Gminy z dnia 10 stycznia 2022 r. w sprawie: ustalenia podstawowych założeń i kierunków działania w zakresie ochrony ludności i obrony cywilnej gminy Tarnowiec w 2022 r. Dokument jest w trakcie opracowywania.
8.	Finanse publiczne	Wieloletnia prognoza finansowa	Uchwała nr LX/427/2022 Rady Gminy Tarnowiec z dnia 30 grudnia 2022 r. w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Tarnowiec na lata 2023–2032. Dokument aktualizowany w miarę potrzeb. Kierunkowo zgodny z założeniami Strategii.

*Źródło: Opracowanie własne*

#### VI.4. System monitoringu, ewaluacji i aktualizacji strategii

Monitorowanie jest ważną częścią wdrażania lokalnej strategii rozwoju, ponieważ stanowi jedno z podstawowych źródeł danych podczas procesu ewaluacji strategii. W związku z tym proces monitorowania powinien zagwarantować efektywne skompletowanie wszystkich ważnych danych, które ujęte w analizie dadzą informację o zgodności zrealizowanych działań z założeniami strategii, a także o postępie w jej wdrażaniu.

Proces monitorowania strategii polega na okresowym badaniu poziomu wykonania poszczególnych wskaźników celów strategicznych i operacyjnych ustalonych w jej ramach. Wskaźniki przyjęte dla Strategii Rozwoju Gminy Tarnowiec na lata 2022–2030 przedstawiono w rozdziale IV.4 Rezultaty planowanych działań.

Proces monitorowania strategii będzie przeprowadzany w formie corocznych sprawozdań, które umożliwią identyfikację ewentualnych problemów, a następnie pozwolą podjąć stosowne kroki usprawniające dalszą realizację strategii. Ponadto, oprócz corocznych sprawozdań, w okresie wdrażania strategii zostanie opracowany raport monitorujący mid-term, określający postęp w realizacji strategii. Sporządzenie raportu monitorującego zaplanowano w połowie okresu obowiązywania strategii. Powyższy dokument będzie stanowił materiał informacyjny na temat efektów oraz poziomu rozwoju Gminy w kolejnych okresach wdrażania strategii. Jednocześnie raport może stanowić podstawę do ewentualnej aktualizacji strategii, której dostosowywanie do zmieniających się warunków jest niezbędne w celu sprawnego zarządzania Gminą. Z kolei raport ewaluacyjny opracowany w 2031 r. będzie stanowił pełne podsumowanie i ocenę stopnia efektywności wdrażania strategii rozwoju Gminy.

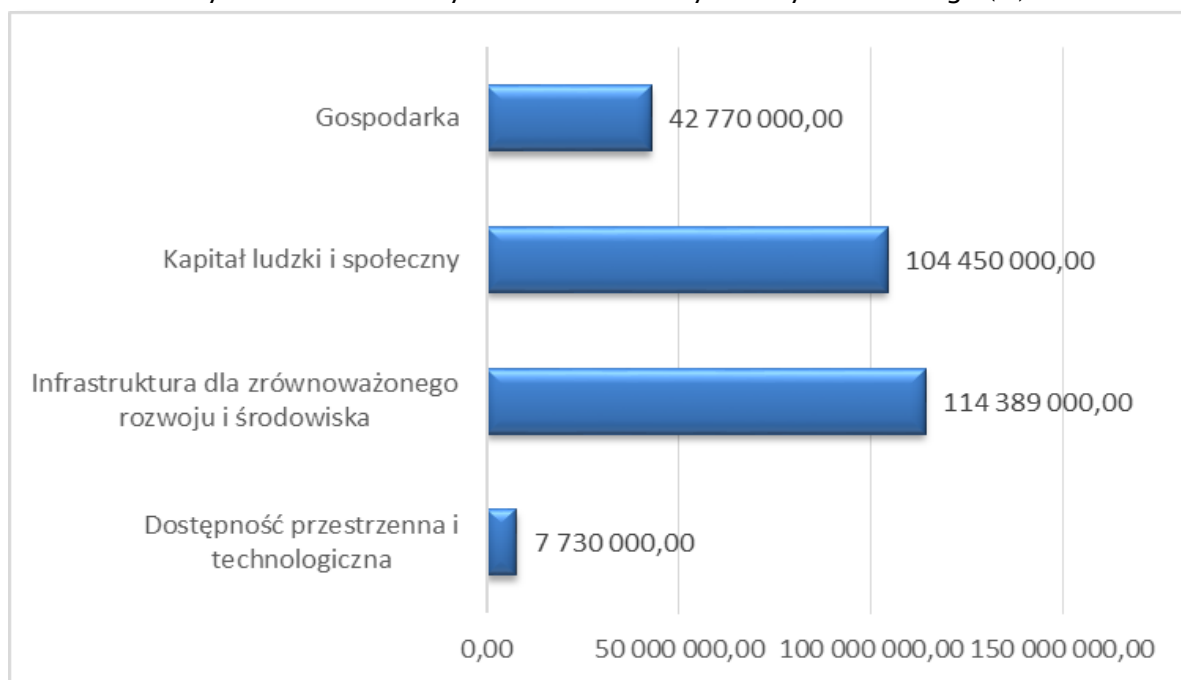
Główną jednostką organizacyjną biorącą udział w procesie monitorowania lokalnej strategii rozwoju Gminy jest Urząd Gminy w Tarnowcu, wspomagany przez gminne jednostki organizacyjne oraz inne instytucje samorządowe. Sprawny i efektywny postęp we wdrażaniu strategii zapewnią nie tylko współpracujące z Gminą liczne podmioty społeczne i gospodarcze, placówki oświatowe, czy organizacje pozarządowe, ale przede wszystkim mieszkańcy Gminy, którzy aktywnie włączą się w przedsięwzięcia prowadzone w ramach strategii.



## VII. Ramy finansowe i źródła finansowania

Uwzględniając profil zaplanowanych działań strategicznych, perspektywę czasową obowiązywania strategii oraz możliwości finansowania działań inwestycyjnych przyjęto, iż realizacja założonych działań wymagać będzie nakładów na poziomie ok. 270 mln zł. Największe nakłady związane będą z uzyskaniem zaplanowanych rezultatów w obrębie obszaru II. Kapitał ludzki i społeczny (104,5 mln zł) oraz obszaru III. Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska (114,4 mln zł). Pozostałe dwa obszary tematyczne – I. Gospodarka i IV. Dostępność przestrzenna i technologiczna będą wymagały łącznych wydatków na poziomie ok. 50,5 mln zł, tj. niecałe 20% nakładów ogółem. Podział zaplanowanych nakładów na poszczególne obszary tematyczne został przedstawiony przy pomocy poniższego wykresu.

Wykres 10 Podział wydatków na obszary tematyczne Strategii (zł)



Źródło: Opracowanie własne

W pierwszym obszarze tematycznym Gospodarka, dominują wydatki finansujące działania związane z rozwojem nowoczesnego, zagregowanego rolnictwa oraz branży turystycznej (m.in. scalanie gruntów, infrastruktura miejsc noclegowych).

W obszarze nr II – Kapitał ludzki i społeczny, budżet jest nieco bardziej zrównoważony i podzielony pomiędzy pięć priorytetów. Środki finansowe planuje się na wsparcie działań związanych z edukacją (32%), ochroną zdrowia (5%), kulturą i dziedzictwem kulturowym (19%) oraz aktywizacją i opieką społeczną (23%), sportem i rekreacją (20%). Najwyższy udział w budżecie infrastruktury oświatowej wiąże się z zaplanowaniem znacznych nakładów na rozbudowę, modernizację i wyposażenie placówek szkolnych oraz przedszkolnych. W pozostałych działaniach znaczące pozycje stanowi infrastruktura opiekuńczo-społeczna dla



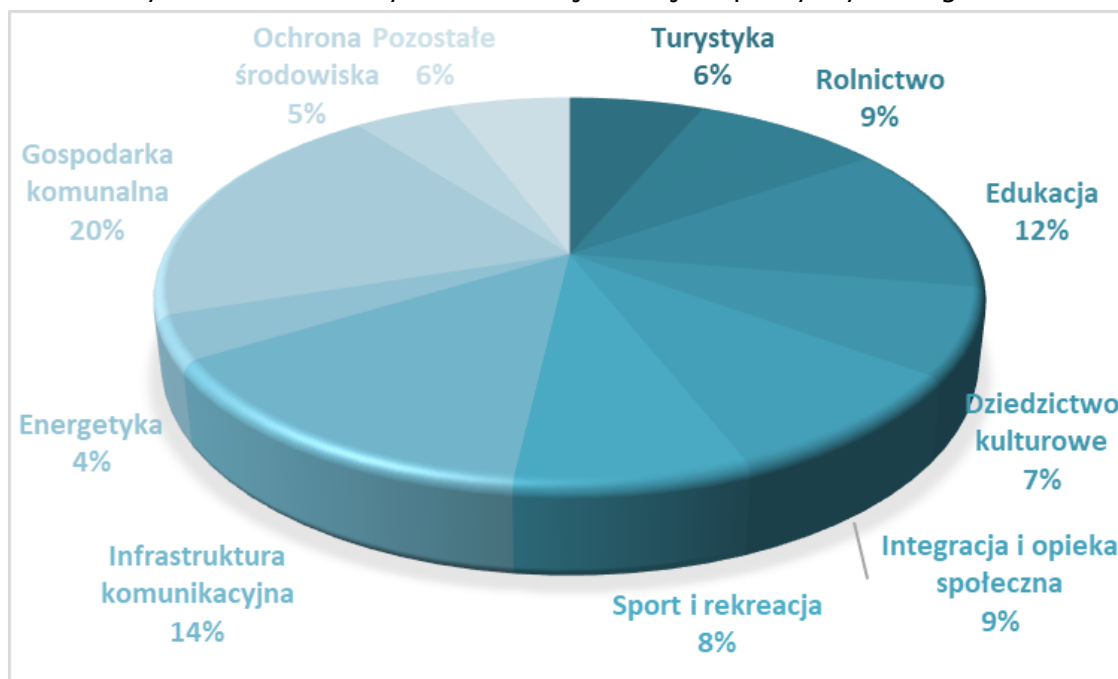
seniorów, kompleks sportowy w Czeluśnicy oraz rewitalizacja zabytkowego Dworu Pilińskich w Tarnowcu.

W ramach III obszaru – Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska, zdecydowanie największe nakłady zaplanowano na realizację dwóch działań priorytetowych – łącznie ok. 80%, tj. III.1 Infrastruktura komunikacyjną (34 % wydatków III obszaru tematycznego) oraz III.3 Infrastruktura komunalna (44%). Pozostałe grupy stanowią wydatki ujęte w priorytetach: Infrastruktura energetyczna (9%) oraz Ochrona stanu środowiska naturalnego i krajobrazu (11%). Prognozuje się, iż najwięcej środków zostanie wydanych na rozbudowę sieci wodno–kanalizacyjnej, w tym również budowę i modernizację oczyszczalni ścieków oraz poprawę stanu dróg na terenie całej Gminy.

Ostatni – czwarty obszar tematyczny został poświęcony dostępności przestrzennej i technologicznej. W obrębie tej części strategii znaczną część wydatków zaplanowano na realizację działań w ramach priorytetu IV.2. Bezpieczeństwo mieszkańców – ok. 65% środków, na pozostałe priorytety zaplanowano odpowiednio: Usługi publiczne, w szczególności cyfryzacja i e–usługi – ok. 25% oraz Planowanie przestrzenne, w tym poprawa estetyki przestrzeni publicznej – ok. 10%. Poprawa bezpieczeństwa jest ściśle powiązana z planowanymi inwestycjami w infrastrukturę i wyposażenie ochotniczych straży pożarnych.

Na poniższym wykresie przedstawiono priorytety charakteryzujące się największymi wartościami prognozowanych nakładów, nadające cel i charakter opracowanej strategii.

Wykres 11 Podział wydatków na najważniejsze priorytety strategiczne



Źródło: Opracowanie własne

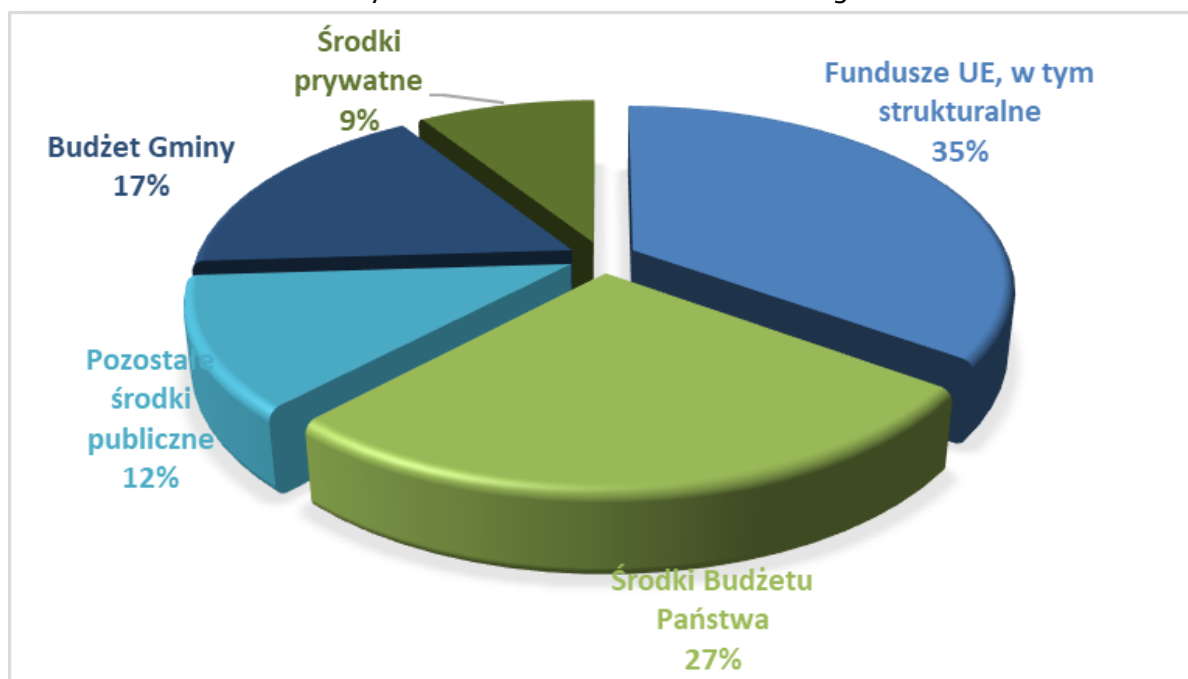
Ramy finansowe Strategii Rozwoju Gminy Tarnowiec oparte są przede wszystkim na środkach dostępnych w systemie finansowania sektora publicznego uzupełniane przez finanse prywatnych właścicieli. W ramach finansowania publicznego przewidziano zaangażowanie



środków pochodzących z funduszy unijnych, budżetu państwa, w tym m.in. środków własnych Gminy oraz innych instytucji publicznych – jednostek samorządu terytorialnego (w tym: Powiat Jasielski, Województwo Podkarpackie).

Największą rolę w związku z nową perspektywą finansową UE w dalszym ciągu przypisano funduszom unijnym (strukturalnym, RRF). Zgodnie z treścią Umowy Partnerstwa na lata 2021–27, w której określono m.in. założenia nowych programów operacyjnych oraz podział alokacji pomiędzy poziom krajowy i regionalny, największa pula funduszy unijnych została przeznaczona na realizację politykę spójności (dla Polski ok. 20 proc. środków całej UE). Fundusze unijne, razem ze środkami krajowymi, mają wspierać innowacje, przedsiębiorczość, cyfryzację, infrastrukturę, ochronę środowiska, energetykę, edukację oraz sprawy społeczne. Podobnie jak w latach 2014–2020, również w rozpoczynającej się perspektywie około 60% funduszy z polityki spójności ma trafić do programów realizowanych na poziomie krajowym, a pozostałe 40% otrzymają programy regionalne, zarządzane przez marszałków województw. Ze względu na budżet, tematykę, kryteria wyboru oraz poziom dofinansowania projektów, należy przyjąć, iż programy opracowane zgodnie z treścią Umowy Partnerstwa 2021–27, będą stanowiły w najbliższych latach potencjalnie najbardziej atrakcyjne źródło finansowania dla działań rozwojowych Gminy.

Wykres 12 Źródła finansowania Strategii



Źródło: Opracowanie własne

Duży udział budżetu krajowego uwzględniony przy wdrażaniu zapisów strategii stanowi również efekt zapisów Umowy Partnerstwa, w ramach której będzie obowiązywała zasada dodatkowości, tj. uzupełnienia środków unijnych przez fundusze krajowe i samorządowe. W modelu estymacyjnym oprócz wartości planowanych inwestycji uwzględniono wielkość dotychczasowych środków wydawanych rokrocznie z budżetu Gminy na działania inwestycyjne

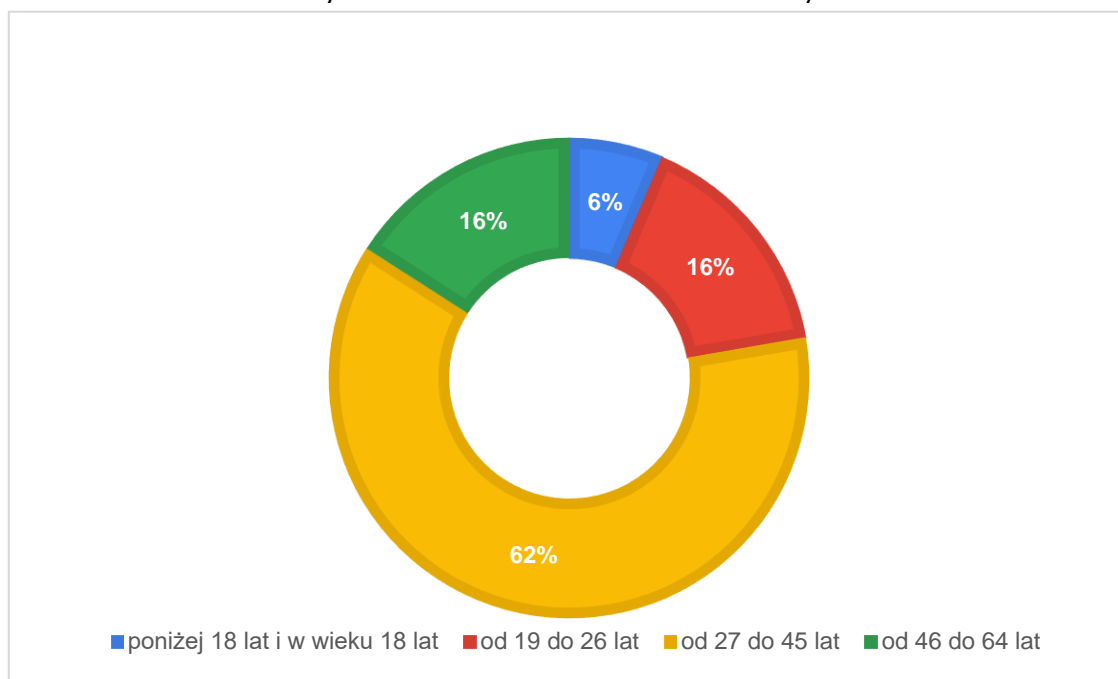


i rozwojowe. Ważnym wsparciem dla trzech głównych źródeł finansowania strategii będą środki prywatnych inwestorów oraz pozostałe środki publiczne pochodzące z jednostek samorządowych, w tym wojewódzkie i powiatowe.

**Załącznik nr 1. Raport z analizy ankiet wśród mieszkańców gminy Tarnowiec**

W ramach prac nad nową Strategią Rozwoju Gminy Tarnowiec na lata 2022–2030 przeprowadzono sondaż ankietowy wśród mieszkańców Gminy, którego celem była identyfikacja głównych problemów oraz propozycji ich rozwiązań i oczekiwanych działań prorozwojowych. W badaniu ankietowym wzięło udział 158 osób zamieszkujących gminę Tarnowiec, z czego 60% stanowiły kobiety.

Wykres 13 Struktura wieku ankietowanych



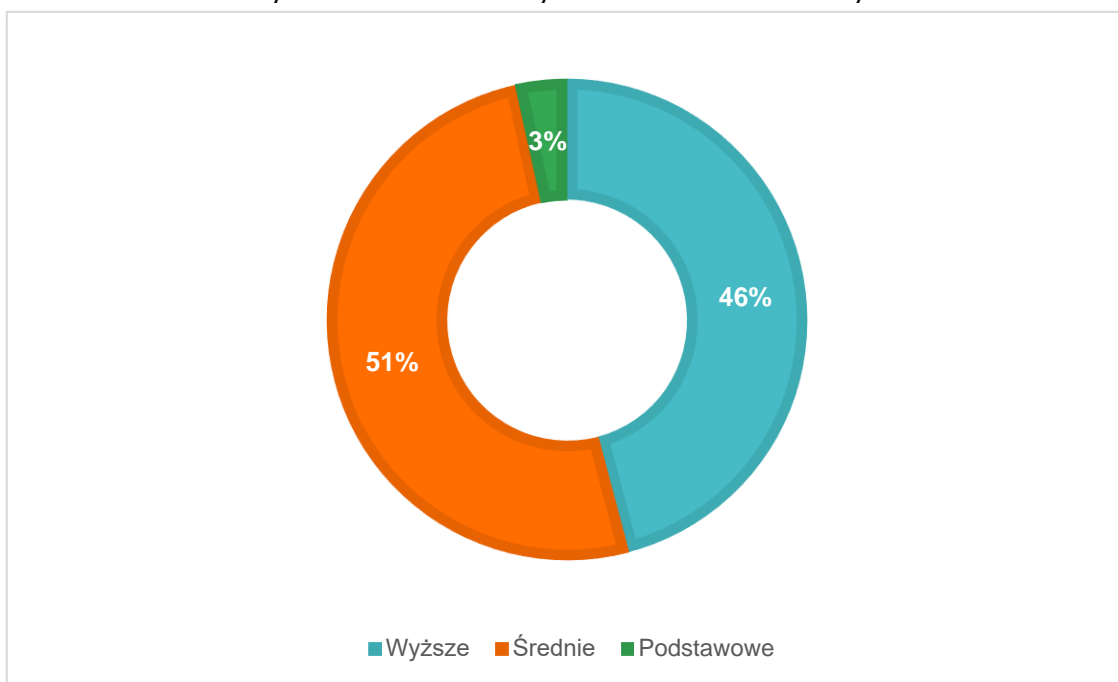
*Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.*

Podstawowy profil respondenta to osoba w wieku od 27 do 45 lat, ze średnim wykształceniem oraz pracująca. Najmniejsze zainteresowanie udziałem w badaniu wykazały osoby poniżej 18-go roku życia i w wieku 18 lat (6% badanych) oraz osoby od 19 do 26 roku życia wraz z badanymi w przedziale wiekowym od 46 do 64 lat (po 16%).





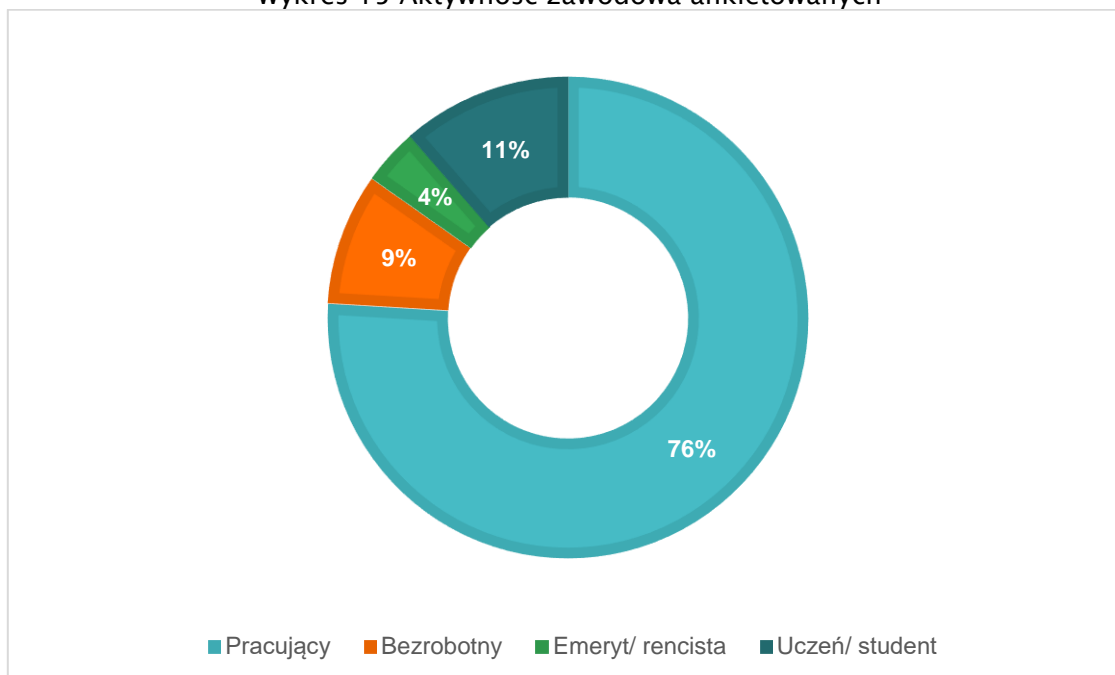
Wykres 14 Struktura wykształcenia ankietowanych



Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Niewiele ponad połowa (51%) respondentów stanowiły osoby ze średnim wykształceniem (wykres nr 14.). Wśród ankietowanych 76% to osoby pracujące, 4% – emeryci lub renciści, a 11% to uczniowie lub studenci; 9% respondentów stanowiły osoby bezrobotne (wykres nr 15.).

Wykres 15 Aktywność zawodowa ankietowanych

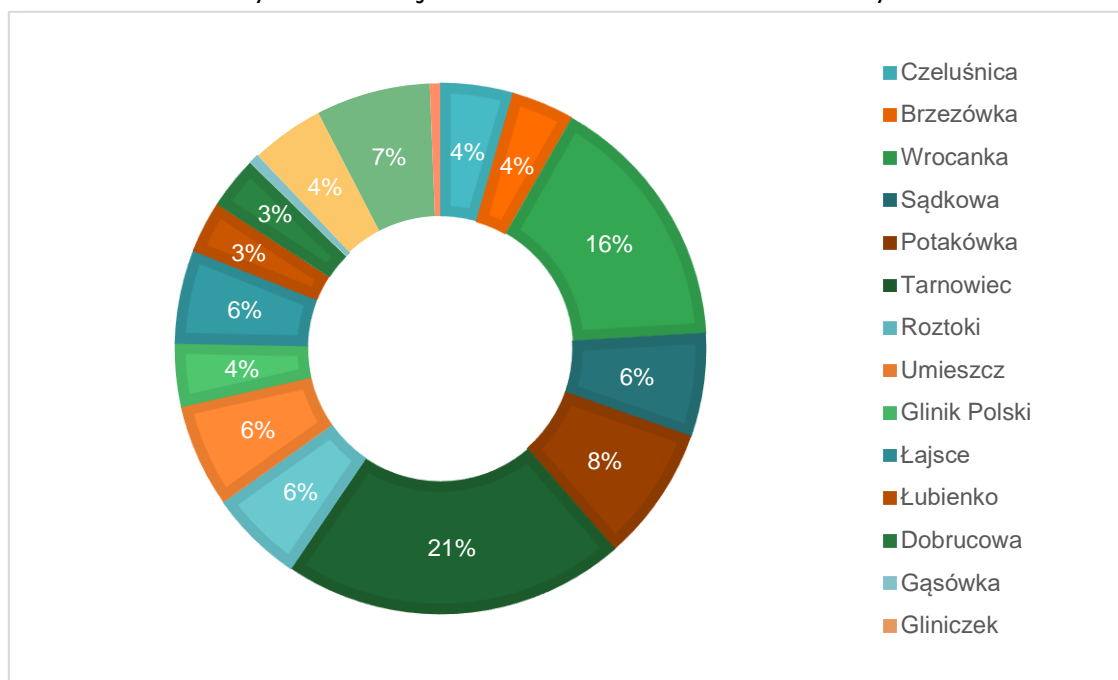


Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Najwięcej odpowiedzi w ramach ankiety wpłynęło od mieszkańców Tarnowca (21%) oraz Wrocanki (16%) i Potakówki (8%) – wykres nr 16.



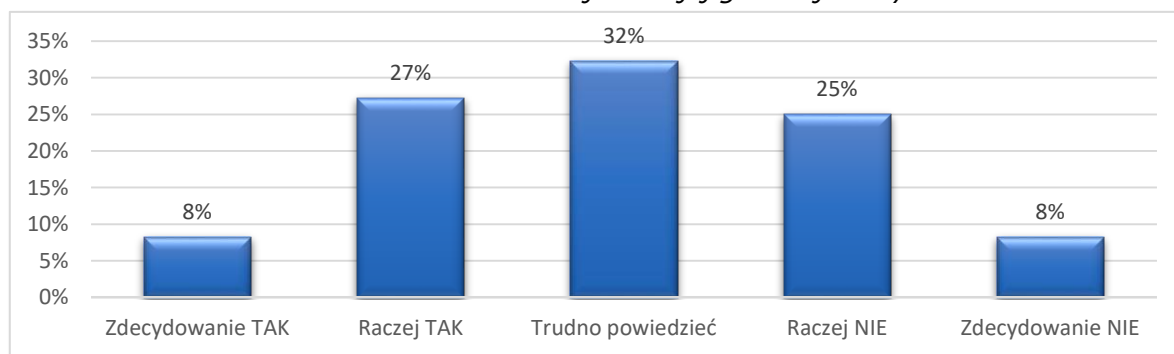
Wykres 16 Miejscowość zamieszkania ankietowanych



Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

W pierwszej części badania mieszkańcy dokonywali oceny prawdziwości podanych w ankiecie stwierdzeń dotyczących poszczególnych obszarów funkcjonowania gminy Tarnowiec, używając odpowiedzi „Zdecydowanie TAK”, „Raczej TAK”, „Trudno powiedzieć”, „Raczej NIE”, „Zdecydowanie NIE”. Na poniższych wykresach zestawiono uzyskane odpowiedzi.

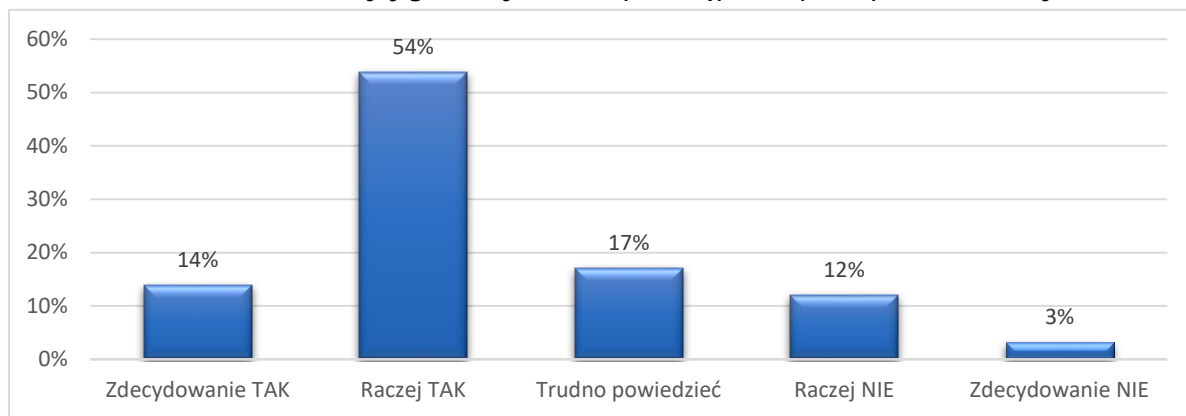
Wykres 17 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec: *Poziom edukacji w mojej gminie jest wysoki.*



Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.



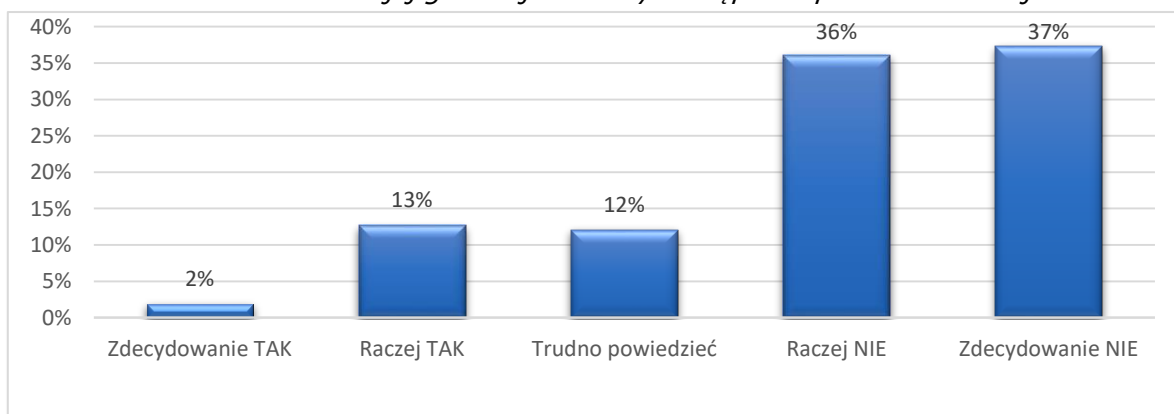
Wykres 18 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec: *W mojej gminie jest dobry dostęp do opieki przedszkolnej.*



Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Około jedna trzecia uczestników ankiety przyznała, że ich zdaniem poziom edukacji w gminie jest wysoki (35%), odmiennego zdania było 33% ankietowanych, z kolei 32% respondentów nie określiło swojego stanowiska w tej sprawie (wykres nr 17.). Pozytywnie ankietowani ocenili dostęp do opieki przedszkolnej na terenie Gminy. Ponad połowa badanych (68%) potwierdziła, że w gminie jest dobry dostęp do opieki przedszkolnej, a tylko 15% była przeciwnego zdania, natomiast 17% ankietowanych nie zabrało głosu w tej sprawie (wykres nr 18.).

Wykres 19 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec: *W mojej gminie jest dobry dostęp do opieki zdrowotnej.*

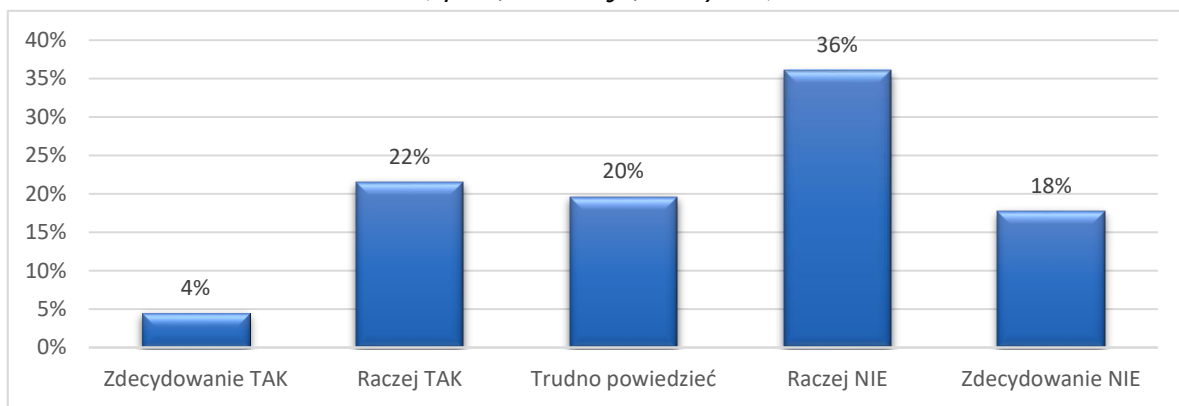


Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Jedynie 15% ankietowanych mieszkańców wyraziła pozytywną opinię o dostępie do opieki zdrowotnej, natomiast 73% respondentów była przeciwnego zdania. Problemy z określeniem stanowiska miało 12% ankietowanych (wykres nr 19.).



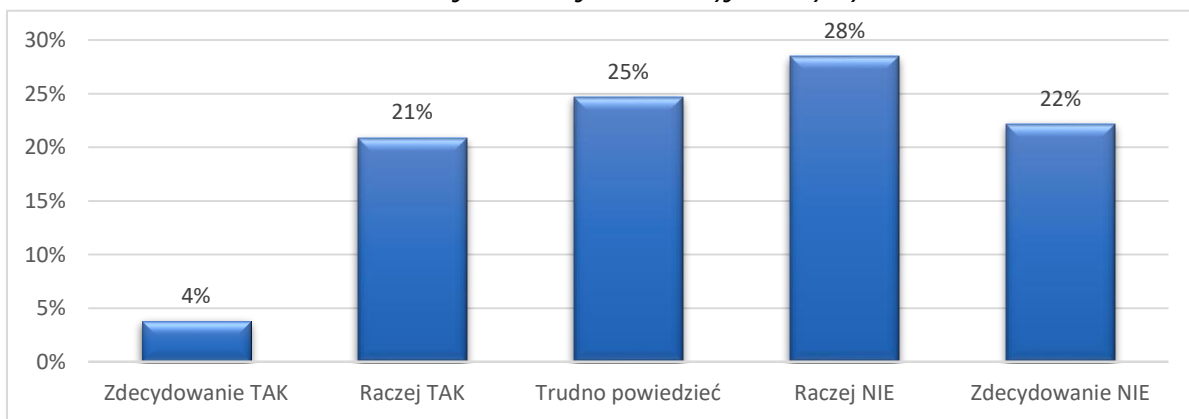
Wykres 20 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec: *W mojej gminie istnieje wiele możliwości aktywnego spędzania wolnego czasu (sport, rekreacja, rozrywka).*



Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

26% zapytanych mieszkańców gminy Tarnowiec uważało, że w Gminie istnieje wiele możliwości aktywnego spędzania wolnego czasu, a ponad połowa badanych (54%) respondentów nie zgodziło się z tym stwierdzaniem. Pozostałe 20% ankietowanych w ogóle nie wraziło swojej opinii (wykres nr 20.).

Wykres 21 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec: *Moja Gmina jest atrakcyjna turystycznie.*

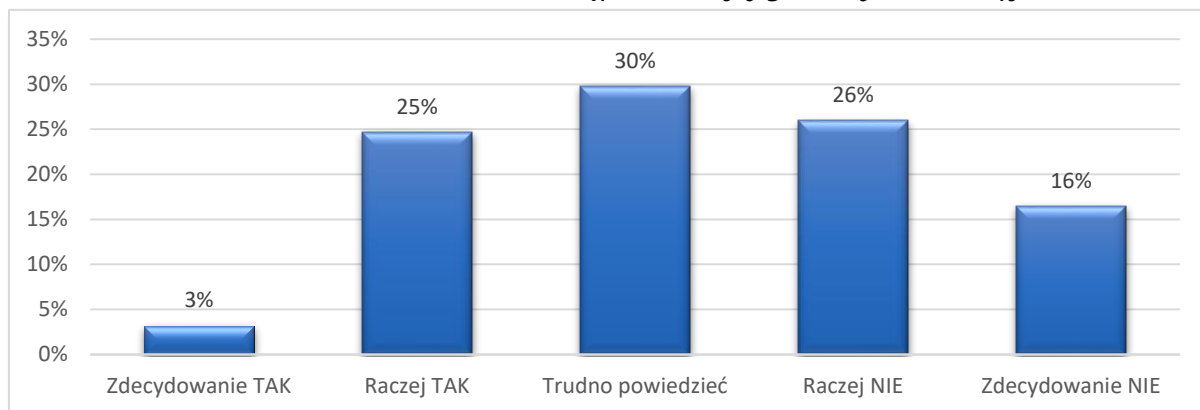


Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Połowa ankietowanych mieszkańców nie uważa gminy Tarnowiec za atrakcyjną turystycznie. Przeciwnego zdania było 25% przebadanych osób, również tyle samo osób nie wypowiedziało się w powyższej kwestii (wykres nr 21.).



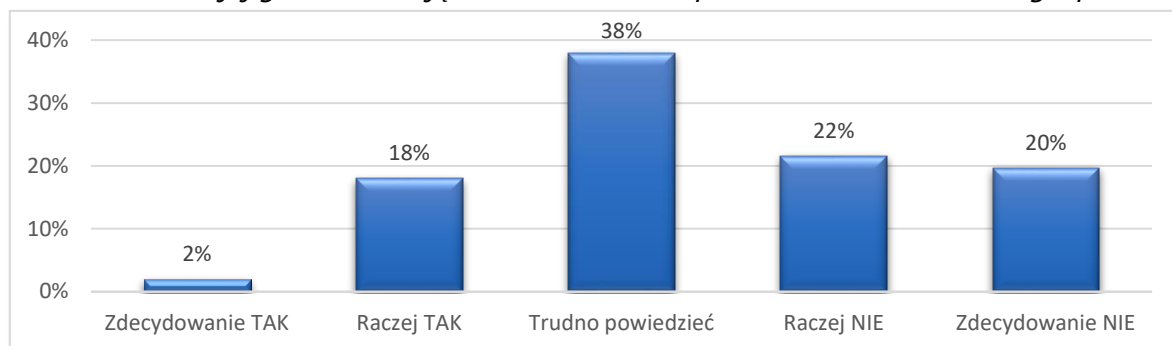
Wykres 22 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec: *Oferta kulturalna dostępna w mojej gminie jest atrakcyjna.*



Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Mieszkańcy gminy Tarnowiec nie uważają dostępnej oferty kulturalnej w swojej Gminie za szczególnie atrakcyjną. 28% mieszkańców stwierdziło, że oferta kulturalna jest ciekawa, natomiast 30% ankietowanych uznało tę kwestię za trudną do określenia. Najwięcej przebadanych osób (42%) uważa, że dostępna oferta kulturalna nie jest atrakcyjna (wykres nr 22.).

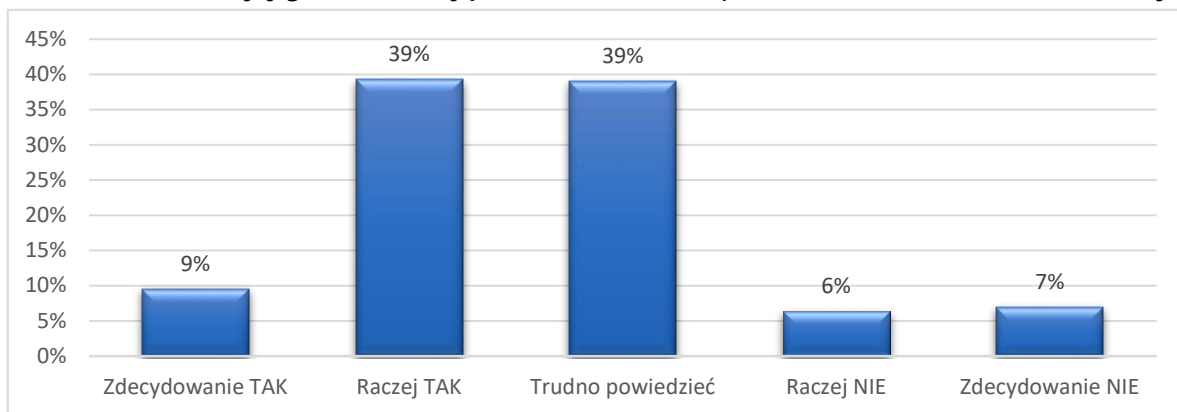
Wykres 23 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec: *W mojej gminie istnieją dobre warunki do prowadzenia działalności gospodarczej*



Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.



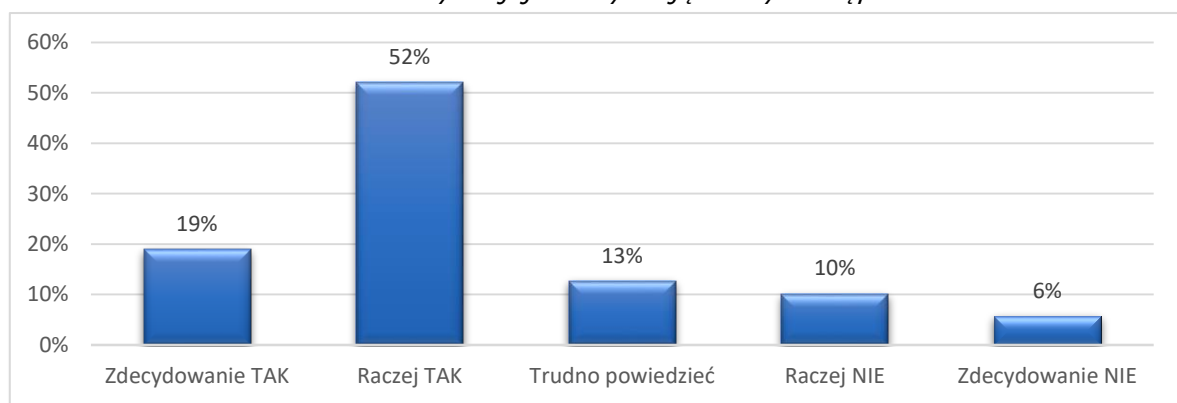
Wykres 24 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec: *W mojej gminie istnieją dobre warunki do prowadzenia działalności rolniczej.*



Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

20% badanych uważa, że w Gminie istnieją dobre warunki do prowadzenia działalności gospodarczej, jednak 42% mieszkańców nie zgodziło się z tym stwierdzeniem. Aż 38% przebadanych osób miało problem z określeniem swojego zdania (wykres nr 23.). Jednocześnie 48% ankietowanych uważało, że Gmina posiada dobre warunki do prowadzenia działalności rolniczej, a jedynie 13% było odmiennego zdania. Aż 39% badanych nie było w stanie jednoznacznie odpowiedzieć na to pytanie (wykres nr 24.).

Wykres 25 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec: *Mieszkańcy mojej Gminy mają dobry dostęp do Internetu.*

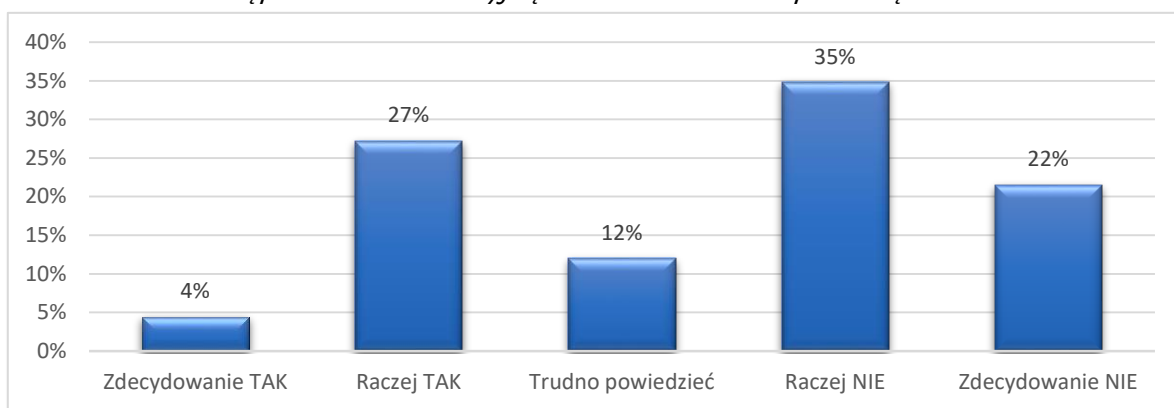


Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Większość (71%) ankietowanych uważało, że mieszkańcy gminy Tarnowiec mają dobry dostęp do Internetu, tylko 16% badanych nie zgodziło się z tym stwierdzeniem, a 13% nie wyraziło zdania w powyższej kwestii (wykres nr 25.).

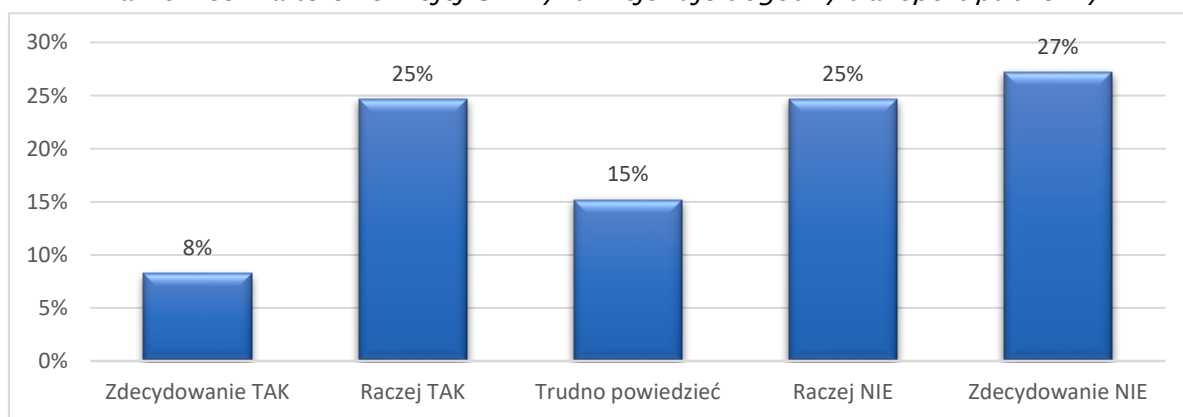


Wykres 26 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec: *Stan sieci drogowej na terenie mojej Gminy zapewnia bezpieczeństwo oraz dostępność komunikacyjną dla mieszkańców i przedsiębiorców.*



Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Wykres 27 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec: *Na terenie mojej Gminy funkcjonuje dogodny transport publiczny.*

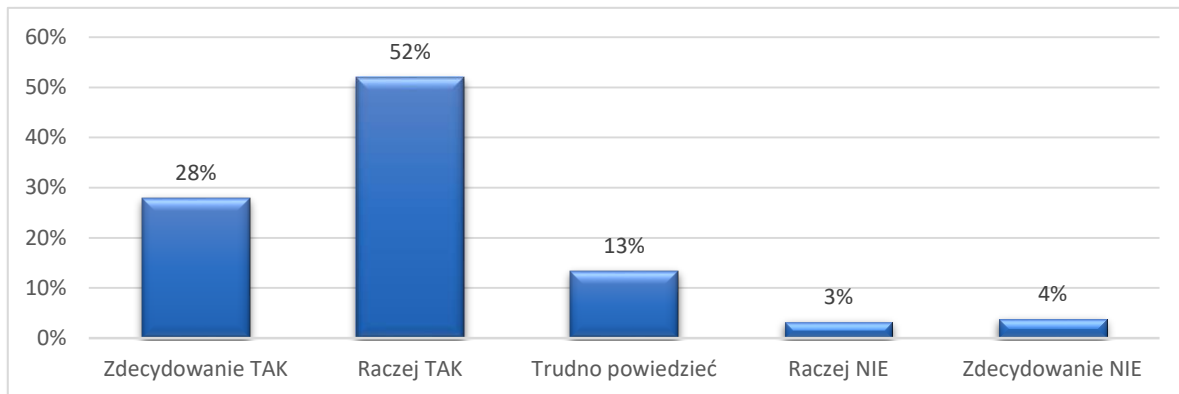


Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Opinie na temat stanu sieci drogowej gminy Tarnowiec były następujące: 31% ankietowanych mieszkańców stwierdziło, że Gmina zapewnia bezpieczeństwo oraz dostępność komunikacyjną, natomiast 57% ankietowanych było odmiennego zdania. Spośród ankietowanych 12% osób nie określiło jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie (wykres nr 26.). Według mieszkańców biorących udział w badaniu dostępność transportu publicznego nie jest zadowalająca. Ponad połowa badanych (52%) uważa, że na terenie Gminy nie funkcjonuje dogodny transport publiczny, 15% osób nie jest w stanie określić swojego stanowiska, a 33% jest zdania, że transport publiczny jest na satysfakcjonującym poziomie (wykres nr 27.).



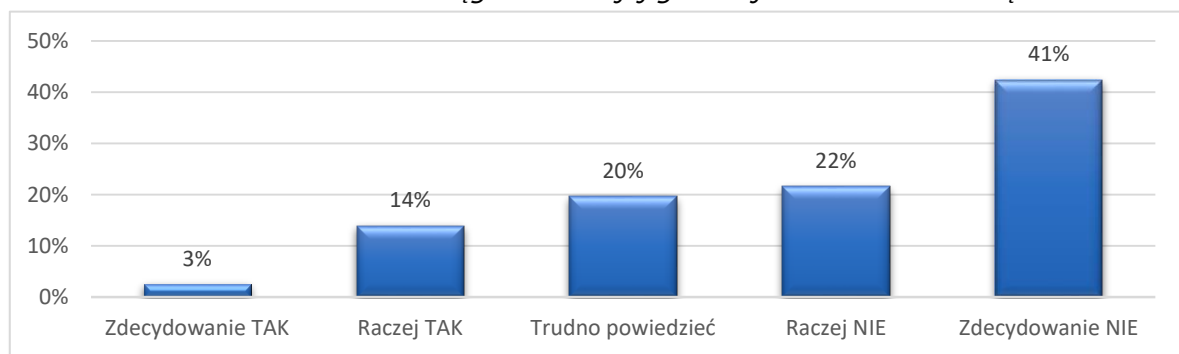
Wykres 28 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec: *System odbioru odpadów na terenie mojej Gminy działa sprawnie.*



Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Według zdecydowanej większości tj. 80% mieszkańców Gminy biorących udział w badaniu, system odbioru odpadów działa sprawnie, tylko 7% było odmiennego zdania, a 13% nie określiło swojego stanowiska (wykres nr 28.).

Wykres 29 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec: *Sieć wodociągowa w mojej gminie jest dobrze rozwinięta.*



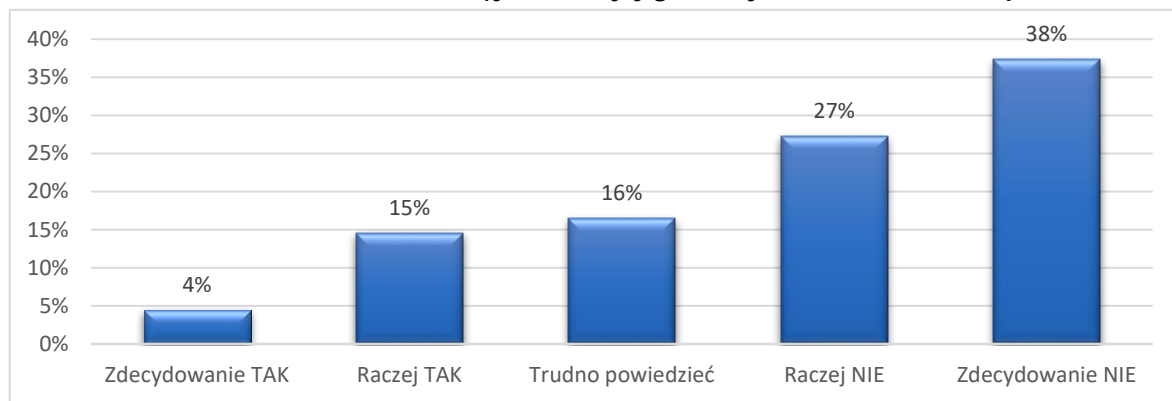
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Zdania na temat dostępu do sieci wodociągowej w gminie Tarnowiec kształtowały się następująco: 17% ankietowanych mieszkańców uważało, że sieć wodociągowa jest dobrze rozwinięta, natomiast 63% ankietowanych nie podzieliło tej opinii. Swojego zdania nie było w stanie określić 20% przebadanych osób (wykres nr 29.).





Wykres 30 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec: *Sieć kanalizacyjna w mojej gminie jest dobrze rozwinięta.*

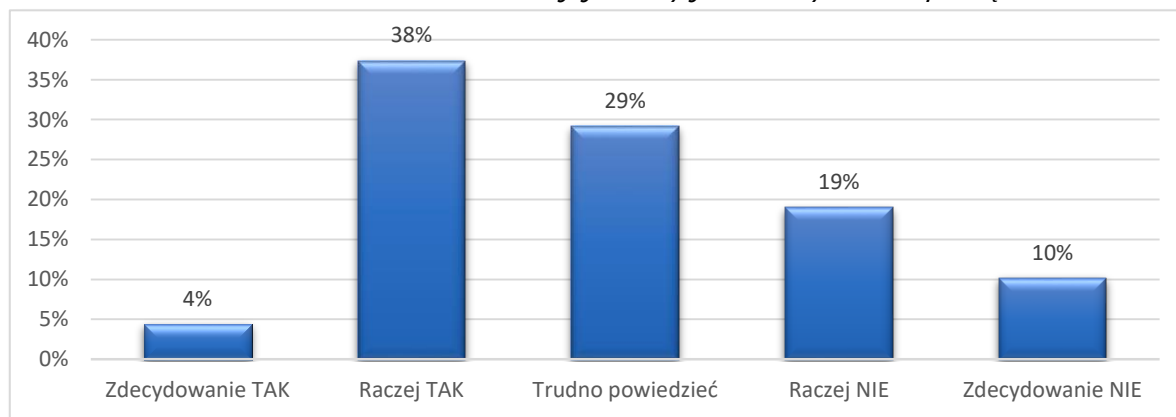


Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Sieć kanalizacyjna w Gminie została oceniona negatywnie przez zapytanych mieszkańców. Większość (65%) uważało, że sieć kanalizacyjna nie jest dobrze rozwinięta, tylko 19% było odmiennego zdania, a 16% nie odniosło się do powyższej kwestii (wykres nr 30.).

Mieszkańcy gminy Tarnowiec biorący udział w badaniu zwrócili uwagę na potrzebę działań związanych z estetyką przestrzeni oraz ekologią i ochroną środowiska. Duża część ankietowanych (42%) była zdania, że przestrzeń na terenie Gminy jest wystarczająco estetyczna i uporządkowana, podczas gdy uwagi w tym zakresie mogło mieć 29% ankietowanych, a 29% respondentów nie wyraziło swojej opinii (wykres nr 31.).

Wykres 31 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec: *Przestrzeń na terenie mojej Gminy jest estetyczna i uporządkowana.*

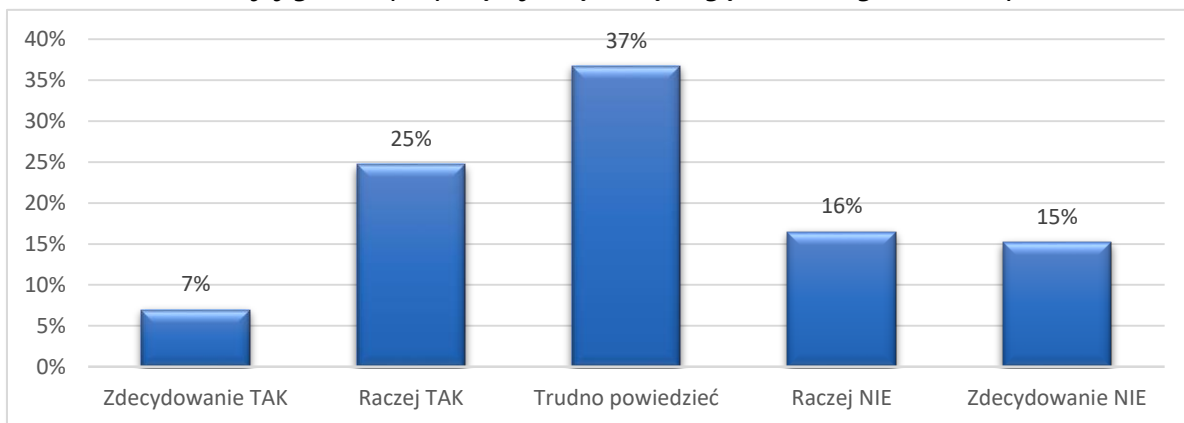


Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Wyniki w kolejnym pytaniu ankietowym były porównywalne – 32% badanych mieszkańców przyznało, że w Gminie przywiązuje się dużą wagę do ekologii i ochrony środowiska. Odmiennie zdanie miało 31% ankietowanych, a 37% nie wyraziło swojej opinii w tej sprawie (wykres nr 32.).



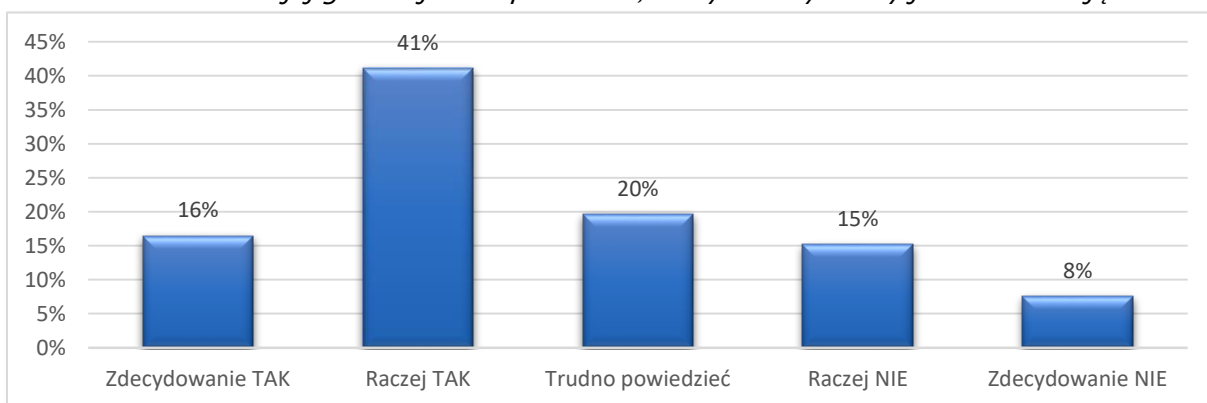
Wykres 32 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec: *W mojej gminie przywiązuje się dużą wagę do ekologii i ochrony środowiska*



Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

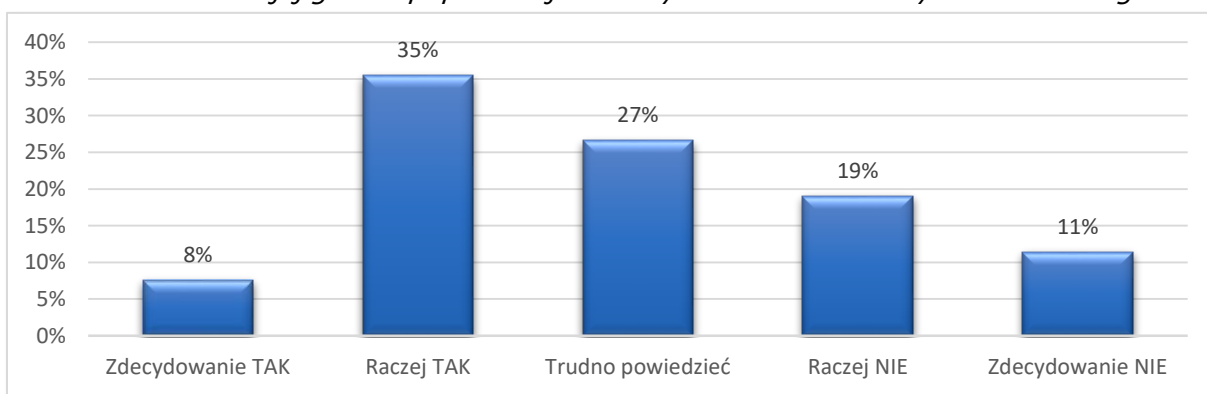
Znaczna większość badanych uważa, że jakość powietrza w Gminie, jest zadowalająca (57%), 23% osób było przeciwnego zdania, a 20% osób nie miało na ten temat zdania (wykres nr 33.).

Wykres 33 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec: *W mojej gminie jakość powietrza, którym oddychamy jest zadowalająca.*



Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Wykres 34 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec: *W mojej gminie popularne jest korzystanie z odnawialnych źródeł energii.*

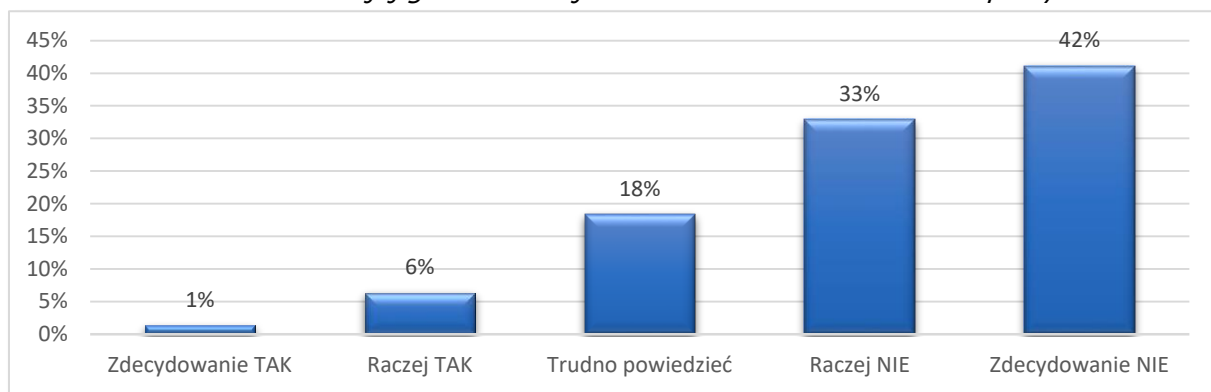


Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.



Spośród ankietowanych 43% mieszkańców uznało, iż na terenie Gminy popularne jest korzystanie z instalacji OZE, 30% było odmiennego zdania, a 27% nie określiło swojego stanowiska (wykres nr 34.).

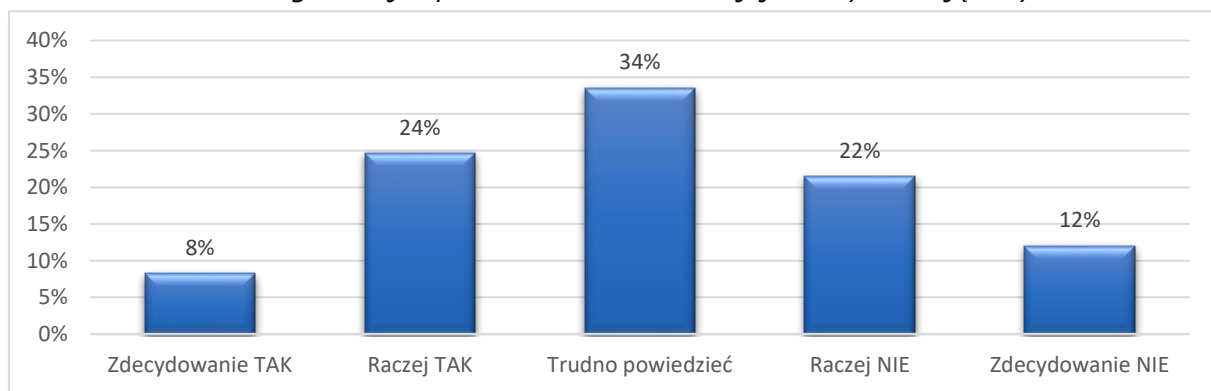
Wykres 35 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec: *W mojej gminie istnieje wiele możliwości znalezienia pracy.*



Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Rynek pracy w gminie Tarnowiec nie został oceniony pozytywnie. Zdecydowana większość ankietowanych (75%) była zdania, że w Gminie nie ma wielu możliwości znalezienia pracy, a 18% w ogóle nie odniosło się do tej kwestii, tylko 7% uważało, że istnieje wiele możliwości znalezienia pracy na terenie Gminy (wykres nr 35.).

Wykres 36 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec: *Organizacje społeczne na terenie mojej Gminy działają aktywnie.*

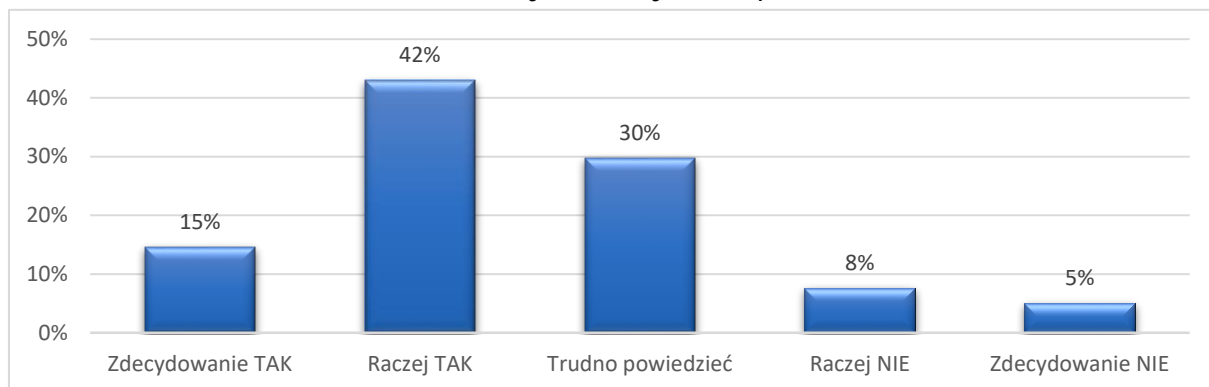


Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Badani mieszkańcy gminy Tarnowiec nie wypowiedzieli się jednoznacznie, co do aktywności organizacji społecznych. Największa grupa ankietowanych (34%) miała trudności z określeniem czy organizacje społeczne na terenie Gminy działają aktywnie, 32% uważało, że są aktywne, a 34% było odmiennego zdania (wykres nr 36.).



Wykres 37 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec: *Moja Gmina jest bezpieczna.*

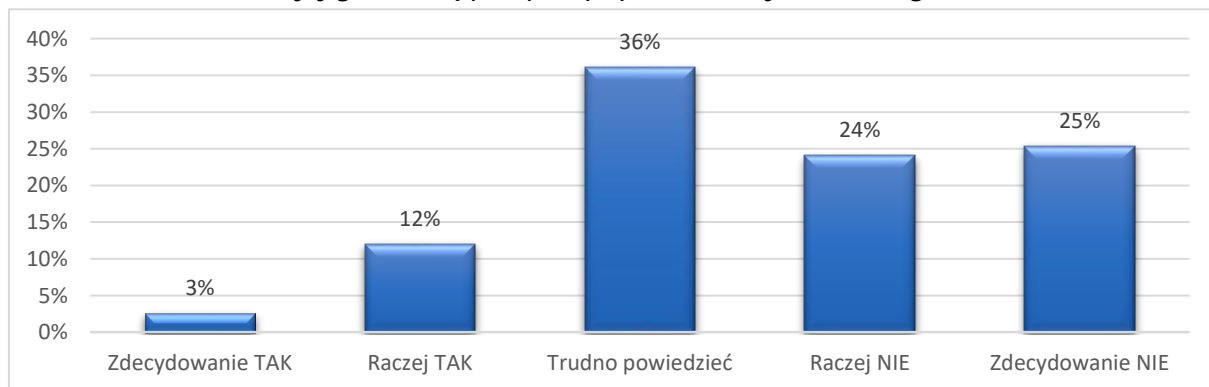


Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Kwestie bezpieczeństwa w Gminie zostały ocenione pozytywnie. Aż 57% ankietowanych uznało, że Gmina jest bezpieczna, a tylko 13% było odmiennego zdania, 30% badanych miało trudności z określeniem swojego stanowiska (wykres nr 37).

Mieszkańcy biorący udział w badaniu negatywnie ocenili perspektywy rozwoju osobistego w Gminie. Prawie połowa ankietowanych (49%) stwierdziła, że w gminie Tarnowiec nie ma perspektyw dla rozwoju osobistego mieszkańców. Zaledwie 15% przyznało, że w Gminie istnieją perspektywy rozwoju osobistego, a 36% badanych nie wyraziło zdania na ten temat (wykres nr 38.).

Wykres 38 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec: *W mojej gminie są perspektywy dla rozwoju osobistego mieszkańców.*



Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

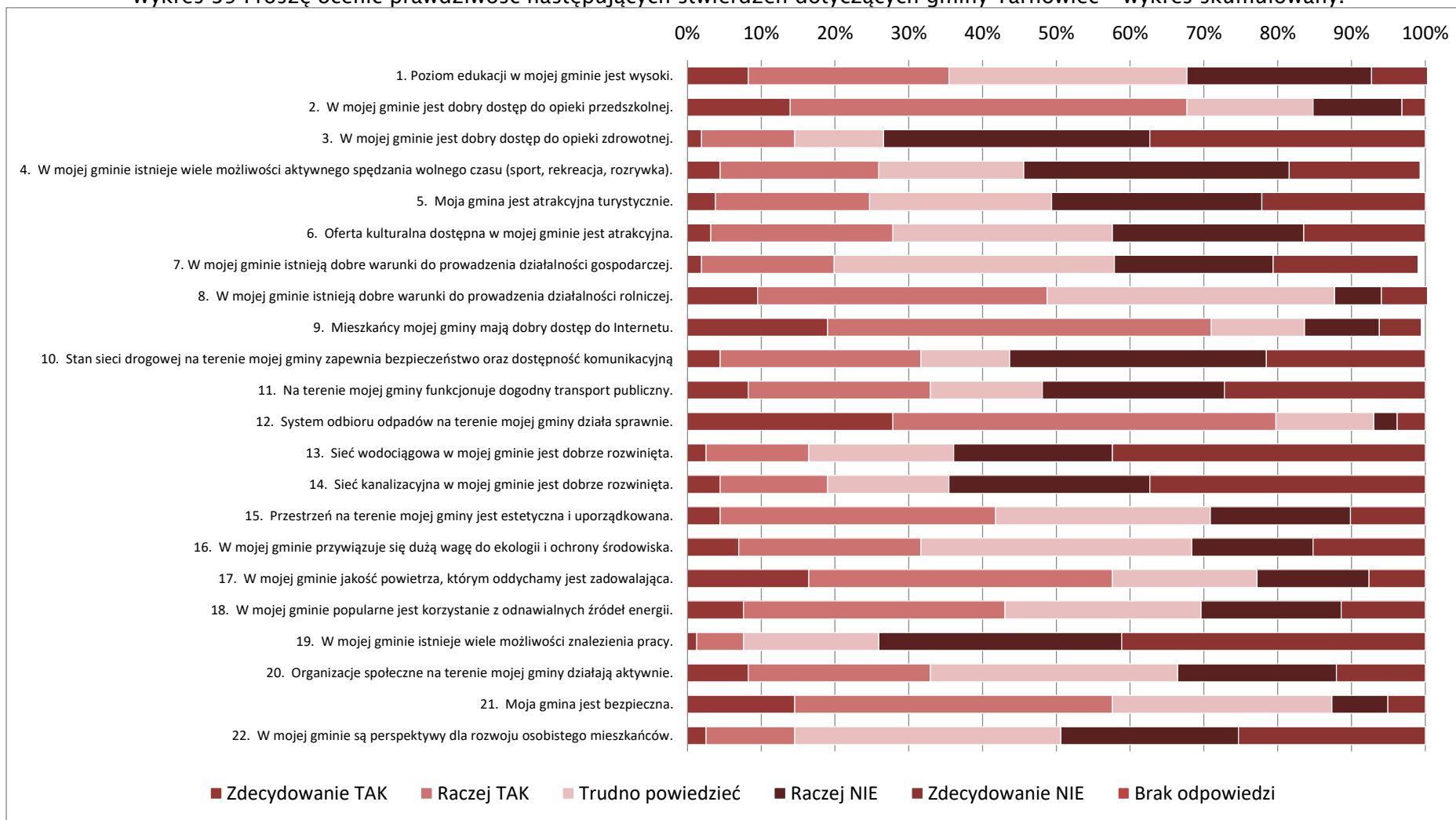
Podsumowanie wypowiedzi mieszkańców, biorących udział w badaniu poszczególnych obszarów działalności Gminy, przedstawiono na poniższym wykresie. Z jego analizy można wywnioskować, że największe problemy wśród mieszkańców gminy Tarnowiec dotyczą możliwości znalezienia pracy, nierozwiniętej sieci kanalizacyjnej i sieci wodociągowej oraz braku dobrego dostępu do opieki zdrowotnej. Mieszkańcy również mają podzielone zdanie na temat atrakcyjności turystycznej Gminy, warunków do prowadzenia działalności gospodarczej, stanu sieci drogowej, transportu publicznego oraz rozwoju osobistego mieszkańców.



Najwięcej pozytywnych odpowiedzi uzyskano w związku z oceną bezpieczeństwa mieszkańców Gminy, jakości powietrza, systemu odbioru odpadów, jak również dostępu do opieki przedszkolnej i dostępu do sieci internetowej. Warto zwrócić uwagę także na obszary, w stosunku do których udzielono najwięcej odpowiedzi „Trudno powiedzieć”, były to: warunki do prowadzenia działalności gospodarczej, warunki do prowadzenia działalności rolniczej, wysokiego poziomu edukacji, aktywnej działalności organizacji społecznych, perspektyw osobistego rozwoju mieszkańców oraz przywiązania do ekologii i ochrony środowiska. Brak pozytywnej lub negatywnej odpowiedzi mógł oznaczać niewystarczający poziom informacji i promocji danego obszaru działań.



Wykres 39 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec – wykres skumulowany.

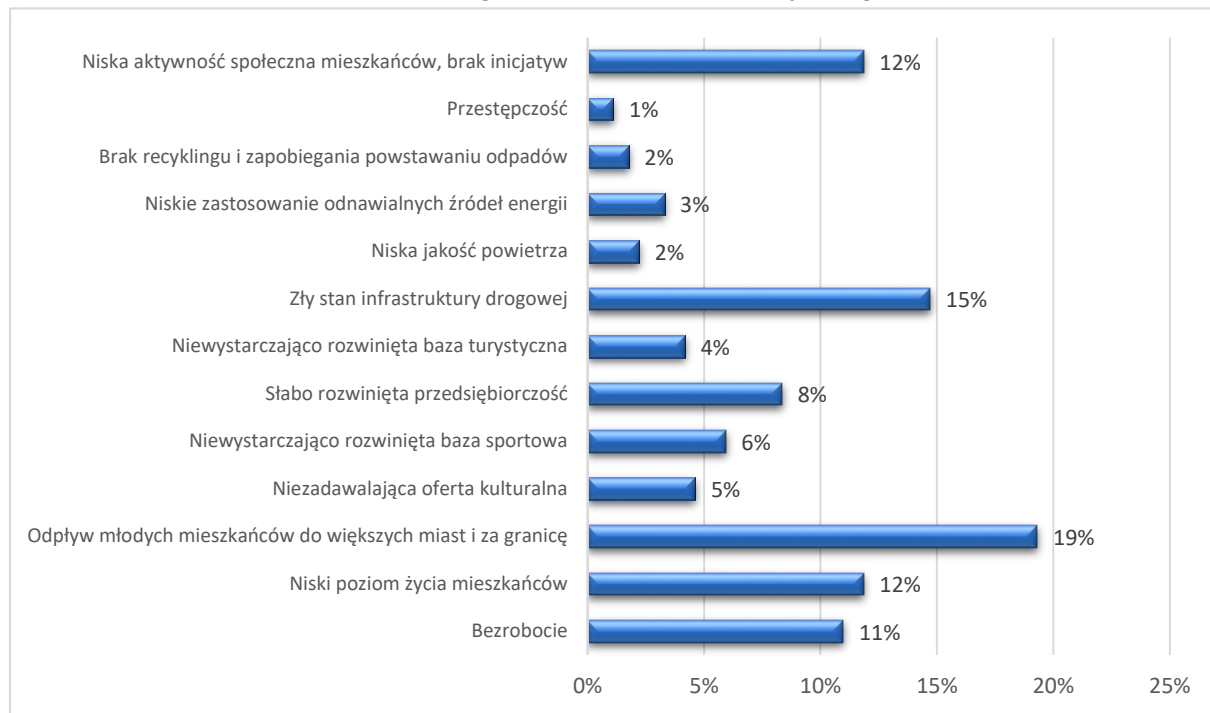


Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.



Kolejny obszar poddany opiniowaniu przez mieszkańców obejmował główne wyzwania rozwojowe – problemy do rozwiązania na terenie gminy Tarnowiec. W formularzu ankiety wskazano 13 takich obszarów oraz dano możliwość dodawania własnych propozycji.

Wykres 40 Proszę wskazać główne wyzwania rozwojowe gminy Tarnowiec.



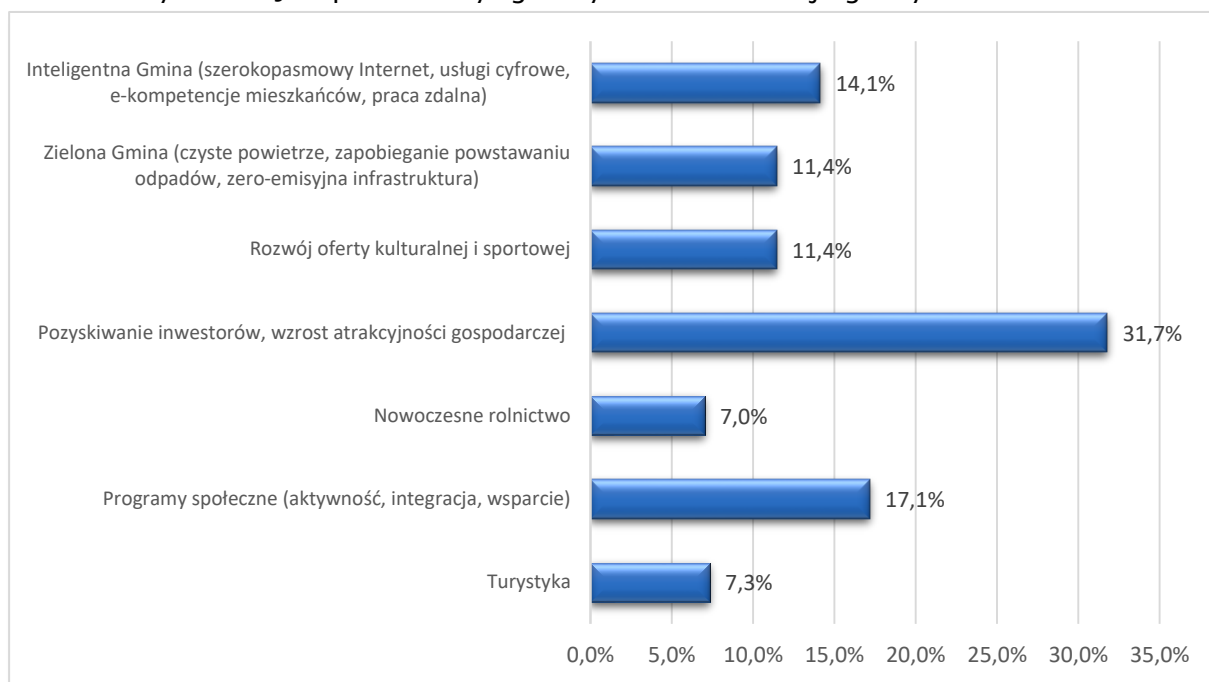
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Z wszystkich odpowiedzi udzielonych przez ankietowanych jako główne wyzwanie rozwojowe (problemy do rozwiązania) mieszkańcy Gminy wskazali odływ młodych mieszkańców do większych miast i za granicę (19%). Na kolejnych miejscach znalazły się zły stan infrastruktury drogowej (15%), niski poziom życia mieszkańców (12%), niska aktywność społeczna mieszkańców, brak inicjatyw (12%) oraz bezrobocie (11%). Na uwagę zasługuje również słabo rozwinięta przedsiębiorczość (8%) oraz niewystarczająco rozwinięta baza sportowa (6%). Oprócz tego ankietowani, jako inne wyzwania rozwojowe wpisywali również problem związany z dostępem do sieci kanalizacyjnej i wodociągowej oraz brak działającej siłowni na terenie Gminy. Ankietowani nie uznali za szczególnie problematyczne takich kwestii jak: niska jakość powietrza (2%), brak recyklingu i zapobieganie powstawaniu odpadów (2%) czy przestępczości (1%).

W dalszej części ankiety poproszono mieszkańców o wskazanie głównych kierunków rozwojowych gminy Tarnowiec. Instrukcja ankiety zakładała możliwość wyboru 2 obszarów oraz wskazanie własnych propozycji.



Wykres 41 Jaki powinien być główny kierunek rozwoju gminy Tarnowiec?



Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

W opinii pytaných mieszkańców najważniejsza jest gospodarka lokalna rozwijana w oparciu o pozyskiwanie inwestorów oraz podnoszenie atrakcyjności gospodarczej Gminy (ponad 31% wszystkich odpowiedzi). Kolejne dwa istotne kierunki rozwojowe to programy społeczne (17,1%) oraz Inteligentna Gmina, czyli dostęp do szerokopasmowego Internetu i usług cyfrowych (14,1%). Warto jednocześnie zaznaczyć, że zestaw kierunków określonych wspólnym mianem „Zielona Gmina” jest stosunkowo nowym zagadnieniem i stanowił 11,4% wszystkich odpowiedzi, czyli tyle samo co obszar związany z rozwojem oferty kulturalnej i sportowej.

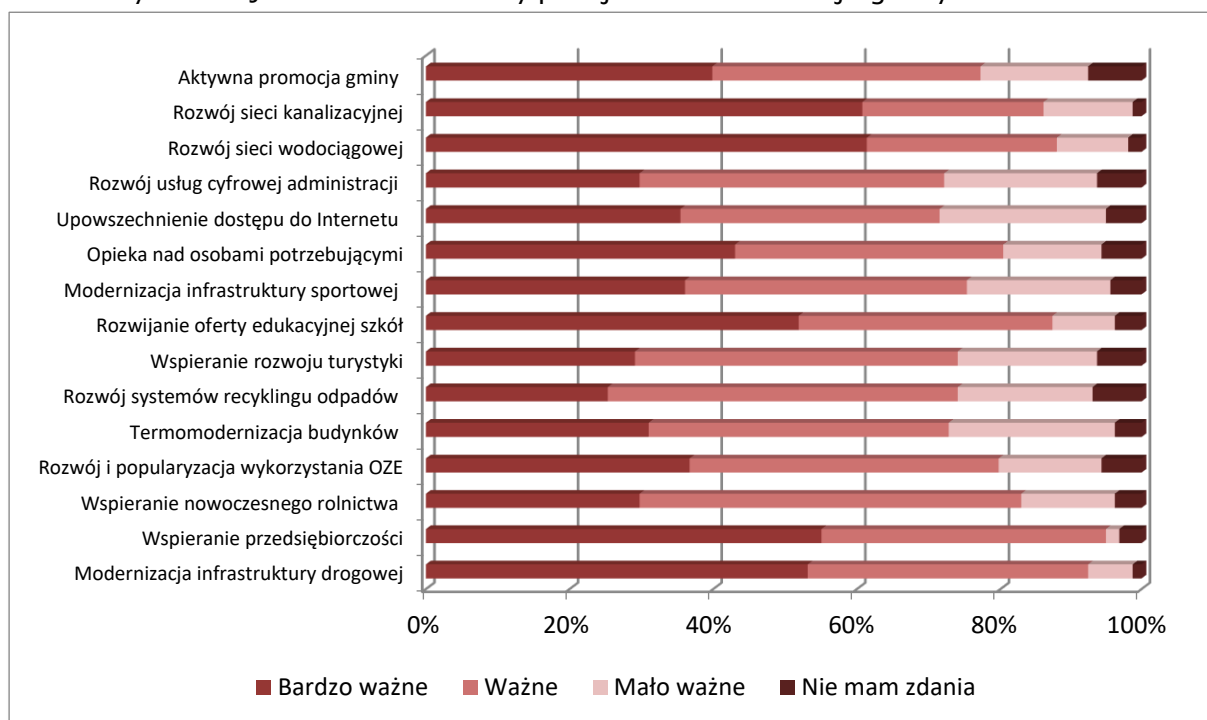
W ramach ostatniego pytania poproszono mieszkańców o wskazanie priorytetów działań, niezbędnych do uwzględnienia w Strategii. Przedstawione na poniższym wykresie wyniki badania wskazują, że najważniejsze działania, które powinny zostać podjęte dla rozwoju Gminy to wspieranie przedsiębiorczości, w tym także pozyskiwanie nowych inwestorów, rozwój sieci kanalizacyjnej, rozwój sieci wodociągowej, rozwijanie oferty edukacyjnej szkół (np. zajęcia pozalekcyjne) oraz modernizacja infrastruktury drogowej. W dalszej kolejności, jako bardzo ważne działania wskazano: opiekę nad osobami potrzebującymi, aktywną promocję Gminy, modernizację infrastruktury sportowej, rozwój systemu recyklingu odpadów oraz upowszechnienie dostępu do Internetu. Według opinii mieszkańców na mniejszą uwagę zasługują sprawy związane z rozwojem systemów recyklingu odpadów, rozwojem i popularyzacją wykorzystania odnawialnych źródeł energii, wspieranie rozwoju turystyki i modernizacją infrastruktury sportowej. Najmniej potrzeb zauważono w związku z rozwojem





usług cyfrowej administracji, upowszechnieniem dostępu do Internetu oraz termomodernizacją budynków.

Wykres 42 Jakie działania należy podejmować dla rozwoju gminy Tarnowiec?



Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Dodatkowo, ankietowani przedstawili własne propozycje działań w celu poprawy jakości życia na terenie Gminy. Wśród nich znalazła się m.in. możliwość korzystania z domów ludowych i zapewnienie przez ich właścicieli gier i zabaw, które umożliwią kontakt i spotkania towarzyskie mieszkańców Gminy. Ponadto zasugerowano budowę domu spokojnej starości oraz hospicjum, ze względu na starzejące się społeczeństwo gminy Tarnowiec. Według badanych mieszkańców ważnym zadaniem stojącym przed Gminą są inwestycje infrastrukturalne, takie jak budowa chodników, parkingów oraz modernizacja oświetlenia ulicznego i dróg. Istotną kwestią poruszoną przez mieszkańców była budowa sieci kanalizacji i wodociągów. Dodatkowo ankietowani zwrócili uwagę na konieczność dofinansowań na budowę studni głębinowych ze względu na panującą suszę.



## **Załącznik nr 2. Raport z diagnozy społeczno-gospodarczej gminy Tarnowiec**

Niniejszy raport obejmuje diagnozę społeczno-gospodarczą gminy Tarnowiec w podziale na cztery główne obszary tematyczne, tj.:

- I. Gospodarka,
- II. Kapitał ludzki i społeczny,
- III. Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska,
- IV. Dostępność przestrzenna i technologiczna.

Badanie zostało przeprowadzone w ujęciu przestrzenno-tematycznym. Miało ono charakter dynamiczny i porównawczy, odnośnie kluczowych dla rozwoju Gminy obszarów. Na jego potrzeby wykorzystano statystykę publiczną oraz dostępne opracowania analityczne. Celem raportu była identyfikacja procesów zachodzących na terenie gminy Tarnowiec, wskazanie jej problemów i potrzeb rozwojowych, a także charakterystyka potencjału odnośnie planowanych priorytetów i działań w ramach kolejnej perspektywy finansowej UE.

### Obszar tematyczny – I. GOSPODARKA

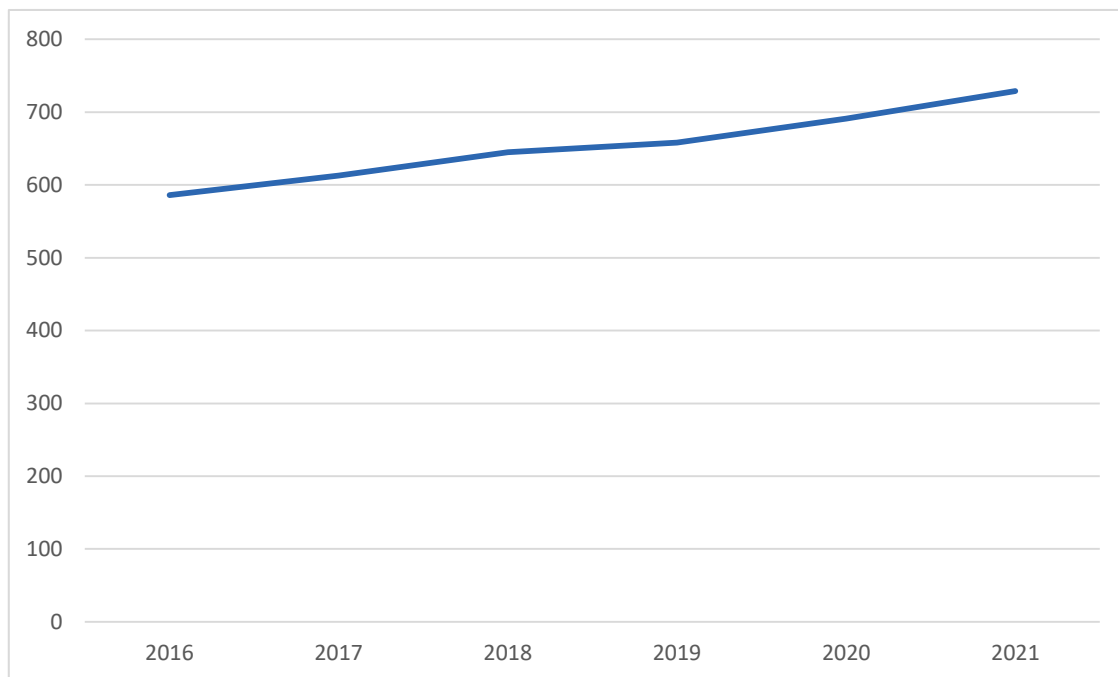
Obszar tematyczny „Gospodarka” obejmuje trzy zakresy priorytetowe, tj. przedsiębiorczość, turystyka oraz rolnictwo. Powstawanie nowych oraz rozwój istniejących na rynku podmiotów gospodarczych jest decydującym czynnikiem, który wpływa na rozwój całej lokalnej społeczności i gospodarki. Dzięki temu zwiększa się konkurencyjność cenowa, jakość oraz dostępność produktów i usług. Jednocześnie, rozwój gospodarczy zwiększa wpływy do budżetu Gminy, zapewnia miejsca pracy oraz dochody mieszkańców. Jednym z sektorów gospodarki, który może zwiększać możliwość rozwoju lokalnego gminy Tarnowiec, ze względu na warunki przyrodnicze, ukształtowanie terenu oraz atrakcje jest turystyka, której poświęcono osobną część w niniejszej diagnozie. Ostatnim priorytetem we wskazanym wyżej obszarze tematycznym jest rolnictwo, które diametralnie zmieniało się na przestrzeni ostatnich trzydziestu lat m.in. poprzez wzrost mechanizacji, zwiększanie dochodów z prowadzonej działalności rolniczej, przekwalifikowaniu ludności w kierunkach pozarolniczych oraz zwiększaniu powierzchni gospodarstw rolnych.

#### Priorytet I.1. Przedsiębiorczość

Na przestrzeni ostatnich lat w gminie Tarnowiec obserwowany jest rozwój przedsiębiorczości, który przejawia się we wzroście liczby nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON. W 2021 r. działalność prowadziło 729 podmiotów gospodarczych, tj. o 38 więcej (ok. 5% ) niż w 2020 r. W tej grupie 77,2% stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Znacząca większość – 96,9% firm to mikroprzedsiębiorstwa, które zatrudniają do 9 pracowników.



Wykres 43 Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności w gminie Tarnowiec



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

Przeważającym sektorem działalności gospodarczej są szeroko rozumiane usługi oraz tzw. pozostała działalność (63%). Przemysł i budownictwo to branża, w której działalność prowadzi 36% zarejestrowanych podmiotów gospodarczych, a rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo 1%. Należy zwrócić szczególną uwagę, na znacznie rosnącą, w porównaniu do innych sekcji PKD, ilość podmiotów funkcjonujących w sekcjach F oraz G tj. budownictwo (sekcja F) oraz handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych (sekcja G). Zgodnie z danymi Banku Danych Lokalnych GUS w 2019 r. dla sekcji F było to 99 podmiotów, w 2020 r. 105, natomiast w 2021 r. 116 podmiotów. Z kolei dla sekcji G w 2019 r. było to 126 podmiotów, natomiast w kolejnych latach, odpowiednio 133 oraz 138 podmiotów. Dla porównania w gminie wiejskiej Jasło było to odpowiednio (2021 r.) dla sekcji F 229 podmiotów, natomiast dla sekcji G 287 podmiotów.

#### Tarnowiec na tle innych ośrodków – przedsiębiorczość

Wśród porównywanych poniżej ośrodków, gmina Tarnowiec charakteryzuje się stosunkowo wysoką wartością wskaźnika przedsiębiorczości, wyrażonego poprzez liczbę podmiotów gospodarczych na 10 tys. ludności.

Tabela 10 Wskaźnik przedsiębiorczości w wybranych ośrodkach w 2021 r.

Wyszczególnienie	Liczba podmiotów gospodarczych na 10 tys. ludności
Gmina Tarnowiec	729
Gmina Jasło	751
Gmina Kołaczyce	635



Gmina Dębowiec	713
Woj. Podkarpackie	931
Powiat Jasielski	829
Gmina Miasto Jasło	1 151

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.*

Wartość wskaźnika jest na porównywalnym poziomie, jak w gminie Dębowiec, ale jest niższa niż dla województwa podkarpackiego, powiatu jasielskiego i miasta Jasła. Wśród porównywanych gmin wiejskich i miejsko – wiejskich, jedynie w gminie Jasło wskaźnik przedsiębiorczości jest wyższy niż w gminie Tarnowiec. Ograniczenia w powstawaniu nowych przedsiębiorstw wynikają przede wszystkim z niskiej dostępności terenów inwestycyjnych Gminy i sieci dróg szybkiego ruchu, a także ukształtowania terenu (pola uprawne, lasy). Istniejące firmy napotykają na bariery rozwojowe związane z utrudnionym dostępem do źródeł finansowania inwestycji, brakiem wykwalifikowanych pracowników oraz migracją miejscowej ludności. Z tego względu konieczne jest zaplanowanie działań strategicznych ukierunkowanych na wzmocnienie działalności istniejących przedsiębiorstw, podnoszenie kwalifikacji pracowników oraz wykorzystanie dostępnych walorów i szans rozwoju biznesu. Jednocześnie, obserwowany w ostatnich latach wzrost liczby przedsiębiorstw może ulec zahamowaniu z uwagi na pogarszające się warunki gospodarcze. Wysoka inflacja, nieprzewidywalne ceny energii elektrycznej, wzrost kosztów ogrzewania oraz rosnące bariery w dostępie do materiałów i komponentów mogą powodować zamykanie istniejących firm oraz niższą skłonność do otwierania nowych.

#### **Problemy i potrzeby rozwojowe w dziedzinie przedsiębiorczość**

- Bariery kapitałowe i organizacyjne w rozwoju przedsiębiorstw – Promowanie systemów wsparcia instytucjonalnego i finansowego na rzecz przedsiębiorców;
- Braki kadrowe oraz niedostosowanie kompetencji pracowników do szybko zmieniających się warunków prowadzenia działalności gospodarczej – Upowszechnienie działań na rzecz podnoszenia kwalifikacji osób aktywnych zawodowo;
- Brak średnich i dużych przedsiębiorstw pełniących rolę liderów gospodarki lokalnej (regionalnej); zahamowanie wzrostu przedsiębiorczości na skutek kryzysów gospodarczych – Wzmocnienie procesów pozyskiwania nowych inwestorów; wdrożenie działań dywersyfikacyjnych w kierunku działalności pozarolniczej; wspieranie aktywności i przedsiębiorczości osób bezrobotnych.

#### **Priorytet I.2. Turystyka**

Najważniejszymi atutami gminy Tarnowiec w obszarze „Turystyka” są jej położenie geograficzne, ukształtowanie terenu, zachowane zabytki nieruchome oraz dostępne miejsca kultu religijnego. Położenie Gminy w rejonie Pogórza Środkowobeskidzkiego (północna część Gminy leży w kotlinie Jasielsko-Krośnieńskiej, a południowa w obrębie pogórza Jasielskiego),



umożliwia generowanie ruchu turystycznego i daje potencjał do rozwoju turystyki aktywnej. Dostępne szlaki turystyczne, w tym piesze, rowerowe oraz trasy *nordic walking* łączą miejsca atrakcyjne pod względem widokowym, historycznym, kulturowym i religijnym, przyciągając turystów, którzy chcą spędzić aktywnie swój wolny czas oraz poznać historię, kulturę i klimat, obecny na terenach gminy Tarnowiec.

Tabela 11 Główne atrakcje turystyczne gminy Tarnowiec

Lp.	Atrakcje turystyczne gminy Tarnowiec
1.	Sanktuarium Matki Bożej Zawierzenia w Tarnowcu
2.	Obiekty kultu religijnego: cmentarz wojenny nr 19 w Tarnowcu, Mała i Duża Kalwaria w Tarnowcu, Dolina Miłosierdzia w Tarnowcu, zabytkowy kościół Świętych Apostołów Szymona i Judy Tadeusza w Łubienku, mogiła zbiorowa z okresu II wojny światowej w Dobrucowej
3.	Chronione pomniki przyrody: dąb szypułkowy w Tarnowcu, dąb szypułkowy w Gliniczku, aleja lipowa w Tarnowcu
4.	Pamiętki historyczne: Pomnik Grunwaldzki w Tarnowcu na wzniesieniu przy drodze do Potakówki, Dwór Pilińskich w Tarnowcu, zabytkowy zespół dworski obejmujący dwór oraz park ze stawami i groblą w Łubnie Szlacheckim, zabytkowy dworzec kolejowy w Tarnowcu, pęknięty dzwon w Tarnowcu, dwór klasycystyczny i park krajobrazowy w Tarnowcu, zabytkowa plebania w Tarnowcu
5.	Liczne kapliczki i figury przydrożne wybudowane dla upamiętnienia wydarzeń historycznych, państwowych, religijnych i rodzinnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dostępnej oferty turystycznej.

Przez gminę Tarnowiec przebiegają szlaki turystyczne, które umożliwiają turystom zwiedzanie Pogórza Środkowobeskidzkiego. Czyste powietrze oraz zalesione tereny sprawiają, że turyści chętnie korzystają z obiektów natury. Do dyspozycji turystów udostępnione są ścieżki rowerowe oraz trasy *nordic walking*. W poniższej tabeli przedstawiono szlaki turystyczne przebiegające przez gminę Tarnowiec.

Tabela 12 Szlaki turystyczne przebiegające przez gminę Tarnowiec

Lp.	Opis szlaku	Typ szlaku
1.	Trasa rowerowa szlakiem kapliczek, krzyży i figur przydrożnych	Trasa rowerowa
2.	Trasa nr 1 w Tarnowcu (zielona) o długości 5,6 km	Trasa <i>nordic walking</i>
3.	Trasa nr 2 w Tarnowcu (czerwona) o długości 10,1 km	Trasa <i>nordic walking</i>
4.	Trasa nr 3 w Tarnowcu (czarna) o długości 16,6 km	Trasa <i>nordic walking</i>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Tarnowiec.

Aktywna promocja Gminy realizowana jest poprzez organizację corocznych imprez i wydarzeń kulturowych, które gromadzą rzeszę przybywających turystów oraz mieszkańców gminy Tarnowiec.

Tabela 13 Imprezy cykliczne organizowane w gminie Tarnowiec

Lp.	Wyszczególnienie
1.	Podkarpacki Festiwal Smaków Regionalnych; Pierogi w Tarnowcu
2.	Podkarpacki Festiwal Serów Tradycyjnych, Regionalnych i Ekologicznych w Tarnowcu
3.	Wakacje z Gminnym Ośrodkiem Kultury w Tarnowcu



4.	Gminny Dzień Dziecka w Tarnowcu
5.	Bieg uliczny i zawody Nordic Walking w Tarnowcu
6.	Noc Świętojańska – Wianki w Dobrucowej
7.	Konkurs „Najładniejsza Palma Wielkanocna” w Tarnowcu
8.	Gminny konkurs „Z Aniołem w tle” w Tarnowcu
9.	Kiermasz Bożonarodzeniowy w Tarnowcu
10.	Gminne obchody Narodowego Święta Niepodległości w Tarnowcu
11.	Międzyszkolne Zawody Biegowe w Czeluśnicy
12.	Marszobiegi w Dobrucowej
13.	Bieg uliczny w Czeluśnicy
14.	Sobórki, dożynki

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie Gminnego Ośrodka Kultury w Tarnowcu.*

Do budowania oferty turystycznej gminy Tarnowiec przyczyniają się organizacje pozarządowe i koła gospodyń wiejskich, które kultywują lokalne tradycje i zwyczaje, zajmują się koronkarstwem, prowadzą liczne kursy m.in. gotowania, pieczenia, czy też szycia. Wśród nich należy wymienić m.in. Stowarzyszenie „Wiecznie młodzi”, Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne Sołtysów Gminy Tarnowiec, Stowarzyszenie „Galicja”, Stowarzyszenie „Maraton coś więcej niż klub”, Koła Gospodyń Wiejskich w Tarnowcu, w Umieszczu, w Sądkowej, w Roztokach, w Potakówce, w Nowym Gliniku, w Łubnie Szlacheckim, w Łubnie Opace, w Łubienku, w Łajscach, w Gliniku Polskim. Słynne na cały region są pierogi przygotowywane przez koła gospodyń wiejskich z gminy Tarnowiec. Każdego roku podczas obchodzenia Podkarpackiego Festiwalu Smaków Regionalnych pada rekord sprzedaży i konsumpcji pierogów. W trakcie festiwalu można spróbować nie tylko tradycyjnych pierogów ruskich, z kapustą oraz z owocami, ale także z bobem, mięsem czy też z soczewicą. Gmina Tarnowiec ciągle stara się uatrakcyjnić miejsca przyjazne turystom. W 2021 r. zakończyły się prace związane z modernizacją parku w Tarnowcu. Inwestycja została zrealizowana przy udziale Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. Zostało wykonanych wiele prac, m.in.: plantowanie terenu, wykonanie ścieżek spacerowych z kostki kamiennej, brukowej i granitowej, które zostały zabezpieczone balustradą, wybudowanie wiaty wypoczynkowej, czy też wykonanie oświetlenia LED, które zostało zlokalizowane przy ścieżkach spacerowych. Dzięki inwestycji mieszkańcy Gminy oraz turyści zyskali bezpieczne miejsce do spacerów i spędzania wolnego czasu. W parku można zapoznać się z informacjami o gminie Tarnowiec, które zostały zamieszczone na tablicy informacyjnej. Wraz ze stopniowym rozwojem ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej nie postępuje niestety zwiększenie dostępności miejsc noclegowych. Zgodnie z danymi Urzędu Gminy Tarnowiec na terenie Gminy funkcjonuje jedno gospodarstwo agroturystyczne, w którym znajduje się 5 miejsc noclegowych. Liczba obiektów i miejsc noclegowych w 2022 r. w porównaniu do wybranych ośrodków oraz na tle powiatu i województwa została przedstawiona w poniższej tabeli.



Tabela 14 Baza noclegowa w wybranych ośrodkach w 2021 r.

Wyszczególnienie	Obiekty ogółem	Miejsca noclegowe ogółem
Gmina Tarnowiec	1	5
Gmina Jasło	b/d	b/d
Gmina Kołaczyce	1	50
Gmina Dębowiec	1	25
Woj. Podkarpackie	160	10 810
Powiat Jasielski	3	129
Gmina Miasto Jasło	2	79

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.*

### Problemy i potrzeby rozwojowe w dziedzinie turystyki

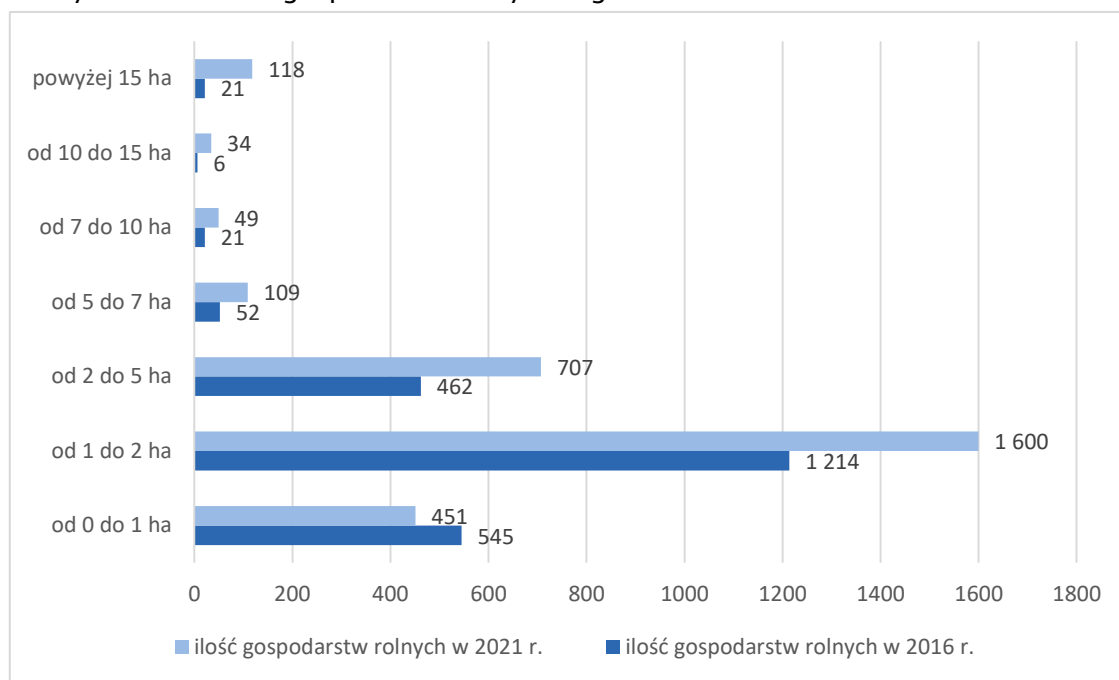
- Niedostatecznie rozwinięta baza turystyczna – Wspieranie rozwoju infrastruktury turystycznej, budowa nowych i modernizacja istniejących obiektów turystycznych, w tym noclegowych, stworzenie większej ilości ścieżek pieszych oraz rowerowych, wzbogacenie oferty istniejących historycznych zabytków;
- Niska rozpoznawalność gminy Tarnowiec w skali regionu i kraju – Rozwój i unowocześnienie form wszelkiego rodzaju promocji turystycznej.

### Priorytet I.3. Rolnictwo

Obszar gminy Tarnowiec to w większości użytki rolne, o łącznej powierzchni 3 119 ha. W dziedzinie rolnictwa, w ramach istniejących użytków rolnych rozwija się produkcję oraz handel uprawno– ogrodniczy. Szczególnie, uwzględnia się bydło mleczne, trzodę oraz sadownictwo i warzywnictwo. Ze względu na odpowiednie warunki glebowe i rzeźbę terenu, dobre warunki do rozwoju rolnictwa panują w całej Gminie. Gmina Tarnowiec charakteryzuje się znacznym rozdrobnieniem gospodarstw rolnych, co powoduje ich niską rentowność. Zgodnie z danymi Urzędu Gminy w Tarnowcu na obszarze Gminy w 2021 r. znajdowało się 3 119 ha użytków rolnych oraz funkcjonowało 3 062 gospodarstw rolnych, z czego 52 % to gospodarstwa o wielkości od 1 do 2 ha. Liczba gospodarstw rolnych, z których utrzymują się mieszkańcy gminy Tarnowiec zwiększyła pomiędzy rokiem 2016 a 2021, co może wiązać się z postępującymi od czasu wejścia Polski do UE procesami restrukturyzacji i modernizacji polskiego rolnictwa oraz wzrostem dochodowości. Na poniższym wykresie wykazano, że w gminie Tarnowiec postępuje restrukturyzacja sektora rolniczego, zgodnie z którą małe gospodarstwa o niskich możliwościach dochodowych zastępowane są dużymi, które mają zdecydowanie większe szanse na osiągnięcie zysków z rolnictwa.



Wykres 44 Liczba gospodarstw rolnych w gminie Tarnowiec w latach 2016 i 2021



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Tarnowiec.

Od kiedy polski sektor rolny stał się częścią globalnego rynku żywności, uzyskał z jednej strony dostęp do szerokich rynków zbytu ale z drugiej jest on poddawany silnej presji konkurencyjnej. Kolejny aspekt integracji z UE to pojawienie się szeregu regulacji i mechanizmów dofinansowania, umożliwiających poprawę konkurencyjności rolnictwa, ochronę bioróżnorodności oraz zapewnienie dochodów rolnikom. Sprostanie tym wyzwaniom uruchomiło na polskiej wsi procesy transformacji, które z poziomu gminy Tarnowiec widoczne są jako m.in. zanik części najmniejszych gospodarstw rolnych, modernizacja sprzętu i unowocześnienie procesów uprawy i hodowli oraz zwiększenie dochodów części gospodarstw, także poprzez udział w systemie płatności UE. System dopłat obejmujący różne elementy (np. jednolita płatność obszarowa, płatności związane z produkcją zwierzęcą lub roślinną, itp.) jest wykorzystywany przez rolników przede wszystkim jako dodatek do budżetu domowego. Niemniej jednak środki te umożliwiają także pokrycie bieżących kosztów produkcji, modernizację gospodarstw, finansowanie inwestycji, a w niektórych przypadkach nawet wprowadzanie innowacji. Ogół transferów publicznych służy realizacji następujących celów:

- wsparcie rolników przekazujących małe gospodarstwa, wsparcie dla młodych rolników oraz na restrukturyzację sektora rolnego;
- zmiany w organizacji rynków rolnych, w tym tworzenie organizacji producentów rolnych i ich zrzeszeń, tak aby wzmacniać pozycję rolników w łańcuchu dostaw i marketingowym;
- reorientacja zawodowa rolników i członków ich rodzin.





System transferów publicznych oraz dostępność rynków sprzedaży sprawiło, że ogólny poziom dochodów gospodarstw rolnych wzrósł w ostatnich latach. Niemniej jednak, kondycja finansowa rolników i ich rodzin jest nadal uzależniona w głównej mierze od wielkości ekonomicznej i typu gospodarstwa rolnego, które prowadzą. Najmniej opłacalne są gospodarstwa najmniejsze oraz te oparte na chowie zwierząt trawożernych, najbardziej zaś te o średniej i dużej wielkości ekonomicznej oraz zajmujące się produkcją specjalistyczną. Kolejną cechą charakterystyczną sektora rolnego tak w Polsce, jak i gminie Tarnowiec jest niewielki udział w sektorze rolnych gospodarstw stosujących metody integrowanej produkcji lub ekologiczne. Są to aspekty o tyle istotne, iż coraz większą uwagę zaczyna się przywiązywać do zmian klimatycznych, do których rolnictwo w pewnym stopniu się przyczynia. Intensyfikacja produkcji rolnej wpływa na zwiększenie emisji gazów cieplarnianych i innych rodzajów zanieczyszczeń. Kwestii tych nie powinny lekceważyć gospodarstwa rolne gminy Tarnowiec, gdyż w kolejnych latach będą one zapewne podstawą do inicjowania nowych regulacji, które mogą wpływać na rodzaje produkcji rolnej, a przede wszystkim na ich opłacalność.

#### **Problemy i potrzeby rozwojowe w zakresie rolnictwa**

- Niski udział produkcji rolnictwa ekologicznego i zrównoważonego – Wsparcie rozwoju i promocja rolnictwa ekologicznego i zrównoważonego;
- Brak rozpoznawalności produktów lokalnych wśród potencjalnych odbiorców – Wsparcie tworzenia i promocji marki produktów lokalnych;
- Presja konkurencyjna ze strony gospodarstw rolnych z innych gmin – Tworzenie infrastruktury sprzyjającej rozwojowi nowoczesnego rolnictwa.

#### **Obszar tematyczny – II. KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY**

W ramach drugiego obszaru tematycznego dokonano analizy zasobów infrastrukturalnych w zakresie rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego. Obszar ten obejmuje pięć priorytetów, tj.: edukacja i opieka żłobkowa, ochrona zdrowia, kultura i dziedzictwo kulturowe, aktywizacja społeczna oraz sport i rekreacja. Ich poziom determinuje możliwości rozwoju zawodowego i społecznego, stymuluje kształcenie, innowacyjność oraz zapewnia poczucie opieki i więzi z lokalną społecznością.

##### **Priorytet II.1. Edukacja i opieka żłobkowa**

Na terenie gminy Tarnowiec funkcjonuje 10 szkół podstawowych, z grona których osiem jest prowadzona przez stowarzyszenia, a dwie przez gminę Tarnowiec:

- Szkoła Podstawowa im. T. Kościuszki w Tarnowcu;
- Szkoła Podstawowa w Łubnie Szlacheckim;
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Gliniku Polskim;
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Łubienku;
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Nowym Gliniku;
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Roztokach;



- Niepubliczna Szkoła Podstawowa we Wrocance;
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Umieszczu;
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Czeluśnicy;
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Łajscach.

Liczba uczniów w szkołach podstawowych w ciągu ostatnich trzech lat kształtuje się na poziomie nieprzekraczającym 700 osób. Poniższa tabela przedstawia liczbę uczniów we wszystkich „podstawówkach” w latach 2018–2021.

Tabela 15 Liczba uczniów w szkołach podstawowych w gminie Tarnowiec, 2018–2021

Lp.	Rok szkolny	Liczba uczniów
1.	2018/2019	665
2.	2019/2020	695
3.	2020/2021	668

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

W każdym roku szkolnym absolwenci szkół podstawowych, kończący 8 klasę, weryfikują uzyskaną wiedzę podczas przeprowadzonego egzaminu ósmoklasisty. Jest on przepustką do kontynuowania nauki w szkole średniej. W tabeli podano średni wynik punktowy ze sprawdzianu ósmoklasistów w roku szkolnym 2020/2021.

Tabela 16 Średnie wyniki punktowe ze sprawdzianu ósmoklasistów, 2020/2021

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba zdających	Język polski (%)	Matematyka (%)	Język angielski (%)
1.	Gmina Tarnowiec	99	59	49	57

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie.

Zgodnie z danymi Urzędu Gminy Tarnowiec w roku 2022 na terenie gminy Tarnowiec funkcjonuje 9 przedszkoli, 5 oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz żłobek.

- Gminne Przedszkole w Tarnowcu;
- Niepubliczne Przedszkole „Krasnoludki” w Gliniku Polskim;
- Niepubliczne Przedszkole „Rogaś” w Roztokach;
- Niepubliczne Przedszkole „Serduszko” we Wrocance;
- Niepubliczne Przedszkole „Razem w Przedszkolu” w Łajscach;
- Niepubliczne Przedszkole „Calineczka” w Czeluśnicy;
- Niepubliczne Przedszkole „Motylki” w Nowym Gliniku;
- Niepubliczne Przedszkole „Akademia Malucha” w Umieszczu;
- Niepubliczne Przedszkole w Łubienku;
- Oddział przedszkolny w Szkole Podstawowej w Łubnie Szlacheckim;
- Oddział przedszkolny w Niepublicznej Szkole Podstawowej w Łubienku;
- Oddział przedszkolny w Niepublicznej Szkole Podstawowej we Wrocance;
- Oddział przedszkolny w Niepublicznej Szkole Podstawowej w Gliniku Polskim;
- Oddział przedszkolny w Niepublicznej Szkole Podstawowej w Roztokach



– Samorządowy Żłobek w Tarnowcu.

W 2020 r. do placówek przedszkolnych uczęszczało 316 dzieci. Z kolei w latach 2019 i 2018 było to odpowiednio 318 i 333 dzieci. Z roku na rok obserwuje się niewielki spadek liczby dzieci uczęszczających do oddziałów przedszkolnych. W gminie Tarnowiec od lutego 2020 r. działa Samorządowy Żłobek w Tarnowcu. W 2020 r. do żłobka uczęszczało 20 dzieci, w kolejnym roku 21 dzieci, natomiast obecnie uczęszcza 22 dzieci.

Tarnowiec na tle innych ośrodków

Gmina Tarnowiec w roku 2021 przeznaczyła 706 100,00 zł na wydatki budżetowe dotyczące oświaty i wychowania. Gmina posiada ponad 90-owy procentowy wskaźnik skolaryzacji<sup>1</sup> brutto na poziomie szkół podstawowych, co stanowi mniejszą wartość od średniej dla powiatu jasielskiego o blisko 5 punktów procentowych. Jednocześnie, zgodnie z danymi GUS gmina Tarnowiec dysponuje największą bazą szkół podstawowych spośród porównywanych gmin. Jednocześnie w gminie Tarnowiec w roku szkolnym 2020/21 kształciło się najmniej uczniów w porównaniu do pozostałych gmin.

Tabela 17 Liczba szkół podstawowych i uczniów w roku szkolnym 2020/2021

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba szkół	Liczba oddziałów w szkołach	Liczba uczniów
1.	Gmina Tarnowiec	10	79	668
2.	Gmina Jasło	8	65	826
3.	Gmina Kołaczyce	6	56	707
4.	Gmina Dębowiec	9	59	693
5.	Gmina Miasto Jasło	8	65	826

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

Poniżej przedstawiono porównanie wyników uzyskanych przez uczniów szkół podstawowych z uwzględnieniem średniej powiatowej i wojewódzkiej.

Tabela 18 Uśrednione wyniki ósmoklasistów w roku szkolnym 2020/2021

Lp.	Wyszczególnienie	Język polski (%)	Matematyka (%)	Język angielski (%)
1.	Gmina Tarnowiec	59	49	57
2.	Gmina Jasło	62	48	58
3.	Gmina Kołaczyce	50	48	55
4.	Gmina Dębowiec	55	41	54
5.	Powiat Jasielski	62	56	65
6.	Woj. Podkarpackie	62	49	65
7.	Gmina Miasto Jasło	66	48	58

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie.

<sup>1</sup> Wskaźnik skolaryzacji brutto to według GUS relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.



W przypadku szkół podstawowych w gminie Tarnowiec uśrednione wyniki z egzaminów ósmoklasisty w roku szkolnym 2020/2021 są niższe od tych uzyskanych w skali powiatu jasielskiego i województwa podkarpackiego. Jedynie wyniki z matematyki są identyczne, jak w województwie podkarpackim. Uczniowie kończący szkoły podstawowe działające na terenie gminy Tarnowiec uzyskali lepsze wyniki z każdego obowiązkowego przedmiotu w porównaniu z gminami Kołaczyce oraz Dębowiec.

Porównania infrastruktury przedszkolnej na tle wybranych gmin dokonano w poniższej tabeli na podstawie danych GUS za rok szkolny 2020/2021, uwzględniając zarówno placówki samorządowe, jak i niepubliczne, prowadzone przez stowarzyszenia. Wynika z nich, że w gminie Tarnowiec najwięcej miejsc dla dzieci w wieku przedszkolnym spośród porównywanych gmin.

Tabela 19 Liczba miejsc przedszkolnych w roku szkolnym 2020/2021

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba miejsc (dzieci)
1.	Gmina Tarnowiec	316
2.	Gmina Jasło	280
3.	Gmina Kołaczyce	218
4.	Gmina Dębowiec	231

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

### Problemy i potrzeby rozwojowe w dziedzinie edukacji

- Konieczność stałego rozwoju i dostosowania do potrzeb, infrastruktury edukacyjnej na poziomie przedszkolnym oraz żłobkowym – Modernizacja infrastruktury przedszkolnej i szkolnej, zapewnienie opieki dla dzieci w wieku niższym niż przedszkolne;
- Niewystarczający poziom oferty edukacyjnej umożliwiającej m.in. rozwój postaw kreatywnych i innowacyjnych u uczniów – Realizacja programów zajęć pozalekcyjnych wspierających rozwój intelektualny i fizyczny dzieci i młodzieży;
- Konieczność stałego doskonalenia zawodowego nauczycieli w związku ze zmieniającymi się formami pracy z uczniem – Wspieranie nauczycieli w zakresie podnoszenia kwalifikacji, stosowania nowoczesnych metod i form pracy z uczniem, w tym przy wykorzystaniu technik cyfrowych;

### Priorytet II.2. Ochrona zdrowia

Na terenie gminy Tarnowiec funkcjonują publiczne i niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej. Znajduje się tu także gabinet pielęgniarstwa. W tabeli znajduje się wykaz wszystkich zakładów opieki zdrowotnej działających na terenie Gminy.

Tabela 20 Zakłady opieki zdrowotnej w gminie Tarnowiec, 2022 r.

Lp.	Zakład Opieki Zdrowotnej	Miejscowość
1.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „AD-MED” w Tarnowcu	Tarnowiec
2.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „AD-MED” w Łajscach	Łajсце
3.	Gabinet Pielęgniarski w Dobrucowej	Dobrucowa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Tarnowiec.



Zakłady opieki zdrowotnej skoncentrowane są głównie w Tarnowcu. Z danych statystycznych wynika, że liczba porad lekarskich udzielonych na terenie gminy Tarnowiec w ostatnich czterech latach kształtowała się na poziomie ok 25 tys. rocznie dla opieki ambulatoryjnej i 22,5 tys. dla POZ. Jednak liczby te gwałtownie spadły (o ok. 20%) w roku 2020, kiedy rozpoczynała się pandemia COVID-19, a mieszkańcy i personel medyczny ograniczali wizyty ze względów bezpieczeństwa. Począwszy od 2021 r. liczba porad lekarskich wzrasta, niemniej jednak powrót do poziomów sprzed pandemii może trwać kilka najbliższych lat, o ile nie wystąpią kolejne fale pandemii.

Tabela 21 Liczba porad lekarskich na terenie gminy w latach 2018–2021

Wyszczególnienie	Okres	Gmina Tarnowiec
Ambulatoryjna opieka zdrowotna – porady lekarskie ogółem	2018 r.	24 794
	2019 r.	24 182
	2020 r.	19 339
	2021 r.	21 558
Podstawowa opieka zdrowotna – porady lekarskie ogółem	2018 r.	22 544
	2019 r.	21 995
	2020 r.	17 677
	2021 r.	19 412

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

Na terenie Gminy działa jedna ogólnodostępna apteka w Tarnowcu. Alternatywny punkt apteczny w miejscowości Łajsce funkcjonował wyłącznie w latach 2013 i 2014. W poniższych tabelach przedstawiono liczbę punktów farmaceutycznych w latach 2018–2021 oraz liczbę osób przypadających na ogólnodostępną aptekę, także w porównaniu do innych gmin.

Tabela 22 Apteki i punkty apteczne na terenie gminy Tarnowiec, 2018–2021

Lp.	Wyszczególnienie	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.
1.	Apteka	1	1	1	1
2.	Punkt Apteczny	0	0	0	0
3.	Razem	1	1	1	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

Tabela 23 Liczba ludności na aptekę ogólnodostępną, 2018–2021

Lp.	Wyszczególnienie	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.
1.	Gmina Tarnowiec	9 165	9 168	9 151	9 163
2.	Gmina Jasło	16 357	b/d	b/d	b/d
3.	Gmina Kołaczyce	2 237	2 232	2 973	2 949
4.	Gmina Dębowiec	4 431	4 434	4 422	4 418
5.	Gmina Miasto Jasło	1 466	1 586	1 570	1 547

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

## Problemy i potrzeby rozwojowe w dziedzinie ochrony zdrowia

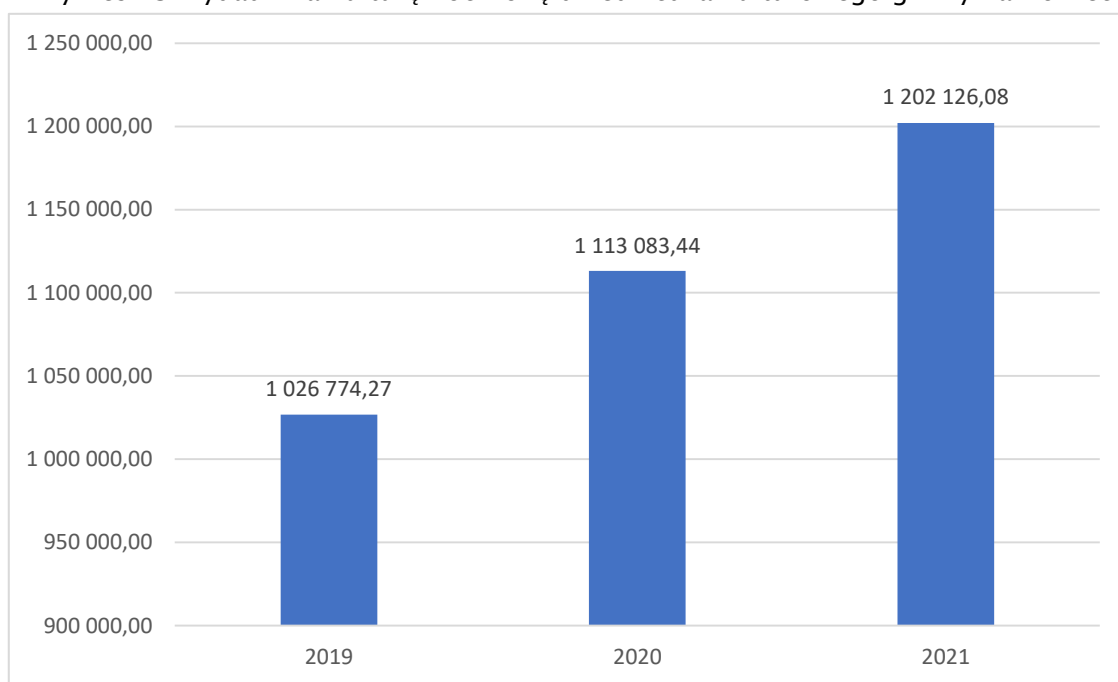


- Niższa dostępność służby zdrowia oraz punktów aptecznych poza miejscowością Tarnowiec – Rozbudowa infrastruktury ochrony zdrowia i doposażenie służb medycznych funkcjonujących na terenie Gminy;
- Wdrażanie programów profilaktyki i ochrony zdrowia.

### Priorytet II.3. Kultura i dziedzictwo kulturowe

Działalność kulturalną na terenie gminy Tarnowiec prowadzą instytucje kultury finansowane ze środków publicznych tj. Gminny Ośrodek Kultury, Biblioteka Publiczna, a także liczne organizacje pozarządowe. Na przestrzeni ostatnich trzech lat obserwowany był wzrost wydatków z budżetu gminy Tarnowiec na kulturę i ochronę dziedzictwa kulturowego od poziomu ok. 1 mln zł (2019 r.) do kwoty ok. 1,2 mln zł (2021 r.). Udział % wydatków w dziale „921 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” w wydatkach budżetowych ogółem gminy Tarnowiec utrzymywał się na zbliżonym poziomie w przedziale od 2,4 do 3,0% w zależności od roku.

Wykres 45 Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa kulturowego gminy Tarnowiec



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

Obecna oferta kulturalno – edukacyjna jest realizowana przez Gminny Ośrodek Kultury w Tarnowcu. GOK jest instytucją nastawioną na animację środowiska lokalnego i edukację kulturalną. Jego wielokierunkowa działalność ma na celu dotarcie do jak największej grupy odbiorców i zaangażowanie ich do aktywnego uczestnictwa w kulturze. Do podstawowych zadań Gminnego Ośrodka Kultury należy w szczególności: edukacja kulturalna i wychowanie przez sztukę, rozbudzanie i zaspokajanie potrzeb oraz zainteresowań kulturalnych, tworzenie warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego, a także krzewienie folkloru i popularyzacja rękodzieła ludowego. Działalność GOK jest finansowana z budżetu gminy



Tarnowiec oraz ze środków własnych. GOK dysponuje trzyosobową kadrą, która odpowiada za koordynowanie oraz przygotowanie działań kulturalnych. Zaplecze techniczne GOK stanowi część budynku zlokalizowanego na działce nr 709 w Tarnowcu. Jest to budynek z lat 30 XX wieku, następnie rozbudowany w latach 60 XX wieku. Budynek posiada 3 kondygnacje, z czego dwie są użytkowane. W latach 90 XX wieku dobudowano kolejne skrzydło, gdzie zlokalizowano bibliotekę publiczną. W roku 2014 przeprowadzono gruntowny remont w zakresie: termomodernizacji budynku, rozbudowy strefy wejściowej, instalacji centralnego ogrzewania, wymiany instalacji elektrycznej oraz montażu klimatyzacji w sali widowiskowej. W roku 2019 zamontowano instalację solarną oraz panele fotowoltaiczne. W roku 2020 przeprowadzono gruntowny remont pomieszczeń przyziemia wraz ze strefą wejściową. Największą część budynku zajmuje GOK, który ma do dyspozycji powierzchnię ok. 425 m<sup>2</sup>, w ramach której wydzielono salę widowiskową ze sceną, świetlicę, sanitariaty oraz zaplecze kuchenne. GOK dysponuje odpowiednim wyposażeniem (sprzętem) do działalności kulturalnej, którego stan jest oceniany jako dobry. Należy tutaj wymienić systemy nagłośnieniowe (zestaw nagłaśniający – kolumny, wzmacniacz, kable, mikrofony, kolumnę aktywną przenośną, mikrofony dynamiczne, aktywny monitor odsłuchowy), instrumenty (kontrabas, akordeon), meble (stoły, ławki, krzesła, gabloty na wystawy, statuy, zestaw statywów kolumnowych) oraz inne wyposażenie (podłoga taneczna, mata puzzlowa, chłodnia szafowa, kuchnia gazowa, zamrażarka) i sprzęt (aparat fotograficzny, komputery, drukarka). Jest to sprzęt wystarczający do prowadzenia działalności w obecnym zakresie. Do celów organizacji większych imprez np. Festiwalu Pierogów czy seansów filmowych GOK wynajmuje scenę, nagłośnienie, oświetlenie czy projektor z ekranem, co znacznie podraża koszty przedsięwzięć, tym samym ograniczając do jednej dużej imprezy plenerowej rocznie ze względów finansowych. GOK w ramach swojej działalności wspiera lokalnych twórców. Są to rękodzielnicy, rzeźbiarze, oraz malarze. Aktywnie współpracuje także z kołami gospodyń wiejskich. Od 2019 r. przy GOK działa Stowarzyszenie Wiecznie Młodzi skupiające seniorów z terenu gminy Tarnowiec, którego celem jest aktywizacja osób po 55 r.ż. do wspólnego spędzania czasu wolnego. GOK współpracuje z innymi instytucjami kultury, stowarzyszeniami oraz indywidualnymi animatorami życia kulturalnego. Zakres współpracy obejmuje organizację autorskich projektów, które następnie są publicznie prezentowane podczas imprez. Podsumowanie obecnej oferty zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 24 Elementy aktualnej oferty kulturalnej gminy Tarnowiec

Wyszczególnienie	Odbiorcy	Liczba wydarzeń
Zajęcia stałe:		
zajęcia artystyczne dla dzieci	dzieci	1
zajęcia taneczne dla dzieci	dzieci	1
Joga, Zumba, zajęcia Fitness	dzieci, młodzież	1
nauka gry na instrumentach (gitara, pianino)	dzieci, młodzież	1
spotkania zespołu Tarnina	mieszkańcy Gminy	1





Krav Maga – kurs samoobrony dla dzieci	dzieci	1
gimnastyka artystyczna	dzieci, młodzież	1
Młodzieżowa Drużyna Pożarnicza	młodzież	1
nauka języka angielskiego dla dzieci, młodzieży oraz konwersacje dla dorosłych	dzieci, młodzież, mieszkańcy Gminy	1
zajęcia ruchowe dla dzieci „Wesołe Stóпки”	dzieci	1
robotyka – programowanie dla dzieci i młodzieży	dzieci, młodzież	1
sekcja sportowa: rolki, rowery, narty	dzieci, młodzież	1
Wydarzenia cykliczne:		
Bal Karnawałowy dla dzieci w Sądkowej	dzieci, młodzież	1
Bal Seniora	mieszkańcy Gminy	1
Gminny Dzień Kobiet	mieszkańcy Gminy	1
Obchody Uchwalenia Konstytucji 3 Maja	mieszkańcy Gminy	1
Gminny Dzień Matki	mieszkańcy Gminy	1
Gminny Dzień Dziecka	mieszkańcy Gminy	1
Wianki w Dobrucowej – impreza plenerowa	mieszkańcy Gminy	1
Podkarpacki Festiwal Smaków Regionalnych Pierogi	mieszkańcy Gminy	1
Bieg uliczny	mieszkańcy Gminy	1
Marszobieg w Dobrucowej	mieszkańcy Gminy	1
Obchody Odzyskania Niepodległości 11 Listopada	mieszkańcy Gminy	1
Rajd Nordic Walking	mieszkańcy Gminy	1
Koncert kolęd i pastorałek	mieszkańcy Gminy	1
Piknik rodzinny	mieszkańcy Gminy	8
Imprezy okazjonalne (np. z okazji rocznicy powstania OSP)	mieszkańcy Gminy	3

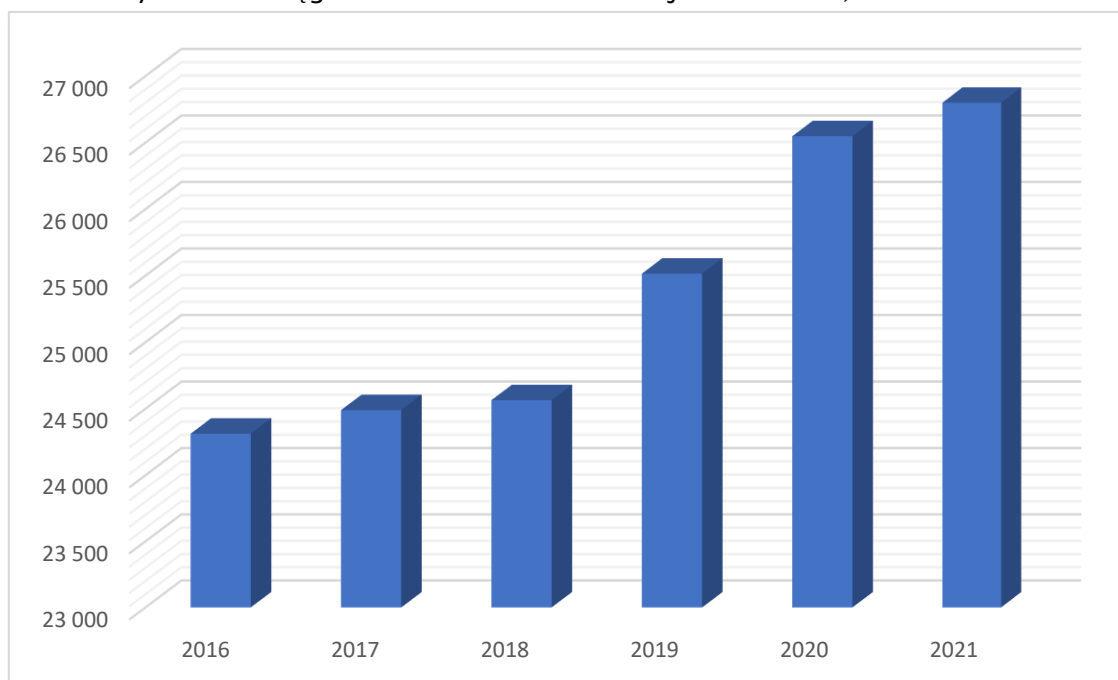
*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOK w Tarnowcu.*

Uzupełnienie powyższej oferty kulturalnej są zajęcia sportowe dla mieszkańców z judo, jogi oraz zumbi. Od 2019 roku działalność rozpoczęła Sekcja Narciarstwa Zjazdowego. Szacunkowy podziału czasu przeznaczonego na działalność kulturalną w całkowitej działalności GOK w Tarnowcu wynosi 80%. Pozostała część poświęcona jest na popularyzację zdrowego trybu życia i sportu. Te zadania GOK w Tarnowcu wnikają z braku samodzielnej organizacji typu GOSiR odpowiedzialnej za promocję i rozwój sportu w Gminie. Na terenie Gminy funkcjonuje Gminna Biblioteka Publiczna w Tarnowcu, która ma swoje filie w Tarnowcu, Gliniku oraz Łubnie Szlacheckim. Biblioteka udostępnia swoją literaturę dla dzieci i dorosłych. Na uwagę zasługuje systematyczne zwiększanie się księgozbioru, który w 2019 r. przekroczył 25 tys. woluminów. W 2021 r. wartość ta wyniosła już prawie 27 tys. zbiorów.





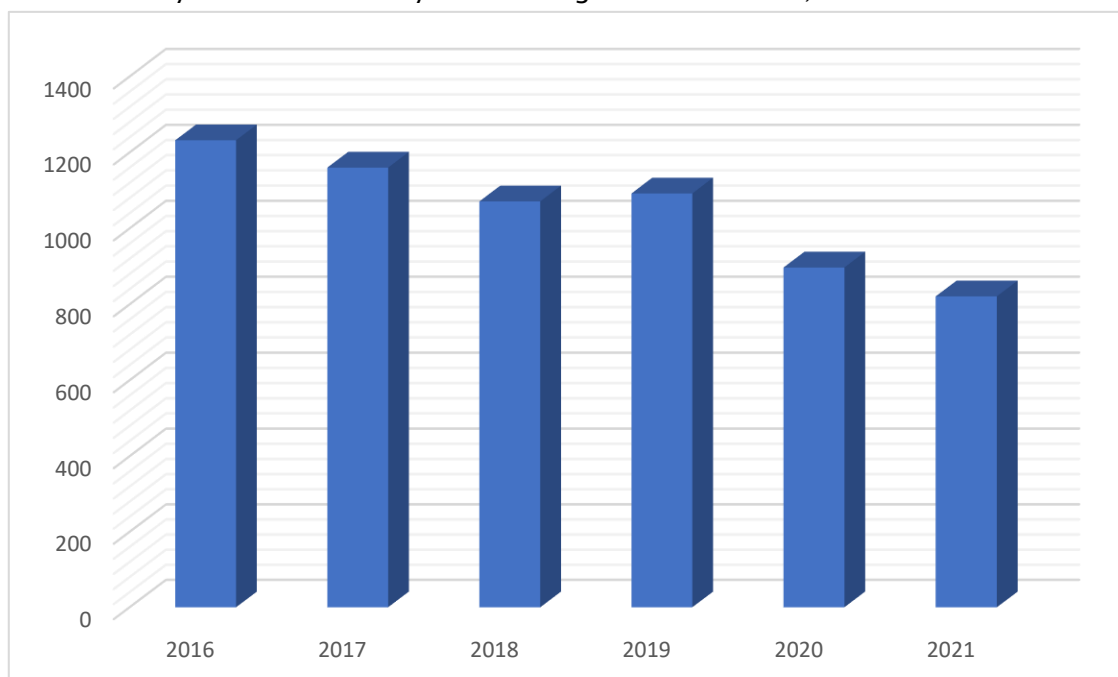
Wykres 46 Księgozbiór Biblioteki Publicznej w Tarnowcu, 2016–2021 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

Niekorzystnym zjawiskiem idącym w parze z niskim poziomem czytelnictwa jest malejąca liczba czytelników na przestrzeni ostatnich lat : 2016–2021. Aktualnie na 1 000 mieszkańców przypada 90 czytelników. Z kolei z biblioteki w 2021 r. skorzystało 821 czytelników. Jest to wartość o 33% mniejsza w porównaniu do 2016 roku.

Wykres 47 Liczba czytelników w gminie Tarnowiec, 2016–2021 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.



Biblioteka prowadzi szeroką działalność w zakresie promocji czytelnictwa. Organizuje lekcje biblioteczne oraz zajęcia edukacyjne, bierze udział w ogólnopolskich akcjach promujących literaturę, organizuje spotkania autorskie z pisarzami. Ponadto organizuje konkursy, informuje o powiększaniu zbiorów bibliotecznych, organizuje zabawy z książkami oraz akcje wspólnego czytania książek dzieciom. Biblioteka udostępnia bezpłatnie komputery z dostępem do Internetu. W listopadzie 2021 r. uzyskała dofinansowanie na zakup nowości wydawniczych w ramach Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021–2025. Budynek, w którym się znajduje jest wyposażony w udogodnienia dla osób z niepełnosprawnościami. Biblioteka charakteryzuje się dobrym wskaźnikiem cyfryzacji zbiorów. Posiada dwa katalogi, dzięki czemu potencjalny czytelnik może wybrać odpowiednią książkę, sprawdzić jej dostępność oraz zamówić ją do odbioru w jednej z trzech filii. Jest to bardzo pomocne rozwiązanie dla korzystających ze zbiorów bibliotecznych.

Gmina Tarnowiec posiada bardzo bogatą historię i związane z nią dziedzictwo kulturowe. W rejestrze zabytków znajduje się ponad 40 obiektów oraz liczne zabytki ruchome.

Tabela 25 Najważniejsze zabytki z terenu gminy Tarnowiec

Lp.	Wyszczególnienie
1.	Sanktuarium Matki Bożej Zawierzenia w Tarnowcu – XX w.
2.	Drewniany kościół parafialny pw. św. Szymona i Judy Tadeusza – XX w.
3.	Plebania w Tarnowcu – XIV w.
4.	Murowane dzwonnice w Łubienku – XX w.
5.	Dwór w Tarnowcu – XIX w.
6.	Młyn wodny w Gliniku Polskim – XX w.
7.	Dworzec kolejowy w Tarnowcu – XIX w.
8.	Murowana kapliczka w Brzezówce – XIX w.
9.	Murowana kapliczka w Roztokach – XVIII w.
10.	Kamienny krzyż przydrożny we Wrocance – XIX w.
11.	Kamienna figura przydrożna Matki Boskiej z Dzieciątkiem – XIX w.

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Zabytków Podkarpackich.*

Ponadto, w gminnej ewidencji zabytków znajdują się figury przydrożne, kapliczki, cmentarze oraz pomniki pamięci. Oprócz zabytków, które znajdują się w bardzo dobrym stanie, występują także takie, które wymagają wykonania prac konserwatorskich. Często obiekty zabytkowe nie są właściwie wyeksponowane w przestrzeni, odgradza je wysoka, porośnięta trawa. Nie są także oznakowane w jednolity, atrakcyjny sposób.

#### Tarnowiec na tle innych ośrodków – kultura

Wydatki budżetu gminy Tarnowiec w obszarze Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego wzrosły o ok. 37% w ciągu ostatnich 5 lat w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Dane za 2021 r. umieszczone w poniższym zestawieniu pokazują, iż obecnie wynik jest gorszy od średniej dla powiatu, będąc jednocześnie porównywalnym ze średnią wojewódzką, co może świadczyć o pozytywnym klimacie dla rozwoju tej dziedziny życia. Gmina Tarnowiec,



wyłączając gminę Jasło wydatkuje relatywnie więcej na kulturę aniżeli pozostałe analizowane gminy wiejskie i miejsko-wiejskie.

Tabela 26 Wydatki budżetowe jednostek terytorialnych na kulturę w 2021 r.

Wyszczególnienie	Wydatki na Dział „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” w przeliczeniu na 1 mieszkańca [zł]
Gmina Tarnowiec	131,35
Gmina Jasło	191,41
Gmina Kołaczyce	86,43
Gmina Dębowiec	117,86
Woj. Podkarpackie	171,73
Powiat Jasielski	215,02
Gmina Miasto Jasło	398,76

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

Zgodnie z danymi statystycznymi liczba imprez zorganizowanych przez Gminny Ośrodek Kultury w Tarnowcu w porównaniu z innymi gminami jest na zadawalającym poziomie. Wskaźnik ten jest wyższy niż w gminie Jasło oraz Kołaczyce oraz mniejszy niż w Jaśle.

Tabela 27 Działalność ośrodków kultury w wybranych jednostkach w 2020 r.

Wyszczególnienie	Liczba imprez organizowanych przez domy i ośrodki kultury	Liczba uczestników imprez organizowanych przez domy i ośrodki kultury
Gmina Tarnowiec	19	1 800
Gmina Jasło	1	300
Gmina Kołaczyce	94	2 453
Gmina Dębowiec	1	1 400
Woj. Podkarpackie	5 714	604 710
Powiat Jasielski	350	17 195
Gmina Miasto Jasło	98	7 140

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

W porównaniu z wybranymi ośrodkami, gmina Tarnowiec charakteryzuje się relatywnie wysokimi wskaźnikami w zakresie czytelnictwa – wyższą wartość księgozbioru na 1000 mieszkańców spośród gmin wiejskich i miejsko – wiejskich osiągnęła jedynie gmina Kołaczyce, jednak ma blisko o 40% mniejszą liczbę czytelników na 1000 ludności. Gmina Tarnowiec osiąga także bardzo dobry wynik we wskaźniku liczby czytelników na 1000 mieszkańców. Wartość ta przewyższa wszystkie analizowane gminy wiejskie i miejsko-wiejską.

Tabela 28 Czytelnictwo w wybranych jednostkach w 2021 r.

Wyszczególnienie	Księgozbiór na 1000 ludności [wol].	Czytelnicy na 1000 ludności [os.]
Gmina Tarnowiec	2 924,7	90
Gmina Jasło	2 488,2	87
Gmina Kołaczyce	3 147,4	56
Gmina Dębowiec	2 737,0	81



Woj. Podkarpackie	3 973,3	127
Powiat Jasielski	3 162,8	106
Gmina Miasto Jasło	3 491,6	164

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.*

### **Problemy i potrzeby rozwojowe w dziedzinie Kultury i dziedzictwa kulturowego**

- Zły stan techniczny części zabytkowej infrastruktury dziedzictwa kulturowego – Ochrona i odnowa zabytkowej infrastruktury dziedzictwa kulturowego;
- Niewystarczająca promocja i odnowa dziedzictwa kulturowego Gminy; ograniczony zakres nowoczesnej i atrakcyjnej oferty kulturalnej w Gminie – Rozwój infrastruktury i oferty gminnych instytucji kultury, w tym z wykorzystaniem procesu digitalizacji zasobów;

### **Priorytet II.4. Aktywizacja społeczna**

#### **Opieka społeczna**

Zakres działalności i cele aktywizacji społecznej zostały określone w Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tarnowiec na lata 2021–2026 oraz innych lokalnych programach na rzecz opieki społecznej, w tym m.in.: Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Tarnowiec na rok 2022, Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Tarnowiec na lata 2021–2023, Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021–2025, gminny wieloletni program osłony w zakresie dożywiania "Posiłek w szkole i w domu na lata 2019 – 2023" oraz program odciążający osoby opiekujące się niepełnosprawnymi „Opieka wytchnieniowa” dofinansowany z Funduszu Solidarnościowego i uchwalonego w roku 2022. Ww. dokumenty wskazują m.in. na główne kierunki działań dotyczące opieki społecznej, tj.:

- poprawa kondycji rodzin oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków rozwoju;
- zwrócenie uwagi na problemy społeczne;
- przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami.

Znaczną część zadań w sferze pomocy społecznej Gmina realizuje poprzez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowcu. GOPS wypełnia zadania z zakresu pomocy społecznej w formie finansowej i rzeczowej, tj.: przyznawanie świadczeń rodzinnych, wypłacanie zasiłków okresowych, pielęgnacyjnych, celowych, stałych, funduszu alimentacyjnego, opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalno-zdrowotne i rentowe, organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych. GOPS w Tarnowcu organizuje otwarte konkursy na realizację określonych programów społecznych. Według danych dotyczących opieki społecznej na terenie Gminy z 2020 r., prawie 200 gospodarstw domowych korzystało ze środowiskowej pomocy społecznej, co odpowiada blisko 530 osobom. Widoczna jest malejąca tendencja w liczbie



osób oraz gospodarstw posiadających uprawnienia do pobierania powyższego rodzaju pomocy. Pomiędzy rokiem 2016 a 2020 spadek liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wyniósł 38%.

Tabela 29 Liczba korzystających z pomocy społecznej w gminie Tarnowiec

Wyszczególnienie	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	279	252	231	233	195
Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	857	748	666	635	527

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

W analizowanym okresie 5 lat widoczny jest istotny wzrost wartości wypłacanych świadczeń rodzinnych, które ogółem zwiększyły się o ponad 1,2 mln zł względem 2016 r. Tendencję zniżkową można zidentyfikować jedynie w kategorii zasiłki rodzinne.

Tabela 30 Świadczenia rodzinne wypłacane w latach 2016–2020 w gminie Tarnowiec

Wyszczególnienie	Kwoty świadczeń socjalnych w tys. zł				
	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Kwota świadczeń rodzinnych	3 186	3 337	3 735	4 144	4 477
Kwota zasiłków rodzinnych	1 557	1 562	1 493	1 408	1 292
Kwota zasiłków pielęgnacyjnych	464	469	499	603	680

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

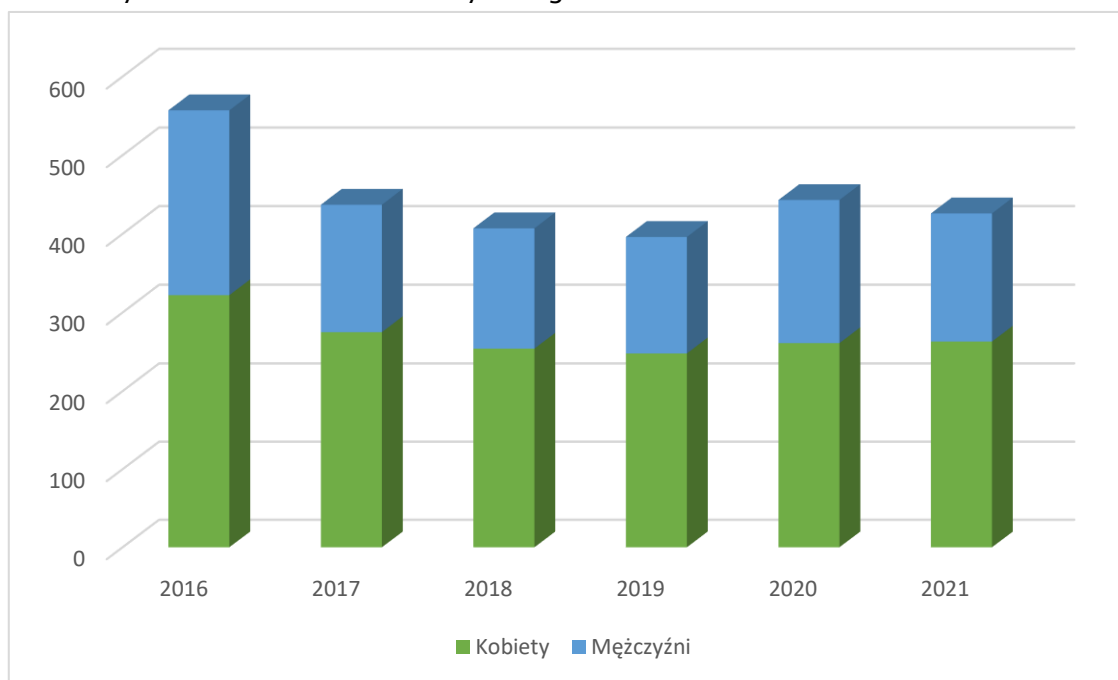
Oprócz wypłaty świadczeń dla osób potrzebujących, Gmina utrzymuje placówki realizujące zadania z zakresu pomocy i opieki społecznej, są to: Gminny Klub Seniora w Tarnowcu oraz Samorządowy Żłobek w Tarnowcu. Gminny Klub Seniora prowadzony jest przez GOK w Tarnowcu. Klub rozpoczął działalność w 2018 r. i jest ciekawą propozycją dla starszych mieszkańców gminy Tarnowiec, którzy chcą aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym i kulturalnym. W ramach działania Klub organizuje m.in.: wycieczki, wyjazdy do kina, teatru, spotkania z ciekawymi ludźmi, warsztaty rękodzieła oraz warsztaty kulinarne.

### Rynek pracy

Zadania z zakresu ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy dla mieszkańców gminy Tarnowiec realizuje Powiatowy Urząd Pracy w Jaśle. W ostatnich sześciu latach występował znaczny spadek liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych. Jedynie w 2020 r. liczba bezrobotnych zwiększyła się względem poprzedniego roku. W 2021 r. wynosiła łącznie 426 osób. W ostatnim roku, w strukturze bezrobotnych, przeważały kobiety (ok. 61,7%).



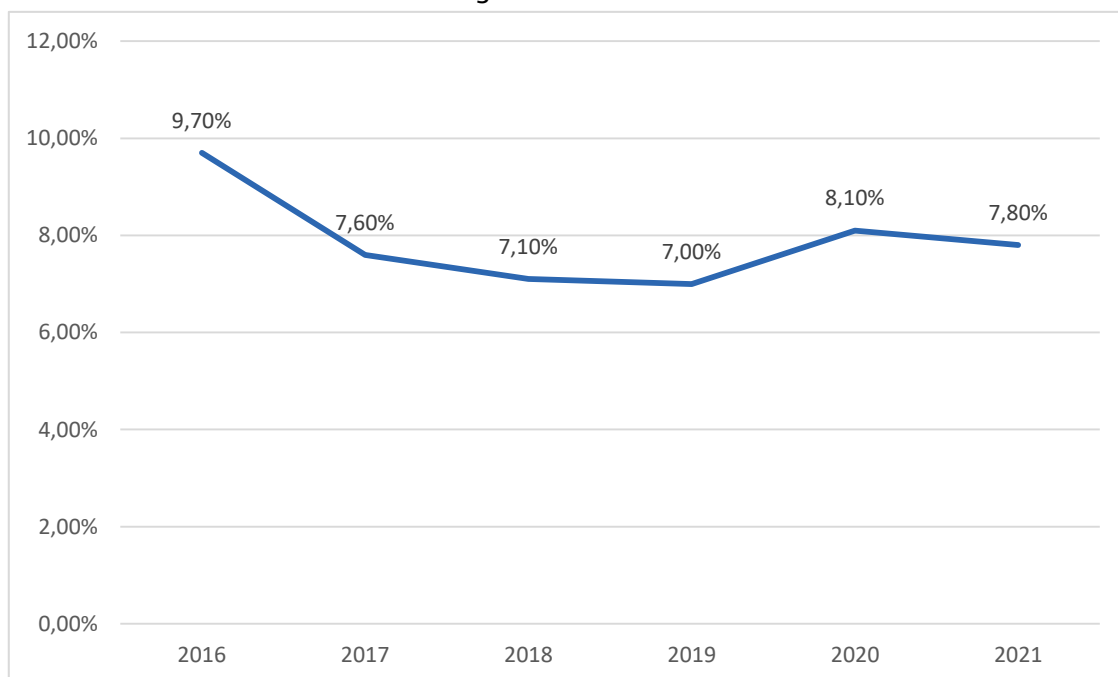
Wykres 48 Liczba bezrobotnych w gminie Tarnowiec w latach 2016–2021



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2019 r. spadł do poziomu 7,0% z poziomu 9,7% zanotowanego w roku 2016, a następnie wzrósł do 8,1% w 2020, osiągając w 2021 r. poziom 7,8%.

Wykres 49 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Tarnowiec



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.



Z powyższych wykresów wynika, że od 2016 r. do 2021 r. liczba bezrobotnych zmniejszyła się o 30%, najniższą wartość wskaźnika osiągając w 2019 roku (396 zarejestrowanych osób bezrobotnych). Bazując na danych Powiatowego Urzędu Pracy w Jasle odnoszących się do powiatu jasielskiego, na koniec grudnia 2021 r. struktura bezrobotnych posiadała następujące cechy:

- ok. 25 % ogólnej liczby bezrobotnych to osoby do 30 roku życia, nieco mniejsza wartość procentowa – 22% dotyczy grupy osób bezrobotnych powyżej 50 lat;
- ok. 67% bezrobotnych stanowią osoby długotrwale bezrobotne.

Dane dla gminy Tarnowiec przedstawione w poniższej tabeli nie odbiegają istotnie od uśrednionych danych dla powiatu jasielskiego.

Tabela 31 Struktura bezrobocia – wybrane charakterystyki, gmina Tarnowiec, 2021 r.

Wyszczególnienie	Liczba osób	%
Bezrobotni do 25 roku życia	50	11,7
Bezrobotni do 30 roku życia	106	24,9
Bezrobotni powyżej 50 roku życia	105	24,6
Długotrwale bezrobotni	280	65,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

#### Tarnowiec na tle innych ośrodków – rynek pracy

Wśród porównywanych ośrodków, poza wskaźnikiem dla województwa podkarpackiego, gmina Tarnowiec ma najniższy odsetek osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym.

Tabela 32 Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2021 r.

Wyszczególnienie	Udział [%]
Gmina Tarnowiec	7,8
Gmina Jasło	7,9
Gmina Kołaczyce	8,5
Gmina Dębowiec	7,7
Woj. Podkarpackie	6,0
Powiat Jasielski	7,9
Gmina Miasto Jasło	7,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

Na zbliżonym poziomie znajduje się wskaźnik dla powiatu jasielskiego i miasta Jasła – 7,9% i 7,7%, natomiast najwyższą wartość ma gmina Kołaczyce – 8,5%.

#### Spółeczeństwo obywatelskie

W gminie Tarnowiec działa kilkadziesiąt organizacji pozarządowych koncentrujących się na tematyce rozwoju fizycznego, kulturalnego i duchowego mieszkańców, m.in. poprzez organizują imprez kulturalnych, zawodów sportowych, szkoleń, warsztatów oraz wyjazdów krajoznawczych. Bazę lokalową dla organizacji pozarządowych stanowi w dużej mierze infrastruktura gminna – szkolna, sportowa, domy ludowe, ośrodek kultury, remizy.



Współpraca z organizacjami pozarządowymi należy do zadań własnych gminy określonych w art.7 i art. 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, natomiast art. 5a ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie nakłada na organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego obowiązek uchwalania rocznego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami. Współpraca gminy z organizacjami jest realizowana w formie finansowej i pozafinansowej (organizacyjna, informacyjna, inna – wsparcie techniczne). Współpraca finansowa polega na powierzeniu organizacjom realizacji zadań publicznych na zasadach określonych w ustawie lub wspieraniu wykonania zadań wraz z udzieleniem dotacji na dofinansowanie ich realizacji.

Tabela 33 Organizacje pozarządowe działające na terenie gminy Tarnowiec

Lp.	Organizacje pozarządowe działające na terenie gminy Tarnowiec
1.	Stowarzyszenie „Wiecznie młodzi”
2.	Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne Sołtysów Gminy Tarnowiec
3.	Stowarzyszenie „Galicja”
4.	Stowarzyszenie „Maraton coś więcej niż klub”
5.	Stowarzyszenie „Unia Szkół” w Gliniku Polskim
6.	Stowarzyszenie „Moja szkoła” w Łubienku
7.	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Nowy Glinik
8.	Stowarzyszenie Oświatowe „Kraina Wiedzy” w Umieszczu
9.	Stowarzyszenie „Razem dla naszej szkoły” w Czeluśnicy
10.	Stowarzyszenie Oświatowe „Razem w Szkole” w Łajscach
11.	Parafialne Koło Caritas w Tarnowcu
12.	Ochotnicze Straże Pożarne Gminy Tarnowiec
–	Ochotnicza Straż Pożarna w Tarnowcu
–	Ochotnicza Straż Pożarna w Brzezówce
–	Ochotnicza Straż Pożarna w Czeluśnicy
–	Ochotnicza Straż Pożarna w Dobrucowej
–	Ochotnicza Straż Pożarna w Łajscach
–	Ochotnicza Straż Pożarna w Gliniku Polskim
–	Ochotnicza Straż Pożarna w Łubienku
–	Ochotnicza Straż Pożarna w Łubnie Szlacheckim
–	Ochotnicza Straż Pożarna w Nowym Gliniku
–	Ochotnicza Straż Pożarna w Potakówce
–	Ochotnicza Straż Pożarna w Roztokach
–	Ochotnicza Straż Pożarna w Sądkowej
–	Ochotnicza Straż Pożarna w Umieszczu
–	Ochotnicza Straż Pożarna we Wrocance
13.	Koła Gospodyń Wiejskich
–	Koło Gospodyń Wiejskich w Tarnowcu
–	Koło Gospodyń Wiejskich w Brzezówce
–	Koło Gospodyń Wiejskich w Czeluśnicy
–	Koło Gospodyń Wiejskich w Dobrucowej
–	Koło Gospodyń Wiejskich w Gąsówce
–	Koło Gospodyń Wiejskich w Gliniczku
–	Koło Gospodyń Wiejskich we Wrocance





–	Koło Gospodyń Wiejskich w Umieszczu
–	Koło Gospodyń Wiejskich w Sądkowej
–	Koło Gospodyń Wiejskich w Roztokach
–	Koło Gospodyń Wiejskich w Potakówce
–	Koło Gospodyń Wiejskich w Nowym Gliniku
–	Koło Gospodyń Wiejskich w Łubnie Szlacheckim
–	Koło Gospodyń Wiejskich w Łubnie Opace
–	Koło Gospodyń Wiejskich w Łubienku
–	Koło Gospodyń Wiejskich w Łajscu
–	Koło Gospodyń Wiejskich w Gliniku Polskim
14.	Uczniowskie Kluby Sportowe
–	Uczniowski Klub Sportowy UKS Czeluśnica
–	Uczniowski Klub Sportowy „Arka” Umieszcz
15.	Ludowe Kluby Sportowe
–	Ludowy Klub Sportowy Brzezówka
–	Ludowy Klub Sportowy Czeluśnica; Stowarzyszenie Kultury Fizycznej
–	Ludowy Klub Sportowy „ZORZA 03” Łubienko
–	Ludowy Klub Sportowy „Tajfun” Łubno Szlacheckie
–	Ludowy Klub Sportowy „Dragon” Nowy Glinik

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Tarnowcu.*

Problemy organizacji pozarządowych dotyczą przede wszystkim pozyskiwania środków pomocowych spoza gminy – ze względu na konieczność posiadania finansowego własnego wkładu. Występują także problemy organizacyjne, spowodowane brakiem wsparcia prawnego oraz księgowego. Organizacje w dużym stopniu współpracują ze sobą nawzajem, (koła gospodyń wiejskich, jednostki OSP, stowarzyszenia) co sprawia, że ich potencjał dla rozwoju lokalnej społeczności jest wykorzystywany z korzyścią dla gminy Tarnowiec i ich mieszkańców. Przykładem może być tutaj współpraca poszczególnych członkiń KGW podczas Festiwalu Smaków Regionalnych w Tarnowcu.

#### **Problemy i potrzeby rozwojowe w dziedzinie aktywizacja społeczna**

- Niewystarczający poziom rozwoju nowoczesnej infrastruktury oraz oferty programowej służącej integracji społecznej – Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej realizacji inicjatyw aktywizujących i integrujących lokalne społeczności; Rozwój systemu wsparcia dla środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym; Zapewnienie opieki i aktywizacja społeczna osób starszych.
- Niewystarczająca aktywność organizacji pozarządowych oraz współpracy ze strony sektora gospodarczego, w tym trudności w pozyskiwaniu środków pomocowych spoza Gminy – Pobudzanie aktywności społeczeństwa i sektora społeczno-gospodarczego w życiu publicznym; Współpraca i wspieranie działalności organizacji pozarządowych.

#### **Priorytet II.5. Sport i rekreacja**

Na terenie gminy Tarnowiec swoją działalność prowadzi 7 klubów i stowarzyszeń sportowych, które specjalizują się m.in. w takich dyscyplinach jak: piłka nożna, piłka siatkowa, piłka ręczna



oraz tenis stołowy. Na terenie gminy funkcjonuje nowoczesny stadion piłkarsko-lekkoatletyczny w Czeluśnicy. W ramach kompleksu dostępne są boisko do piłki nożnej o wymiarach 105mx68m z murawą z trawy naturalnej sianej, bieżnia lekkoatletyczna okrężna o długości nominalnej wynoszącej 400m z 4 torami na wirażach i 6 torami na prostej z nawierzchnią syntetyczną posiadającą certyfikat IAAF, skocznia jednokierunkowa do skoku w dal i trójskoku, dwie przeciwległe rzutnie do rzutu oszczepem, skocznia do skoku wzwyż, rzutnia do pchnięcia kulą oraz kontenerowy obiekt zaplecza socjalnego dla sportowców z węzłami sanitarno – szatniowymi i toaletami. Obiekt, który w momencie oddania do użytkowania był jednym na najnowocześniejszych w powiecie jasielskim tworzy dogodne warunki do rozwoju sportów lekkoatletycznych i piłkarskich oraz pozwala na organizację zawodów o randze regionalnej i wojewódzkiej.

Tabela 34 Kluby i stowarzyszenia sportowe w 2022 r. w gminie Tarnowiec

Lp.	Wyszczególnienie
1.	Ludowy Klub Sp332ortowy Brzezówka
2.	Ludowy Klub Sportowy Czeluśnica; Stowarzyszenie Kultury Fizycznej
3.	Ludowy Klub Sportowy „ZORZA 03” Łubienko
4.	Ludowy Klub Sportowy „Tajfun” Łubno Szlacheckie
5.	Ludowy Klub Sportowy „Dragon” Nowy Glinik
6.	Uczniowski Klub Sportowy UKS Czeluśnica
7.	Uczniowski Klub Sportowy „Arka” Umieszcz

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Tarnowiec.

#### Gmina Tarnowiec na tle innych ośrodków – sport

Gmina Tarnowiec mając stosunkowo dobrze przygotowaną infrastrukturę obiektów sportowych znajduje się na początku stawki pod względem liczby klubów sportowych przypadających na 10 000 mieszkańców. Wartość wskaźnika jest wyższa dla wszystkich porównywanych gmin, miasta Jasła, powiatu jasielskiego oraz całego województwa podkarpackiego. Z kolei ilość ćwiczących ogółem w gminie Tarnowiec jest jedną z najniższych w analizowanej grupie.

Tabela 35 Kluby sportowe na 10 tys. ludności, liczba ćwiczących, 2020 r.

Wyszczególnienie	Wartość wskaźnika	Ćwiczący ogółem
Gmina Tarnowiec	9,8	244
Gmina Jasło	3,7	243
Gmina Kołaczyce	5,6	260
Gmina Dębowiec	5,7	286
Woj. podkarpackie	5,8	66 417
Powiat Jasielski	5,1	2 947
Gmina Miasto Jasło	5,2	1 128

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

#### **Problemy i potrzeby rozwojowe w dziedzinie aktywnego stylu życia i sportu**



- Nierówno rozwinięta infrastruktura sportowa na obszarach wiejskich – Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury sportowo-rekreacyjnej;
- Zbyt mała liczba osób podejmujących aktywność fizyczną – Promocja sportu masowego, w tym upowszechnianie i rozwój sportu wśród dzieci i młodzieży oraz promocja aktywności ruchowej osób dorosłych.

### Obszar tematyczny – III. INFRASTRUKTURA DLA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU I ŚRODOWISKA

Trzeci obszar tematyczny jest skoncentrowany na infrastrukturze transportowej, komunalnej i energetycznej. Analizie poddano także kwestie ochrony środowiska i walorów przyrodniczych Gminy. Ten obszar tematyczny obejmuje cztery zakresy priorytetowe, tj. dostępność komunikacyjną Gminy, infrastrukturę energetyczną, infrastrukturę komunalną oraz ochronę stanu środowiska naturalnego i krajobrazu. We wskazanym obszarze dominującą rolę rozwojową odgrywa gmina Tarnowiec, która posiada niezbędne zasoby finansowe i organizacyjne do realizacji większości zadań inwestycyjnych, przy czym niektóre dziedziny pozostają w kompetencjach innych organów np. Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, dostawców energii elektrycznej i gazu oraz podmiotów prywatnych.

#### Priorytet III.1. Dostępność komunikacyjna Gminy

Dostępność komunikacyjna gminy Tarnowiec opiera się na infrastrukturze drogowej i kolejowej. Na obszarze Gminy występują następujące drogi powiatowe w zarządzie Powiatu Jasielskiego:

- Droga powiatowa nr 1847R; Szebnie – Tarnowiec – Jedlicze – Potok; o dł. ok. 9 km,
- Droga powiatowa nr 1849R; Wolica – Gliniczek – Sądkowa – Dobrucowa; o dł. ok. 6 km,
- Droga powiatowa nr 1851R; Jasło (Sobniów) – Łaski – Nowy Glinik – Zarzecze; o dł. ok. 6,4 km,
- Droga powiatowa nr 1885R; Nowy Glinik – Glinik Polski; o dł. ok. 2,7 km,
- Droga powiatowa nr 1886R; Czełuśnica – Gąsówka – Umieszcz; o dł. ok. 2,4 km,
- Droga powiatowa nr 1887R; Czełuśnica – Tarnowiec; o dł. ok. 2,7 km,
- Droga powiatowa nr 1888R; Umieszcz – Tarnowiec; o dł. ok. 2,3 km,
- Droga powiatowa nr 1889R; Tarnowiec – Sądkowa; o dł. ok. 1,7 km,
- Droga powiatowa nr 1890R; Gliniczek – Czełuśnica; o dł. ok. 1,2 km,
- Droga powiatowa nr 1891R; Tarnowiec – Brzezówka; o dł. ok. 3,3 km,
- Droga powiatowa nr 1892R; Tarnowiec – Wrocanka – Piotrówka; o dł. ok. 4,8 km,
- Droga powiatowa nr 1912R; Zarzecze – Łajsce; o dł. ok. 5,2 km,
- Droga powiatowa nr 2410R; Łubno-Szlacheckie – Łubienko; o dł. ok. 2,2 km,
- Droga powiatowa nr 2506R; Majscowa – Nowy Glinik; o dł. ok. 2,6 km.

Łączna długość dróg powiatowych wynosi ok. 55 km. Elementem uzupełniającym i wspomagającym układ dróg powiatowych są drogi gminne, pozostające w zarządzie gminy Tarnowiec. Dostępna obecnie sieć dróg publicznych zapewnia połączenie wszystkich sołectw z siedzibą Gminy tj. Tarnowcem oraz dojazd do innych ośrodków w powiecie jasielskim



i sąsiednich powiatach. Stan dróg lokalnych, w wyniku inwestycji realizowanych każdego roku stale się poprawia. Drogi uzyskały nowe nawierzchnie, a w obszarach o największej urbanizacji wybudowano chodniki i oświetlenie uliczne. Istniejąca sieć dróg publicznych gminy Tarnowiec zapewnia mieszkańcom dojazd do głównych ośrodków gospodarczych, kulturalnych i edukacyjnych w kraju. Dojazd z Tarnowca do Rzeszowa samochodem osobowym zajmuje obecnie ok. 75 minut, do Krakowa ok. 130 minut, do Wrocławia 290 minut, do Lublina 200 minut, a do Warszawy ok. 270 minut. Zgodnie z danymi Obserwatorium Biura Ruchu Drogowego, w roku 2019 w gminie Tarnowiec odnotowano pięć wypadków (jedna osoba została ciężko ranna, a 4 lekko), w 2020 r. jeden wypadek (jedna osoba została lekko ranna), a 2021 r. dwa wypadki samochodowe (dwie osoby lekko ranne). W ww. zdarzeniach żadna osoba nie zginęła. Gmina Tarnowiec oraz pozostali właściciele dróg publicznych, których odcinki przebiegają przez obszar Gminy, co roku podejmują działania inwestycyjne ukierunkowane na rozwój infrastruktury drogowej. Szczegółowe informacje dotyczące zrealizowanych inwestycji przedstawiane są corocznie w raportach o stanie gminy. Pomimo inwestycji, sieć dróg publicznych na obszarze gminy Tarnowiec wymaga rozbudowy i remontu. Przy obecnym, stałym wzroście natężenie ruchu samochodowego, w tym towarowego, konieczne jest stałe poprawianie jakości i bezpieczeństwa sieci dróg publicznych (separacja ruchu pieszych od ruchu samochodów, wyniesione i oświetlone przejścia dla pieszych, itp.) oraz budowa i przebudowa obiektów infrastruktury drogowej w tym m.in. parkingów, wiat przystankowych, itp.

Przez gminę Tarnowiec przebiega linia kolejowa nr 108 Stróże – Krościenko. Przewozy pasażerskie na ww. linii obsługuje przedsiębiorstwo transportowe Polregio sp. z o.o., w którym udział posiada Województwo Podkarpackie. Pociąg zatrzymuje się na przystankach Tarnowiec oraz Gliniczek, przy czym w Tarnowcu istnieje stacja kolejowa natomiast w Gliniczku dostępny jest jedynie przystanek osobowy, który posiada peron jednokrawędziowy i niewielki budynek. Na obu przystankach poczekalnie i kasy są obecnie zamknięte. W Tarnowcu przy budynku stacji znajduje się niewielki plac ładunkowy, a przy jednym z torów rampa. Zgodnie z aktualnym rozkładem jazdy, mieszkańcy gminy Tarnowiec z ww. stacji mogą dojechać m.in. do Jasła, Sanoka, Krosna oraz Rzeszowa. Przybliżony czas dojazdu pociągiem do tych miejscowości ze stacji Tarnowiec wynosi odpowiednio:

- do Jasła – 11 minut;
- do Krosna – 20 minut;
- do Sanoka – 77 minut;
- do Rzeszowa – 116 minut.

Usługi samochodowego transportu publicznego na terenie gminy Tarnowiec świadczą aktualnie dwie firmy przewozowe. Zgodnie z danymi Urzędu Gminy w Tarnowcu w 2022 r. na obszarze Gminy wykonywano regularne przewozy osób w krajowym transporcie drogowym na liniach:



- PGZK Jasiel – kursy do Gliniczka, Roztok, Sądkowej Dobrucowej, Tarnowca, Wrocanki, Potakówki, Jedlicza, Nowego Glinika, Łajsc, Łubna Szlacheckiego, Łubna Opacedo oraz Łubienka;
- MKS Jasło – kursy do Czeluśnicy, Gąsówki, Umieszcza, Brzezówki, Tarnowca, Glinika Polskiego, Nowego Glinika, Łajsc, Łubna Szlacheckiego, Łubna Opacedo oraz Łubienka.

Oferta poszczególnych przewoźników jest kształtowana z uwzględnieniem bieżącego zapotrzebowania oraz kwestii opłacalności finansowej poszczególnych tras, terminów oraz ilości przejazdów. W normalnych warunkach harmonogramy przejazdów są w dużym stopniu dostosowane do potrzeb młodzieży szkolnej, stąd ich największe natężenie przypada na okres wrzesień–czerwiec, natomiast w okresie wakacyjnym liczba przejazdów podlega ograniczeniu. W czasie trwania pandemii COVID–19 wiele kursów, ze względu na wprowadzone ograniczenia i lockdowny, zostało ograniczonych lub czasowo zawieszonych i zlikwidowanych.

#### **Problemy i potrzeby rozwojowe w dziedzinie infrastruktury transportowej i transportu publicznego:**

- Uciążliwość i zagrożenie stwarzane przez ruch samochodowy generowany na sieci dróg publicznych, przebiegającej w bezpośrednim sąsiedztwie terenów zamieszkałych – Rozwój infrastruktury drogowej zwiększającej komfort przejazdu oraz bezpieczeństwo w ruchu drogowym;
- Niedostosowanie układu drogowego do występujących potrzeb w zakresie ruchu drogowego, w tym: wąskie drogi, brak chodników i oświetlenia, niezadawalający stan techniczny dróg – Poprawa jakości sieci dróg publicznych oraz budowa i przebudowa obiektów infrastruktury drogowej, w tym m.in. parkingów, wiat przystankowych;
- Niska jakość infrastruktury kolejowej oraz brak dostępności wysokiej jakości połączeń kolejowych stanowiących alternatywę dla połączeń drogowych – Poprawa jakości infrastruktury kolejowej oraz zwiększenie ilości atrakcyjnych połączeń kolejowych.

#### **Priorytet III.2. Infrastruktura energetyczna**

Na infrastrukturę energetyczną gminy Tarnowiec składają się systemy zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz sieci gazowe. Oparte są one w zdecydowanej większości o źródła konwencjonalne, część użytkowników korzysta także z odnawialnych źródeł energii.

##### **Sieć gazowa**

Teren gminy Tarnowiec obsługiwany jest przez Rejon Dystrybucji Gazu w Jasle. Głównym źródłem zasilania jest gazociąg wysokiego ciśnienia DN3000 Turaszówka– Gliniczek–Warzyce, przebiegający przez obszar Gminy oraz stacje gazowe I-go stopnia. Blisko 70,0% sieci rozdzielczej na terenie Gminy stanowi sieć gazowa średniego ciśnienia, natomiast nieco ponad 30,0% to gazociągi niskiego ciśnienia. Istniejący na terenie gminy Tarnowiec system gazowniczy pokrywa w 100% obecne zapotrzebowanie na paliwo gazowe istniejących odbiorców, posiada również rezerwy przepustowości umożliwiające zarówno rozbudowę



systemu sieci rozdzielczej, jak również przyłączanie nowych odbiorców. Łączna długość czynnych sieci gazowych w Gminie wynosiła w 2020 r. około 123 km, w tym ponad 12 km to sieci przesyłowe. Według danych GUS, w 2020 r. liczba gospodarstw domowych położonych w gminie Tarnowiec, które korzystały z gazu ziemnego wynosiła 2 230, z czego 1 217 używały tego medium do ogrzewania mieszkania (ok. 55%). Łączne zużycie gazu przez gospodarstwa domowe w gminie Tarnowiec w 2020 r. wyniosło 15 661,5 MWh, z czego ok. 66 % do ogrzania mieszkań. Popularność wykorzystania gazu wśród mieszkańców Gminy rośnie z roku na rok, jednak nie są to duże wartości. W ciągu pięciu lat liczba ta wzrosła o 2% z poziomu 2180 w 2016 r. do 2230 w roku 2020. Przyłączanie się kolejnych gospodarstw domowych do sieci gazowej wiązało się z wydłużeniem sieci dystrybucyjnej, natomiast dostępna sieć przesyłowa nie uległa zasadniczym zmianom. Wskazane powyżej zmiany w dostępności i zastosowaniu gazu ziemnego w gminie Tarnowiec w kolejnych latach prezentuje poniższa tabela.

Tabela 36 Dane dotyczące sieci gazowej na terenie gminy Tarnowiec w latach 2018–2020

Wyszczególnienie	2018 r.	2019 r.	2020 r.
długość czynnej sieci ogółem [m]	128 346	129 811	128 759
długość czynnej sieci przesyłowej [m]	12 888	12 884	12 889
długość czynnej sieci dystrybucyjnej [m]	115 458	116 927	115 870
czynne przyłącza do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych [szt.]	2 390	2 412	2 443
odbiorcy gazu [gosp.]	2 196	2 208	2 230
odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem [gosp.]	1 168	1 181	1 217
zużycie gazu przez gospodarstwa domowe [MWh]	14 402	14 914,4	15 661,5
zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań [MWh]	9 333,8	9 668,2	10 276,8
ludność korzystająca z sieci gazowej [os.]	8 003	8 035	8 062

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

Dostępność sieci gazowych w gminie Tarnowiec jest wysoka, zarówno w porównaniu do sąsiednich gmin, jak i powiatu jasielskiego oraz średniej wojewódzkiej. Poniższa tabela prezentuje wskaźniki dostępności i wykorzystania sieci gazowej na tle innych, referencyjnych jednostek samorządowych.

Tabela 37 Dostępność i wykorzystanie sieci gazowej w 2020 r.

Wyszczególnienie	Korzystający z sieci gazowej w % ogółu ludności	Sieć rozdzielcza [km] na 100km <sup>2</sup>
Gmina Tarnowiec	88,1	185,4
Gmina Jasło	90,2	229
Gmina Kołaczyce	85,8	195,7
Gmina Dębowiec	78,7	126,3
Woj. Podkarpackie	74,1	105,6
Powiat Jasielski	87,6	147,2
Gmina Miasto Jasło	99,7	549

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.



### Energia elektryczna

Zaopatrzenie terenu gminy Tarnowiec w energię elektryczną odbywa się z krajowego systemu elektroenergetycznego. Gmina leży w zasięgu działania spółki Polskie Sieci Elektroenergetyczne – Wschód S.A., a operatorem systemu dystrybucyjnego jest PGE Dystrybucja S.A., Oddział Rzeszów (Rejon Energetyczny Krosno). Obecnie sieć elektroenergetyczna zapewnia dostęp do energii elektrycznej dla wszystkich odbiorców z gminy Tarnowiec. Zasilanie w energię elektryczną pochodzi z dwóch głównych stacji transformatorowych zlokalizowanych na terenie miasta Jasła tj. stacja 110/30/15 kV (GPZ) Niegłowice (2x25 MVA) oraz stacja 110/15 kV (GPZ) Hankówka (2x25 IWA). Długość sieci elektroenergetycznej na terenie Gminy wynosi 174,3 km i jest ona obsługiwana przez 62 stacje transformatorowe SN/nN będące na majątku PGE Dystrybucja Rzeszów S.A. Oddział Rzeszów oraz 6 stacji transformatorowych SN/nN będących na majątku odbiorców. W Gminie nie występują linie wysokiego napięcia. Linie średniego napięcia prowadzone są jako napowietrzne lub kablowe. Ogólnie, stan eksploatowanej infrastruktury ocenia się jako dobry. Z oceny stanu funkcjonalnego sieci średnich napięć wynika, że największe problemy mogą występować w obszarach o znacznym rozproszeniu zabudowy i odbiorców, gdzie linie są rozległe, w związku z czym mogą występować problemy z utrzymaniem normatywnych parametrów technicznych.

### Odnawialne źródła energii

Energia odnawialna uzyskiwana jest z naturalnych procesów przyrodniczych i stanowi alternatywę dla tradycyjnych i nieodnawialnych źródeł energii, których użytkowanie wiąże się z emisją szkodliwych substancji do atmosfery. Zasoby OZE są nieprzerwanie uzupełniane na drodze naturalnych procesów, co powoduje, że zasoby te są niewyczerpalne. Energetyka odnawialna może opierać się na wykorzystaniu promieniowania słonecznego, siły wiatru, przepływu wody oraz spalaniu biomasy lub geotermii. Dla gminy Tarnowiec nie zostały przeprowadzone badania dla określenia potencjału energii wiatru. Rozwój energetyki opartej o zasilanie wiatrem na terenie Gminy wiąże się z szeregiem ograniczeń czy przeciwwskazań związanych z czynnikami środowiskowymi, wpływem na człowieka oraz strukturą przestrzenną (szorstkością terenu). Gmina zlokalizowana jest w tzw. Zapadlisku Przedkarpacim, które budują utwory piaskowcowe miocenu (sarmat, baden) w podłożu, których występują utwory węglanowe jury górnej i lokalnie piaskowcowe jury środkowej. Gmina ma potencjał sprzyjający rozwojowi geotermii wysokiej entalpii w oparciu o zasoby miocenu i jury, jednak możliwe do osiągnięcia moce należą do dość niskich. Według klasyfikacji z Bazy Danych Odnawialnych Źródeł Energii Województwa Podkarpackiego, gmina Tarnowiec należy do I-go rejonu, który charakteryzuje się średnimi w skali Podkarpacia (jednak wysokimi w skali kraju) sumami nasłonecznienia (powyżej 1 060,0 kWh/m<sup>2</sup>). Uśłonecznienie czyli czas, w którym na powierzchnię ziemie padają bezpośrednio promienie słoneczne w rejonie gminy Tarnowiec jest dość wysokie i wynosi średnio około 1 800 h/





rocznie. Dzięki odpowiednim warunkom klimatycznym, w budynkach zabudowy jednorodzinnej oraz wielorodzinnej wykorzystywane są ogniwa fotowoltaiczne oraz kolektory słoneczne. Obecnie, po kilku latach funkcjonowania programów wsparcia montażu ww. instalacji przez osoby fizyczne („Mój Prąd”, „Czyste Powietrze”), a także na skutek realizacji przez Związek Gmin Dorzecza Wisłoki projektu pn. *„Instalacja systemów energii odnawialnej na budynkach użyteczności publicznej oraz domach prywatnych na terenie gmin należących do Związku Gmin Dorzecza Wisłoki”* ilość użytkowanych instalacji OZE w gminie Tarnowiec uległa znaczącemu zwiększeniu. W chwili obecnej na budynkach mieszkalnych i budynkach użyteczności publicznej zainstalowanych jest co najmniej 307 instalacji solarnych i 137 instalacji fotowoltaicznych, których zainstalowana moc wynosi 411 kWp.

#### **Problemy i potrzeby rozwojowe w dziedzinie infrastruktury energetycznej**

- Niski udział energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w bilansie energetycznym Gminy – Rozwój infrastruktury OZE na terenie Gminy oraz zwiększenie udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w ogólnym bilansie energetycznym gminy Tarnowiec;
- Wysoki poziom zapotrzebowania na energię elektryczną i ciepłą w przedsiębiorstwach i budynkach mieszkalnych oraz stosowanie nieefektywnych źródeł ciepła przez mieszkańców – Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej; Promocja i wsparcie wymiany nieefektywnych źródeł ciepła w budynkach mieszkalnych jedno i wielorodzinnych oraz zwiększenie efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach.

#### Priorytet III.3. Infrastruktura komunalna

##### System wodociągowy i kanalizacyjny

Zadania związane z dostawą wody i odbiorem ścieków na terenie Gminy realizuje Gminne Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej w Tarnowcu sp. z o.o., ze 100% udziałem gminy Tarnowiec. Łączna długość sieci wodociągowej, rozdzielczej w gminie Tarnowiec według danych GUS z 2020 r. wyniosła 44,4 km. Poniższa tabela przedstawia systematyczny rozwój sieci wodociągowej na terenie gminy Tarnowiec na przestrzeni lat 2018–2020, któremu odpowiada wzrost liczby ludności korzystającej z sieci wodociągowej oraz długości sieci.

Tabela 38 Dane dotyczące systemu wodociągowego na terenie gminy Tarnowiec

Wyszczególnienie	2018 r.	2019 r.	2020 r.
długość czynnej sieci rozdzielczej [km]	41,3	41,3	44,4
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	559	568	576
woda dostarczona gospodarstwom domowym [dam <sup>3</sup> ]	47	46,5	46,1
ludność korzystająca z sieci wodociągowej [os.]	1957	1982	1999





zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca [m <sup>3</sup> ]	5,1	5,1	5,0
--	-----	-----	-----

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Na koniec 2020 r. wskaźnik prezentujący udział ludności korzystającej z wodociągu do ludności ogółem w gminie Tarnowiec wynosił 21,8% i był najniższy spośród porównywanych gmin oraz duży niższy niż średnia dla powiatu jasielskiego i województwa podkarpackiego.

Tabela 39 Korzystający z instalacji sieciowych w wybranych ośrodkach, 2020 r.

Wyszczególnienie	Udział [%] w liczbie ludności ogółem		
	Wodociąg	Kanalizacja	Gaz
Gmina Tarnowiec	21,8	18,2	88,1
Gmina Jasło	34	81,3	90,2
Gmina Kołaczyce	30,5	57,5	85,8
Gmina Dębowiec	47	33	78,7
Woj. podkarpackie	81,1	71,8	74,1
Powiat Jasielski	48	59,7	87,6
Gmina Miasto Jasło	87,9	89,3	99,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

Dostęp do sieci wodociągowej posiadają miejscowości położone w północnej części Gminy tj.: Tarnowiec, Sądkowa, Dobrucowa, Umieszcz i Roztoki. Biorąc pod uwagę tylko te miejscowości udział osób korzystających z wodociągu wynosi ok. 70%. Sieć wodociągowa jest zasilana z ujęć podziemnych i powierzchniowych. Woda pobierana z ujęć, zanim trafi do odbiorców uzdatniana jest w stacji uzdatniania wody. Największym odbiorcą wody pitnej są mieszkańcy zwodociągowanych wsi gminy Tarnowiec, którym dostarczono 46,1 tys. m<sup>3</sup> w całym 2020 r. System gospodarki ściekowej gminy Tarnowiec opiera się o wykorzystanie własnej sieci kanalizacji sanitarnej oraz indywidualne zbiorniki odpływowe i bezodpływowe. W Gminie funkcjonuje gminna oczyszczalnia ścieków o przepustowości 300,0 m<sup>3</sup>/d, zlokalizowana w Tarnowcu i oddana do użytku w 2009 r. Łączna długość sieci kanalizacyjnej wynosi niespełna 41 km, co zapewnia podłączenie 481 budynków oraz dostęp do sieci kanalizacyjnej dla 1666 mieszkańców. Uzyskany wskaźnik 18,2% ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej jest relatywnie niski i odbiega zasadniczo od średniej wojewódzkiej i powiatowej.

Tabela 40 Dane dotyczące kanalizacji na terenie gminy Tarnowiec w latach 2018–2020

Wyszczególnienie	2018 r.	2019 r.	2020 r.
długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]	40,5	40,5	40,5
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	474	478	481
ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną [dm <sup>3</sup> ]	40,4	41,4	46,1
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej [os.]	1649	1661	1666

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.



W związku z brakiem dostępu do sieci kanalizacji sanitarnej spora grupa mieszkańców odprowadza ścieki bytowe do przydomowych zbiorników. Liczba zbiorników bezodpływowych co roku się zmniejsza i utrzymuje się obecnie na poziomie 1844 zbiorników.

Tabela 41 Gromadzenie i wywóz nieczystości ciekłych w gminie Tarnowiec, 2018–2020

Wyszczególnienie	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Zbiorniki bezodpływowe	2 229	1 836	1 844
Oczyszczalnie przydomowe	18	18	19
Stacje zlewne	1	1	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

Łącznie w 2021 r. z oczyszczalni ścieków w gminie Tarnowiec korzystało 2 302 osoby, zarówno poprzez zrzut ścieków do sieci kanalizacyjnej, jak i dowóz ze zbiorników do oczyszczalni.

Tabela 42 Ludność gminy Tarnowiec korzystająca z oczyszczalni w latach 2018–2021

Wyszczególnienie	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Ludność korzystająca z oczyszczalni	2 226	2 246	2 266	2 302

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

Łączna ilość ścieków odprowadzonych do oczyszczalni wyniosła w 2021 roku 50 dam<sup>3</sup>.

Tabela 43 Ścieki oczyszczane w ciągu roku w gminie Tarnowiec w latach 2018–2021

Wyszczególnienie	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Ścieki odprowadzone ogółem [dam <sup>3</sup> ]	44,0	44,0	44,0	50,0
Ścieki odprowadzane w czasie doby do kanalizacji [dam <sup>3</sup> ]	0,1	0,1	0,1	0,1
Ścieki oczyszczane łącznie z wodami infiltracyjnymi i ściekami dowożonymi [dam <sup>3</sup> ]	46	46	48	52
Ścieki oczyszczane ogółem [dam <sup>3</sup> ]	44	44	44	50
Ścieki oczyszczane z podwyższonym usuwaniem biogenów [dam <sup>3</sup> ]	44	44	44	50
Ścieki oczyszczane biologicznie i z podwyższonym usuwaniem biogenów w % ścieków ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

W okresie 2018–2020 nie następowały zasadnicze zmiany w zasobach oraz dostępności infrastruktury kanalizacyjnej gminy Tarnowiec. Obecnie, wydajność eksploatowanej oczyszczalni ścieków oraz rozległość obszarów Gminy stanowią główne determinanty rozwoju sieci kanalizacji sanitarnej gminy Tarnowiec.

### Gospodarka odpadami

Gospodarka odpadami w gminie Tarnowiec zorganizowana jest w oparciu o przepisy krajowe oraz stosowne uchwały Rady Gminy Tarnowiec, w tym:



- Uchwała Nr XXIV/159/2020 w sprawie: uchwalenia Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Tarnowiec;
- Uchwała Nr XXIV/160/2020 w sprawie: określenia szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów, w zamian za uiszczonej przez właściciela nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi;
- Uchwała Nr XXIV/161/2020 w sprawie: wyboru metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, ustalenia stawki takiej opłaty oraz stawki za pojemnik o określonej pojemności;
- Uchwała Nr XXIV/162/2020 w sprawie: wzoru deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz terminu i miejsca składania deklaracji przez właścicieli nieruchomości położonych na obszarze Gminy Tarnowiec.

Mieszkańcy Gminy zobowiązani są do zbierania powstałych na terenie nieruchomości odpadów komunalnych w sposób selektywny, czyli w podziale na następujące frakcje: papier, szkło, metale i tworzywa sztuczne, bioodpady, popiół oraz pozostałości z segregacji. Odbiór odpadów na terenie gminy Tarnowiec odbywa się regularnie, zgodnie z harmonogramem tj. odpady zmieszane, segregowane i biodegradowalne z każdego rejonu odbierane są średnio co 2 tygodnie. Jednocześnie, w Gminie funkcjonuje Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych tzw. PSZOK, który zlokalizowany jest w Tarnowcu. Właścicielem PSZOK jest gmina Tarnowiec. W ramach działalności PSZOK, od mieszkańców gminy Tarnowiec odbierane są m.in. meble i inne odpady wielkogabarytowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, odpady niebezpieczne, przeterminowane leki i chemikalia, zużyte baterie i akumulatory, opony oraz odpady budowlane i rozbiórkowe. W poniższej tabeli przedstawiono podstawowe dane dotyczące gospodarki odpadami na terenie Gminy, z uwzględnieniem ilości odpadów pochodzących z gospodarstw domowych. Łączna ilość odpadów zebranych w ciągu roku rośnie w latach 2019–2021; ich ilość jednak nie odbiega od poziomów wykazywanych w sąsiednich gminach wiejskich i miejsko-wiejskich.

Tabela 44 Zmieszane odpady komunalne zebrane w ciągu roku w gminie Tarnowiec, 2019–2021

Wyszczególnienie	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Odpady odebrane w ciągu roku ogółem [t]	1 434,15	1 564,47	1 657,04
Zmieszane odpady odebrane w ciągu roku [t]	842,34	860,56	743,54
Odpady odebrane selektywnie w ciągu roku [t]	589,89	771,52	913,40
Odpady zebrane selektywnie do ogółu odpadów [%]	41,1	49,3	55,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych oraz Urzędu Gminy Tarnowiec

Co istotne, z roku na rok spada ilość odpadów zmieszanych odbieranych na obszarze gminy Tarnowiec, a wzrasta udział odpadów segregowanych. Pod tym względem gmina Tarnowiec jest liderem w porównaniu do gmin sąsiednich, a jej wskaźnik segregacji na poziomie 55,1%,



nie dość, że znacząco wzrósł pomiędzy rokiem 2019 a 2022, to dodatkowo jest zdecydowanie wyższy niż w województwie podkarpackim i powiecie jasielskim.

Tabela 45 Selektywna zbiórka odpadów w gospodarstwach domowych w wybranych jednostkach, 2020–2021 r.

Wyszczególnienie	Udział odpadów zebranych selektywnie do ogółu odpadów - [%]	
	2020 r.	2021 r.
Gmina Tarnowiec	47,3	53,2
Gmina Jasło	43,6	43,2
Gmina Kołaczyce	54,5	54,7
Gmina Dębowiec	43,7	40,9
Woj. podkarpackie	37,2	39,6
Powiat Jasielski	36,5	39,0
Gmina Miasto Jasło	27,3	30,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych oraz Urzędu Gminy Tarnowiec.

Zgodnie z danymi publikowanymi przez GUS i prezentowanymi w poniższej tabeli tzw. wskaźnik świadczenia usług odbioru odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkaných dla gminy Tarnowiec w 2021 r. wyniósł 83,7% i był niższy aniżeli w gminach ościennych. Co ważne jednak wartość tego wskaźnika znacząco wzrosła pomiędzy rokiem 2021 a 2020 oraz jest wyższa niż średnia wojewódzka.

Tabela 46 Odbiór odpadów komunalnych w wybranych jednostkach, 2019–2021

Wyszczególnienie	Wskaźnik świadczenia usług odbioru odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkaných (%)		
	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Gmina Tarnowiec	75,0	75,0	83,7
Gmina Jasło	93,5	93,0	92,6
Gmina Kołaczyce	92,3	91,0	92,4
Gmina Dębowiec	89,2	91,5	87,3
Woj. Podkarpackie	78,2	78,0	77,5
Powiat Jasielski	b/d	b/d	b/d
Gmina Miasto Jasło	93,0	92,7	80,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

#### Problemy i potrzeby rozwojowe w dziedzinie gospodarki komunalnej

- Słabo rozwinięta sieć wodociągowa, niezabezpieczająca mieszkańców gminy na wypadek występowania susz – Rozbudowa i poprawa stanu istniejącej infrastruktury wodociągowej;
- Częściowa niedostępność i słabo rozwinięta sieć kanalizacji sanitarnej – Rozbudowa i poprawa stanu technicznego sieci kanalizacji sanitarnej;
- Niewystarczający poziom segregacji odpadów – Wsparcie zrównoważonej gospodarki odpadami wraz z dążeniem do poprawy efektywności segregacji odpadów.

#### Priorytet III.4. Ochrona stanu środowiska naturalnego i krajobrazu



Obszar gminy Tarnowiec według regionalizacji J. Kondrackiego leży w obrębie mezoregionu Kotliny Jasielsko – Krośnieńska oraz Pogórze Jasielskie, makroregionu Podgórze Środkowobeskidzkie oraz podprowincji Zewnętrzne Karpaty Zachodnie. Pod względem geologicznym północna część Gminy położona jest w obrębie Zachodnich Krańców Centralnej Depresji Karpackiej, natomiast jej południowa część leży w obrębie zewnętrznych Karpat Zachodnich. Na terenie gminy Tarnowiec nie ma utworzonych rezerwatów przyrody. Żadna miejscowość w gminie Tarnowiec nie jest położona w parku narodowym lub krajobrazowym. Tereny Gminy znajdują się także poza obszarami chronionego krajobrazu. Obszarem Natura 2000 jest przepływająca przez północną część gminy Tarnowiec rzeka Jasiołka będąca dopływem rzeki Wisłoki. W gminie Tarnowiec zlokalizowane są 4 pomniki przyrody. Ze względu na niewielką ilość zakładów przemysłowych oraz usługowych na terenie Gminy emisja zanieczyszczeń nie ma istotnego wpływu na jakość powietrza atmosferycznego. Głównymi źródłami zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego są źródła ciepła (kotłownie, paleniska domowe, całoroczne obiekty gastronomiczne) oraz źródła technologiczne znajdujące się poza granicami gminy Tarnowiec – przede wszystkim w Jedliczu (rafineria) oraz w Jaśle (rafineria oraz inne zakłady przemysłowe). Zagrożeniem dla środowiska jest duży ruch samochodowy, szczególnie latem, parkowanie samochodów na łąkach często nad samą wodą, wypalanie traw, brak pełnej sanitacji Gminy oraz wydobywanie surowców mineralnych w tym wydobywanie ropy i gazu. Zgodnie z wynikami monitoringu jakości powietrza publikowanego przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Rzeszowie w dokumencie pn. „Roczna ocena jakości powietrza w województwie podkarpackim. Raport wojewódzki za rok 2021”, w gminie Tarnowiec odnotowano przekroczenia dopuszczalnych norm jedynie w zakresie emisji benzo(a)pirenu (PM10). Podstawowym źródłem emisji PM10 są paleniska domowe i zastosowanie niskiej jakości materiałów opałowych.

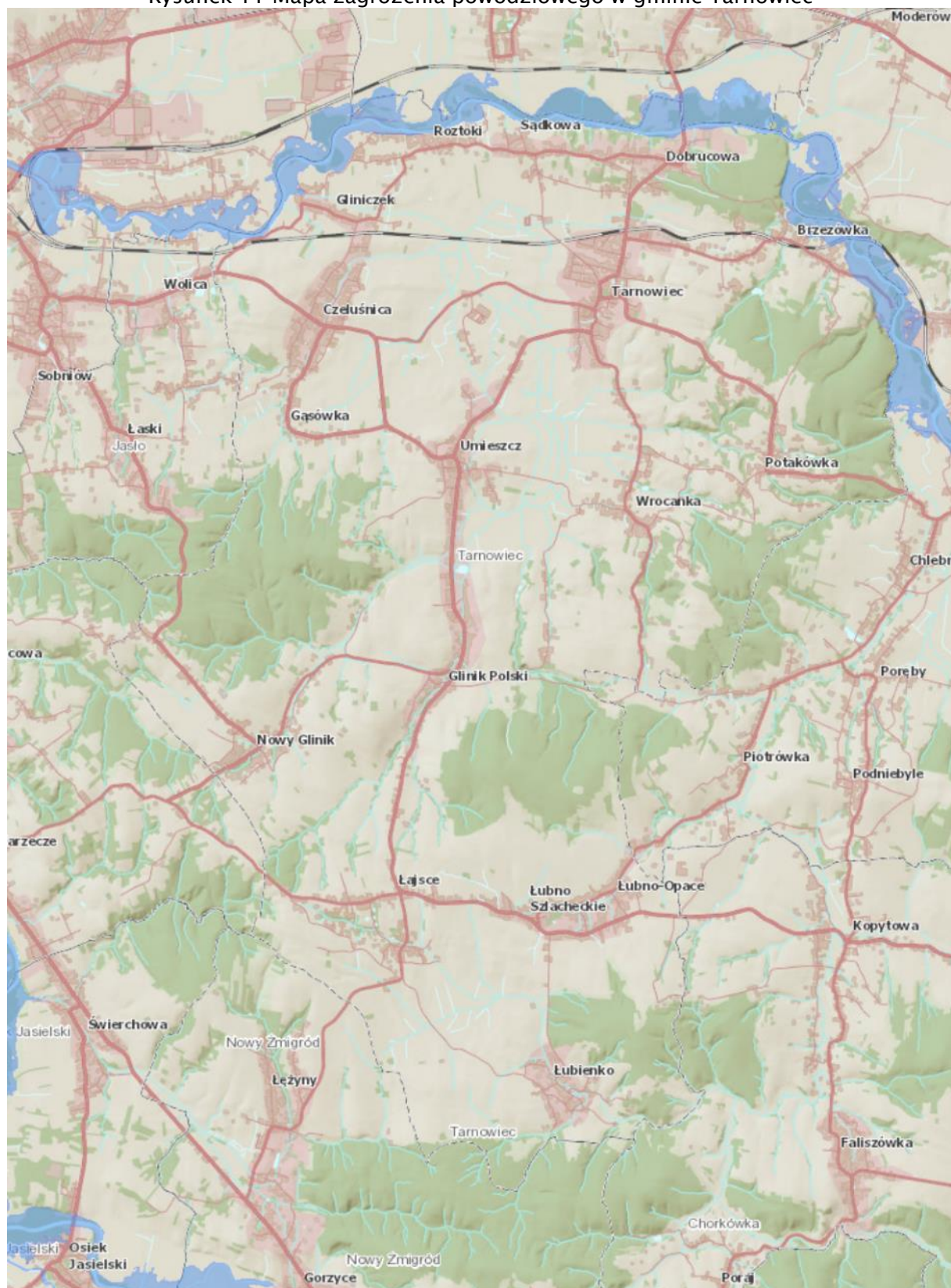
**Szczegółowe uwarunkowania rozwojowe gminy Tarnowiec dotyczące obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, zagrożenia suszą oraz wynikające ze strategicznych dokumentów planistycznych tj. Plan zarządzania ryzykiem powodziowych oraz Plan przeciwdziałaniu skutkom suszy.**

Gmina Tarnowiec znajduje się w całości w regionie wodnym Górnej– Wschodniej Wisły, dla której wyznaczono obszary szczególnego zagrożenia powodzią. Główna rzeka przepływająca przez gminę to Jasiołka i jej dopływy oraz Czarny Potok i Chlebianka. Zasięg obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, w nawiązaniu do art. 171 ust. 1 ustawy Prawo wodne jest przedstawiany na mapach zagrożenia i ryzyka powodziowego, które są cyklicznie, co 6 lat aktualizowane.





Rysunek 11 Mapa zagrożenia powodziowego w gminie Tarnowiec

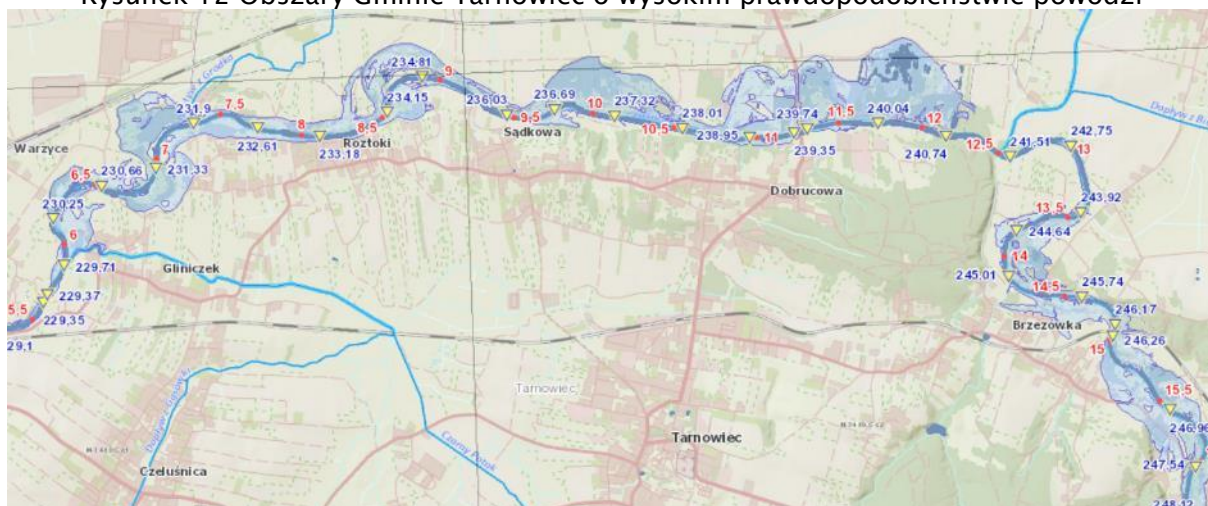


Źródło: Opracowanie własne na podstawie strony internetowej [www.wody.isok.gov.pl](http://www.wody.isok.gov.pl).



Najbardziej zagrożone powodzią miejscowości gminy Tarnowiec to obszary miejscowości Gliniczek, Róztoki, Sądkowa, Dobrucowa i Brzezówka położone wzdłuż rzeki Jasiołka. Zasięgi wód powodziowych dla terenu Gminy zostały przedstawione na podstawie map zagrożenia powodziowego publikowanych na hydroportalu publicznym w ramach tzw. Informatycznego Systemu Osłony Kraju (ISOK). Dostępne tam mapy, w tym te obejmujące obszar gminy Tarnowiec powstały w tzw. II Cyklu Planistycznym w latach 2016 – 2021. Mapy zamieszczone w tej części Strategii nie przedstawiają zasięgów powodzi historycznych lecz obszary o określonym prawdopodobieństwie jej wystąpienia ustalonego w zaawansowanych modelach analitycznych. Jednocześnie, na mapach podawane są stopnie prawdopodobieństwa, które dla wskazanego na rysunku nr 11 obszaru gminy Tarnowiec w większości wynosi 10%, co oznacza, że prawdopodobieństwo powodzi jest wysokie, a powódź może wystąpić przynajmniej raz na 10 lat. Poniżej mapa wskazująca obszar północnych miejscowości Gminy Tarnowiec z oznaczeniem prawdopodobieństwa zagrożenia powodzią.

Rysunek 12 Obszary Gminy Tarnowiec o wysokim prawdopodobieństwie powodzi



Źródło: Opracowanie własne na podstawie strony internetowej [www.wody.isok.gov.pl](http://www.wody.isok.gov.pl).

Szczegółowa analiza rysunku nr 12 wskazuje, iż w gminie Tarnowiec zidentyfikowano trzy rodzaje obszarów zagrożonych powodzią: bezpośrednio przy brzegach Jasiołki, gdzie zagrożenie wystąpienia powodzi wynosi 10% tj. raz na 10 lat (zaznaczono najciemniejszym odcieniem niebieskiego) oraz obszary gdzie zagrożenie powodziowe oszacowano na poziomie 1% (raz za 100 lat) oraz 0,2% (raz na 500 lat). Rzekę Jasiołkę w „Planie zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły” (Załącznik do Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 18 października 2022 r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły) przypisano do tzw. obszaru problemowego „Zlewnia Wisłoki” i opisano w następujący sposób „Obszar problemowy zlewni Wisłoki został ujęty bardzo szeroko, bo od miejscowości Myscowa, aż do ujścia rzeki do Wisły. Obejmuje on też dopływy Wisłoki, takie jak: Ropa, Jasiołka, Grabinka, Brzeźnica, Budzisz. Zagrożenie



*powodziowe na tym obszarze jest bardzo wysokie i dotyczy licznie podtapianych zabudowań wzdłuż cieków”.*

Państwowe Gospodarstwo Wodne (PGW) Wody Polskie w opracowaniach dot. suszy wyróżnia cztery jej typy:

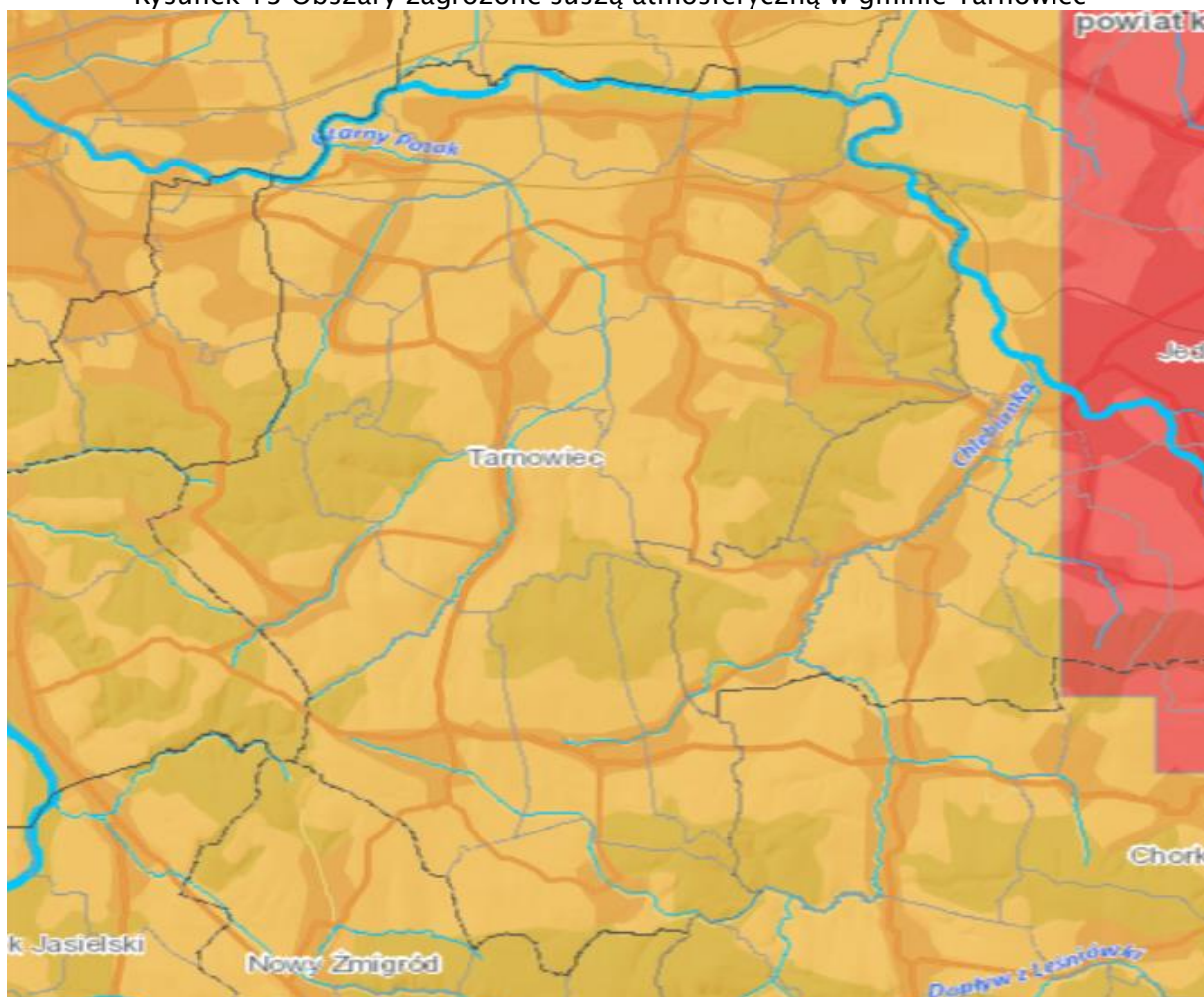
- *susza atmosferyczna, związana z deficytem opadów;*
- *susza rolnicza, pojawiająca się z braku odpowiedniej wilgotności gleby dostępnej dla roślin;*
- *susza hydrologiczna, która przejawia się długotrwałym obniżeniem ilości wody w rzekach i jeziorach;*
- *susza hydrogeologiczna, związana z obniżeniem poziomu wód podziemnych.*

Ryzyko wystąpienia poszczególnych typów suszy prezentują mapy udostępniane w ramach planowania przeciwdziałaniu skutkom suszy: [wody.isok.gov.pl](http://wody.isok.gov.pl). Jednocześnie PGW Wody Polskie wskazują na dwa główne czynniki, które odnoszą się do zjawiska suszy. Po pierwsze susza jest rezultatem nakładania się wielu czynników, przez co trudno zdefiniować jej początek i koniec. Po drugie opracowane modele klimatyczne wykonane do 2100 roku dla terenu Polski wykazały, że występowanie gwałtownych opadów oraz długotrwałych okresów suszy będzie się nasilać. Stąd kluczowe jest retencjonowanie wody w okresie wezbrań oraz zasilanie w wodę środowiska w okresie suszy. Narażenie na występowanie czterech, wskazanych powyżej rodzajów suszy zaprezentowano na poniższych rysunkach.





Rysunek 13 Obszary zagrożone suszą atmosferyczną w gminie Tarnowiec

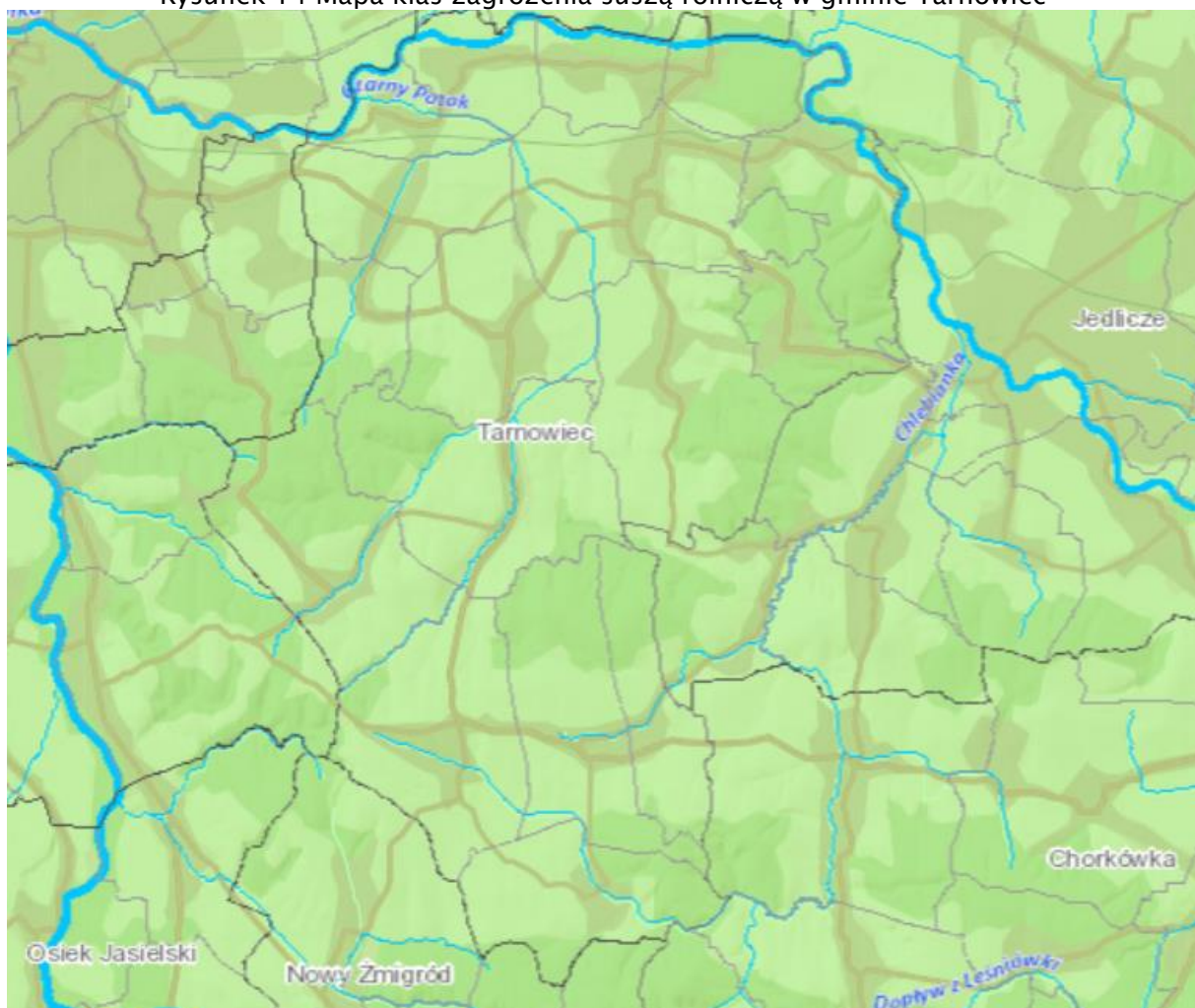


Źródło: Opracowanie własne na podstawie strony internetowej [www.wody.isok.gov.pl](http://www.wody.isok.gov.pl).

Przyjęte na powyższej oraz kolejnych mapach dot. suszy kolory, oznaczają klasy zagrożenia suszą. Kolor czerwony to ekstremalne zagrożenie, pomarańczowy – silne, żółty – umiarkowane, a zielony – słabe. Z modeli stanowiących podstawę do wizualizacji zagrożenia suszą atmosferyczną wynika, że całość gminy Tarnowiec jest w umiarkowanym stopniu narażona na suszę atmosferyczną. Zagrożenie pozostałymi typami suszy w gminie Tarnowiec zaprezentowano poniżej.



Rysunek 14 Mapa klas zagrożenia suszą rolniczą w gminie Tarnowiec

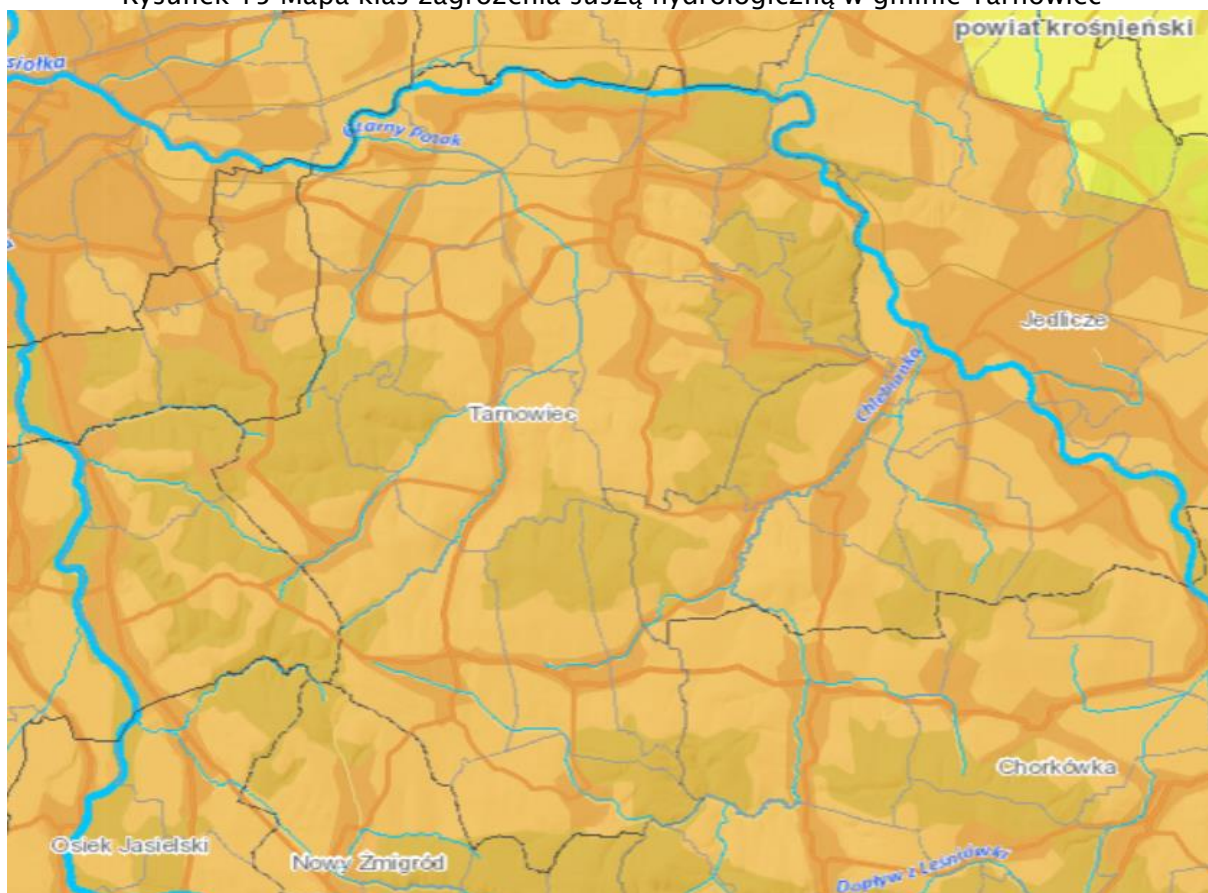


Źródło: Opracowanie własne na podstawie strony internetowej [www.wody.isok.gov.pl](http://www.wody.isok.gov.pl).

Zagrożenie suszą rolniczą na całym obszarze gminy Tarnowiec jest umiarkowane. Z kolei ryzyko wystąpienia suszy hydrologicznej, związanej z brakiem wody w rzekach i jeziorach jest silne.



Rysunek 15 Mapa klas zagrożenia suszą hydrologiczną w gminie Tarnowiec



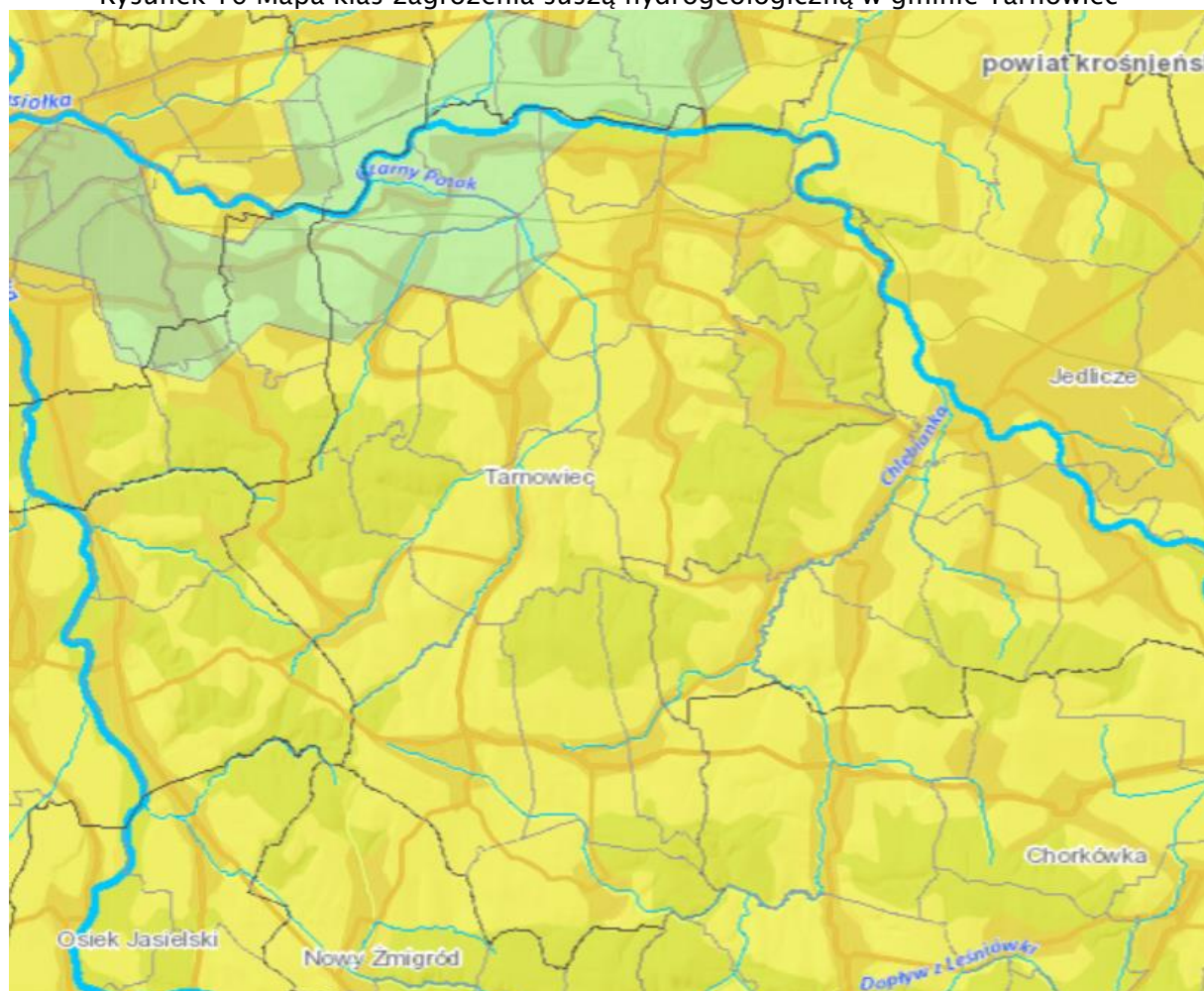
Źródło: Opracowanie własne na podstawie strony internetowej [www.wody.isok.gov.pl](http://www.wody.isok.gov.pl).

Ostatni prezentowany typ suszy – hydrogeologicznej, związanej z brakami wód podziemnych jest prawdopodobny w umiarkowanym i słabym zakresie.





Rysunek 16 Mapa klas zagrożenia suszą hydrogeologiczną w gminie Tarnowiec



*Źródło: Opracowanie własne na podstawie strony internetowej [www.wody.isok.gov.pl](http://www.wody.isok.gov.pl).*

Strategia postępowania w obszarze przeciwdziałania skutkom suszy zakłada przede wszystkim działania zapobiegające oraz zmniejszające prawdopodobieństwo wystąpienia negatywnych skutków suszy, realizowane niezależnie od faktycznego wystąpienia zjawiska.

Obejmują one m.in.:

- retencję i zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych, (działanie polega na zintegrowanym zarządzaniu wodami opadowymi w oparciu o techniki zagospodarowania opadu w miejscu jego występowania).
- uwzględnienie tematyki suszy hydrologicznej i hydrogeologicznej w ramach planów zarządzania kryzysowego,
- czasowe ograniczenie zużycia wody z sieci wodociągowej (działanie polega na stworzeniu właściwych procedur w przypadku występowania zjawiska suszy hydrologicznej lub hydrogeologicznej),
- opracowanie i wdrażanie programu edukacyjnego o przyczynach występowania suszy, sposobach jej identyfikowania, obszarach gospodarczych, społecznych



i środowiskowych wrażliwych na suszę oraz przeciwdziałaniu jej skutkom (działanie polega na opracowaniu programów edukacyjnych i kampanii edukacyjnych skierowanych do różnych grup społecznych).

#### **Problemy i potrzeby rozwojowe w dziedzinie środowiska naturalnego i dziedzictwa przyrodniczego**

- Zagrożenie środowiska naturalnego, bieżącego dostępu do wody użytkowej oraz działalności rolniczej i gospodarczej suszą – Przeciwdziałanie i minimalizowanie skutków suszy oraz ochrona zasobów wodnych;
- Niska świadomość potrzeby ochrony środowiska wśród mieszkańców – Promocja i zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie ochrony środowiska, ograniczenia emisji substancji szkodliwych oraz efektywnego wykorzystania zasobów naturalnych.
- Zagrożenie bezpieczeństwa mieszkańców powodzią – Budowa infrastruktury przeciwpowodziowej oraz niwelowanie zagrożeń wynikających ze zmian klimatycznych.

#### **Obszar tematyczny – IV. DOSTĘPNOŚĆ PRZESTRZENNA I TECHNOLOGICZNA**

Czwarty obszar tematyczny obejmuje zagadnienia związane z planowaniem przestrzennym, bezpieczeństwem mieszkańców oraz usługami publicznymi. Tematyka ta została przedstawiona w odrębnym obszarze, z uwagi na spójność ze strategią rozwoju województwa podkarpackiego oraz szybko rosnące znaczenie kwestie dostępności i bezpieczeństwa publicznego. Diagnoza sytuacji gminy Tarnowiec w tym obszarze umożliwi przedstawienie stanu faktycznego oraz właściwy dobór inicjatyw rozwojowych.

##### **Priorytet IV.1. Planowanie przestrzenne**

Planowanie przestrzenne na terenie gminy Tarnowiec odbywa się na podstawie zapisów zawartych w Miejscowych Planach Zagospodarowania Przestrzennego oraz w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Tarnowiec. Zgodnie z danymi GUS obszar gminy Tarnowiec objęty jest 29 miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, które pokrywają 25,2% powierzchni Gminy (według danych za 2020 r.). Wskaźnik ten jest zdecydowanie wyższy aniżeli ustalony dla województwa podkarpackiego, gminy Jasło i gminy Kołaczyce, ale niższy niż dla gminy Dębowiec czy miasta Jasło.

Tabela 47 Planowanie przestrzenne w wybranych ośrodkach w 2020 r.

Wyszczególnienie	Udział terenów objętych planem miejscowym w powierzchni ogółem [%]
Gmina Tarnowiec	25,2
Gmina Jasło	1,4
Gmina Kołaczyce	5,3
Gmina Dębowiec	89,5
Woj. Podkarpackie	9,2



Powiat Jasielski	28,4
Gmina Miasto Jasło	43,8

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.*

Powierzchnię planów stanowią tereny lasów, tereny rolnicze oraz tereny do różnego typu zabudowań. Powierzchnia terenów wskazanych w studium wymagających zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze stanowi 14% całej powierzchni terenów. Podgląd planów zagospodarowania przestrzennego jest dostępny za pomocą dedykowanej strony internetowej [sip.gison.pl/tarnowiec.pl](http://sip.gison.pl/tarnowiec.pl). Na czas sporządzania niniejszej Strategii rozwoju, obowiązuje Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Tarnowiec, przyjęte Uchwałą Rady Gminy Tarnowiec Nr LVII/397/2022 z dnia 21 listopada 2022 r., w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Tarnowiec. Wykonanie nowego Studium wynika ze zmieniających się uwarunkowań prawnych i faktycznych, które mają realny wpływ na prowadzenie polityki przestrzennej Gminy. Zapisy nowego Studium wskazują, że rozwój przestrzenny gminy Tarnowiec będzie następował w trzech obszarach tj. Strefa urbanizacji, Strefa terenów rolnych i siedliskowych oraz Strefa przyrodnicza. Rozwój gminy Tarnowiec, w pierwszych dwóch strefach opierał się będzie na m.in. koncentracji zabudowy, wyposażeniu terenów mieszkaniowych w kompletną infrastrukturę techniczną i komunikacyjną, rozwój sektora usług publicznych i komercyjnych, poprawie obsługi komunikacyjnej oraz ochronie zasobów dziedzictwa kulturowego i środowiskowego. W trzeciej strefie nadrzędnym celem będzie ochrona przyrody i walorów krajobrazowych Gminy. Zgodnie ze ww. Studium, łączne zapotrzebowanie na nowe tereny pod zabudowę mieszkaniową (wraz z drogami infrastrukturą) wyniesie 808 ha. Wynika to m.in. z przyjętych trendów rozwojowych oraz obecnego i docelowego poziomu wskaźnika określającego powierzchnię użytkową mieszkania/domu na osobę w gminie Tarnowiec. Wg standardu europejskiego przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na osobę wynosiła w 2018 r. 41,7 m<sup>2</sup>. W gminie Tarnowiec wskaźnik ten wynosił w roku 2018 – 25,8 m<sup>2</sup>, a w 2021 r. wzrósł do poziomu 26,8m<sup>2</sup>. Podobnie w bilansie terenów do zabudowy na terenie Gminy uwzględniono również zabudowę usługową, zarówno komercyjną oraz o charakterze publicznym (oświata, administracja, służba zdrowia, itp.). Wskazane w Studium, kierunki rozwoju i zagospodarowania przestrzennego będą w najbliższych latach wyznaczać politykę rozwojową Gminy, a co za tym idzie sprzyjać dostępności terenów pod zabudowę mieszkaniową i usługową.

Poza sferę planistyczno – administracyjną, obszarem wymagającym interwencji jest poprawa estetyki przestrzeni publicznej. Pozytywny wpływ na to zagadnienie mają inwestycje związane z termomodernizacją budynków publicznych oraz remontem obiektów zabytkowych. Jednocześnie, coraz większą uwagę przywiązuje się do ustanawiania i rozwoju terenów zorganizowanej zieleni. W poniższej tabeli zaprezentowano wskaźniki obrazujące dostępność



terenów zieleni w wybranych ośrodkach. Na terenie gminy Tarnowiec występują niewielka powierzchnia terenów zielonych. Brakuje parków spacerowo-wypoczynkowych i zieleńców.

Tabela 48 Tereny zieleni w wybranych ośrodkach w 2021 r.

Wyszczególnienie	Parki spacerowo – wypoczynkowe (ha)	Zieleńce (ha)	Zieleń uliczna (ha)	Tereny zieleni osiedlowej (ha)
Gmina Tarnowiec	0,00	0,00	0,00	0,19
Gmina Jasło	0,00	0,00	0,00	2,30
Gmina Kołaczyce	6,00	0,00	0,00	0,00
Gmina Dębowiec	0,00	0,00	0,00	0,00
Woj. Podkarpackie	832,76	1 639,29	585,90	955,61
Powiat Jasielski	27,80	10,60	4,40	33,74
Gmina Miasto Jasło	11,80	4,30	2,90	29,95

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

#### Problemy i potrzeby rozwojowe w dziedzinie planowania i zagospodarowania przestrzennego

- Mała powierzchnia urządzonych terenów zielonych oraz konieczność poprawy estetyki przestrzeni publicznej – Działania na rzecz poprawy estetyki przestrzeni publicznej.
- Wykorzystanie instrumentów planowania przestrzennego dla ochrony zasobów przestrzeni i krajobrazu oraz racjonalnego gospodarowania przestrzenią.

#### Priorytet IV.2. Bezpieczeństwo mieszkańców

Podstawową instytucją działającą na terenie gminy Tarnowiec w zakresie bezpieczeństwa publicznego jest policja. Komisariat Policji w Tarnowcu realizuje czynności związane z zapewnieniem bezpieczeństwa i porządku publicznego zgodnie z przepisami Ustawy o Policji i innych aktów normatywnych. Komisariat prowadzi działania w rejonie, w którego skład wchodzi wszystkie miejscowości Gminy. Komisariat realizuje szereg działań profilaktycznych m.in. w ramach programów Bezpieczne Ferie, Bezpieczne Wakacje, Bezpieczna Droga Do Szkoły, Trzeźwe poranki. Prowadzone są także spotkania z młodzieżą szkolną, m.in. odnośnie zagrożeń związanych z przestępstwami internetowymi, zażywaniem narkotyków, bezpiecznym korzystaniem z dróg i przejść dla pieszych. Policjanci współpracują z władzami Gminy, realizując zadania w kierunku zapewnienia odpowiedniego poziomu porządku i bezpieczeństwa publicznego. Przedstawiciele Komisariatu Policji w Tarnowcu uczestniczą regularnie w pracach Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Grupach Roboczych i Zespołach Interdyscyplinarnych, w ramach nadzoru nad rodzinami objętymi procedurą „Niebieskiej Karty”. Funkcjonariusze współpracują z GOK w Tarnowcu w ramach utrzymania porządku w trakcie imprez kulturalno – rozrywkowych oraz z dyrektorami szkół, prezesami i komendantami gminnymi OSP, przedstawicielami instytucji, stowarzyszeń i organizacji na terenie działania Komisariatu Policji w Tarnowcu.

Bezpieczeństwa mieszkańców w zakresie pożarów, powodzi, katastrof klimatycznych oraz innych zagrożeń strzegą ochotnicze straże pożarne (14 jednostek), w tym: OSP w Tarnowcu, OSP w Czeluśnicy, OSP w Łajscach, OSP w Nowym Gliniku, OSP w Łubnie Szlacheckim, OSP



w Umieszczu, OSP w Dobrucowej, OSP w Brzezówce, OSP w Sądkowej, OSP we Wrocance, OSP w Gliniku Polskim, OSP w Potakówce, OSP w Roztokach, OSP w Łubienku. Spośród wymienionych jednostek, OSP w Tarnowcu włączona jest do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. W tabeli poniżej ujęto zdarzenia wymagające udziału jednostek strażyackich zarejestrowane w 2021 r. Odnotowano 46 pożarów oraz 61 miejscowych zagrożeń. Spadek liczby miejscowych zagrożeń, jak i pożarów w roku 2021, jest znaczący w porównaniu z latami 2019–2020.

Tabela 49 Zdarzenia wymagające udziału jednostek ochrony przeciwpożarowej w gminie Tarnowiec, 2019–2021

Wyszczególnienie	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Pożary	109	85	46
Miejscowe zagrożenia, w tym:	208	207	61
<i>silne wiatry</i>	<i>56</i>	<i>33</i>	<i>10</i>
<i>opady śniegu</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>10</i>
<i>opady deszczu</i>	<i>62</i>	<i>75</i>	<i>5</i>
<i>w komunikacji</i>	<i>8</i>	<i>6</i>	<i>8</i>
<i>Medyczne</i>	<i>9</i>	<i>8</i>	<i>15</i>
Fałszywe alarmy	4	1	4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

#### Tarnowiec na tle innych ośrodków – bezpieczeństwo

Poniższe zestawienie wskazuje, iż w 2021 roku ilość zdarzeń, które wymagały udziału jednostek ochrony przeciwpożarowej spośród wybranych samorządów w przeliczeniu na 1000 ludności był najwyższy w gminie Tarnowiec oraz w gminie Dębowiec. Wskaźniki pozostawały na wysokim poziomie zarówno w odniesieniu do pożarów, jak i miejscowych zagrożeń.

Tabela 50 Wskaźniki dot. sytuacji stanowiących zagrożenie dla mieszkańców (2021)

Wyszczególnienie	Zdarzenia wymagające udziału jednostek ochrony p-pożarowej na 1000 ludności	Pożary przypadające na 1000 ludności	Miejscowe zagrożenia na 1000 ludności
Gmina Tarnowiec	15	5	10
Gmina Jasło	13	2	11
Gmina Kołaczyce	11	1	10
Gmina Dębowiec	15	6	8
Woj. podkarpackie	13	2	10
Powiat Jasielski	14	3	10
Gmina Miasto Jasło	11	2	8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

Osobnym problemem w zakresie bezpieczeństwa jest położenie większości miejscowości, w obrębie dróg powiatowych o sporym natężeniu ruchu. Bezpieczeństwo pieszych zmniejsza brak odpowiedniej infrastruktury przy drogach – chodników i oświetlenia.



**Problemy i potrzeby rozwojowe w dziedzinie bezpieczeństwa mieszkańców**

- Zagrożenie bezpieczeństwa mieszkańców w związku z rosnącym natężeniem ruchu drogowego oraz występowaniem gwałtownych zjawisk pogodowych – Wsparcie współdziałania podmiotów działających w obszarze bezpieczeństwa i ratownictwa;
- Braki w zakresie infrastruktury oraz niewystarczająca ilość wyposażenia służb działających na rzecz bezpieczeństwa mieszkańców – Rozbudowa infrastruktury i doposażenie służb ratowniczych.

**Priorytet IV.3. Usługi publiczne****Internet szerokopasmowy**

Dostęp do szerokopasmowego Internetu jest podstawowym warunkiem budowy społeczeństwa informacyjnego oraz korzystania z bardzo szybko rozwijających się usług cyfrowych. Internet, jeszcze do niedawna kojarzony głównie z rozrywką, stał się obecnie medium, przez które komunikuje się cały świat. Jednocześnie, pandemia koronawirusa uwypukliła, jak dostęp do Internetu odgrywa istotną rolę oraz ułatwia funkcjonowanie społeczeństwa informacyjnego, poprzez m.in. umożliwienie tysiącom pracowników i uczniów kontynuowanie pracy i nauki w formule zdalnej. Zgodnie z raportem GUS „Społeczeństwo informacyjne w Polsce w 2020 r.” dostęp do Internetu w domu posiadało 90,4% gospodarstw domowych. Najczęściej był to Internet szerokopasmowy czyli taki, który zapewnia przekazywanie wysokiej jakości obrazów, filmów, oglądanie telewizji internetowej, telefonowanie przez Internet z możliwością oglądania rozmówcy oraz pozwala na korzystanie z różnorodnych zaawansowanych usług internetowych. Jednym z celów Narodowego Planu Szerokopasmowego, zgodnego z Europejską Agendą Cyfrową było doprowadzenie do wykorzystania usług dostępu o prędkości co najmniej 100 Mb/s przez 50% gospodarstw do końca 2020 r.

Zgodnie z danymi publikowanymi przez Urząd Komunikacji Elektronicznej (UKE) w formie tzw. *Map stanu pokrycia usługami szerokopasmowymi dostępu do Internetu* tzw. penetracja lokalowa 100 Mb/s wynosiła w gminie Tarnowiec 79% (stan na 31.12.2020), a do końca 2022 r. powinna wynieść 96%. Oznacza to, że ponad 90 na 100 budynków w gminie Tarnowiec dysponowało lub będzie w najbliższym czasie dysponować łączem internetowym o przepustowości min. 100 Mb/s. Wskaźnik ten jest porównywalny do sąsiednich gmin, choć niższy niż w gminie miejskiej Jasło, co wynika ze stopnia urbanizacji poszczególnych gmin. Inwestycja w infrastrukturę szerokopasmową jest znacząco mniej rentowna w obszarach nisko zaludnionych.

Tabela 51 Penetracja lokalowa 100 Mb/s w wybranych jednostkach, 2020 r.

Wyszczególnienie	Internet szerokopasmowy – penetracja lokalowa 100 Mb/s (%)
Gmina Tarnowiec	79%
Gmina Jasło	67%
Gmina Kołaczyce	32%
Gmina Dębowiec	88%



Gmina Miasto Jasło

87%

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UKE.*

Tempo rozwoju usług łączności szerokopasmowej dla mieszkańców uzależnione jest w głównej mierze od inwestycji realizowanych przez przedsiębiorstwa telekomunikacyjne. Projekty tego typu są wspierane m.in. przez UKE ze środków unijnych, a ich celem jest likwidacja tzw. „białych plam” czyli miejsc gdzie brakuje łączy internetowych oraz rozwój sieci poprzez dostosowanie łączy do przepustowości 100 Mb/s. W gminie Tarnowiec dostęp do infrastruktury szerokopasmowego Internetu jest dobrze rozwinięty, jedynymi miejscowościami lub przysiółkami, gdzie mogą występować braki w tym zakresie są Łajsce, Łubienko, Rokicina (część miejscowości Łubienko) oraz Podlas (część miejscowości Umieszcz). W przypadku rozwoju szerokopasmowego Internetu konieczne jest wspomnienie o kwestii cyberbezpieczeństwa. Rozwój technologii komunikacyjnych i szerokopasmowego Internetu poza niewątpliwymi zaletami, zwiększa skalę i rodzaje zagrożeń wynikających z korzystania z aplikacji i dostępu do niebezpiecznych treści, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży. Zgodnie z danymi Urzędu Komunikacji Elektronicznej z lutego 2023 r. do najczęstszych zagrożeń wynikających z korzystania z Internetu należy zaliczyć cyberprzemoc, oszustwa, kontakt z osobami o fałszywej tożsamości, dostęp do nieodpowiednich treści oraz uzależnienie i negatywny wpływ na relacje z otoczeniem. Z badań przeprowadzonych przez UKE wynika, że 60,5% dzieci oglądając materiały video czy czytając komentarze natknęło się hejt i mowę nienawiści. Z drugiej strony rośnie społeczna świadomość tego typu niebezpieczeństw. Ze wspomnianych powyżej badań UKE wynika, że ponad 70% dzieci i dorosłych wie, iż nie powinno udostępniać prywatnych danych oraz, że osoby, z którymi ma się kontakt w Internecie mogą nie być tymi, za które się podają.

#### E-usługi

Poza infrastrukturą dostępu do sieci internetowej, drugim ważnym elementem rozwoju społeczeństwa informacyjnego są usługi publiczne świadczone drogą elektroniczną czyli tzw. e-usługi. E-usługi oparte są na wykorzystaniu m.in. profilu zaufanego. Od czerwca 2020 r. w gminie Tarnowiec zostało udostępnione Elektroniczne Biuro Obsługi Interesanta (eBOI+). W systemie eBOI+ interesanci, uwierzytelnieni profilem zaufanym mogą sprawdzić swoje należności z tytułu podatków i opłat oraz dokonać płatności w formie bezgotówkowej. W systemie eBOI+ na chwilę obecną można sprawdzić i zapłacić należność za podatek rolny, podatek od nieruchomości, podatek leśny, podatek od środków transportowych oraz opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Do usługi można się zalogować za pomocą Profilu Zaufanego lub bankowości internetowej. Korzystanie z systemu jest również możliwe, w przypadku gdy podatki i opłaty płacone są przez firmy. Gmina Tarnowiec udostępnia także w Internecie do wglądu wszystkie aktualne plany zagospodarowania przestrzennego, prowadzi internetowy Biuletyn Informacji Publicznej oraz realizuje zamówienia publiczne w formie elektronicznej.



### Współpraca z innymi samorządami i zaplecze administracyjne gminy Tarnowiec

Współpraca Gminy Tarnowiec z innymi samorządami pozwala na wspólną realizację projektów, dostęp do różnorodnych programów finansowania inwestycji oraz wymianę wiedzy i doświadczeń. Gmina Tarnowiec w okresie wdrażania Strategii będzie zaangażowana w następujące partnerstwa:

1. Związek Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) mający na celu współpracę jednostek samorządu terytorialnego Miejskiego Obszar Funkcjonalnego „Jasło”. Miejski Obszar Funkcjonalny „Jasło” czyli układ osadniczy ciągły przestrzennie, złożony z odrębnych administracyjnie jednostek i składający się ze zwartego obszaru miejskiego oraz powiązanej z nim funkcjonalnie strefy zurbanizowanej. MOF Jasło tworzą: miasto Jasło, Gmina Jasło, Gmina Dębowiec, Gmina Kołaczyce, Gmina Skołyszyn, gmina Tarnowiec. MOF Jasło stanowić będzie zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030 jeden z obszarów strategicznej interwencji (OSI). Projekty realizowane w ramach MOFu będą miały charakter projektów zintegrowanych wynikających ze strategii rozwoju ponadlokalnego. Projekt zintegrowany to rodzaj projektu, który jednocześnie ma wpływ na więcej niż 1 gminę w MOF oraz jego realizacji jest uzasadniona zarówno w części diagnostycznej, jak i w części kierunkowej strategii rozwoju ponadlokalnego. Proces tworzenia MOF Jasło oraz jego strategii rozwoju ponadlokalnego będzie realizowany w okresie wdrażania niniejszej Strategii.

2. Związek Dorzecza Gmina Wiśłoki – związek utworzony na mocy ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, w którego skład wchodzi oprócz Gminy Tarnowiec, jeszcze 21 innych gmin, położonych w województwie podkarpackim i małopolskim. Nadrzędnym zadaniem Związku jest ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie zrównoważonego rozwoju gmin go tworzących. Związek działa jako centrum usług wspólnych, przejmując rolę integratora wspólnych działań inwestycyjnych, pozyskiwania funduszy, koordynacji projektów oraz współpracy z grantodawcami. Udział w Związku zapewnia możliwość partycypacji w projektach partnerskich, które dają możliwość zaprezentowania większej skali oddziaływania na region, w którym działa Związek. W okresie wdrażania przedmiotowej Strategii, Gmina Tarnowiec w ramach Związku będzie mogła realizować wspólne projekty dotyczące gospodarki wodno-ściekowej, instalacji OZE oraz ochrony środowiska.

3. Porozumienia partnerskie z jednostkami samorządowymi z zagranicy

a) gmina Tarnowiec – miasto Svidnik (Słowacja)

Gmina Tarnowiec nawiązała współpracę z miastem Svidnik na Słowacji. Głównym celem partnerstwa jest urzeczywistnianie idei integracji europejskiej, a także promowanie współpracy partnerskiej, przede wszystkim w obszarach: dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, edukacji, sportu i turystyki. Partnerstwo zapewni pomoc w nawiązywaniu kontaktów pomiędzy instytucjami, organizacjami, mieszkańcami. Dzięki zawartemu porozumieniu powstała przestrzeń do realizacji wspólnych, transgranicznych przedsięwzięć w ramach INTERREG Polska – Słowacja, w szczególności z zakresu: dziedzictwa kulturowego



i historycznego, przyrodniczego, sportu, edukacji, podnoszenia poziomu bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz wszelkich innych, które będą służyły zbliżeniu obu Gmin.

b) gmina Tarnowiec – Gromada Terytorialna Snovsk (Ukraina)

Na mocy podpisanego przez obie jednostki listu intencyjnego planuje się wzmocnienie strategicznego partnerstwa między samorządami, budowanie wspólnych idei samorządności, wdrażania reform i zmian, wzajemnego poszanowania i pracy skierowanych na rozwiązywanie problemów, w szczególności w obszarach edukacji, medycyny, ochrony środowiska, planowania przestrzennego, budownictwa, energetyki, sportu i innych.

Zadania publiczne gminy Tarnowiec są realizowane przez powołane do tego celu instytucje tj. Urząd Gminy w Tarnowcu, Gminny Ośrodek Kultury w Tarnowcu, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Biblioteka Publiczna w Tarnowcu, placówki szkolne i przedszkolne oraz Gminne Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej w Tarnowcu sp. z o.o. Każda z ww. instytucji posiada doświadczony personel, w tym kadre zarządzającą oraz niezbędne zaplecze techniczne i organizacyjne. Realizacja procesów administracyjnych odbywa się przy zachowaniu właściwych procedur oraz zastosowaniu dostępnych narzędzi informatycznych. Instytucje posiadają ugruntowaną strukturę organizacyjną, która pozwala na właściwe przypisywanie zadań i ich sprawną realizację. Jednocześnie skala działalności podmiotów jest adekwatna do zakresu działań.

#### **Problemy i potrzeby rozwojowe w dziedzinie społeczeństwa informacyjnego**

- Brak lub słaby dostęp do Internetu szerokopasmowego w wybranych miejscowościach gminy Tarnowiec – Zwiększenie dostępu do danych cyfrowych oraz wzrost umiejętności ich wykorzystania;
- Wąski zakres wykorzystania nowoczesnych technologii informacyjnych w obszarze usług administracyjnych, oferty zdrowotnej i kulturalno-turystycznej – Wdrażanie i promowanie e-usług publicznych, poprawa przepływu informacji pomiędzy społeczeństwem a administracją oraz bezpieczeństwa przetwarzania danych.

**Załącznik nr 3. Planowana lista zadań w obszarach tematycznych****Planowana lista zadań dla Obszaru tematycznego I – Gospodarka:**

Lp.	Zakres projektu	Lokalizacja	Szacunkowy koszt przedsięwzięcia	Termin realizacji przedsięwzięcia	Priorytet
1.	Przygotowanie i uzbrojenie terenów inwestycyjnych pod zabudowę przemysłową, mieszkaniową i usługową	Gmina Tarnowiec	1 500 000,00	2023–2030	I.1
2.	Współpraca ze Stowarzyszeniem Lokalna Grupa Działania „Nowa Galicja” oraz innymi organizacjami w zakresie promocji oferty szkoleń, doradztwa i informacji na temat możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych na tworzenie i rozwój działalności gospodarczej.	Gmina Tarnowiec	20 000,00	2023–2030	I.1
3.	Współpraca Gminy, instytucji Gminnych, przedsiębiorstw z instytucjami rynku pracy oraz innymi organizacjami w zakresie rynku pracy	Gmina Tarnowiec	100 000,00	2023–2030	I.1
4.	Oznakowanie i wypromowanie sieci tras pieszo–rowerowych na terenie gminy wraz z infrastrukturą towarzyszącą	Gmina Tarnowiec	550 000,00	2023–2030	I.2
5.	Zagospodarowanie i promocja miejsc o dużym znaczeniu historycznym, krajobrazowym i społecznym na potrzeby rozwoju infrastruktury i oferty turystycznej	Gmina Tarnowiec	7 500 000,00	2023–2030	I.2
6.	Rozbudowa turystycznej bazy noclegowej oraz miejsc dla karawangu	Gmina Tarnowiec	9 000 000,00	2027–2030	I.2
7.	Scalanie gruntów rolnych	Gmina Tarnowiec	20 000 000,00	2023–2030	I.3
8.	Modernizacja dróg dojazdowych do gruntów rolnych	Gmina Tarnowiec	3 000 000,00	2023–2030	I.3
9.	Regulacja stosunków wodnych na obszarach rolnych / modernizacja istniejącego systemu odwodnień	Gmina Tarnowiec	700 000,00	2023–2030	I.3



10.	Organizacja stoisk wystawienniczych promujących lokalne produkty oraz dobre praktyki	Gmina Tarnowiec	400 000,00	2023–2030	I.3
-----	--	-----------------	------------	-----------	-----

**Planowana lista zadań dla Obszaru tematycznego II – Kapitał ludzki i społeczny:**

Lp.	Zakres projektu	Lokalizacja	Szacunkowy koszt inwestycji	Termin realizacji przedsięwzięcia	Priorytet
1.	Poprawa bazy edukacyjnej – rozbudowa i doposażenie szkół podstawowych	Gmina Tarnowiec	15 000 000,00	2023–2030	II.1
2.	Poszerzenie i uatrakcyjnienie oferty zajęć pozalekcyjnych oraz wspomaganie rozwoju kompetencji kadry dydaktycznej	Gmina Tarnowiec	800 000,00	2023–2030	II.1
3.	Modernizacja istniejącego żłobka	Gmina Tarnowiec	3 000 000,00	2025–2028	II.1
4.	Budowa żłobka	Gmina Tarnowiec	2 000 000,00	2027–2030	II.1
5.	Budowa i wyposażenie przedszkola wraz z infrastrukturą towarzyszącą, placem zabaw i parkingiem	Tarnowiec	12 800 000,00	2024–2026	II.1
6.	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury na potrzeby ochrony zdrowia	Gmina Tarnowiec	6 000 000,00	2027–2030	II.2
7.	Ochrona i odnowa zabytków	Gmina Tarnowiec	500 000,00	2023–2030	II.3
8.	Rewitalizacja zabytkowego Dworu Pilińskich w Tarnowcu	Tarnowiec	14 500 000,00	2023–2030	II.3
9.	Digitalizacja zasobów bibliotecznych	Gmina Tarnowiec	150 000,00	2023–2030	II.3
10.	Rozwój oferty kulturalnej GOK poprzez wykonanie robót budowlanych oraz zakup wyposażenia	Tarnowiec	4 500 000,00	2023–2030	II.3
11.	Utworzenie dziennego domu pobytu dla seniorów	Tarnowiec	2 000 000,00	2027–2030	II.4
12.	Budowa domu opieki w miejscowości Tarnowiec	Tarnowiec	19 000 000,00	2027–2030	II.4
13.	Modernizacja, przebudowa oraz doposażenie domów ludowych i świetlic wiejskich	Gmina Tarnowiec	3 000 000,00	2025–2030	II.4
14.	Utworzenie podmiotu ekonomii społecznej	Gmina Tarnowiec	200 000,00	2025–2027	II.4
15.	Utworzenie kompleksu sportowego na bazie terenów	Czeluśnica	15 000 000,00	2024–2027	II.5



	wokół stadionu lekkoatletycznego – kampus sportowo – edukacyjny				
16.	Przebudowa i remont infrastruktury sportowej (boisk wielofunkcyjnych, stref rekreacji)	Gmina Tarnowiec	6 000 000,00	2024–2028	II.5

**Planowana lista zadań dla Obszaru tematycznego III – Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska:**

Lp.	Zakres projektu	Lokalizacja	Szacunkowy koszt inwestycji	Termin realizacji przedsięwzięcia	Priorytet
1.	Przebudowa, rozbudowa i remont dróg wraz z infrastrukturą towarzyszącą (wiaty i zatoki przystankowe, węzły przesiadkowe, przejścia dla pieszych, itp.)	Gmina Tarnowiec	35 000 000,00	2023–2030	III.1
2.	Budowa parkingu przy stadionie lekkoatletycznym	Czeluśnica	1 600 000,00	2023–2028	III.1
3.	Budowa i wymiana oświetlenia drogowego z wykorzystaniem rozwiązań energooszczędnych	Gmina Tarnowiec	2 250 000,00	2023–2030	III.1
4.	Modernizacja oraz rozwój infrastruktury kolejowej	Gmina Tarnowiec	5 000 000,00	2023–2030	III.1.
5.	Termomodernizacja oraz instalacja OZE w obrębie budynków użyteczności publicznej	Gmina Tarnowiec	4 500 000,00	2023–2030	III.2
6.	Poprawa jakości powietrza poprzez termomodernizację, wymianę źródeł ciepła oraz montaż instalacji OZE w budynkach mieszkalnych	Gmina Tarnowiec	2 000 000,00	2025–2030	III.2
7.	Budowa instalacji OZE, w tym magazynów energii, modernizacja źródeł ciepła w przedsiębiorstwach	Gmina Tarnowiec	3 000 000,00	2023–2030	III.2
8.	Budowa stacji ładowania pojazdów elektrycznych	Tarnowiec	500 000,00	2025–2030	III.2
9.	Budowa i modernizacja sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie gminy wraz z budową przydomowych oczyszczalni ścieków	Gmina Tarnowiec	35 000 000,00	2023–2030	III.3





10.	Rozbudowa i przebudowa istniejącej oczyszczalni ścieków w Tarnowcu – Sądkowa i budowa oczyszczalni ścieków w m. Łubienko	Gmina Tarnowiec	18 000 000,00	2023-2030	III.3
11.	Realizacja kampanii na rzecz czystego środowiska (segregacja odpadów, czyste ogrzewanie)	Gmina Tarnowiec	50 000,00	2023-2030	III.3 / III.4
12.	Prowadzenie działań przeciwpowodziowych na terenie gminy Tarnowiec w porozumieniu z PGW	Gmina Tarnowiec	12 849 000,00	2022-2027	III.4

**Proponowana lista zadań dla Obszaru tematycznego IV – Dostępność przestrzenna i technologiczna:**

Lp.	Zakres projektu	Lokalizacja	Szacunkowy koszt inwestycji	Termin realizacji przedsięwzięcia	Priorytet
1.	Wykonanie systemu oznakowania przestrzennego na terenie Gminy Tarnowiec	Gmina Tarnowiec	80 000,00	2023-2030	IV.1
2.	Utrzymanie terenów zieleni oraz wykonanie nasadzeń	Gmina Tarnowiec	150 000,00	2023-2030	IV.1
3.	Opracowanie Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego z uwzględnieniem potrzeb mieszkańców i inwestorów oraz zmian legislacyjnych wraz ze stworzeniem gminnego systemu informacji przestrzennej	Gmina Tarnowiec	500 000,00	2023-2030	IV.1
4	Rozbudowa infrastruktury i wyposażenie ochotniczych straży pożarnych	Gmina Tarnowiec	5 000 000,00	2023-2030	IV.2
5.	Wdrożenie i promocja e-usług publicznych (administracja, zdrowie, edukacja, turystyka) oraz rozwój kompetencji cyfrowych mieszkańców	Gmina Tarnowiec	2 000 000,00	2023-2027	IV.3



## SPIS TABEL

Tabela 1 Migracje w gminie Tarnowiec, 2011–2021 .....	9
Tabela 2 Wskaźniki demograficzne w wybranych ośrodkach w 2021 r. ....	10
Tabela 3 Zestawienie dochodów i wydatków gminy Tarnowiec w tys. zł, lata 2017–2021 .....	10
Tabela 4 Dochody gminy Tarnowiec w okresie 2017–2021, w tys. zł .....	13
Tabela 5 Struktura wydatków w budżecie gminy Tarnowiec, 2021 r. ....	14
Tabela 6 Wskaźniki rezultatu realizacji Strategii .....	56
Tabela 7 Obszary funkcjonalne województwa podkarpackiego obejmujące gminę Tarnowiec .....	73
Tabela 8 Podmioty zaangażowane w realizację Strategii Rozwoju Gminy Tarnowiec .....	81
Tabela 9 Dokumenty wykonawcze względem Strategii Rozwoju Gminy Tarnowiec .....	84
Tabela 10 Wskaźnik przedsiębiorczości w wybranych ośrodkach w 2021 r. ....	110
Tabela 11 Główne atrakcje turystyczne gminy Tarnowiec .....	112
Tabela 12 Szlaki turystyczne przebiegające przez gminę Tarnowiec .....	112
Tabela 13 Imprezy cykliczne organizowane w gminie Tarnowiec .....	112
Tabela 14 Baza noclegowa w wybranych ośrodkach w 2021 r. ....	114
Tabela 15 Liczba uczniów w szkołach podstawowych w gminie Tarnowiec, 2018–2021 .....	117
Tabela 16 Średnie wyniki punktowe ze sprawdzianu ósmoklasistów, 2020/2021 .....	117
Tabela 17 Liczba szkół podstawowych i uczniów w roku szkolnym 2020/2021 .....	118
Tabela 18 Uśrednione wyniki ósmoklasistów w roku szkolnym 2020/2021 .....	118
Tabela 19 Liczba miejsc przedszkolnych w roku szkolnym 2020/2021 .....	119
Tabela 20 Zakłady opieki zdrowotnej w gminie Tarnowiec, 2022 r. ....	119
Tabela 21 Liczba porad lekarskich na terenie gminy w latach 2018–2021 .....	120
Tabela 22 Apteki i punkty apteczne na terenie gminy Tarnowiec, 2018–2021 .....	120
Tabela 23 Liczba ludności na aptekę ogólnodostępną, 2018–2021 .....	120
Tabela 24 Elementy aktualnej oferty kulturalnej gminy Tarnowiec .....	122
Tabela 25 Najważniejsze zabytki z terenu gminy Tarnowiec .....	125
Tabela 26 Wydatki budżetowe jednostek terytorialnych na kulturę w 2021 r. ....	126
Tabela 27 Działalność ośrodków kultury w wybranych jednostkach w 2020 r. ....	126
Tabela 28 Czytelnictwo w wybranych jednostkach w 2021 r. ....	126
Tabela 29 Liczba korzystających z pomocy społecznej w gminie Tarnowiec .....	128
Tabela 30 Świadczenia rodzinne wypłacane w latach 2016–2020 w gminie Tarnowiec .....	128
Tabela 31 Struktura bezrobocia – wybrane charakterystyki, gmina Tarnowiec, 2021 r. ....	130
Tabela 32 Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2021 r. ....	130
Tabela 33 Organizacje pozarządowe działające na terenie gminy Tarnowiec .....	131
Tabela 34 Kluby i stowarzyszenia sportowe w 2022 r. w gminie Tarnowiec .....	133
Tabela 35 Kluby sportowe na 10 tys. ludności, liczba ćwiczących, 2020 r. ....	133
Tabela 36 Dane dotyczące sieci gazowej na terenie gminy Tarnowiec w latach 2018–2020 .....	137
Tabela 37 Dostępność i wykorzystanie sieci gazowej w 2020 r. ....	137
Tabela 38 Dane dotyczące systemu wodociągowego na terenie gminy Tarnowiec .....	139
Tabela 39 Korzystający z instalacji sieciowych w wybranych ośrodkach, 2020 r. ....	140
Tabela 40 Dane dotyczące kanalizacji na terenie gminy Tarnowiec w latach 2018–2020 .....	140
Tabela 41 Gromadzenie i wywóz nieczystości ciekłych w gminie Tarnowiec, 2018–2020 .....	141
Tabela 42 Ludność gminy Tarnowiec korzystająca z oczyszczalni w latach 2018–2021 .....	141
Tabela 43 Ścieki oczyszczane w ciągu roku w gminie Tarnowiec w latach 2018–2021 .....	141
Tabela 44 Zmieszane odpady komunalne zebrane w ciągu roku w gminie Tarnowiec, 2019–2021 .....	142
Tabela 45 Selektywna zbiórka odpadów w gospodarstwach domowych w wybranych jednostkach, 2020–2021 r. ....	143
Tabela 46 Odbiór odpadów komunalnych w wybranych jednostkach, 2019–2021 .....	143
Tabela 47 Planowanie przestrzenne w wybranych ośrodkach w 2020 r. ....	152
Tabela 48 Tereny zieleni w wybranych ośrodkach w 2021 r. ....	154
Tabela 49 Zdarzenia wymagające udziału jednostek ochrony przeciwpożarowej w gminie Tarnowiec, 2019–2021 .....	155
Tabela 50 Wskaźniki dot. sytuacji stanowiących zagrożenie dla mieszkańców (2021) .....	155
Tabela 51 Penetracja lokalowa 100 Mb/s w wybranych jednostkach, 2020 r. ....	156



## SPIS WYKRESÓW

Wykres 1 Liczba ludności w gminie Tarnowiec w latach 2011–2021 .....	6
Wykres 2 Liczba mieszkańców gminy Tarnowiec podziale na miejscowości w 2022 r.....	7
Wykres 3 Wskaźniki obciążenia demograficznego gminy Tarnowiec, 2011–2021 .....	7
Wykres 4 Struktura wieku ludności gminy Tarnowiec, 2011–2021 .....	8
Wykres 5 Przyrost naturalny w przeliczeniu na 1 tys. osób w gminie Tarnowiec, 2011–2021 .....	9
Wykres 6 Nadwyżka operacyjna gminy Tarnowiec w tys. zł, 2017–2021 .....	11
Wykres 7 Dynamika dochodów i wydatków, gmina Tarnowiec, w tys. zł, 2017–2021 .....	12
Wykres 8 Dynamika dochodów i wydatków bieżących gminy Tarnowiec, 2017–2021 (tys. zł).....	12
Wykres 9 Wydatki majątkowe i bieżące gminy Tarnowiec w tys. zł, w latach 2017–2021 .....	13
Wykres 10 Podział wydatków na obszary tematyczne Strategii (zł).....	87
Wykres 11 Podział wydatków na najważniejsze priorytety strategiczne .....	88
Wykres 12 Źródła finansowania Strategii.....	89
Wykres 13 Struktura wieku ankietowanych .....	91
Wykres 14 Struktura wykształcenia ankietowanych .....	92
Wykres 15 Aktywność zawodowa ankietowanych .....	92
Wykres 16 Miejscowość zamieszkania ankietowanych .....	93
Wykres 17 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec: <i>Poziom edukacji w mojej gminie jest wysoki.</i> .....	93
Wykres 18 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec: <i>W mojej gminie jest dobry dostęp do opieki przedszkolnej.</i> .....	94
Wykres 19 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec: <i>W mojej gminie jest dobry dostęp do opieki zdrowotnej.</i> .....	94
Wykres 20 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec: <i>W mojej gminie istnieje wiele możliwości aktywnego spędzania wolnego czasu (sport, rekreacja, rozrywka).</i> .....	95
Wykres 21 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec: <i>Moja Gmina jest atrakcyjna turystycznie.</i> .....	95
Wykres 22 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec: <i>Oferta kulturalna dostępna w mojej gminie jest atrakcyjna.</i> .....	96
Wykres 23 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec: <i>W mojej gminie istnieją dobre warunki do prowadzenia działalności gospodarczej</i> .....	96
Wykres 24 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec: <i>W mojej gminie istnieją dobre warunki do prowadzenia działalności rolniczej.</i> .....	97
Wykres 25 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec: <i>Mieszkańcy mojej Gminy mają dobry dostęp do Internetu.</i> .....	97
Wykres 26 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec: <i>Stan sieci drogowej na terenie mojej Gminy zapewnia bezpieczeństwo oraz dostępność komunikacyjną dla mieszkańców i przedsiębiorców.</i> .....	98
Wykres 27 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec: <i>Na terenie mojej Gminy funkcjonuje dogodny transport publiczny.</i> .....	98
Wykres 28 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec: <i>System odbioru odpadów na terenie mojej Gminy działa sprawnie.</i> .....	99
Wykres 29 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec: <i>Sieć wodociągowa w mojej gminie jest dobrze rozwinięta.</i> .....	99
Wykres 30 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec: <i>Sieć kanalizacyjna w mojej gminie jest dobrze rozwinięta.</i> .....	100
Wykres 31 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec: <i>Przestrzeń na terenie mojej Gminy jest estetyczna i uporządkowana.</i> .....	100
Wykres 32 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec: <i>W mojej gminie przywiązuje się dużą wagę do ekologii i ochrony środowiska.</i> .....	101
Wykres 33 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec: <i>W mojej gminie jakość powietrza, którym oddychamy jest zadowalająca.</i> .....	101
Wykres 34 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec: <i>W mojej gminie popularne jest korzystanie z odnawialnych źródeł energii.</i> .....	101



---

Wykres 35 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec: <i>W mojej gminie istnieje wiele możliwości znalezienia pracy</i> .....	102
Wykres 36 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec: <i>Organizacje społeczne na terenie mojej Gminy działają aktywnie</i> .....	102
Wykres 37 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec: <i>Moja Gmina jest bezpieczna</i> .....	103
Wykres 38 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec: <i>W mojej gminie są perspektywy dla rozwoju osobistego mieszkańców</i> .....	103
Wykres 39 Proszę ocenić prawdziwość następujących stwierdzeń dotyczących gminy Tarnowiec – wykres skumulowany.....	105
Wykres 40 Proszę wskazać główne wyzwania rozwojowe gminy Tarnowiec.....	106
Wykres 41 Jaki powinien być główny kierunek rozwoju gminy Tarnowiec? .....	107
Wykres 42 Jakie działania należy podejmować dla rozwoju gminy Tarnowiec? .....	108
Wykres 43 Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności w gminie Tarnowiec.....	110
Wykres 44 Liczba gospodarstw rolnych w gminie Tarnowiec w latach 2016 i 2021 .....	115
Wykres 45 Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa kulturowego gminy Tarnowiec .....	121
Wykres 46 Księgozbiór Biblioteki Publicznej w Tarnowcu, 2016–2021 r. ....	124
Wykres 47 Liczba czytelników w gminie Tarnowiec, 2016–2021 r.....	124
Wykres 48 Liczba bezrobotnych w gminie Tarnowiec w latach 2016–2021 .....	129
Wykres 49 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Tarnowiec	129



## SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1 Demografia – liczba mieszkańców w sołectwach gminy Tarnowiec.....	59
Rysunek 2 Funkcje terenów w gminie Tarnowiec.....	60
Rysunek 3 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Tarnowiec.....	62
Rysunek 4 OSI krajowe – Wschodnia Polska .....	63
Rysunek 5 OSI krajowe – Obszary zagrożone trwałą marginalizacją.....	64
Rysunek 6 Miejskie Obszary Funkcjonalne w województwie podkarpackim .....	66
Rysunek 7 OSI regionalne – obszary zagrożone trwałą marginalizacją .....	68
Rysunek 8 OSI regionalne – obszary wiejskie województwa podkarpackiego .....	70
Rysunek 9 Obszary funkcjonalne województwa podkarpackiego o charakterze ponadregionalnym.....	73
Rysunek 10 Obszary funkcjonalne województwa podkarpackiego o charakterze regionalnym .....	77
Rysunek 11 Mapa zagrożenia powodziowego w gminie Tarnowiec .....	145
Rysunek 12 Obszary Gminie Tarnowiec o wysokim prawdopodobieństwie powodzi.....	146
Rysunek 13 Obszary zagrożone suszą atmosferyczną w gminie Tarnowiec.....	148
Rysunek 14 Mapa klas zagrożenia suszą rolniczą w gminie Tarnowiec .....	149
Rysunek 15 Mapa klas zagrożenia suszą hydrologiczną w gminie Tarnowiec.....	150
Rysunek 16 Mapa klas zagrożenia suszą hydrogeologiczną w gminie Tarnowiec .....	151